

Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad:
Ystafell Bwyllgora 2 – Y Senedd

Dyddiad:
Dydd Mercher, 12 Hydref 2011

Amser:
09:30

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Tom Jackson
Clerc y Pwyllgor
02920898597
FinanceCommittee@wales.gov.uk

Agenda

- 1. Cyflwyniad, ymddiheuriadau a dirprwyon**
- 2. Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2012–2013 – Craffu ar waith y Gweinidog Cyllid (9:30 – 10:20)** (Tudalennau 1 – 129)

FIN–05–11 – Papur 1 Atodiad A, Atodiad B, Atodiad C

Jane Hutt, y Gweinidog Cyllid ac Arweinydd y Tŷ
Andrew Jeffreys, Pennaeth Cyllidebu Strategol – Cynllunio Strategol, Cyllid a Pherfformiad
Jeff Andrews, Cynghorydd Polisi Arbenigol
Michael Hearty, Cyfarwyddwr Cyffredinol – Cyllidebu Strategol – Cynllunio Strategol,
Cyllid a Pherfformiad

- 3. Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2012–2013 – tystiolaeth gan Gyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (10:20 – 11:10)** (Tudalennau 130 – 202)

FIN(4)–05–11 Papur 2

Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2012–2013 – tystiolaeth gan Gyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru

Michelle Matheron, Uwch Swyddog Polisi, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru
Phil Fiander, Cyfarwyddwr Rhaglenni, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru
Joy Kent, Cyfarwyddwr, Cymorth Cymru
Catriona Williams, Prif Weithredwr, Plant yng Nghymru

4. Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer yr eitemau a ganlyn:

Eitem 5

Eitem 6

Eitem 7

5. Aelodau i ystyried y dystiolaeth (11:10–11:15)

6. Adroddiad drafft ar Gyllideb Ddrafft Comisiwn y Cynulliad 2012–2013 (11:15–11:30) (Tudalennau 203 – 233)

7. Ymchwiliad posibl i Gyllid Datganoli (11:30–11:40) (Tudalennau 234 – 262)

Papur i'w nodi

Gwybodaeth ychwanegol gan Marcella Maxwell, Working Links.

FIN(4)-05-11 Paper 1

Pwyllgor Cyllid

Teitl – Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2012-13: Cyllideb Twf a Swyddi

Diben

1. Cyhoeddwyd Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2012-13 ar 4 Hydref. Mae'r papur hwn yn rhoi trosolwg o'r blaenoriaethau strategol sy'n sail i'n cynlluniau gwariant.
2. Mae copi o Gynigion y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2012-13, ynghyd â thablau Gweithredu ategol y Prif Grŵp Gwariant a'r Ddogfen Gyllideb, ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru yn:

<http://wales.gov.uk/funding/budget/draftbudget1213/?lang=cy>

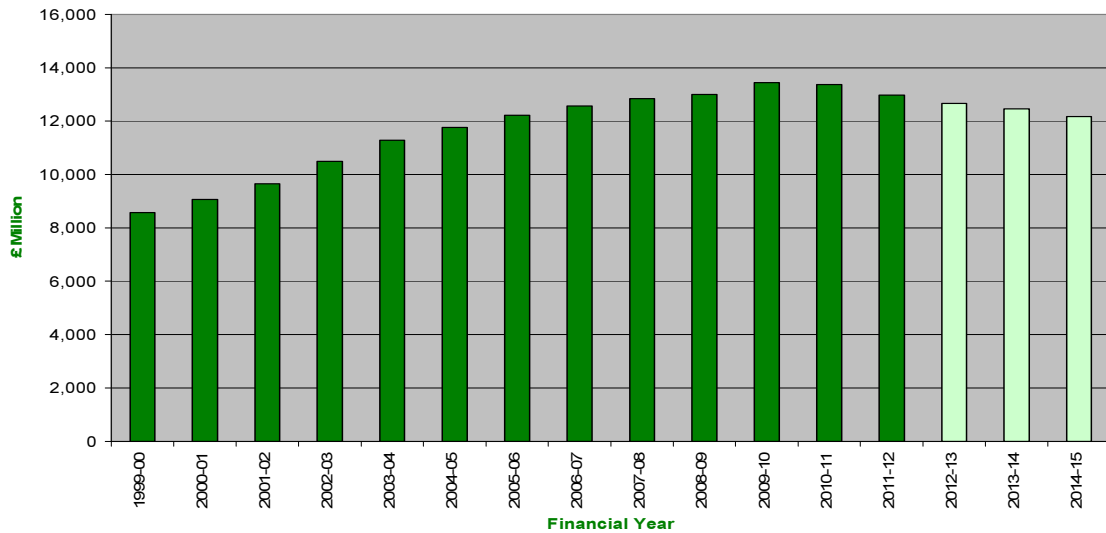
Y Cyd-destun Gwariant Cyhoeddus

3. Mae Cyllideb Ddrafft 2012-13 yn nodi cynlluniau gwariant Llywodraeth Cymru ar gyfer y tair blynedd nesaf o 2012-13 i 2014-15. Wrth gyflwyno'r Gyllideb Ddrafft, rydym yn nodi, am y tro cyntaf, ein cynlluniau ar gyfer 2014-15, sef blwyddyn olaf setliad Adolygiad o Wariant Llywodraeth y DU ar gyfer 2010.
4. Mae'r Adolygiad o Wariant, fel y'i haddaswyd gan Gyllideb mis Mawrth 2011 Llywodraeth y DU, yn pennu ein cyllideb ar gyfer cyfnod y Gyllideb Ddrafft. Yn gyffredinol, mewn termau real, bydd cyfanswm ein cyllideb Terfyn Gwariant Adrannol (DEL) ar gyfer 2012-13 yn gostwng £430m, ac erbyn 2014-15, bydd y cyfanswm £1.95bn yn is nag yn 2010-11¹.
5. Mae'r gostyngiad hwn mewn termau real yn cyferbynnu'n llwyr â'r twf yn y gyllideb a welwyd dros y degawd diwethaf rhwng sefydlu Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn 1999 a 2009-10. Yn y cyfnod hwn, cynyddodd cyllideb adnoddau cyllidol DEL Cymru £4.9bn mewn termau real. Erbyn 2014-15 bydd cyllideb Cymru £1.3bn yn is mewn termau real na phan oedd ar ei uchaf yn 2009-10 a thua'r un lefel ag yr oedd yn 2005-06. Rydym wedi dysgu ymdopi'n dda o fewn yr adnoddau hyn, ond mae'r gostyngiadau cyson yn mynd i barhau i roi straen ar bob gwasanaeth cyhoeddus.
6. Mewn termau real, bydd ein cyllidebau cyfalaf yn 2012-13 9.9% yn is nag yn 2011-12. Mae hyn yn cymharu â gostyngiad o 28.6% yn 2011-12. Fodd bynnag, ni ddylid diystyru effaith gronol y gostyngiadau hyn. Mewn termau real, hanner ei lefelau yn 2009-10 fydd ein cyllideb cyfalaf ar gyfer 2014-15.

¹ Ac eithrio dibrisiant

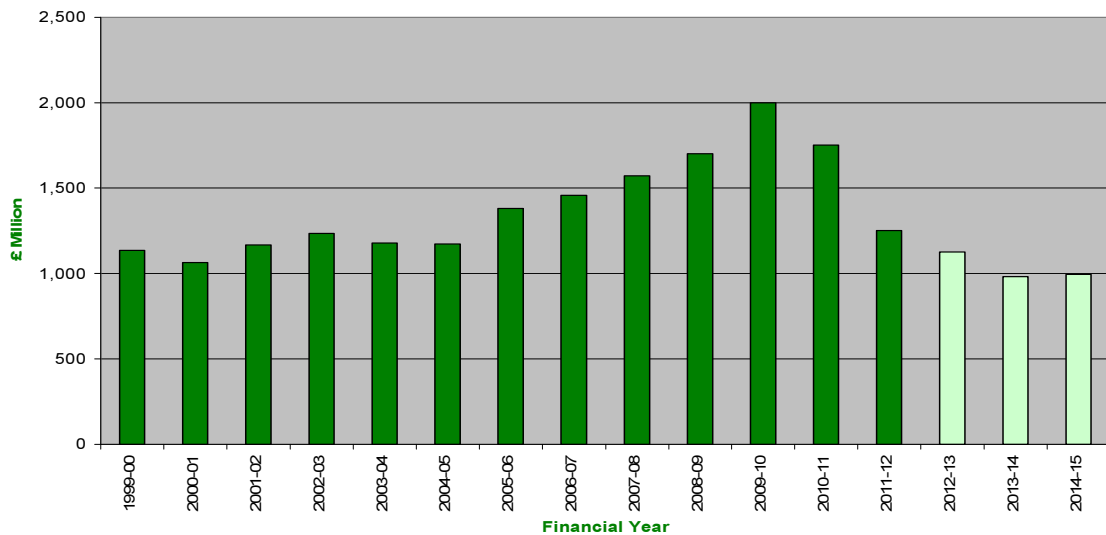
Nodir y tueddiadau termau real hyn yng nghyllideb Cymru yn y ddau siart canlynol.

Siart 1.1 – Terfyn Gwariant Adrannol Adnoddau Cyllidol Cymru mewn Termau Real ers Datganoli (prisiau 2010-11)

£ Million - £ Miliwn
Financial Year – Blwyddyn Ariannol

Siart 1.2 – Terfyn Gwariant Adrannol Cyfalaf Cymru mewn Termau Real ers Datganoli (prisiau 2010-11)

£ Million - £ Miliwn
Financial Year – Blwyddyn Ariannol

Rhaglen Lywodraethu

7. Lansiodd y Rhaglen Lywodraethu gan y Prif Weinidog ar 27 Medi. Mae'n nodi'r camau gweithredu a roddir ar waith gan y Gweinidogion, sut y byddwn yn mesur cynnydd a pha ganlyniadau y dymunwn eu gweld ar gyfer pobl Cymru.
8. Mae ein gwaith ar baratoi'r Gyllideb eleni wedi canolbwyntio ar gysoni ein cynlluniau gwariant â'r weledigaeth ar gyfer Cymru a amlinellir yn ein Rhaglen Lywodraethu. Roedd y cynlluniau a gyhoeddwyd gennym yn flaenorol yn darparu llwyfan i allu gwneud hyn ac maent yn parhau'n sylfaen gadarn er mwyn cyflawni'r Rhaglen Llywodraethu.
9. Mae Cynigion y Gyllideb Ddrafft 2012-13 yn dangos sut y byddwn yn cefnogi'r blaenoriaethau a nodwyd yn y Rhaglen Lywodraethu a sut y mae Adrannau wedi cysoni eu cyllidebau er mwyn symud yr agenda uchelgeisiol hon yn ei blaen er lles Cymru.

Blaenoriaethau Strategol

10. Wrth wraidd y Rhaglen Lywodraethu, mae ein gweledigaeth am economi fwy llewyrchus gyda gwasanaethau cyhoeddus gwell, a mwy effeithlon sy'n galluogi pobl i wireddu eu potensial a rhoi o'u gorau i'r gymdeithas a'r economi. Mae sicrhau twf yn yr economi a chreu a chynnal swyddi yn flaenoriaeth allweddol i'r Llywodraeth. Dyma sy'n tanategu llawer o'r gwaith a wnawn a dyma sydd wedi llywio'r cynlluniau Cyllidebol a gyflwynais yr wythnos ddiwethaf.
11. Mae hybu twf economaidd yn gymhleth – fel Llywodraeth, gallwn weithredu, ond mae'n dibynnu hefyd ar ffactorau y tu hwnt i'n rheolaeth ni. Mae'n gyfrifoldeb arnom i ddefnyddio'r holl ddulliau o adfywio'r economi sydd ar gael i ni a chreu cyfleoedd gwaith. Yn y Gyllideb, rwy'n nodi ein dull triphlyg o wneud hyn:
 - Rydym yn darparu cymorth uniongyrchol ac wedi'i dargedu i fusnesau Cymru. Dros dair blynedd y Gyllideb, rydym yn cynnal y buddsoddiad referniw a ariannir drwy'r Adran Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth.
 - Rydym yn darparu cymorth mewn meysydd polisi sy'n cyfrannu at greu'r amodau angenrheidiol ar gyfer twf economaidd – addysg, cymorth cyflogaeth, sgiliau ac iechyd.
 - Yn olaf, gallwn ddarparu cymorth drwy fuddsoddiadau cyfalaf. Dyma ddull allweddol o ddarparu gwasanaethau cyhoeddus modern, a hefyd ar gyfer buddsoddi yn yr economi.
12. Y dull hwn sy'n tanategu'r dyraniadau ychwanegol a wnaethom yn y Gyllideb Ddrafft a'r penderfyniadau gwariant a wnaed gennym. Mae hon yn Gyllideb Twf a Swyddi a fydd yn cefnogi cyflawniad ein Rhaglen Lywodraethu uchelgeisiol.

Cynigion y Gyllideb

13. Mae Dogfen y Gyllideb Ddrafft yn egluro'n fanwl y dyraniadau ychwanegol a wnaethom i gefnogi ein blaenoriaethau strategol. Maent yn cynnwys:

Pump am Ddyfodol Tecach

14. Mae ein hymrwymiaidau Pump am Ddyfodol Tecach yn allweddol er mwyn cyflawni ein huchelgais gogyfer â thwf economaidd. Dros y tair blynedd nesaf, byddwn yn dyrannu £129 miliwn ychwanegol i gefnogi ein haddewidion Pump am Ddyfodol Tecach.

- buddsoddi £75 miliwn dros y tair blynedd nesaf yn ein cynllun Twf Swyddi Cymru. Bydd y cyllid hwn yn cefnogi 4,000 o bobl ifanc bob blwyddyn drwy gynnig hyfforddiant addas a chyfleoedd am swyddi ac yn cyfuno arian gan Lywodraeth Cymru a chymorth Ewropeaidd;
- £27 miliwn ychwanegol ar gyfer gwariant rheng flaen mewn ysgolion er mwyn cynnal ein hymrwymiad i gynyddu'r cyllid ysgolion 1% uwchben unrhyw newidiadau i gyllideb Cymru yn ei chyfanrwydd. Golyga hyn y byddwn wedi buddsoddi £185 miliwn ychwanegol mewn ysgolion dros gyfnod yr Adolygiad o Wariant;
- cyllid ychwanegol o £5 miliwn yn 2013-14 a 2014-15 i sicrhau 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol newydd yr Heddlu yng Nghymru; a
- £55 miliwn dros dair blynedd i ehangu cynllun llwyddiannus Dechrau'n Deg i helpu 18,000 yn rhagor o blant.

Buddion Cyffredinol

15. Buddsoddiad yng ngwead cymdeithasol ein cymdeithas yw buddion cyffredinol. Maent yn ymwneud â sicrhau fod gan bawb y modd o chwarae rhan lawn yn y gymdeithas a chyfrannu at ein hamcanion economaidd. Mae'r gwasanaethau hyn hefyd yn cynnig achubiaeth i bobl sy'n dioddef effeithiau'r pwysau ariannol presennol. Yn y Gyllideb hon, rydym wedi parhau'r amddiffyniad a roddir i fuddion cyffredinol ac wedi ymestyn yr amddiffyniad hwnnw dros flwyddyn olaf cyfnod y Gyllideb hon. Golyga hyn ein bod wedi buddsoddi £10 miliwn ychwanegol dros gyfnod yr Adolygiad o Wariant.

Cynnydd yng nghyllid y GIG

16. Elfen allweddol arall yn ein Rhaglen Lywodraethu yw GIG cryf sy'n darparu gwasanaethau o safon uchel i bobl Cymru. Mae'n hollbwysig i iechyd a lles pobl Cymru yn y tymor hwy ac i'w gallu i chwarae rhan lawn yn yr economi. Rydym yn buddsoddi £288 miliwn yn fwy yn y GIG dros y tair blynedd nesaf a'r disgwyl yw y bydd hyn yn creu sylfaen ariannol gynaliadwy ar gyfer y

GIG. Daw hyn ar ben y dyraniad a gyhoeddodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer y flwyddyn gyfredol.

Buddsoddiad Cyfalaf

17. Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi gweithredu i wneud y gorau o fuddsoddiadau cyfalaf y Llywodraeth. Gwnaed hyn er gwaethaf gostyngiadau sylweddol gan Lywodraeth y DU. Yn flaenorol, rydym wedi symud prosiectau cyfalaf ymlaen, wedi trosglwyddo refeniw i gyfalaf, ac wedi mabwysiadu dull mwy strategol o fuddsoddi ein hadnoddau cyfalaf cyfyngedig drwy'r Gronfa Gyfalaf a Gedwir yn Ganolog.
18. Yn Nogfen y Gyllideb, rwy'n amlinellu'r camau pellach yr wyf yn eu rhoi ar waith. Nodais fy nghynigion gogyfer â Chynllun Seilwaith Cenedlaethol, i bennu ein blaenoriaethau buddsoddi a nodi cynlluniau a rhaglenni o bwys cenedlaethol. Rwyf hefyd wedi ymrwymo i archwilio pob cyfle i hybu buddsoddiad yn seilwaith Cymru drwy ddetholiad o ddulliau arloesol. Rydym yn gweithio'n agos â llywodraeth leol a phartneriaid eraill i wneud y gorau o'n gallu i fenthyca er mwyn hybu buddsoddiad yn seilwaith y sector cyhoeddus dros y blynyddoedd i ddod.

Yr Effaith ar Gydraddoldeb

19. Mae cydraddoldeb, cynhwysiant a chyfiawnder cymdeithasol wedi bod yn ganolog i ddatblygiad y Gyllideb Ddrafft. Y llynedd, cyhoeddwyd asesiad cynhwysfawr o effaith penderfyniadau cyllidebol ar gydraddoldeb. Eleni, bu'r ffocws ar asesu effaith newidiadau i gynlluniau blaenorol a lle mae cyllid ychwanegol wedi'i ddyrannu. Mae'r manylion llawn i'w gweld yn Nogfen y Gyllideb.

Cynnig Cyllidebol

20. Fel y soniwyd o'r blaen, bwriadaf ddiwygio fformat y cynnig Cyllidebol eleni er mwyn rhoi mwy o hyblygrwydd i'r Llywodraeth reoli adnoddau'n effeithiol, tra'n cynnal atebolrwydd a thryloywder. Cyhoeddais Gyllideb Ddrafft ac rwy'n croesawu eich barn arni fel rhan o'ch adroddiad Cyllidebol. Ochr yn ochr â'r gwaith craffu hwn, bydd ein swyddogion yn gweithio gyda'i gilydd i ddatblygu'r protocol a gytunwn gogyfer â chodeiddio cyfundrefnau sy'n gysylltiedig â'r dull newydd o ymdrin â'r cynnig cyllidebol.

Crynodeb

21. Dyma Gyllideb Twf a Swyddi yng Nghymru sy'n adeiladu ar y llwyfan o gynlluniau gwariant y cytunwyd arnynt y llynedd. Nid yw'r Gyllideb hon yn dechrau o'r dechrau, ond mae'n rhoi'r cymorth sydd ei angen arnom i ysgogi twf economaidd a chreu swyddi. Mae'r cynlluniau'n dangos sut y byddwn yn defnyddio'r cyllid sydd ar gael i gyflawni ein Rhaglen Lywodraethu.

22. Mae craffu ar ein cynlluniau gwariant yn gam pwysig yn y broses gyllidebol o ran datblygu a phrofi ein cynlluniau. Croesewais y cyfle i wneud datganiad llafar a rhoddodd y drafodaeth a ysgogodd hynny gychwyn ar y broses graffu. Edrychaf ymlaen at glywed barn y Pwyllgor ar ein cynigion cyllidebol, ac at ystyried y dystiolaeth a'r adborth gan ein partneriaid a'n rhanddeiliaid.

Cynigion ynghylch y Gyllideb Ddrafft 2012-13

*Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru gan y Gweinidog Cyllid ac Arweinydd y
Tŷ*

Hydref 2011

Cynigion ynghylch y Gyllideb Ddrafft

1. Bod y Cynulliad, yn unol â Rheol Sefydlog 20.12, yn nodi'r gyllideb ddrafft ar gyfer y Llywodraeth a gyflwynwyd ar 4 Hydref, yn unol â Rheol Sefydlog 20.7.

Gweinidogion Cymru

2. Mae Gweinidogion Cymru'n cynnig
 - (a) defnyddio adnoddau (heb gynnwys adnoddau cronnus) yn ystod y flwyddyn ariannol sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2013 ar y gwasanaethau a'r dibenion a nodir yng Ngholofn 1 o Atodlen 1, hyd at uchafswm y symiau cyfatebol a nodir yng Ngholofn 2 yr Atodlen honno;
 - (b) yn ogystal, cadw incwm, yn y categorïau adnoddau cronnus a nodir yng Ngholofn 1 o bob Rhan o Atodlen 2, yn ystod y flwyddyn ariannol sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2013, ar gyfer ei ddefnyddio ar y gwasanaethau a'r dibenion a nodir yn y manau cyfatebol yng Ngholofn 2 o bob Rhan o'r Atodlen honno, hyd at y terfyn a nodir ar gyfer pob Rhan o'r Atodlen honno; ac
 - (c) cymryd arian parod o Gronfa Gyfunol Cymru i'w ddefnyddio ar y gwasanaethau a'r dibenion a nodir yn Atodlen 1, hyd at derfyn y gofyniad net am arian parod a nodir yn Atodlen 5.
3. Mae manylion y symiau dros dro o adnoddau ac arian parod y mae'r llywodraeth yn bwriadu eu defnyddio ar gyfer y ddwy flynedd ddilynol yn Atodiad A.

E gwybodaeth – Comisiwn y Cynulliad, yr Archwilydd Cyffredinol a'r Ombwdsmon

4. Mae'r gweithdrefnau cyllideb ar gyfer Comisiwn y Cynulliad, Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ("y cyrff a ariennir yn uniongyrchol") yn cael eu rheoli gan Reolau Sefydlog 20.13 i 20.24. Caiff y cyllidebau ar gyfer cyrff a ariennir yn uniongyrchol eu cynnwys fel rhan o gynnig y gyllideb flynyddol a gyflwynwyd gan y Gweinidog dros Gyllid ac Arweinydd y Tŷ ar 29 Tachwedd 2011 neu cyn hynny.
5. Mae symiau'r adnoddau (heblaw adnoddau cronnus) y mae'r cyrff a ariennir yn uniongyrchol yn cynnig eu defnyddio yn 2012-13 wedi eu cynnwys yn Atodlen 3; mae symiau'r adnoddau cronnus y mae'r cyrff hynny yn cynnig eu cadw a'u defnyddio ar wasanaethau a dibenion penodedig wedi eu cynnwys yn Atodlen 4; ac mae'r symiau o arian parod y cynigir eu dyrannu o Gronfa Gyfunol Cymru i'r cyrff a ariennir yn uniongyrchol wedi eu cynnwys yn Atodlen 5.
6. Nid yw'r symiau hyn yn rhan o Gyllideb Llywodraeth Cynulliad Cymru. Maent yn cael eu cynnwys yn Atodlenni 3, 4 a 5 er gwybodaeth ac at ddiben cysoni'r adnoddau a ddyrennir i gyllideb bloc Cymru, a'r amcangyfrif o'r swm o arian parod a delir i mewn i Gronfa Gyfunol Cymru, â'r adnoddau a'r arian parod a fydd yn cael eu hawdurdodi i'w ddefnyddio gan Lywodraeth Cynulliad Cymru a'r cyrff a ariennir yn uniongyrchol. Gyda'i gilydd mae'n bosibl gweld cyfanswm Cyllideb ddrafft Cymru.

7. Mae'r symiau ar gyfer y cyrff a ariennir yn uniongyrchol yn deillio o'r ffynonellau canlynol:

- (a) mae ffigurau Comisiwn y Cynulliad wedi'u cymryd o'r amcangyfrifon fel y'u gosodwyd gerbron y Cynulliad ar 1 Rhagfyr 2010
- (b) mae ffigurau Archwilydd Cyffredinol Cymru yn deillio o'r amcangyfrif ar gyfer yr Archwilydd Cyffredinol, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar 11 Tachwedd 2010
- (c) mae ffigurau'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus wedi'u cymryd o'r amcangyfrif a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Cyllid ei ystyried ar 18 Tachwedd 2010

Crynodeb o'r Gofynion Adnoddau a Chyfalaf

Gweinidogion Cymru

Cwmpas	Adnoddau (£000)	Adnoddau Cronnus (£000)
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant	5,259,814	915,967
Llywodraeth Leol a Chymunedau	4,199,901	2,000
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	311,033	588,962
Addysg a Sgiliau	1,920,797	118,592
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	313,381	5,644
Tai, Adfywio a Threftadaeth	466,827	66,115
Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	347,985	8,500
Cyfanswm yr Adnoddau y Gofynnir Amdanynt a'r Incwm Cronnus mewn perthynas â Gweinidogion Cymru	12,819,738	1,705,780

Cyrff a Ariennir yn Uniongyrchol

Cwmpas	Adnoddau (£000)	Adnoddau Cronnus (£000)
Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru: Gwasanaethau'r Cynulliad	31,688	260
Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru: Aelodau'r Cynulliad	13,541	0
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru	3,961	6
Archwilydd Cyffredinol Cymru	4,853	8,024
Cyfanswm yr Adnoddau a'r Incwm Cronnus ar gyfer Cyrff a Ariennir yn Uniongyrchol	54,043	8,290

Atodlen 1 – Cwmpas gwariant Gweinidogion Cymru

Cwmpas gwariant Gweinidogion Cymru (ac eithrio adnoddau cronuss)	
<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
<p>Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant</p> <p>I'w ddefnyddio gan Weinidogion Cymru ar Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant gan gynnwys hybu neu wella lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol.</p> <p>Cyllid refeniw a chyfalaf i Fyrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau GIG Cymru a darparwyr gofal iechyd cysylltiedig; Cyfalaf Difidend Cyhoeddus i Ymddiriedolaethau'r GIG; benthyciadau i Ymddiriedolaethau'r GIG;</p> <p>Taliadau am wasanaethau o dan contract gan gynnwys gwasanaethau deintyddol, offthalmig a fferyllol; gwasanaethau meddygol cyffredinol; cymorth ar gyfer addysg a hyfforddiant; ymchwil a datblygu; gwasanaethau iechyd meddwl; triniaeth ar gyfer clefydau cronig; a mesurau i fynd i'r afael ag Anghydraddoldebau Iechyd; cyllid i gefnogi plant a'u teuluoedd, gan gynnwys cyllid ar gyfer Dechrau'n Deg, Teuluoedd yn Gyntaf, Comisiynydd Plant Cymru, strategaethau tlodi plant, gofal plant, chwarae, hawliau plant a phobl ifanc, sefydliadau plant a theuluoedd ac eiriolaeth; cefnogi awdurdodau lleol a'r sector gwirfoddol ar gyfer mesurau gofal plant, cefnogi ysgolion bro;</p> <p>Cymorth i'r Asiantaeth Safonau Bwyd; cymorth i wasanaethau ar gyfer pobl hŷn ac i wasanaethau cymdeithasol a gofalwyr; gwella gwasanaethau cymdeithasol gan gynnwys ariannu Cymdeithas y Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol (ADSS) Cymru a'r Sefydliad Gofal Cymdeithasol er Rhagoriaeth (SCIE); ar gyfer Cyngor Gofal Cymru; y Sefydliad Cenedlaethol dros Iechyd a Rhagoriaeth Glinigol (NICE); y Comisiynydd Pobl Hŷn; a chyfraniadau i gyrff iechyd a gofal cymdeithasol y DU.</p> <p>Cyllid ar gyfer y Gwasanaeth Cyngori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (CAFCASS) Cymru; cyllid ar gyfer gwasanaethau a ddarperir i Lywodraeth yr Alban, Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon a'r Adran Iechyd neu ar eu rhan; gwasanaethau ar gyfer gwella iechyd ac ar gyfer atal salwch, gwneud diagnosis ohono a'i drin; ac unrhyw wariant cysylltiedig a defnydd o adnoddau nad ydynt yn arian parod.</p>	<p>5,259,814</p>

Cwmpas gwariant Gweinidogion Cymru (ac eithrio adnoddau cronrus)	
Colofn 1	Colofn 2
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
<p>Llywodraeth Leol a Chymunedau</p> <p>I'w ddefnyddio gan Weinidogion Cymru ar hybu lles economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol ym meysydd llywodraeth leol a chyflenwi gwasanaeth cyhoeddus, adfywio a datblygu cymunedau, hyrwyddo cyfiawnder cymdeithasol a diogelwch cymunedol; a datblygu a chynnal trafndiaeth a seilwaith. Ariannu awdurdodau unedol llywodraeth leol; awdurdodau heddlu - ac awdurdodau gwasanaeth tân ac achub, drwy gyllid grant heb ei neilltuo yn ôl modd neu drwy grant cynnal refeniw, ardrethi annomestig cenedlaethol (NNDR) a chyllid cyfalaf cyffredinol neu ddull ar wahân o ddarparu refeniw a chyllid grant cyfalaf at ddiben polisi penodedig sy'n berthnasol i'r meysydd uchod o weithgarwch. Cyllido a noddi cyrff cyhoeddus a sefydliadau anstatudol sydd â swyddogaethau'n ymwneud ag archwilio, rheoleiddio ac arolygu; hyrwyddo a chynrychiolaeth; datblygu perfformiad a rheoli newid; hybu a chynnal safonau ac atebolrwydd (gan gynnwys swyddogaethau llys apêl) mewn perthynas â llywodraeth leol. Cyllid ar gyfer rhaglen, staffio a chostau gweinyddol cyffredinol (gan gynnwys costau prydlesu) yr Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol ac Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru, noddi Estyn gan gynnwys costau staff a gwariant gweinyddol cyffredinol ynghyd â chost cyfalaf a dibrisiant ac unrhyw wariant cysylltiedig a defnydd o adnodd nad yw'n arian parod. Ariannu cyrff cyhoeddus (gan gynnwys Partneriaethau Diogelwch Cymunedol), sefydliadau Trydydd Sector a sefydliadau eraill i gefnogi'r Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf; diogelwch a datblygiad cymunedol; datblygiad mudiadau gwirfoddol a gwirfoddoli; cynhwysiant ariannol; swyddfeydd post; gwiriadau'r Swyddfa Cofnodion Troseddol; gwaith i gefnogi'r lluoedd arfog, cyn-filwyr a'u teuluoedd; gwrthsefyll camddefnyddio sylweddau a thrais domestig; a hybu Cyfiawnder Ieuenctid. Refeniw a chyllid cyfalaf ar gyfer trafndiaeth ffyrdd, gan gynnwys adeiladu, gweithredu, cynnal a chadw a gwella cefnffyrdd yng Nghymru; darparu gwasanaethau teithio ar y rheilffyrdd a theithio awyr; diogelwch ar y ffyrdd; rheoleiddio croesfannau i gerddwyr a pharcio ar y stryd; ariannu a gweinyddu rhaglenni i awdurdodau lleol a chyrff eraill er mwyn darparu ystod o gynlluniau a gwasanaethau trafndiaeth gan gynnwys tocynnau teithio rhad; cymorth i hyrwyddo a datblygu cerdded a beicio; a gwariant cysylltiedig a defnydd o adnoddau nad ydynt yn arian parod. Arian cyfatebol o dan Flaenoriaeth 4 o Gronfa Gymdeithasol Ewrop; cymorth i Asiantaeth y Swyddfa Brisio; a chyllid i dalu am gostau Gwasanaethau Cyfreithwyr y Trysorlys.</p>	<p>4,199,901</p>

Cwmpas gwariant Gweinidogion Cymru (ac eithrio adnoddau cronrus)	
<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
<p>Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth</p> <p>I'w ddefnyddio gan Weinidogion Cymru ar Fusnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth gan gynnwys hybu lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol.</p> <p>Cyllid i ddarparu cymorth a chynghor i helpu busnesau yng Nghymru i sefydlu, tyfu a datblygu, gan gynnwys darparu cyllid busnes ad-daladwy; datblygu mentrau cymdeithasol a chymunedol; annog a hybu gweithgareddau STEM mewn ysgolion; polisi, ymchwil a gwerthuso economaidd; hybu Cymru fel lleoliad i wneud busnes ac i fuddsoddi ynddo, yn rhyngwladol ac yn ddomestig; hybu allforion o Gymru; darparu eiddo a seilwaith TGCh ar gyfer busnesau gan gynnwys gwelliannau amgylcheddol, gweinyddu a gweithredu prosiectau cronfeydd strwythurol y Comisiwn Ewropeaidd; digwyddiadau chwaraeon mawr a chymorth i Gyllid Cymru.</p> <p>Gwariant sy'n gysylltiedig ag amaethyddiaeth, datblygu gwledig, pysgodfeydd a bwyd gan gynnwys iechyd y cyhoedd a choetiroedd. Arian Ewropeaidd ac arian cyfatebol: i gefnogi ffermwyr yng Nghymru, gan gynnwys Cynllun y Taliad Sengl; rheoli a chyflawni'r mesurau o dan Gynllun Datblygu Gwledig Cymru; a chefnogi pysgodfeydd. Gwybodaeth, cynghor a gwasanaethau arbenigol; cymorth i sector pysgodfeydd Cymru a gwaith i'w ddatblygu; rheoli, rheoleiddio a gorfodi pysgodfeydd a'r amgylchedd morol; ariannu pwyllgorau ac ymchwiliadau i faterion gwledig ac amgylcheddol; cyhoeddusrwydd; cymorth ar gyfer datblygu, cynhyrchu, hybu a marchnata bwyd, gan gynnwys datblygu mecanweithiau cadwyni cyflenwi ar gyfer cynnyrch sector diwydiannau'r tir; ymchwilio i bolisiau amaethyddiaeth, datblygu gwledig, pysgodfeydd a bwyd a'u gwerthuso, a datblygu'r sylfaen dystiolaeth sy'n sail iddynt; mesurau i liniaru ar allyriadau nwyon tŷ gwydr o sector diwydiannau'r tir.</p> <p>Hybu a chynorthwyo twristiaeth yng Nghymru a darparu cymorth i frand Cymru; grantiau cyfalaf i gefnogi'r diwydiant twristiaeth ac unrhyw wariant arall cysylltiedig a defnydd o adnoddau nad ydynt yn arian parod.</p>	<p>311,033</p>

Cwmpas gwariant Gweinidogion Cymru (ac eithrio adnoddau cronus)	
<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
<p>Addysg a Sgiliau</p> <p>I'w ddefnyddio gan Weinidogion Cymru ar Addysg a Sgiliau er mwyn ariannu: y Cyfnod Sylfaen, safonau maeth mewn ysgolion; datblygu a rheoleiddio'r cwricwlwm a chymwysterau; gwella perfformiad ysgolion; ariannu arolygiadau; cynghori mewn ysgolion; trechu dadrithiad; effeithiolrwydd ysgolion; arian cyfalaf a refeniw ar gyfer datblygu TG at ddibenion dysgu; cymorth i wella safonau; cefnogi Techniquet; y grant gwisg ysgol; gweithgareddau llywodraethwyr ysgolion; cyfalaf i gefnogi'r seilwaith ysgolion a'r seilwaith ôl-16; cynhwysiant ac anghenion dysgu ychwanegol; hyfforddi, datblygu a chefnogi athrawon; dysgu dwyieithog; arian cyfalaf a refeniw ar gyfer Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru; cefnogi addysg feddygol i israddedigion; cefnogi uno a chydweithredu yn y sector addysg; darpariaeth refeniw ar gyfer addysg a hyfforddiant ôl-16 gan gynnwys addysg bellach a dysgu seiliedig ar waith; ymestyn hawliau a llwybrau dysgu 14-19; cefnogi'r Gwasanaethau Ieuenctid; cyllid i fyfyrwyr a dysgwyr gan gynnwys costau'r Cwmni Benthyciadau i Fyfyrwyr a'r Lwfansau Cynhaliath Addysg; gwasanaethau cyngor ar yrfaoedd; gwella sgiliau sylfaenol; cefnogi mentrau addysg rhyngwladol; ymchwil a gwerthuso addysgol; datblygu sgiliau a dysgu yn y gweithle; dysgu ar gyfer troseddwyr; cefnogi Bwrdd yr Iaith Gymraeg a Chomisiynydd y Gymraeg a phrosiectau sy'n hybu'r Gymraeg; hybu addysg a sgiliau; eitemau cysylltiedig nad ydynt yn arian parod ac unrhyw wariant cysylltiedig a defnydd o adnoddau nad ydynt yn arian parod.</p>	<p>1,920,797</p>

Cwmpas gwariant Gweinidogion Cymru (ac eithrio adnoddau cronus)	
Colofn 1	Colofn 2
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
<p>Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy I'w ddefnyddio gan Weinidogion Cymru ar yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy gan gynnwys hybu neu wella lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol; datblygu cynigion ar gyfer un corff amgylcheddol unigol yng Nghymru; rhoi cyllid, cyngor a chymorth gweinyddol i awdurdodau lleol, asiantaethau a chyrff eraill er mwyn hybu, hwyluso a darparu ystod o gynlluniau a gwasanaethau mewn perthynas â'r Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy; hwyluso, hybu a chyflawni ym meysydd cynaliadwyedd, y newid yn yr hinsawdd ac ansawdd yr amgylchedd; cynorthwyo a hybu cynhyrchu ynni drwy ddulliau carbon isel; effeithlonrwydd ynni, rheoli adnoddau dŵr mewn modd cynaliadwy a gwella ansawdd dŵr; darparu ac ariannu gwasanaethau dŵr a charthffosiaeth, a mesurau i atal llifogydd, amddiffyn yr arfordir a rheoli risg; darparu cyllid, cymorth a chyngor sy'n ymwneud â'r newid yn yr hinsawdd, effeithlonrwydd ynni, tloedi tanwydd, rheoli dŵr a rheoli risgiau llifogydd ac erydu arfordirol; darparu cyllid, cymorth a chyngor sy'n ymwneud â gwastraff a chynaliadwyedd gan gynnwys yr Ardoll Agregau; gwaredu, casglu a rheoli gwastraff, cynlluniau ailgylchu, glanhau strydoedd a chredydau treth tirlenwi; rheoli ymbelydredd, llygredd amgylcheddol, ansawdd yr amgylchedd a llygredd sŵn; hybu lles economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol busnesau, pobl a lleoedd Cymru. Cynllunio, gan gynnwys gwaith achos ar apelau, cyhoeddi dogfennau cynllunio, a chyllid ar gyfer ymchwil; trosi a gweithredu deddfwriaeth a rhwymedigaethau'r DU, deddfwriaeth a rhwymedigaethau Ewropeaidd a rhyngwladol; gweinyddu a chyflawni prosiectau a ariennir o dan gronfeydd strwythurol y Comisiwn Ewropeaidd; darparu cymorth grant, cynnal ymchwiliadau, ymchwil a gwerthuso; gwaith hybu a chyhoeddusrwydd a gwasanaethau mewn cysylltiad â'r Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy ac unrhyw wariant cysylltiedig a defnydd o adnoddau nad ydynt yn arian parod; hybu lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol; cadwraeth; iechyd anifeiliaid a phlanhigion; hadau, plaladdwyr a chnydau GM; iechyd y cyhoedd; iawndal ar gyfer da byw; gweithgarwch ar les anifeiliaid; gwybodaeth, cyngor a gwasanaethau arbenigol; gweithgarwch i gadw golwg ar glefydau; datblygu technoleg gwybodaeth; arian cyfatebol ar gyfer rhaglenni Ewropeaidd; ariannu pwyllgorau ac ymchwiliadau i faterion gwledig ac amgylcheddol; cyhoeddusrwydd; cymorth ar gyfer rheoli tir a mesurau coedwigaeth; gan gynnwys gwariant o dan y Cynllun Datblygu Gwledig; grantiau coetir a ariennir gan yr Undeb Ewropeaidd; gwariant cyfalaf a refeniw gan y Comisiwn Coedwigaeth; ymchwilio i bolisiau materion gwledig a'u gwerthuso a datblygu'r sylfaen dystiolaeth sy'n sail iddynt; mesurau i liniaru ar allyriadau nwyon tŷ gwydr o sector diwydiannau'r tir; ac unrhyw wariant cysylltiedig neu fân gostau gan gynnwys unrhyw wariant cyfreithiol a defnydd o adnoddau nad ydynt yn arian parod.</p>	<p>313,381</p>

Cwmpas gwariant Gweinidogion Cymru (ac eithrio adnoddau cronrus)	
Colofn 1	Colofn 2
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
<p>Tai, Adfywio a Threftadaeth</p> <p>I'w ddefnyddio gan Weinidogion Cymru ar Dai, Adfywio a Threftadaeth gan gynnwys hybu neu wella diwylliant a lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol; rhoi cyllid, cyngor a chymorth gweinyddol i awdurdodau lleol, asiantaethau a chyrrff eraill er mwyn hybu, hwyluso a darparu ystod o gynlluniau a gwasanaethau mewn perthynas â Thai, Adfywio a Threftadaeth; gwella cyflenwad ac ansawdd y tai sydd ar gael ledled Cymru, gan gynnwys safon tai yr awdurdodau lleol a landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a gwella'r gwasanaethau sy'n gysylltiedig â thai; caffael, lesio, datblygu a chynnal a chadw tir ac adeiladau; trosglwyddo stoc tai; cymorth ar gyfer modelau cymunedol cydfuddiannol ac er mwyn meithrin gallu; tai cymdeithasol; cymorth ar gyfer gwaith adfywio ffisegol gan gynnwys ardaloedd adnewyddu tai a thrwyddedu tai amlfeddiannaeth; cefnogi pobl; atal a mynd i'r afael â digartrefedd; darparu grantiau ar gyfer gwaith addasu a chyfleusterau er mwyn i bobl fedru aros yn eu cartrefi eu hunain; rheoleiddio ac arolygu landlordiaid cymdeithasol cofrestredig; polisi adfywio a gweinyddu polisiâu a grantiau gan gynnwys hybu lles economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol i fusnesau, unigolion, cymunedau a lleoedd yng Nghymru; trosi a gweithredu deddfwriaeth a rhwymedigaethau'r DU, deddfwriaeth a rhwymedigaethau Ewropeaidd a rhyngwladol; gweinyddu a chyflawni prosiectau a ariennir o dan gronfeydd strwythurol y CE; cynnal ymchwiliadau, ymchwil a gwerthuso; gwaith hybu a chyhoeddusrwydd; rhoi cymorth ariannol i gefnogi diwylliant, chwaraeon, y cyfryngau a chyhoeddi; a'r amgylchedd hanesyddol gan gynnwys ariannu Amgueddfa Cymru; arian i Lyfrgell Genedlaethol Cymru; arian i Gyngor Celfyddydau Cymru; arian i Ganolfan Mileniwm Cymru; arian i Ardd Fotaneg Genedlaethol Cymru; arian i Gyngor Llyfrau Cymru; arian i Gyngor Chwaraeon Cymru a sefydliadau sy'n hybu chwaraeon a ffyrdd egniol o fyw ledled Cymru; arian i gefnogi'r gwaith o ddarparu cyfarwyddiadau polisi i ddsbarthwyr y Loteri; arian i gefnogi amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd nad ydynt yn rhai cenedlaethol a phrosiectau lleol a chenedlaethol sy'n ceisio hybu ac ehangu mynediad i drysorau diwylliannol; gwarchod, diogelu, cynnal a chyflwyno amgylchedd hanesyddol Cymru er mwyn sicrhau ei fod ar gael i bawb a'i fod yn cael ei ddiogelu'n dda, gan gynnwys gwariant cyfredol a chostau rhedeg cysylltiedig a chostau staff Cadw a gwariant cyfalaf ar gyfer grantiau a chaffael asedau cyfalaf; ariannu Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru; unrhyw wariant yn ymwneud â gwarchod, diogelu, cynnal a</p>	<p>466,827</p>

<p>chyflwyno gweddillion archaeolegol yng Nghymru, henebion yng Nghymru, adeiladau a lleoedd sydd o ddiddordeb hanesyddol neu bensaernïol yng Nghymru a llongdrylliadau hanesyddol yng Nghymru; unrhyw wariant ar gelfyddyd a chrefftau sy'n ymwneud â Chymru ac ar weithgareddau a phrosiectau diwylliannol sy'n ymwneud â Chymru; ac unrhyw wariant cysylltiedig a defnydd o adnoddau nad ydynt yn arian parod.</p>	
---	--

Cwmpas gwariant Gweinidogion Cymru (ac eithrio adnoddau cronrus)	
Colofn 1	Colofn 2
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
<p>Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu</p> <p>I'w ddefnyddio gan Lywodraeth Cynulliad Cymru ar wariant sy'n gysylltiedig â gweinyddu a chostau rhedeg gan gynnwys: costau cyflogau staff; taliadau yswiriant gwladol; cyfraniadau pensiwn; ad-dalu treuliau; iawndal; benthyciadau i staff; llogi a lesio ceir; costau rhedeg yr ystâd sifil a buddsoddi ynddi; lesio, rhentu a chaffael safleoedd; gwariant gweinyddol cyffredinol; gwariant ar TG a thelathrebu; gwariant ar hwyluso llywodraeth; gwariant refeniw a chyfalaf gweinyddol arall; penodiadau cyhoeddus; galluogi a hybu llywodraeth agored; cefnogi gwaith ymchwil, gan gynnwys ymchwil a gwerthuso ystadegol; hybu lles economaidd, cymdeithasol neu amgylcheddol; y gwaith parhaus i gynllunio, mynychu a marchnata digwyddiadau cyfathrebu mewnol corfforaethol ynghyd â chyfathrebu polisi'r Llywodraeth a sut i weithredu'r polisi hwnnw, yn allanol; cyllid ar gyfer cysylltiadau rhynglywodraethol, gan gynnwys y Cyngor Prydeinig-Gwyddelig, ac ar gyfer datblygu cyfansoddiadol, gan gynnwys costau sy'n deillio o unrhyw refferendwm; cynnal digwyddiadau o bwys cenedlaethol; cynllunio gofodol; costau ymchwiliadau cyhoeddus; cyllid i gyrff cyhoeddus ar gyfer sicrhau arbedion effeithlonrwydd; ariannu Gwerth Cymru, cyfnewidcymru a Rheoli yng Ngwasanaeth Cyhoeddus Cymru; taliadau i gefnogi datblygu tramor a chysylltiadau tramor; grantiau a chymorth ariannol i sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus; cefnogi prosiectau a ariennir gan yr Undeb Ewropeaidd; cyllid rhaglenni ar gyfer cydraddoldeb a chyfle cyfartal ac i wella cynhwysiant cymdeithasol a chyfiawnder cymdeithasol; ac unrhyw wariant cysylltiedig a defnydd o adnoddau nad ydynt yn arian parod.</p>	<p>347,985</p>

Atodlen 2 – Defnydd o adnoddau cronrus gan Weinidogion Cymru

Rhan 1: Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant

Colofn 1 <i>Categori adnoddau cronrus</i>	Colofn 2 <i>Gwasanaethau a dibenion y ceir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
<p>Mae adnoddau cronrus yn cynnwys incwm o dan y Cynllun Rheoleiddio Prisiau Fferyllol; incwm mewn perthynas â setliadau hawliadau cyfreithiol; tâl am lety, nwyddau a gwasanaethau i gleifion preifat, cleifion y GIG, awdurdodau lleol ac eraill; ad-daliadau cyllid Buddsoddi i Arbed gan Fyrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau GIG Cymru; incwm oddi wrth Lywodraeth yr Alban, Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon, yr Adran Iechyd, adrannau llywodraeth eraill a'r Undeb Ewropeaidd; cynlluniau creu incwm; Incwm Yswiriant Gwladol gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi; incwm anweithredol drwy werthu tir, adeiladau, cerbydau, offer ac eiddo; ac adennill TAW.</p>	<p>Mae'r gwasanaethau a'r dibenion yn cynnwys gwariant ar wasanaethau iechyd sylfaenol a chymunedol; gwariant gan Ymddiriedolaethau GIG Cymru, Byrddau Iechyd Lleol a darparwyr gofal iechyd cysylltiedig yn prynu asedau sefydlog; cefnogaeth i ddarparu a gweinyddu gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol.</p>
<p>Cyfanswm yr incwm (£000)</p>	<p>915,967</p>

Rhan 2: Llywodraeth Leol a Chymunedau

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Categori adnoddau cronnus</i>	<i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
Mae'r adnoddau cronnus yn cynnwys arian grant oddi wrth y Comisiwn Ewropeaidd; ad-daliadau ac adennill taliadau grant ac adennill TAW; ffioedd a thaliadau a godwyd am gynnal arolygiadau a gwasanaethau rheoleiddiol; darparu digwyddiadau hyfforddi a datblygu; taliadau am gofrestrïadau deintyddol; incwm o secondiadau staff; ad-daliadau benthyciadau i staff; incwm o rentu eiddo; derbyniadau astudiaethau trafniadaeth; iawndal o dan setliadau masnachol a sifil a chodi ffioedd hwyluso; incwm o werthiant asedau cyfalaf.	Mae'r gwasanaethau a'r dibenion yn cynnwys costau rhedeg, costau gweinyddu cyffredinol a gwariant refeniw'r Arolygiaethau a'r Tribiwnlys Prasio; darparu ymyriadau hyfforddiant i Wasanaeth Cyhoeddus Cymru; gwariant ategol ar gymunedau mwy diogel ac adfywio; talu grantiau i awdurdodau lleol a chyrrff y Trydydd Sector; pob prosiect sy'n cael arian Ewropeaidd; ac i gefnogi'r holl wariant sydd wedi'i nodi yn y cwmpas gwariant.
Cyfanswm yr incwm (£000)	2,000

Rhan 3: Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Categori adnoddau cronnus</i>	<i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
Arian grant oddi wrth y Comisiwn Ewropeaidd; ad-daliadau grantiau; derbyniadau cyfalaf seilwaith mewn perthynas ag eiddo ac incwm rhenti; taliadau am wasanaethau busnes; cyfraniadau i brosiectau gan sefydliadau eraill y sector cyhoeddus a'r sector preifat; incwm o fuddsoddiadau; cyllid buses ad-daladwy; adnoddau cronnus gan gynnwys incwm o'r cronfeydd strwythurol Ewropeaidd; incwm o'r Undeb Ewropeaidd ar gyfer cefnogaeth o dan Gynllun y Taliad Sengl; incwm o Gronfa Datblygu Gwledig yr Undeb Ewropeaidd; incwm o Gronfa Pysgodfeydd Ewrop; incwm o werthu asedau cyfalaf; ac incwm o leffiau ar gyfer hybu cig o Gymru; incwm sy'n gysylltiedig â gweithgarwch twristiaeth; adennill grantiau neu setliadau mewn perthynas â thaliadau grant ac adennill TAW.	Pob prosiect sy'n cael arian Ewropeaidd ac i gefnogi'r holl wariant sydd wedi'i nodi yn y cwmpas gwariant; hybu cig coch.
Cyfanswm yr incwm (£000)	588,962

Rhan 4: Addysg a Sgiliau

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Categori adnoddau cronnus</i>	<i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
Mae'r adnoddau cronnus yn cynnwys incwm ôl-16 o brosiectau Ewropeaidd, ymchwil a gwerthuso a datblygu sgiliau busnes; breindaliadau cwricwlwm a chymwysterau; adennill Benthyciadau Myfyrwyr; gwerthu cyhoeddiadau; ac adennill TAW.	Mae'r gwasanaethau a'r dibenion yn cynnwys cefnogi prosiectau Ewropeaidd, CQFW, datblygu rhaglenni, datblygu sgiliau busnes, a gwariant cyfredol ar ymchwil a gwerthuso; cefnogi gwariant cyfredol ar y cwricwlwm a chymwysterau a chefnogi pob gwariant sydd wedi'i nodi yn y cwmpas gwariant.
Cyfanswm yr incwm (£000)	118,592

Rhan 5: Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Categori adnoddau cronnus</i>	<i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
Mae'r adnoddau cronnus yn cynnwys incwm o'r cronfeydd strwythurol Ewropeaidd; incwm o'r Undeb Ewropeaidd ar gyfer coetiroedd; incwm o brosiectau ffermydd gwynt; incwm o Fferm Pwllperian neu werthu asedau cyfalaf; adennill grantiau neu setliadau mewn perthynas â thaliadau grant; adennill TAW; incwm o gasglu carcasau anifeiliaid a ledir er mwyn rheoli clefydau ac incwm o'r UE ar gyfer dileu TB buchol; incwm o adennill grantiau gan awdurdodau lleol, sefydliadau'r trydydd sector a sefydliadau eraill yn y sector preifat a chyhoeddus; incwm o drwyddedau morol; cosbau ariannol sifil sy'n gysylltiedig â chynlluniau masnachu allyriadau; Trwyddedau Deddf Diogelu'r Amgylchedd a Bwyd, Trwyddedau Treillio, incwm OFWAT mewn perthynas â'r Cyngor Defnyddwyr Dŵr, derbyniadau o werthu asedau; cyllid gan adrannau eraill y llywodraeth ganolog ac adennill TAW.	Mae'r gwasanaethau a'r dibenion yn cynnwys iawndal am gael gwared â da byw sy'n dioddef o glefydau; gwariant yn gysylltiedig â dileu TB buchol; a gwariant ar hybu cig o Gymru; gwariant yn gysylltiedig â Fferm Pwllperian; gwariant yn gysylltiedig â TSE a BSE a gweithgareddau perthnasol datganoledig sy'n ymwneud ag iechyd anifeiliaid; gwariant cyfredol Cyngor Cefn Gwlad Cymru; costau gweinyddu systemau'r trwyddedau morol, trwyddedau treillio a thrwyddedau Deddf Diogelu'r Amgylchedd a Bwyd; a thaliadau grant, cynlluniau a ariennir yn rhannol gan adrannau llywodraeth eraill.
Cyfanswm yr incwm (£000)	5,644

Rhan 6: Tai, Adfywio a Threftadaeth

<p>Colofn 1</p> <p><i>Categori adnoddau cronnus</i></p>	<p>Colofn 2</p> <p><i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i></p>
<p>Mae'r adnoddau cronnus yn cynnwys incwm a ddaw o ad-daliadau'r Grant Tai Cymdeithasol; adennill grantiau gan awdurdodau lleol, sefydliadau'r trydydd sector a sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus a phreifat; derbyniadau'r Panel Asesu Rhenti, derbyniadau o werthu asedau, cyllid gan adrannau llywodraeth eraill ac adennill TAW; incwm Cadw o godi tâl mynediad ar safleoedd Cadw, gwerthiant cofroddion, cyhoeddiadau, ffioedd ar gyfer gwasanaethau cynghori arbenigol a thâl aelodaeth Etifeddiaeth y Cymry; incwm arall gan gynnwys incwm o ddigwyddiadau, gwaith ffilmio, ffotograffiaeth ar safleoedd a chymynroddion; arian drwy gynlluniau cyllido Ewropeaidd a chynlluniau cyllido eraill; incwm y Comisiwn Brenhinol drwy werthu cyhoeddiadau, a grantiau; adennill grantiau neu setliadau mewn perthynas â thaliadau grant; grantiau ad-hoc o ffynonellau eraill; ac adennill TAW.</p>	<p>Mae'r gwasanaethau a'r dibenion yn cynnwys gwariant, taliadau grant a chynlluniau Tai Cymdeithasol a gefnogir yn rhannol gan adrannau llywodraeth eraill, gwariant ar gynlluniau Adfywio; gwariant Cadw ar archaeoleg, rhestru henebion, grantiau ar gyfer adeiladau hanesyddol a henebion, gofalu am yr henebion sydd o dan ei ofal a'u cyflwyno, a gwariant cyfredol/costau rhedeg (gan gynnwys staff); pob prosiect a noddir gan Ewrop; a gwariant cyfredol/costau rhedeg y Comisiwn Brenhinol (gan gynnwys staff).</p>
<p>Cyfanswm yr incwm (£000)</p>	<p>66,115</p>

Rhan 7: Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu

Colofn 1 <i>Categori adnoddau cronnus</i>	Colofn 2 <i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
<p>Mae'r adnoddau cronnus yn cynnwys incwm o: secondio staff a ffioedd staff; ad-daliadau benthyciadau i staff; ad-daliadau didyniadau statudol o dan PAYE; adennill TAW; gwerthu tir ac adeiladau; is-osod eiddo; gwerthu asedau gweinyddol; gwasanaethau a ddarperir i gyrff yn y sector cyhoeddus; incwm gweinyddol; incwm o wasanaethau TGCh a ddarperir; adennill y costau a rennir â chyrff eraill yn y sector cyhoeddus; derbyniadau o grantiau adenilladwy gan gynnwys derbyniadau Buddsoddi i Arbed; ac ad-daliadau gan ddarparwyr hyfforddiant.</p>	<p>Mae'r gwasanaethau a'r dibenion yn cynnwys ariannu costau rhedeg a gwariant gweinyddol cyffredinol a chefnogi gwariant cyfalaf ar sylfaen ystadau ac asedau Llywodraeth y Cynulliad.</p>
Cyfanswm yr incwm (£000)	8,500

Atodlen 3 – Gwariant Cyrff a Ariennir yn Uniongyrchol (heb gynnwys adnoddau cronrus)

Rhan 1 – Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru: Gwasanaethau'r Cynulliad

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
Adnoddau heblaw adnoddau cronrus i'w defnyddio gan Gomisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar gostau refeniw a chyfalaf sy'n gysylltiedig â gweinyddu a gweithredu Cynulliad Cenedlaethol Cymru ('y Cynulliad'); hyrwyddo'r Cynulliad gan gynnwys taliadau i'r Comisiwn Etholiadol ac eraill; taliadau i'r Comisiynydd Safonau a'r Bwrdd Cydnabyddiaethau Ariannol; unrhyw daliadau eraill sy'n ymwneud â swyddogaethau'r Cynulliad neu swyddogaethau Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru.	31,688

Rhan 2 – Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru; Aelodau'r Cynulliad

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
Adnoddau heblaw adnoddau cronrus i'w defnyddio gan Gomisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol â phenderfyniadau'r Bwrdd Cydnabyddiaethau Ariannol.	13,541

Rhan 3 - Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
Adnoddau heblaw adnoddau cronrus i'w defnyddio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ('yr Ombwdsmon') ar gostau refeniw a chyfalaf sy'n gysylltiedig â gweinyddu swyddfa'r Ombwdsmon; taliadau i gymdeithas ombwdsmyr Prydain ac Iwerddon; taliadau i gymdeithas ombwdsmyr Ewrop; taliadau i'r Sefydliad Ombwdsmyr Rhyngwladol; ac eitemau cysylltiedig nad ydynt yn arian parod.	3,961

Rhan 4 – Archwilydd Cyffredinol Cymru

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Gwasanaethau a dibenion</i>	<i>Swm £000</i>
Adnoddau heblaw adnoddau cronus i'w defnyddio gan yr Archwilydd Cyffredinol i weinyddu Swyddfa Archwilio Cymru ac i gyflawni swyddogaethau statudol yr Archwilydd Cyffredinol ac archwilwyr sydd wedi'u penodi gan lywodraeth leol.	4,853

Atodlen 4 – Defnydd o Adnoddau Cronnus gan Gyrff a Ariennir yn Uniongyrchol

Rhan 1 – Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru; Gwasanaethau'r Cynulliad

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Categori adnoddau cronnus</i>	<i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
Adnoddau cronnus a gafwyd drwy werthu asedau sefydlog ac incwm cyfalaf i'w cadw yn unol ag adran 120(2) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 a'u defnyddio gan Gomisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar gyfer prynu neu gaffael asedau sefydlog; incwm rhenti; rhoddion; cymorth grant; ailgodi tâl; incwm o werthiant masnachol a gwasanaethau eraill a ddarperir i'r cyhoedd ac eraill	I'w defnyddio i brynu neu gaffael asedau sefydlog a'u defnyddio i dalu costau gweinyddol y Cynulliad.
Cyfanswm yr incwm (£000)	260

Rhan 2 – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

<i>Colofn 1</i>	<i>Colofn 2</i>
<i>Categori adnoddau cronnus</i>	<i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
Incwm o werthiant masnachol a gwasanaethau eraill a ddarperir i'r cyhoedd ac eraill; derbyniadau TAW.	I'w defnyddio ar wasanaethau cysylltiedig a gweinyddu gwasanaeth yr Ombwdsmon.
Cyfanswm yr incwm (£000)	6

Rhan 3 – Archwilydd Cyffredinol Cymru

<i>Colofn 1</i> <i>Categori adnoddau cronnus</i>	<i>Colofn 2</i> <i>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw'r incwm ar eu cyfer</i>
<p>Adnoddau cronnus o ffioedd a thaliadau a godir am wasanaethau archwilio a gwasanaethau cysylltiedig (heb gynnwys incwm o dan Rhan 1 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 a Rhan 2 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004); adennill costau eraill sy'n gysylltiedig â swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol; amryfal incwm o gyhoeddiadau, cynadleddau, darparu gwasanaethau gweinyddol etc; adennill costau staff wedi'u secondio; ad-daliadau benthyciadau i staff; adennill taliadau lesio ceir; a llog a dderbynnir ar ffioedd y fantolen waith.</p>	<p>I'w defnyddio gan yr Archwilydd Cyffredinol ar wasanaethau cysylltiedig a gweinyddu Swyddfa Archwilio Cymru.</p>
<p>Cyfanswm yr incwm (£000)</p>	<p>8,024</p>

Atodlen 5: Cysoni Adnoddau ag Arian Parod 2012-13 (£000)

	Gweinidogion Cymru	Comisiwn y Cynulliad	Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus	Archwilydd Cyffredinol Cymru
Gofyniad Adnoddau Net	12,426,730	44,479	3,947	4,853
Gofyniad Cyfalaf Net	393,008	750	14	0
Addasiadau:				
Taliadau cyfalaf	-99,313	-3,300	-153	-200
Amhariadau	-100,922	0	0	0
Symudiadau yn y darpariaethau	-34,186	-500	-50	0
Elw/Colled wrth werthu asedau	0	0	0	0
Symudiadau mewn stociau	0	0	0	0
Symudiadau yn y dyledwyr/credydwyr	0	1,150	30	100
Defnyddio darpariaethau	0	0	50	0
Arall	0	0	0	0
Gofyniad Arian Parod Net i ddod o Gronfa Gyfunol Cymru	12,585,317	42,579	3,838	4,753

Nodiadau:

1. Mae cynnwys a fformat y tabl hwn yn cydymffurfio â Rheol Sefydlog 20.7 sy'n datgan bod yn rhaid i'r gyllideb ddrafft nodi'r symiau o adnoddau ac arian parod y mae'r llywodraeth yn bwriadu eu defnyddio ar gyfer y flwyddyn ariannol ganlynol.
2. Mae'r tablau canlynol a ddarperir yn Atodlenni 6 a 7 yno er gwybodaeth ac maent yn dilyn fformat cynnig y gyllideb flynyddol.

Atodlen 6: Cysoni'r adnoddau y gofynnir amdanynt yn y cynnig am y gyllideb â'r adnoddau a ddarperir gan y Trysorlys ar gyfer Bloc Cymru ar gyfer 2012-13

	2012-13 (£000)				Cyfanswm
	DEL Refeniw	DEL Cyfalaf	AME Refeniw	AME Cyfalaf	
<i>Adnoddau y gofynnir amdanynt yng nghynnig y gyllideb:</i>					
- Gweinidogion Cymru	12,449,123	142,590	-22,393	250,418	12,819,738
- Comisiwn y Cynulliad	43,979	750	500	0	45,229
- Ombwdsmon	3,947	14	0	0	3,961
- Archwilydd Cyffredinol	4,853	0	0	0	4,853
Cyfanswm yr adnoddau y gofynnir amdanynt yn y Gyllideb Ddrafft	12,501,902	143,354	-21,893	250,418	12,873,781
<i>Addasiadau:</i>					
(i) Defnydd adnoddau gan Gyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru a Byrddau Iechyd Lleol	176,971	0	149,649	0	326,620
(ii) Grantiau	-886,805	886,805	0	0	0
(iii) Benthycu â chymorth	0	107,299	0	0	107,299
(iv) Arall	1,844,384	0	0	0	1,844,384
Cyfanswm yr addasiadau yn y Gyllideb Ddrafft	1,134,550	994,104	149,649	0	2,278,303
- Taliadau a godir yn uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru	2,467	0	0	0	2,467
- Swyddfa Cymru	6,052	724	0	0	6,776
- Cronfa wrth gefn heb ei chlustnodi	195,130	50,449	0	0	245,579
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (Bloc)	13,840,101	1,188,631	127,756	250,418	15,406,906

Nodiadau:

1. Mae cyfanswm gofyniad Llywodraeth Cynulliad Cymru am adnoddau yn gyfwerth â chyfanswm y dyraniadau a gynhwyswyd yn y Cwmpasau yn Atodlen 1.
2. Dywed Rheol Sefydlog 20.28 (ii) y dylai cynnig y gyllideb flynyddol gynnwys yr adnoddau y mae'r Trysorlys yn cytuno arnynt ar gyfer cyllideb bloc Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r cynnig yn ymdrin â hi. Mae Atodlen 6 yn bodloni'r gofyniad hwn.
3. Dywed Rheol Sefydlog 20.28 (iii) fod yn rhaid i gynnig y gyllideb flynyddol gynnwys cysoniad rhwng yr adnoddau a ddyrannwyd i gyllideb bloc Cymru gan y Trysorlys a'r adnoddau sydd i'w hawdurdodi i'w defnyddio yn y cynnig am y gyllideb. Mae Atodlen 6 yn bodloni'r gofyniad hwn.
4. Dyma'r taliadau a godir yn uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru:

Eitem	2012-13 £000
Taliadau i'r Gronfa Fenthyciadau Genedlaethol	1,695
Cyflogau a chostau pensiwn cysylltiedig y Llywydd a'r Dirprwy Lywydd	243
Cyflogau a chostau pensiwn cysylltiedig yr Ombwdsmon	199
Cyflogau a chostau pensiwn cysylltiedig yr Archwilydd Cyffredinol	207
Cyflogau a chostau pensiwn cysylltiedig y Comisiynydd Safonau	26
Incwm Ardrethi Annomestig Cenedlaethol	-944,000
Ardrethi Annomestig Cenedlaethol sy'n Daladwy	944,000
Costau Etholiad	97
Cyfanswm	2,467

Atodlen 7: Cysoni'r llif arian parod i Gronfa Gyfunol Cymru â'r arian parod y gofynnir amdano yn y cynnig am y gyllideb (£000)

	2012-13
Amcangyfrif o'r symiau net i'w talu i Weinidogion Cymru:	
Grant i'w dalu gan Ysgrifennydd Gwladol Cymru i Gronfa Gyfunol Cymru o dan Adran 118 (1)	12,816,092
Taliadau gan Adrannau Llywodraeth eraill	886,953
Taliadau o ffynonellau eraill	1,762,827
Amcangyfrif o'r Symiau i'w Talu i Weinidogion Cymru	15,465,872
Llai y symiau a awdurdodwyd i'w cadw gan Weinidogion Cymru	-1,705,780
Llai y symiau i'w cadw yng Nghronfa Gyfunol Cymru	-944,000
Symiau Sydd ar Gael i'w Dyrannu o Gronfa Gyfunol Cymru	12,816,092
Dosbarthwyd fel a ganlyn:	
- Gweinidogion Cymru	12,585,317
- Comisiwn y Cynulliad	42,579
- Ombwdsmon	3,838
- Archwilydd Cyffredinol	4,753
Arian a Ryddheir o Gronfa Gyfunol Cymru yn y Cynnig	12,636,487
<i>Plws:</i>	
Taliadau a godir yn uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru	2,467
Cronfeydd heb eu clustnodi	177,138
Amcangyfrif o Gyfanswm y Taliadau	12,816,092

Atodiad A

Dyraniadau Adnoddau ac Arian Parod Dangosol ar gyfer 2013-14 a 2014-15

Crynodeb o'r Gofynion Adnoddau a Chyfalaf

Gweinidogion Cymru

Cwmpas	Dangosol 2013-14		Dangosol 2014-15	
	Adnoddau (£000)	Adnoddau Cronnus (£000)	Adnoddau (£000)	Adnoddau Cronnus (£000)
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant	5,282,550	915,967	5,282,938	915,967
Llywodraeth Leol a Chymunedau	4,189,344	615	4,239,815	615
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	303,514	626,281	303,523	626,281
Addysg a Sgiliau	1,945,949	133,874	1,945,609	149,576
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	307,162	5,644	310,608	5,644
Tai, Adfywio a Threftadaeth	452,553	60,115	452,599	60,115
Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	330,754	8,500	331,272	8,500
Cyfanswm yr Adnoddau y Gofynnir Amdanynt a'r Incwm Cronnus mewn perthynas â Gweinidogion Cymru	12,811,826	1,750,996	12,866,364	1,766,698

Cysoni Adnoddau ag Arian Parod Dangosol ar gyfer 2013-14 a 2014-15 (£000)

	Dangosol 2013-14 (£000)	Dangosol 2014-15 (£000)
	Adnoddau (£000)	Adnoddau Cronnus (£000)
Gofyniad Adnoddau Net	12,386,729	12,427,606
Gofyniad Cyfalaf Net	425,097	438,758
Addasiadau:		
Taliadau cyfalaf	-99,100	-98,880
Amhariadau	-60,336	-75,696
Symudiadau yn y darpariaethau	-50,289	-50,807
Elw/Colled wrth werthu asedau	0	0
Symudiadau mewn stociau	0	0
Symudiadau yn y dyledwyr/credydwyr	0	0
Defnyddio darpariaethau	0	0
Arall	0	0
Gofyniad Arian Parod Net i ddod o Gronfa Gyfunol Cymru	12,602,101	12,640,981

Nodiadau:

Mae'r atodiad hwn yn cydymffurfio â Rheol Sefydlog 20.7 ac yn nodi'r symiau dros dro o adnoddau ac arian parod y mae'r llywodraeth yn bwriadu eu defnyddio ar gyfer y ddwy flynedd ganlynol

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

Llywodraeth Cymru

Cyllideb Ddrafft 2012-2013: Cyllideb Twf a Swyddi

Rhagair

Cyllideb Twf a Swyddi

Heddiw rwyf yn cyhoeddi ein cynigion ariannol er mwyn gwireddu'r weledigaeth ar gyfer Cymru a amlinellwyd yn y Rhaglen Lywodraethu a gyhoeddwyd yr wythnos diwethaf. Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn egluro'r hyn yr ydym am ei gyflawni dros Gymru a'r camau y byddwn yn eu cymryd i roi ein gweledigaeth ar waith. Mae'r cynlluniau gwariant hyn yn amlinellu sut y byddwn yn cydweddu ein cyllidebau â'r amcanion hynny ac yn cyflawni dros bobl Cymru.

Cyllideb ar gyfer Twf a Swyddi yw hon. Rydym wedi wynebu cyfnod anodd a heriol yn ariannol yn sgil y dirwasgiad byd-eang. Mae'r ystadegau economaidd diweddaraf yn dangos bod economi'r DU mewn cyflwr gwan o hyd. Mae hyn yn tanlinellu'r effaith y mae toriadau Llywodraeth y DU i wariant yn ei chael ar allu'r wlad i adfer wedi'r argyfwng economaidd ac ariannol byd-eang. Mae'r heriau hyn yno o hyd ac yn parhau i ddylanwadu ar ein cynlluniau gwariant.

Un o'n prif flaenoriaethau o hyd yw sicrhau pecyn ariannu tecach ar gyfer Cymru, sydd hefyd yn caniatáu i ni fenthyca er mwyn ariannu prosiectau cyfalaf. Rydym yn croesawu'r camau sydd wedi'u cymryd ar yr agenda bwysig hon a'r ffaith bod holl bleidiau'r Cynulliad wedi cymeradwyo'r agenda diwygio ariannol ym mis Gorffennaf. Byddwn yn cyfrannu'n adeiladol at y trafodaethau rhynglywodraethol i adolygu cyllid Cymru, gan gynnwys yr hawl i fenthyca, ac yn cydweithio'n agos â'r Comisiwn ar Ddatganoli yng Nghymru i ystyried datganoli rhagor o bwerau ariannol yng Nghymru. Yn y cyfamser, ein cyfrifoldeb ni yw ymdopi hyd eithaf ein gallu gyda'r adnoddau sydd ar gael i ni. Rydym eisoes wedi mabwysiadu ffordd fwy strategol o ymdrin â buddsoddiadau cyfalaf trwy'r Gronfa Cyfalaf a Gedwir yn Ganolog, trwy ddatblygu Cynllun Seilwaith Cenedlaethol a thrwy ystyried y cyfleoedd i gynyddu'r buddsoddiad yn seilwaith Cymru drwy nifer o wahanol ddulliau arloesol. Bydd Llywodraeth Cymru yn cymryd camau cadarn i gefnogi'r economi a darparu'r seilwaith angenrheidiol ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus.

Yng Nghyllideb Derfynol 2011-12, fe gymeradwyodd Cynulliad Cenedlaethol Cymru y cynlluniau gwariant ar gyfer y tair blynedd 2011-12, 2012-13 a 2013-14. Mae blaenoriaethau'r Gyllideb ddiwethaf wedi dylanwadu ar ffurf y Rhaglen Lywodraethu, ac wedi gosod y sylfaen ar gyfer y cynlluniau gwariant yn y Gyllideb Ddrafft hon. Wrth gyflwyno'r Gyllideb Ddrafft hon, rydym yn amlinellu am y tro cyntaf ein cynlluniau ar gyfer 2014-15, sef blwyddyn derfynol setliad Adolygiad Gwariant 2010.

Rydym wedi adolygu ein cynlluniau gwariant yng ngoleuni ein blaenoriaethau ar gyfer y Rhaglen Lywodraethu. Mae'r Gyllideb Ddrafft hon yn amlinellu sut y byddwn ni'n cydweddu'r cynlluniau gwariant gyda'r blaenoriaethau hynny. Fe adlewyrchir hyn yn y penodau Adrannol yn y ddogfen hon, lle mae'r Gweinidogion yn manylu ar y cyllid ar gyfer y prif raglenni sy'n cael eu cyflwyno er mwyn gwireddu ein blaenoriaethau.

Rhaid cadw mewn cof bod ein cyllideb flaenorol wedi'i llunio yn y cyfnod mwyaf heriol, yn ariannol, ers datganoli. Er ein bod wedi derbyn bod angen gostwng y diffyg

ariannol, cydnabuwyd bod Llywodraeth y DU yn cyflwyno toriadau ariannol difrifol. Er gwaetha parhad yr hinsawdd ariannol anodd, rydym wedi defnyddio'r adnoddau sydd ar gael i ni yn y ffordd orau posibl er mwyn dyrannu cyllid ychwanegol yn strategol i gefnogi ein blaenoriaethau parhaus, sef ysgolion, sgiliau, iechyd a buddion cyffredinol. Mae'r Gyllideb Ddrafft hon yn cynnwys dros £129m dros y tair blynedd i gefnogi ein haddewidion, y **'Pump am Ddyfodol Tecach'** a nodwyd yn ein Rhaglen Lywodraethu. Mae datblygu cynaliadwy yn ganolog i bopeth a wnawn o fewn y Llywodraeth ac rydym yn canolbwyntio ar les cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol pobl a chymunedau Cymru. Mae ein cynlluniau gwariant yn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i gwrdd ag anghenion pobl a chymunedau Cymru. Maent yn adlewyrchu'r ffaith ein bod yn rhoi blaenoriaeth i wasanaethau rheng flaen, ym meysydd addysg ac iechyd yn arbennig. Dros y tair blynedd nesaf byddwn yn buddsoddi £288m yn ychwanegol yn y gwasanaeth iechyd yng Nghymru. Ochr yn ochr â'r cyllid ychwanegol hwn mae yna ddisgwyliad y bydd y GIG yn cael ei osod ar seiliau ariannol cynaliadwy, gan barhau i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus o ansawdd uchel ar yr un pryd. Rydym hefyd yn ymestyn yr amddiffyniad a roesom ni i'r Buddion Cyffredinol yn y Gyllideb ddiwethaf i 2014-15 er mwyn lliniaru effeithiau y pwysau ariannol y mae nifer fawr o bobl Cymru yn eu profi erbyn hyn.

Byddwn yn parhau i wella'r dulliau caffael ar draws sector cyhoeddus Cymru i sicrhau bod cynhyrchion a gwasanaethau'n cynnig gwerth am arian, gan gefnogi economi Cymru ar yr un pryd, a thrwy ddefnyddio contractau mewn modd creadigol i gynnig cyfleoedd cyflogaeth a hyfforddiant newydd yn lleol.

Ochr yn ochr â Chyllideb Derfynol 2011-12, fe wnaethom gyhoeddi asesiad cynhwysfawr o effaith ein penderfyniadau ar y gyllideb ar gydraddoldeb. Fe wnaethom yr asesiad o gydraddoldeb yn rhan ganolog o'n prosesau i lunio'r gyllideb gan ei fod yn helpu i lywio ein cynlluniau gwariant. Mae llawer o'r gwaith hwnnw yn parhau i fod yn berthnasol eleni. Rydym wedi ychwanegu at y gwaith blaenorol drwy asesu'r effaith yn y meysydd hynny lle rydym ni wedi gwneud dyraniadau atodol neu wedi addasu cyllidebau.

Mae'r Gyllideb Ddrafft hon yn adeiladu ar y sylfaen a osodwyd gennym ni y llynedd ac yn arddangos ein hymrwymiad parhaus i warchod a gwella gwasanaethau rheng flaen, gwasanaethau cyhoeddus yr ydym ni i gyd yn dibynnu arnynt ac y gwyddom eu bod yn bwysig i bobl Cymru, amddiffyn pobl sy'n agored i niwed a chefnogi'r adferiad economaidd yng Nghymru. Yn anad dim, mae'r Gyllideb ar gyfer Twf a Swyddi yn dangos sut y byddwn ni'n defnyddio'r cyllid sydd ar gael i ni i gyflawni blaenoriaethau ein Rhaglen Lywodraethu er budd pobl Cymru.

Jane Hutt AC

Y Gweinidog Cyllid ac Arweinydd y Tŷ

Cynnwys

1. Y Cyd-destun Strategol	1
2. Dyranïadau Atodol.....	7
3. Diwygio'r Gwasanaethau Cyhoeddus ac Effeithlonrwydd	13
4. Asesiadau Effaith	17
5. Cynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyllideb 2012-13	18
6. Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant.....	24
7. Llywodraeth Leol a Chymunedau.....	32
8. Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	38
9. Addysg a Sgiliau.....	45
10. Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	52
11. Tai, Adfywio a Threftadaeth	56
12. Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	62
Atodiad A – Cysoni'r Gyllideb Weinyddol â Dyranïad yr Adnoddau yn y Cynigion ar gyfer y Gyllideb Ddrafft.....	67
Atodiad B – Cysoni Strwythur y Gyllideb ar gyfer Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau	70
Atodiad C - Asesu'r Effeithiau ar Gydraddoldeb.....	72
Atodiad D – Geirfa.....	86

Os oes gennych unrhyw gwestiynau am gynnwys y ddogfen hon cysylltwch â:
[Budget and Strategic Planning@Wales.gsi.gov.uk](mailto:Budget_and_Strategic_Planning@Wales.gsi.gov.uk)

1. Y Cyd-destun Strategol

Blaenoriaethau'r Gyllideb

- 1.1** Lansiodd y Prif Weinidog y Rhaglen Lywodraethu ar 27 Medi 2011. Mae'n manylu ar y canlyniadau strategol y mae Llywodraeth Cymru am eu cyflawni a sut y bydd y rheini'n cael eu gweithredu er budd pobl Cymru. Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn amlinellu sut y bydd ein deddfwriaeth, ein rhaglenni, ein polisïau a'n cyllid yn cyfrannu at wneud y gwahaniaeth yr ydym ni am ei weld i bobl a chymunedau Cymru. Mae hyn yn cynnwys yr ymrwymïadau, y **Pump am Ddyfodol Tecach**, sy'n cael eu hegluro'n fanylach yn adran 2 – Dyraniadau Atodol.
- 1.2** Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn pennu'r trywydd ar gyfer y tymor Cynulliad hwn. Dyma ein hymrwymiad ni i wneud gwahaniaeth i fywydau pobl Cymru. Mae'n nodi'r canlyniadau yr ydym ni'n anelu atynt – economi fwy llewyrchus; gwell gwasanaethau cyhoeddus; gwell addysg, cydraddoldeb, iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a thai. Mae'n dangos y camau allweddol y byddwn ni'n eu cymryd i gyflawni'r canlyniadau hynny a sut y byddwn ni'n cadw llygad i sicrhau eu bod ar y trywydd iawn. Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn gam pwysig i gyfeiriad newydd, un nad yw'n canolbwyntio yn unig ar faint o arian yr ydym ni'n ei wario. Yn hytrach, rydym yn canolbwyntio ar y gwelliannau diriaethol yr ydym am eu gwneud i fywydau pobl. Yr egwyddor hon sydd wrth wraidd y cynlluniau gwariant yr ydym ni'n eu cyhoeddi heddiw.
- 1.3** Rydym wedi adolygu'r cynlluniau gwariant a gyhoeddwyd yn flaenorol yng ngoleuni'r Rhaglen Lywodraethu ac rydym yn hyderus bod y blaenoriaethau a adlewyrchwyd yn y Gyllideb flaenorol yn parhau i fod yn sail gadarn ar gyfer gweithredu'r Rhaglen Lywodraethu. Mae ein cynlluniau gwariant yn parhau i adlewyrchu'r ffaith ein bod yn rhoi blaenoriaeth i wasanaethau rheng flaen – ac iechyd ac addysg yn arbennig. Rydym ni hefyd yn ymestyn hyd 2014-15 yr amddiffyniad a roesom ni i'r Buddion Cyffredinol yn flaenorol. Mae'r Gyllideb Ddrafft hon yn dangos sut y bydd ein cynlluniau gwariant yn cefnogi'r blaenoriaethau hynny a sut y mae'r Adrannau wedi cydweddu eu cyllidebau er mwyn datblygu agenda'r Rhaglen Lywodraethu. Ceir rhagor o fanylion ym mhenodau Adrannol y ddogfen hon.

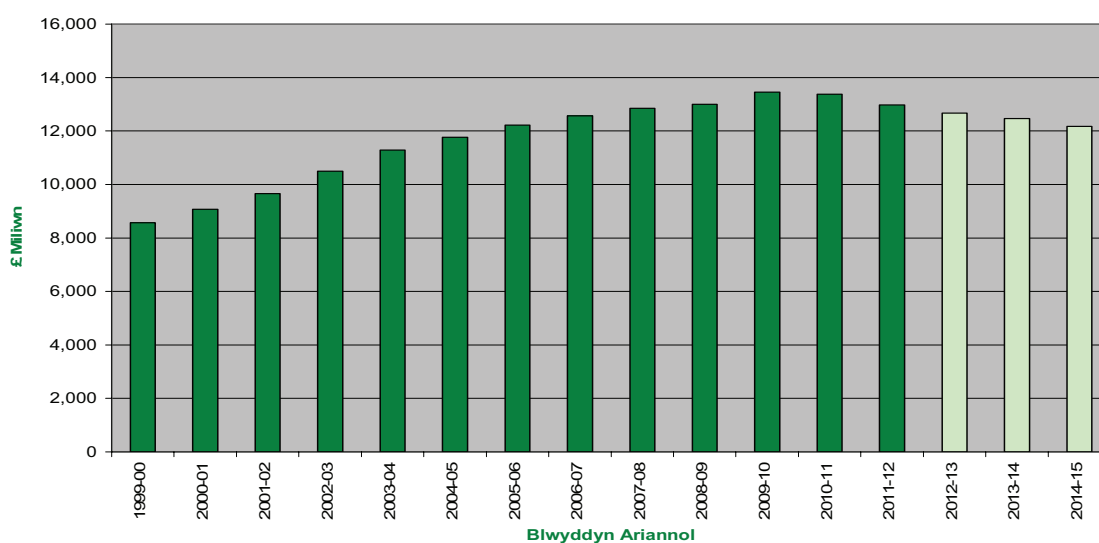
Y Cyd-destun Gwariant Cyhoeddus

- 1.4** Adolygiad Gwariant 2010 Llywodraeth y DU, fel y'i haddaswyd gan Gyllideb y DU ym mis Mawrth 2011, sy'n pennu ein cyllideb ar gyfer cyfnod y cynigion hyn ar gyfer y Gyllideb Ddrafft. Mewn termau real, bydd yna ostyngiad o £430m yng nghyfanswm ein cyllideb DEL yn 2012-13, ac erbyn 2014-15 bydd £1.95bn yn llai nag yn 2010-11¹.

¹ Heb gynnwys dibrisiant

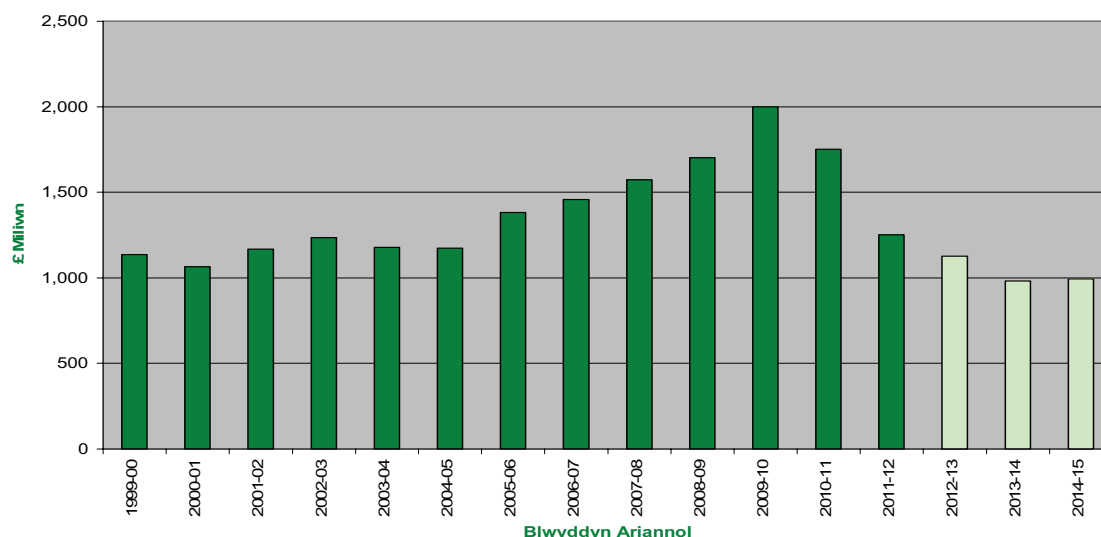
1.5 Mae'r gostyngiad hwn mewn termau real mewn cyferbyniad amlwg â'r twf yn y gyllideb a welwyd dros y degawd diwethaf rhwng sefydlu Cynulliad Cenedlaethol Cymru ym 1999 a 2009-10. Yn y cyfnod hwnnw gwelwyd twf o £4.9bn yng nghyllideb DEL adnoddau cyllidol Cymru, mewn termau real. Erbyn 2014-15 bydd cyllideb Cymru £1.3bn yn llai mewn termau real nag ydoedd ar ei uchafbwynt yn 2009-10 a bydd tua'r un lefel ag yn 2005-06. Rydym wedi gwneud cynnydd da o ran ymdopi gyda'r adnoddau sydd ar gael i ni, ond bydd y gostyngiadau parhaus yn parhau i roi pwysau ar yr holl wasanaethau cyhoeddus.

Siart 1.1 – Terfyn Gwariant Adrannol Adnoddau Cyllidol Cymru mewn Termau Real ers Datganioli (prisiau 2010-11)

1.6 Mae'r her o ran cyllidebau cyfalaf hyd yn oed yn fwy difrifol. Mae'r gostyngiad yn y gyllideb gyfalaf rhwng 2011-12 a 2012-13 yn llai na'r gostyngiad oedd yn ein hwynebu yn 2011-12. Yn 2012-13 mae'r cyllidebau cyfalaf yn gostwng 9.9% mewn termau real, o gymharu â 28.6% yn 2011-12. Ni ddylid tanbrisio effaith gronol y gostyngiadau cyfalaf, fodd bynnag. Byddant yn cael effaith sylweddol ar y sector preifat a'n gallu ni i fuddsoddi mewn ysgolion, ysbytai a'r seilwaith sydd ei angen i gefnogi'r adferiad economaidd. Bydd ein Cyllideb ar gyfer buddsoddi mewn prosiectau cyfalaf yn 2014-15, mewn termau real, 50% o'r hyn ydoedd yn 2009-10.

Siart 1.2 – Terfyn Gwariant Adrannol Cyfalaf Cymru mewn Termau Real ers Datganoli (prisiau 2010 – 11)

- 1.7** Nid yw'n debygol y bydd y rhagolygon ar gyfer gwariant cyhoeddus yn gwella yn y tymor byr, ac mae'r cynlluniau hyn ar gyfer y Gyllideb Ddrafft wedi'u llunio o fewn y cyd-destun hwnnw.

Y Sefyllfa Economaidd

- 1.8** Mae'r dystiolaeth ddiweddaraf yn awgrymu bod economi y DU a Chymru yn parhau i deimlo effeithiau'r dirywiad economaidd. Ers i'r dirwasgiad ddod i ben ddiwedd 2009, mae economi'r DU wedi tyfu 2.7%, ond mae gennym dipyn o ffordd i fynd eto cyn adennill yr allbwn a gollwyd yn y dirwasgiad – pan ostyngodd yr allbwn 6.4%. Mae'r rhagolygon tymor canolig ar gyfer twf economaidd yn ansicr iawn o hyd. Yn y tymor byr, fodd bynnag, mae'n debygol y bydd twf economaidd yn wan o ganlyniad i lai o wariant gan ddefnyddwyr, toriadau Llywodraeth y DU ar wariant a'r ansicrwydd yn y farchnad yn sgil yr argyfwng dyledion sofran yn nifer o wledydd Ewrop. Mae cyn bwysiced ag erioed ein bod yn ceisio sicrhau twf economaidd a lliniaru effeithiau'r dirwasgiad ar bobl a chymunedau Cymru.
- 1.9** Wrth i ni ddod allan o'r dirwasgiad, gwelwyd cynnydd i ddechrau yn nifer y bobl a gyflogir yng Nghymru. Mae'r data diweddaraf, fodd bynnag, yn awgrymu bod y farchnad lafur yn gwanhau, gyda'r data chwarterol diweddaraf yn dangos gostyngiad mewn cyflogaeth a thwf mewn diweithdra.
- 1.10** Yn anochel, mae'r toriadau mewn gwariant a orfodwyd ar Lywodraeth Cymru gan Lywodraeth y DU wedi effeithio ar yr heriau yr ydym ni'n eu hwynebu. Rydym wedi ceisio lliniaru'r effaith negyddol hon gymaint â phosibl drwy warchod y buddsoddiad mewn ysgolion, iechyd a llywodraeth leol. Mae'r meysydd hyn nid yn unig yn darparu gwasanaethau hanfodol, ond hefyd yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth pwysig i nifer o gymunedau yng Nghymru. Yn ogystal â gwarchod y buddsoddiad, rydym hefyd wedi bod yn cynnal trafodaeth

â'r gweithlu, ac wedi cymryd camau cefnogol pryd bynnag y bo hynny'n bosibl drwy Gyngor Partneriaeth y Gweithlu, dan gadeiryddiaeth y Prif Weinidog.

- 1.11** Mae'r camau hyn, ynghyd â'n hagwedd ragweithiol at hyfforddi a rhoi sgiliau newydd i weithwyr sy'n colli eu swyddi drwy Adapt, ReAct a ProAct, yn golygu bod miloedd o bobl wedi cael eu cefnogi drwy'r cyfnod anodd hwn. Rydym wedi helpu i gefnogi busnesau, diogelu swyddi a helpu i gadw'r sgiliau yn eu cymunedau. Un ffactor allweddol wrth liniaru effaith economaidd y gostyngiad mewn swyddi sector cyhoeddus yng Nghymru yw'r twf posibl mewn cyflogaeth yn y sector preifat. Mae ein cefnogaeth i fusnesau wedi helpu i liniaru effeithiau'r dirywiad economaidd a bydd ein cefnogaeth barhaus i helpu pobl i ddychwelyd i'r gwaith yn hanfodol yn y dyfodol.

Sicrhau bod Gwariant Cyhoeddus yng Nghymru yn cael yr effaith fwyaf posibl

- 1.12** Rydym wedi datgan yn glir bod Llywodraeth y DU wedi cyflwyno toriadau rhy ddwfn yn rhy gyflym. Yn gynyddol, mae'r farn honno yn cael ei chyfiawnhau gan ddatblygiadau economaidd dros y flwyddyn ddiwethaf. Rydym ni wedi bod yn Llywodraeth gyfrifol erioed – gan gyflawni ein cyfrifoldebau hyd eithaf ein gallu o fewn yr adnoddau sydd ar gael i ni a chwarae ein rhan i helpu i ostwng y diffyg ariannol.

Dull Ariannu Tecach

- 1.13** Nid yw ein gwaith yn cael ei wneud yn ddim haws gan fecanweithiau ariannu nad ydynt yn briodol bellach. Mae angen diwygio'r ffordd y caiff y gwasanaethau cyhoeddus datganoledig yng Nghymru eu hariannu, a hynny ar fyrder. Cynigiodd Comisiwn Holtham dystiolaeth annibynnol argyhoeddiadol nad yw'r drefn ariannu bresennol yn rhoi digon o arian i Gymru o ystyried ei hanghenion. Os na fydd pethau'n newid, mae'n debygol y bydd y broblem hon yn gwaethygu dros amser. Dyna pam y mae Llywodraeth Cymru yn chwilio am welliannau i'r system bresennol, gydag 'arian gwaelodol' fel cam cyntaf hanfodol tuag at roi bargaen decach i Gymru.
- 1.14** Rydym ni hefyd o'r farn bod yr amser wedi dod i Lywodraeth Cymru allu benthycu er mwyn buddsoddi mewn seilwaith. Bydd hynny'n hybu twf economaidd ac yn gwella ein gwasanaethau cyhoeddus. Ni all hi fod yn iawn mai Cymru yw'r unig ran o'r DU nad yw'n gallu benthycu er mwyn buddsoddi mewn ffyrdd ac ysbytai. Daw'r anghysondeb hwn yn amlycach fyth wrth i'r cyllidebau cyfalaf ostwng.
- 1.15** Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gydweithio'n adeiladol â Llywodraeth y DU i fynd i'r afael â'r holl agweddau ar yr agenda diwygio ariannol. Byddwn yn parhau i chwarae rhan gadarnhaol yn y trafodaethau rhynglywodraethol sy'n parhau ac sy'n ystyried materion ariannu teg a phwerau benthycu. Byddwn hefyd yn ceisio datblygu perthynas adeiladol â'r Comisiwn ar Ddatganoli yng Nghymru, a fydd yn ystyried a ddylid datganoli mwy o bwerau ariannol.

Buddsoddiadau Cyfalaf

- 1.16** Wrth i ni ystyried pwerau benthyca, rydym wedi ymrwymo i ddatblygu dulliau amgenach o wneud y defnydd gorau posibl o'n hadnoddau cyfredol a lleddfu effeithiau'r gostyngiad sylweddol yn ein cyllidebau cyfalaf.
- 1.17** Byddwn yn cydweithio â'n partneriaid i adolygu a gweithredu dulliau o weithio gyda chyrrff eraill yn y sector cyhoeddus, y trydydd sector a'r sector preifat i sicrhau cymaint o fuddsoddiad cyfalaf â phosibl. Byddwn yn edrych ar ffyrdd o reoli ein hasedau'n effeithlon ac yn effeithiol. Bydd gwario strategol yn ganolog i'n dull ni o weithredu – sicrhau arian newydd drwy ddulliau arloesol a defnyddio'r cyllid sydd gennym eisoes mewn ffordd fwy effeithlon ac effeithiol. I'r perwyl hwnnw rydym yn:
- **ceisio cynyddu'r adnoddau ar gyfer buddsoddi yn seilwaith y sector cyhoeddus** drwy ddatblygu ffynonellau cyllid priodol arloesol a fforddiadwy i ariannu ein buddsoddiadau cyfalaf a chynnig y strwythurau a'r gallu sefydliadol y gallent fod yn angenrheidiol i fanteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd hynny;
 - sicrhau ein bod yn gwario ein harian yn strategol drwy ddatblygu **Cynllun Seilwaith Cymru** – gan adeiladu ar waith cychwynnol a wnaed eisoes i fapio cynlluniau buddsoddi a gweithredu cynllun 10 mlynedd strategol ar gyfer buddsoddi yn seilwaith economaidd a chymdeithasol Cymru. Bydd yn helpu i flaenoriaethu'r adnoddau a ddyrennir, yn llywio penderfyniadau buddsoddi ac yn rhoi sicrwydd i'r sector preifat ac yn denu mewnfuddsoddiad. Bydd y cynllun yn llywio'r modd y caiff cyllidebau cyfalaf y dyfodol eu dyrannu;
 - **gwneud buddsoddiad y sector cyhoeddus yn fwy effeithlon ac effeithiol** – trwy fanteisio ar bob cyfle i gydweithio ar draws ffiniau a gwneud arbedion maint drwy wella'r trefniadau llywodraethu a gwarantu busnes ar gyfer ein buddsoddiadau, gwella'r prosesau caffael a meithrin y sgiliau sy'n angenrheidiol i sicrhau bod buddsoddiadau cadarn y gellir eu cyfiawnhau ac sy'n cynnig gwerth am arian yn cael eu gwneud a'u gwireddu. Byddwn yn cydgysylltu'r gwaith ledled Cymru i ddefnyddio'n hasedau'n well ac yn fwy strategol.
- 1.18** Rydym eisoes wedi dechrau mabwysiadu agwedd fwy strategol at fuddsoddiadau cyfalaf gyda'r Gronfa Cyfalaf a Gedwir yn Ganolog. Ym mis Mawrth 2011, fe wnaethom gyhoeddi pa brosiectau y byddem yn buddsoddi ynddynt yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol. Mae'r prosiectau hyn yn ychwanegol at y gwariant cyfalaf Adrannol ac fe'u nodir yn Nhabl 1.1.

Tabl 1.1 – Prosiectau Cyfalaf a Gedwir yn Ganolog 2011-12

Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant	£m
Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Integredig i Gymunedau Llanfair-ym-Muallt	4.0
Parc Iechyd Merthyr	18.4
Tîm Ymateb mewn Ardaloedd Peryglus (HART)	3.8
Ailddatblygu Treforys	22.2
Llywodraeth Leol a Chymunedau	
Gwelliannau i seilwaith y rheilffyrdd ar rwydwaith Cymoedd Caerdydd	3.0
Gwelliannau'r A470 Maes yr Helmau i Cross Foxes	1.3
Yr A470 Gelligemlyn	2.0
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	
Gwasanaethau ar-lein i Daliadau Gwledig	2.4
Prosiectau i Gefnogi Busnes a Menter ²	15.0
Cynllun Cymorth Buddsoddi mewn Twristiaeth (TISS)	3.0
Addysg a Sgiliau	
Diwygio ar Dair Lefel, Clwstwr Dinefwr	8.0
Trawsnewid Addysg Ôl-16 (Merthyr)	7.0
Pen-y-bont ar Ogwr – Porth i'r Cymoedd – Ysgolion 11-18	7.3
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	
Rhaglen y Seilwaith Gwastraff	2.0
Tai, Adfywio a Threftadaeth	
Eco-oleuadau	1.0
Llyfrgell Genedlaethol Cymru - Trosglwyddo Archifau ITV	1.0
Hen Neuadd y Dref, Merthyr Tudful	1.0
Grant Addasiadau Ffisegol a Chyfleusterau i'r Anabl	3.0
Cyfanswm	105.4

1.19 Mae hwn yn ddull gweithredu y byddwn yn parhau i'w ddatblygu a'i ehangu. Dros y tair blynedd nesaf byddwn yn dyrannu hyd at £192m ar gyfer rhaglenni cyfalaf drwy'r dull strategol hwn.

Mecanwaith Cyfnewid Cyllidebau

1.20 Rydym wedi bod yn pryderu y byddai cynigion Llywodraeth y DU i ddiwygio'r drefn Hyblygrwydd Diwedd Blwyddyn yn ein hamddifadu o hyblygrwydd pwysig i reoli ein hadnoddau o un flwyddyn i'r llall. Dyna pam y gwnaethom annog Llywodraeth y DU i addasu eu cynigion ynghylch gweithrediad y Mecanwaith Cyfnewid Cyllidebau newydd yn y gweinyddiaethau datganoledig. Bydd y trefniadau newydd y gwnaethom eu sicrhau yn rhoi hyblygrwydd i ni y mae mawr alw amdano i'n helpu i ymateb i'r her o ymdopi â chyllidebau sy'n gostwng. Byddwn yn parhau i ddadlau y dylai ein stociau blaenorol o Hyblygrwydd Diwedd Blwyddyn – arian y pleidleisiodd Senedd San Steffan i'w roi i Gymru – fod ar gael i Lywodraeth Cymru unwaith eto.

² Mae BETS yn datblygu cynigion prosiect penodol yn lle'r Gronfa Twf Cyfalaf a oedd wedi'i chymeradwyo o'r blaen ar gyfer Cyfalaf a Gedwir yn Ganolog. Mae hyn yn cynnwys cynnig sydd â'r nod o'i gwneud yn haws i fusnesau micro yng Nghymru gael gafael ar gyllid.

2. Dyraniadau Atodol

2.1 Rydym wedi adolygu'r dyraniadau dangosol ar gyfer 2012-13 a 2013-14 y cytunwyd arnynt yn flaenorol yng ngoleuni'r Rhaglen Lywodraethu. Rydym ni'n hyderus bod y blaenoriaethau a adlewyrchir yn y Gyllideb Derfynol ar gyfer 2011-12 yn parhau i gynnig sylfaen gadarn ar gyfer gwireddu ein Rhaglen Lywodraethu. Lle bo hynny'n angenrheidiol, rydym wedi addasu'r Cyllidebau Adrannol i'n galluogi i gyflawni'r canlyniadau yr ydym yn dymuno eu gweld. Caiff y newidiadau hynny eu hegluro yn y penodau Adrannol. Yn ogystal, rydym wedi gwneud dyraniadau pellach i'r Prif Grwpiau Gwariant (MEG), yn ychwanegol at y dyraniadau dangosol blaenorol, a amlinellir yn Nhablau 2.1 a 2.2. Mae ein dyraniadau atodol yn canolbwyntio ar:

- ein hymrwymadau, **Pump am Ddyfodol Tecach**;
- parhau i ddarparu ein buddion cyffredinol;
- sicrhau bod y GIG yn gynaliadwy yn ariannol.

Pump am Ddyfodol Tecach

2.2 Yr hyn sy'n ganolog i'n Rhaglen Lywodraethu yw ymrwymiad i greu cymdeithas gyfartal. Rydym ni am weld y canlyniadau gorau ar gyfer pob teulu; rydym eisiau cefnogi cymunedau cadarn ac yn dymuno meithrin twf economaidd cryf. Y weledigaeth hon sydd wedi pennu patrwm ein Rhaglen Lywodraethu yn ei chyfanrwydd - rydym yn sicrhau bod yr holl raglenni yn cyfrannu at wireddu'r weledigaeth honno. Yn ogystal, rydym wedi pennu pum ymyriad allweddol i gefnogi ein nod – ein hymrwymadau, **Pump am Ddyfodol Tecach**. Byddwn yn:

- creu cronfa swyddi a hyfforddiant i bobl ifanc;
- cynnig mynediad gwell i feddygfeydd meddygon teulu;
- cynyddu'r gwariant rheng flaen mewn ysgolion;
- ariannu 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu yng Nghymru;
- dyblu nifer y plant sy'n elwa ar y rhaglen Dechrau'r Deg.

Creu cronfa swyddi a hyfforddiant i bobl ifanc

2.3 Trwy gynllun Twf Swyddi Cymru, ein nod yw creu 4,000 o swyddi ar gyfer pobl ifanc 16 i 24 oed o fewn y flwyddyn gyntaf. Pennwyd mai £25m y flwyddyn fydd cost cwrdd â'r ymrwymiad hwn, ac fe gaiff ei ariannu drwy gyfuniad o Gronfeydd Strwythurol Ewropeaidd a Llywodraeth Cymru.

2.4 Prif bwyslais y Rhaglen fydd darparu cymorth wedi'i deilwra a chyfluoedd cyflogaeth i bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant. Ein

nod yw helpu unigolion i symud i swyddi parhaol, ac aros ym myd gwaith. Byddwn yn gweithio gyda'r Ganolfan Byd Gwaith a Gyrfa Cymru i sicrhau ei bod yn cyd-fynd yn effeithiol â rhaglenni presennol, i osgoi dyblygu gwaith a sicrhau gwerth ychwanegol. Bydd Twf Swyddi Cymru yn cysylltu'n uniongyrchol â'r rhaglen Prentisiaethau er mwyn cynnig cyfle i ddatblygu.

Cynnig mynediad gwell i feddygfeydd meddygon teulu

2.5 Mae gennym ni ymrwymiad i'r GIG a gofal iechyd safonol gan eu bod yn cael effaith ar ansawdd bywydau pobl, a chan fod iechyd da yn cyfrannu at gyflawni cymaint o'n huchelgeisiau. Mae'n hanfodol bod pobl yn mwynhau iechyd da ac yn gallu rheoli cyflyrau cronig yn effeithiol er mwyn chwarae rhan lawn mewn cymdeithas ac yn yr economi. Dyna pam ein bod wedi ymrwymo i wneud meddygfeydd yn fwy hygyrch i bobl sy'n gweithio a chynyddu'r gwasanaeth sydd ar gael gyda'r nos ac ar ddydd Sadwrn.

Cynyddu'r gwariant rheng flaen mewn ysgolion

2.6 Mae addysg yn hanfodol er mwyn creu cymdeithas gyfiawn, gynhwysol a theg. Mae cymaint o'n gobeithion a'n dyheadau ar gyfer unigolion, cymunedau a'r economi yn ddibynnol ar fuddsoddiad effeithiol mewn addysg. Dyna pam ein bod wedi cadw at ein hymrwymiad y bydd y twf yn y buddsoddiad mewn ysgolion yn uwch na'r twf yng nghyllideb Cymru yn gyffredinol. Byddwn yn parhau â'r cynlluniau blaenorol i gynyddu cyllidebau ysgolion 1% yn fwy na'r newidiadau cyffredinol yng nghyllideb Cymru yn ei chyfanrwydd ar gyfer 2012-13 a 2013-14. Yn y Gyllideb hon, rydym yn dyrannu £27m yn ychwanegol ar gyfer ysgolion yn 2014-15, er mwyn ymestyn yr un amddiffyniad ar draws holl gyfnod y gyllideb.

2.7 Bydd y buddsoddiad ychwanegol hwn – ar ben y dyraniadau dangosol blaenorol – yn golygu twf o dros 5% mewn arian parod ar gyfer cyllidebau ysgolion dros y pedair blynedd. Bydd y cyllid ar gyfer addysg o fewn y Grant Cynnal Refeniw dros £80m yn fwy yn 2014-15 nag yn 2010-11. O ganlyniad i'r amddiffyniad a roesom i gyllid ysgolion yng Nghyllideb y llynedd bu'n bosibl i awdurdodau lleol gynyddu lefel y gwariant fesul disgybl 1% o gymharu â 2010-11. Bydd yr amddiffyniad ar gyfer cyllidebau ysgolion hefyd yn golygu y bydd y cyllidebau hyn yn y MEG Addysg a Sgiliau £16.6m yn fwy yn 2014-15 nag yn 2010-11. Rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod ein cynlluniau gwariant yn adlewyrchu ein blaenoriaethau strategol ar gyfer addysg; mae hyn yn ymwneud â chynyddu'r adnoddau sydd ar gael yn y rheng flaen. Am y rheswm hwn, byddwn yn casglu gwybodaeth benodol gan awdurdodau lleol am eu gwariant ar gyllidebau ysgolion er mwyn monitro sut mae'r awdurdodau lleol yn defnyddio'r arian a sicrhau bod yr arian yn cael ei wario ar ysgolion. Byddwn hefyd yn sicrhau bod y cyllid ychwanegol yn y MEG Addysg a Sgiliau yn cyrraedd y rheng flaen drwy ddsbarthu'r cyllid atodol hwn drwy'r Grant Effeithiolrwydd Ysgolion.

Ariannu 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu yng Nghymru

2.8 Mae Llywodraeth Cymru yn benderfynol o wneud ein cymunedau'n gryfach ac yn fwy diogel. Er mwyn cefnogi'r uchelgais hon, rydym wedi ymrwymo i ariannu 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu (PCSOs) atodol. Bydd hyn yn golygu cynnydd sylweddol yn nifer y PCSOs yng Nghymru, ac yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i'n cymunedau. Rydym yn darparu £5m yn

ychwanegol ar gyfer y MEG Llywodraeth Leol a Chymunedau yn 2013-14 a 2014-15, ac fe ddarperir cyllid ychwanegol yn sgil ailflaenoriaethu o fewn y MEG Llywodraeth Leol a Chymunedau.

- 2.9** Rydym ni'n glir ein meddwl nad fydd y PCSOs yn cymryd lle swyddogion yr heddlu gyda gwarant, ond yn hytrach eu bod yno i ategu a chefnogi adnoddau cyfredol yr heddlu. Bydd y PCSOs newydd hyn yn gallu adeiladu ar y cysylltiadau rhwng yr heddlu a chymunedau, gan ddarparu presenoldeb gweladwy, cynnig cysur ac ymgysylltu â phobl leol. Byddant yn gallu ymdrin â'r ymddygiad gwrthgymdeithasol sy'n parhau i ddifwyno rhai o'n cymunedau. A byddant yn datblygu'r berthynas sydd yno eisoes rhwng yr heddlu a blaenoriaethau eraill Llywodraeth Cymru, megis Cymunedau yn Gyntaf.

Dyblu nifer y plant sy'n elwa ar y rhaglen Dechrau'n Deg

- 2.10** Mae yna dystiolaeth gadarn y bydd rhoi cymorth o safon uchel yn y blynyddoedd cynnar i blant o gefndiroedd difreintiedig yn gwella eu hiechyd a'u canlyniadau addysgol yn y tymor byr, ac y bydd yn gwella sgiliau a chau'r bylchau mewn canlyniadau ar gyfer plant sy'n byw mewn tlodi yn y tymor hir. Dyna pam y gwnaethom sefydlu'r Rhaglen Dechrau'n Deg, lle mae 18,000 o blant eisoes yn elwa ar ddull integredig o gefnogi eu datblygiad cynnar. Mae'r canfyddiadau gwerthuso cychwynnol yn cadarnhau ein bod ar y trywydd cywir. Rydym wedi ymrwmo i ymestyn y Rhaglen Dechrau'n Deg i gynyddu nifer y plant sy'n elwa ar y rhaglen.

- 2.11** Rydym yn dyrannu £5m yn ychwanegol yn 2012-13, £20m yn 2013-14 a £30m yn 2014-15 er mwyn cefnogi'r broses o ymestyn y rhaglen lwyddiannus hon gam wrth gam.

Cynyddu Cyllid y GIG

- 2.12** Rydym ni'n credu mewn GIG cryf, sy'n darparu gwasanaethau o ansawdd uchel i bobl Cymru. Rydym ni felly'n dyrannu £287.5m yn ychwanegol i'r GIG dros y tair blynedd nesaf, gyda'r disgwyliad y bydd y GIG yn cael ei roi ar seiliau ariannol cynaliadwy. Ni fydd y setliad hwn heb ei heriau, a byddwn yn parhau i gydweithio'n agos â'r GIG wrth iddo ymateb.

- 2.13** Mae hyn yn golygu £239m yn ychwanegol dros y tair blynedd nesaf, yn ychwanegol at £48.5m o gyllid atodol a ddyrannwyd yn gynharach eleni i gynnal safonau'r gwasanaeth orthopedeg³. Bydd y dyraniad cyffredinol i'r GIG yn codi, o gymharu â'r lefel a osodwyd yn y gyllideb y llynedd, 2% yn 2012-13 a 2% yn 2013-14, gyda buddsoddiad ychwanegol ar lefel debyg yn 2014-15⁴.

³ Nid yw'r dyraniad atodol o £48.5m i gynnal safonau'r gwasanaeth orthopedeg yn cynnwys y £12.2m (na fydd yn cael ei ailadrodd) yn 2012-13 sydd wedi'i ryddhau er mwyn rheoli amseroedd aros oprthopedeg.

⁴ Dyraniadau atodol wedi'u cyfrifo fel canran o'r Maes Rhaglenni Gwariant Cyflenwi'r GIG.

Buddion Cyffredinol

- 2.14** Mae buddion cyffredinol yn rhan bwysig o'r rhwydwaith o raglenni a buddion sy'n ein helpu i gyflawni ein hamcanion ar gyfer pobl Cymru. Mae presgripsiynau am ddim yn sicrhau nad yw'r rheini ar incwm isel yn cael eu hatal rhag cymryd meddyginiaethau rheolaidd, ac yn helpu pobl i reoli cyflyrau hirdymor a gweithio ar yr un pryd. Mae brecwastau am ddim mewn ysgolion a llaeth mewn ysgolion yn gyfraniadau pwysig at faeth pobl ifanc ac yn helpu i wella canlyniadau addysgol. Mae teithio rhatach ar fysiau yn cynnig mynediad i'r rhai sydd ei angen fwyaf. Mae nofio am ddim yn cefnogi ein huchelgais ar gyfer iechyd a lles dinasyddion Cymru. Mae'r rhain i gyd yn fentrau pwysig sy'n cyfrannu at ein gweledigaeth o gymdeithas fwy cyfartal ac fe'u cynhwyswyd ymhlith ein hymrwymiaadau, y *pump i'w cadw*. Maent hefyd yn helpu i liniaru effeithiau'r pwysau ariannol y mae llawer o bobl yng Nghymru yn ei brofi erbyn hyn.
- 2.15** O dan gynlluniau dangosol y gyllideb y cytunwyd arnynt o'r blaen, cafodd y mentrau hyn eu gwarchod 1% uwchlaw'r newidiadau cyffredinol i gyllideb Cymru. Yn y cynlluniau hyn ar gyfer y gyllideb, rydym wedi cadarnhau'r amddiffyniad blaenorol ac wedi dyrannu £1.3m yn ychwanegol yn 2014-15 i ymestyn yr amddiffyniad i flwyddyn derfynol cyfnod y gyllideb hon.

Dyraniadau ac Ymrwymiaadau Eraill

- 2.16** Yn ogystal â'r dyraniadau a amlinellir yn gynharach yn yr adran hon, rydym hefyd yn gwneud nifer o ddyraniadau atodol ar gyfer ymrwymiaadau cyfredol. Mae'r rhain yn cynnwys:
- £7.4m yn ychwanegol dros y tair blynedd er mwyn darparu cymorth ariannol ar gyfer **Rheoli Gwastraff**;
 - £15m yn ychwanegol dros y tair blynedd nesaf ar gyfer **Adapt** er mwyn parhau i gefnogi gweithgor sector cyhoeddus sy'n colli eu gwaith.

Tabl 2.1 – Dyraniadau Ychwanegol

Dyraniadau	£000oedd		
	2012-13	2013-14	2014-15
Y Rhaglen Lywodraethu			
Twf Swyddi Cymru ⁵	12,500	12,500	12,500
Cynyddu Arian i Ysgolion o leiaf 1% uwchlaw'r newid canrannol yn ein grant bloc	0	0	27,000
Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu	0	5,000	5,000
Dyblu'r nifer sy'n elwa ar Dechrau'n Deg	5,000	20,000	30,000
Cyfanswm	17,500	37,500	74,500
Y GIG			
Cymorth Strwythurol i Iechyd	83,000	83,000	73,000
Cyfanswm	83,000	83,000	73,000
Buddion Cyffredinol			
Llaeth Ysgol	0	0	30
Brecwast yn yr Ysgol	0	0	105
Presgripsiynau	0	0	388
Tocynnau Teithio Rhatach	0	0	741
Nofio am Ddim	0	0	46
Cyfanswm	0	0	1,310
Dyraniadau ac Ymrwymadau Presennol			
Orthopaedeg – Meithrin Gallu	15,300 ⁶	16,600	16,600
Adapt	5,000	5,000	5,000
Cadw	353	621	621
Rheoli Gwastraff	500	1,300	5,600
Cyfanswm	21,153	23,521	27,821
Trosglwyddiadau Llinell Sylfaen			
Iechyd Anifeiliaid	17,394	16,835	15,981
Cyfanswm	17,394	16,835	15,981
Cyfanswm a ddyrennir i Adrannau Llywodraeth Cymru o'r Cronfeydd wrth Gefn			
	139,047	160,856	192,612

⁵ At ddibenion y Gyllideb, rydym wedi cymryd y bydd 50% o'r costau yn dod o Gronfeydd Strwythurol Ewropeaidd. Bydd y dyraniad hwn yn cael ei ailystyried os bydd cyfran yr arian o Gronfeydd Strwythurol Ewropeaidd yn uwch neu'n is na'r amcan hwn.

⁶ Nid yw'r ffigur hwn yn cynnwys y cyllid o £12.2 miliwn o gyllid (na fydd yn cael ei ailadrodd) ar gyfer gwasanaethau orthopaedeg, a ddyrennir yn ystod y flwyddyn yn amodol ar gyflawni rhai cerrig milltir.

Tabl 2.2 – Dyraniadau Ychwanegol yn ôl Prif Grŵp Gwariant (MEG)

MEG	2012-13 £000oedd	2013-14 £000oedd	2014-15 £000oedd
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant	103,300	119,600	119,988
Llywodraeth Leol a Chymunedau	0	5,000	28,141
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	0	0	0
Addysg a Sgiliau	17,500	17,500	22,235
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	17,694	17,935	21,381
Tai, Adfywio a Threftadaeth	353	621	667
Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	200	200	200
Cyfanswm a ddyrennir i Adrannau	139,047	160,856	192,612

3. Diwygio'r Gwasanaethau Cyhoeddus ac Effeithlonrwydd

Y Cynnydd Hyd Yma

3.1 Roedd ein Cyllideb flaenorol, a gymeradwywyd gan y Cynulliad ym mis Chwefror, yn canolbwyntio ar sut y gallwn barhau i ddarparu'r ystod bresennol o wasanaethau a gwella'u hansawdd gyda chyllideb sy'n gostwng mewn termau real. Cyn cyhoeddi'r Gyllideb y llynedd, fe wnaethom weithio ar draws y gwasanaeth cyhoeddus i'n helpu ni a'n partneriaid sy'n darparu gwasanaethau i baratoi ar gyfer yr her o setliad tynn. Mae'r gwaith hwnnw wedi parhau ers mis Chwefror, ac rydym wedi sicrhau cynnydd sylweddol:

- drwy Buddsoddi i Arbed rydym wedi cefnogi 48 o brosiectau gwella yn y sector cyhoeddus. Rhagwelir y bydd ein buddsoddiad gwerth £42m, a gaiff ei ad-dalu, yn arwain at arbedion blynyddol o £46m – bron i £150m dros y tair blynedd nesaf;
- rydym wedi gweithio gyda Swyddfa Masnach y Llywodraeth i ddatblygu cronfa ddata bwrpasol er mwyn casglu data am eiddo'r sector cyhoeddus a helpu i reoli asedau'n well – Y Gwasanaeth Gwybodaeth Electronig am Eiddo (ePIMS lite);
- bydd ePIMS yn parhau i hwyluso mentrau megis prosiect Adolygu Asedau Sir Gaerfyrddin, sy'n cynnwys partneriaid o'r sector cyhoeddus a'r trydydd sector. Mae'r prosiect hwn eisoes wedi canfod oddeutu £40m o asedau y gallent fod dros ben yn ogystal â'r arbedion cysylltiedig o ran adnoddau;
- ym maes caffael, mae sector cyhoeddus Cymru wedi arbed £13.5m drwy ddefnyddio contractau fframwaith Cymru gyfan, a £12.5m o ganlyniad i fabwysiadu offer e-gaffael cyfnewidcymru yn 2010-11;
- yn ogystal, adroddodd llywodraeth leol a'r GIG eu bod wedi gwneud arbedion caffael ychwanegol gwerth dros £11m;
- mae Llywodraeth Cymru ei hun wedi arbed £30m yn 2010-11, drwy ein rhaglen **Llwyddo â Llai** ac wedi arbed £3m ym maes caffael hyd yma y flwyddyn hon.

Y Camau Nesaf

3.2 Mae'r gwaith hwn yn ein rhoi mewn sefyllfa dda i wynebu'r blynyddoedd nesaf. Er gwaethaf ein dadl gref bod y toriadau'n rhy lym, prin yw'r arwyddion y bydd agwedd Llywodraeth y DU yn newid. O ganlyniad, mae angen i ni barhau i ganfod atebion newydd er mwyn darparu gwell gwasanaethau gyda llai o arian. Yn dilyn yr etholiad, rydym ni wedi adolygu'n dull o sicrhau arbedion, ac rydym yn symud y pwyslais o baratoi ar gyfer cyllidebau tynn i wireddu'r arbedion.

- 3.3** Mae Llywodraeth Cymru yn cynnig arweiniad cadarn drwy symleiddio'r trefniadau partneriaeth a chynnig eglurder ar y sail ranbarthol newydd. Mae hefyd yn cyflwyno fframwaith newydd ar gyfer cydweithio cenedlaethol ar arweiniad a llywodraethu rhwng llywodraeth ganolog a llywodraeth leol a phartneriaid allweddol eraill yn y gwasanaeth cyhoeddus.

Mae **Adolygiad Simpson: Pa wasanaethau yw'r rhai gorau i'w darparu ble?** yn gosod yr agenda ar gyfer diwygio'r dull o ddarparu gwasanaethau lleol. Y nod yw sicrhau arbedion maint ac arbenigedd drwy weithio'n genedlaethol neu'n rhanbarthol, gan ymateb i anghenion lleol drwy atebolrwydd democrataidd lleol ar yr un pryd. Mae Simpson yn cynnig trywydd clir ar gyfer penderfynu pa batrwm darparu gwasanaethau sydd fwyaf effeithiol, boed hwnnw'n un lleol, rhanbarthol neu genedlaethol. Bydd cyflawni hyn yn gofyn am gydwethio na welwyd mo'i debyg rhwng yr holl sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau cyhoeddus.

Grŵp Arwain y Gwasanaethau Cyhoeddus

- 3.4** Bydd gofyn am arweiniad cryf, yn wleidyddol ac ar lefel swyddogion, ar draws y gwasanaethau cyhoeddus, yn genedlaethol ac yn lleol, er mwyn sicrhau newid effeithiol. Mae'r Gweinidog Llywodraeth Leol a Chymunedau yn cadeirio Grŵp Arwain y Gwasanaethau Cyhoeddus, a fydd yn cynorthwyo'r Cyngor Partneriaeth i gynnal y momentwm ar gyfer newid. Mae hyn yn adeiladu ar waith blaenorol i ganfod atebion newydd a darparu gwell gwasanaethau gyda llai o arian. Y Cyngor Partneriaeth fydd yn cynnig yr atebolrwydd gwleidyddol am yrru'r diwygiadau yn eu blaenau a bydd y Grŵp Arweiniad yn cynnig cysylltiad uniongyrchol rhwng yr arweinwyr cenedlaethol a'r ddarpariaeth ranbarthol.
- 3.5** Bydd hyn yn cynnwys cyflymu'r broses o ad-drefnu, a datblygu a mabwysiadu atebion cenedlaethol i heriau a rennir yn y gwasanaethau cyhoeddus, megis caffael, rheoli asedau ac effeithiolrwydd gwasanaethau. Ceir tystiolaeth gref y gallai cydweithio fel un gwasanaeth cyhoeddus yng Nghymru ar y materion hyn arwain at enillion sylweddol, a bydd Cyngor Partneriaeth Cymru yn gweithio i sicrhau bod y rhain yn cael eu gwireddu cyn gynted â phosibl.
- 3.6** Dyma fydd y rhaglenni gwaith dan arweiniad Grŵp Arwain y Gwasanaethau Cyhoeddus:
- **Rheoli Asedau a Chaffael** – gan ddwyn y gwaith ar gaffael a rheoli asedau ynghyd. Bydd yn adeiladu ar y gwaith cynharach i sicrhau effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd drwy reoli ystadau mewn ffordd ragweithiol, strategol a sicrhau arbedion a gwerth ehangach o'r dros £4bn sy'n cael ei wario ar gaffael nwyddau a gwasanaethau yn y sector cyhoeddus yng Nghymru bob blwyddyn;
 - **Datblygu Sefydliadol a Gweithredu Simpson** – defnyddio'r arferion da cyfredol yng Nghymru a thu hwnt er mwyn helpu i weithredu methodolegau sydd wedi ennill eu plwyf, megis LEAN a gwasanaethau a rennir i wneud sefydliadau'n fwy effeithlon fel rhan o agenda Simpson;

- **Gwasanaethau Effeithiol i Grwpiau sy'n Agored i Niwed** – hyrwyddo dulliau arloesol a newid cynaliadwy yn y ffordd y caiff gwasanaethau cyhoeddus eu dylunio a'u darparu er mwyn gwella canlyniadau a defnyddio adnodau yn well.

3.7 Caiff pob un o'r grwpiau hyn ei gadeirio gan Brif Weithredwr o'r gwasanaeth cyhoeddus yng Nghymru, a daw'r aelodau o bartneriaid y gwasanaeth cyhoeddus. Ategir y grwpiau cenedlaethol hyn gan arweinwyr rhanbarthol, a fydd yn gweithredu ar y sail ranbarthol a bennwyd gan y Llywodraeth i sicrhau eglurder a sefydlogrwydd wrth i ni sefydlu'r trefniadau cydweithredol traws-sectoriadd newydd.

3.8 Datblygir fframwaith mesur i helpu i ddangos y cynnydd sy'n cael ei wneud mewn gwahanol feysydd, ac adrodd arno, gan adeiladu ar y fframwaith blaenorol a chan elwa ar gyngor Swyddfa Archwilio Cymru ac arbenigwyr annibynnol eraill.

Sail newydd ar gyfer darparu gwasanaethau cyhoeddus

Bydd safoni'r cydweithredu ar sail gyffredin yn galluogi ac yn cefnogi cydweithio ar draws llywodraeth leol, y gwasanaeth iechyd a'r heddlu. Bydd yn lleihau cymhlethdod ac yn cynnig fframwaith clir ar gyfer cydweithio wrth i ni gymryd camau i weithredu adolygiad Simpson a'r diwygiadau mawr eraill sydd ar y gweill, ym meysydd addysg a'r gwasanaethau cymdeithasol, er enghraifft.

Ymateb ydyw i'r galwadau am eglurder – yn enwedig o du llywodraeth leol – ynghylch y sail ar gyfer darparu gwasanaethau rhanbarthol ar y cyd. Nod y dull hwn yw creu sylfaen mwy sefydlog a hirdymor ar gyfer cydweithredu fel bod partneriaid yn gallu bwrw ymlaen â'r gwaith o gysylltu gwasanaethau er mwyn cwrdd ag anghenion unigolion a chymunedau ledled Cymru.

Bydd safoni ffiniau daearyddol a threfniadau rhanbarthol cyffredin yn hwyluso'r dulliau darparu drwy hyrwyddo gwell llywodraethu ac atebolrwydd. Ceir atebolrwydd gwleidyddol cliriach rhwng y Llywodraeth a phartneriaid lleol gan gynnwys awdurdodau lleol. Mae hefyd yn cryfhau'r atebolrwydd am ddarparu canlyniadau a rennir mewn ardal ddaearyddol benodol.

Cefnogi arloesi a'r arferion gorau

- 3.9** Un o nodweddion cyffredin yr holl waith hwn yw ein bwriad i greu neu ganfod yr arferion gorau y gellir eu hymestyn ledled y gwasanaeth cyhoeddus yng Nghymru. Mae gofyn i ni i gyd weithio'n fwy effeithlon o fewn ein cyllidebau presennol, gwella ein gwasanaethau a sicrhau gwell canlyniadau. Gallwn ni i gyd ddysgu oddi wrth ein gilydd. Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi hyn drwy ei Chronfa Buddsoddi i Arbed, sy'n helpu i weithredu prosiectau gwella a fydd yn arwain at arbedion effeithlonrwydd er mwyn rhyddhau symiau sylweddol o arian parod, ac yn darparu gwasanaethau effeithiol sy'n canolbwyntio ar y dinesydd ar yr un pryd. Darperir y Gronfa fuddsoddi hon, sy'n ad-daladwy, yn ychwanegol at y cyllidebau craidd er mwyn ysgogi prosiectau effeithlonrwydd cydweithredol.
- 3.10** Mae'r buddsoddiadau eisoes wedi hwyluso gwelliannau mewn caffael cydweithredol, rheoli asedau, gwasanaethau corfforaethol a rennir a mentrau sy'n ymwneud â dulliau mwy effeithlon ac effeithiol o ddarparu gwasanaethau. Caiff manylion y prosiectau sy'n derbyn cymorth Buddsoddi i Arbed eu cyhoeddi heddiw mewn dogfen ar wahân o'r enw **Buddsoddi i Arbed**⁷.
- 3.11** Mae'r Gronfa'n parhau i fuddsoddi mewn prosiectau sy'n cefnogi agweddau allweddol ar Raglen Lywodraethu Llywodraeth Cymru – a'r agenda ar gyfer effeithlonrwydd y gwasanaeth cyhoeddus a gwelliannau ehangach yn arbennig. Bydd ar gael i gefnogi cynigion ar gyfer partneriaeth sy'n helpu i weithredu argymhellion allweddol sy'n codi o Adolygiad Simpson o wasanaethau llywodraeth leol, yr Adolygiad o Adnoddau Rheng Flaen, Adolygiad Vivian Thomas, diwygio'r gwasanaethau cymdeithasol, cynllun strategol pum mlynedd y GIG a'r Strategaeth TGCh ar gyfer y Sector Cyhoeddus yng Nghymru.
- 3.12** Yn ogystal â'r Gronfa Buddsoddi i Arbed, mae yna nifer o brosiectau o dan Flaenoriaeth 4 yr ESF (Creu'r Cysylltiadau) a fydd yn defnyddio cyllid Strwythurol Ewropeaidd i fuddsoddi mewn gwella gwasanaethau cyhoeddus drwy gydweithio a meithrin gallu. Mae yna amryw o brosiectau ESF a fydd yn cefnogi dulliau mwy effeithlon o ddarparu gwasanaethau yn y dyfodol. Mae'r rhain yn cynnwys:
- modelau newydd ar gyfer gweithio gyda theuluoedd ym Mhen-y-bont ar Ogwr, Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot sydd â'r nod o ddarparu gwasanaethau cofleidol ar gyfer holl anghenion y teulu yn hytrach na fesul gwasanaeth unigol;
 - prosiect Fframwaith Gwella Datblygu Cydweithio Ynys Môn, a fydd yn adeiladu ar sail y dulliau cydweithio cyfredol ac yn arwain integreiddio a gwelliannau mewn gwasanaethau, ar sail cytundebau ffurfiol.
- 3.13** Disgwylir y bydd y rhain yn arwain at ddarparu gwell gwasanaethau, lleihau dyblygu, lleihau'r galw yn y dyfodol a darparu model y gellir ei ddefnyddio'n ehangach.

⁷ Mae'r manylion llawn i'w gweld ar y tudalennau Buddsoddi i Arbed ar wefan Llywodraeth Cymru: <http://cymru.gov.uk/topics/improving-services/better/vfm/i2savefund/;jsessionid=Lps6TGGFpWBN3GHWGMSGxrx2yG1wLq4M0v4yYMB7zGNjj2xLtfq!-1666378451?lang=cy>

4. Asesiadau Effaith

- 4.1** Er mwyn cwrdd â'n hymrwymiaidau cyfreithiol, mae angen i ni ddangos ein bod yn ystyried effaith bosibl ein cynlluniau gwariant ar gydraddoldeb. Rydym yn cymryd y gofyniad hwn o ddifrif ac wedi mynd ymhellach na'r hyn sy'n ofynnol i ni ei wneud yn gyfreithiol. Fel rhan o Gyllideb y llynedd, gwnaeth Llywodraeth Cymru gryn dipyn o waith i asesu effaith y cynlluniau a gyhoeddwyd gennym ar bobl â nodweddion gwarchoddedig yn ogystal â'r effeithiau cymdeithasol ac economaidd ehangach. Nid yw Llywodraeth Cymru wedi ailadrodd asesiad manwl y llynedd gan fod llawer o'n gwaith blaenorol yn parhau i fod yn berthnasol a llawer, ond nid y cyfan, o ddyraniadau eleni yn ddigyfnewid.
- 4.2** Mae angen i ni fod yn hyderus bod yr effaith ar gydraddoldeb wedi'i asesu ar gyfer y meysydd hynny o fewn y gyllideb sydd wedi newid. Er mwyn cyflawni hynny, cynhaliodd Adrannau Llywodraeth Cymru sgriniad cychwynnol ar y newidiadau arfaethedig er mwyn ystyried a allent effeithio ar gydraddoldeb. Yn dilyn y broses sgrinio gychwynnol, os oedd hi'n amlwg bod yna effaith sylweddol ar bobl â nodweddion gwarchoddedig, roedd gofyn cynnal Asesiad llawn o'r Effaith ar Gydraddoldeb (EIA) er mwyn deall yn well effaith y dyraniadau arfaethedig yn y gyllideb ar gydraddoldeb a chwrdd â'r gofynion deddfwriaethol. Yn Atodiad C, mae'r Adrannau wedi darparu eu hasesiadau o effaith y gyllideb ar gydraddoldeb a, lle bo'n briodol, wedi rhoi diweddariadau ar y newidiadau i'r gyllideb ers cyhoeddi'r EIA gyda chyllideb 2011-12. Dylid ystyried Atodiad C a'r Asesiad Cydraddoldeb ar gyfer Cyllideb 2011-12⁸ ar y cyd.
- 4.3** Mae Atodiad C hefyd yn cynnig crynodeb o effaith penderfyniadau gwariant Llywodraeth Cymru ac effaith y newidiadau i Drethi a Budd-daliadau nad ydynt wedi'u datganoli.
- 4.4** O safbwynt asesu'r effaith ar gydraddoldeb, prin yw'r newidiadau arfaethedig i'r gyllideb ddrafft. Mae'r prif newidiadau'n ymwneud ag:
- ein hymrwymiaidau **Pump am Ddyfodol Tecach**;
 - parhau i ddarparu ein buddion cyffredinol;
 - sicrhau bod y GIG yn gynaliadwy yn ariannol.
- 4.5** Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal Asesiadau o'r Effaith a'r Gydraddoldeb yn y meysydd hyn. Mae Llywodraeth Cymru yn mynd ati i Asesu'r Effaith ar Gydraddoldeb drwy ein proses Llywodraethol Polisi Cynhwysol (IPM), sy'n sicrhau bod cydraddoldeb yn rhan annatod o broses y llywodraeth ar gyfer llunio a gweithredu polisiau. Y maes polisi diweddaraf sy'n defnyddio'r broses IPM yw cam nesaf y rhaglen Cymunedau yn Gyntaf.

⁸ Mae manylion llawn y Gyllideb a'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer 2011-12 i'w gweld ar wefan Llywodraeth Cymru:
<http://cymru.gov.uk/about/civilservice/directorates/spfp/financedepartmentreports/110201equalityimpacts/?lang=cy>

5. Cynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyllideb 2012-13

- 5.1** Mae cynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gyllideb yn adeiladu ar yr hyn a gyflawnwyd hyd yma ac yn adlewyrchu blaenoriaethau'r Rhaglen Lywodraethu newydd.
- 5.2** Y gwariant datganoledig yng Nghymru ar gyfer 2012-13 yw DEL Cymru o ychydig dros £15bn a'r Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME) o £378m. Mae DEL Cymru yn cynnwys cyllidebau Comisiwn y Cynulliad, Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Yr elfen fwyaf yn DEL Cymru yw'r cyllid a ddyrennir i Adrannau Llywodraeth Cymru, ac yn y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2012-13 mae yna £13.6bn o adnodd ac £1.1bn o gyfalaf. Amlinellir y dyraniadau adrannol isod (gweler Tablau 5.1, 5.2 a 5.3), ac fe amlinellir yr AME ac elfennau eraill DEL Cymru yn Nhablau 5.4 a 5.5.

Cyllidebau DEL Adnoddau

- 5.3** Mae Tabl 5.1 a Thabl 5.2 yn nodi cyllidebau adnoddau cyllidol ac adnoddau anghyllidol y DEL a ddyrennir i'r Prif Grwpiau Gwariant dros y cyfnod 2012-13 i 2014-15. Mae'r tablau hyn hefyd yn dangos canran y newid yn y cyllidebau o gymharu â 2011-12. Mae'r cyllidebau adnoddau hyn, sef y sylfaen ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru, yn cynyddu £76.4m mewn arian parod, neu 0.6% rhwng 2011-12 a 2012-13. Mae'r dyraniadau dangosol yn cynyddu 0.8% rhwng 2012-13 a 2013-14 a 0.3% rhwng 2013-14 a 2014-15.

Cyllidebau DEL Cyfalaf

- 5.4** Rydym ni o'r farn bod parhau â buddsoddiadau cyfalaf yn hanfodol er mwyn arwain adfywiad economaidd Cymru. Ni chafwyd unrhyw newid i'r dyraniadau cyfalaf Adrannol dangosol cyfredol ond rydym yn bwriadu cadw'n ganolog y swm gweddilliol sy'n codi o ganlyniad i'r cynnydd yn ein DEL Cyfalaf yn 2014-15 i'w ddyrannu'n strategol yn y man. Bydd hyn yn cynyddu ein Cronfa Cyfalaf a Gedwir yn Ganolog (CRC) o £50m i £92m yn 2014-15 ac yn rhoi'r hyblygrwydd i ni allu dyrannu cyfalaf yn unol â'n blaenoriaethau strategol.
- 5.5** Mae Tabl 5.3 yn nodi'r newid canrannol yn y cyllidebau DEL cyfalaf a ddyrennir i'r Prif Grwpiau Gwariant o 2011-12. Mae'r cyllidebau cyfalaf hyn yn gostwng £79.2m neu 6.5% mewn arian parod rhwng 2011-12 a 2012-13, gan adlewyrchu gostyngiadau Llywodraeth y DU. Mae'r cynllun dangosol ar gyfer 2013-14 yn gostwng 10.9% rhwng 2012-13 a 2013-14. Mae'r cyllidebau cyfalaf Adrannol ar gyfer 2014-15 yr un fath â'r cynlluniau dangosol ar gyfer 2013-14.

Tabl 5.1 – Dyranriad Cyllidebau DEL Adnoddau Cyllidol Llywodraeth Cymru a Chanran y Newid rhwng 2011 a 2015

PRIF GRWPIAU GWARIANT (MEG): Cyllidebau DEL Adnoddau Cyllidol	£000oedd					% newid dros 3 blynedd (termau arian parod)	% newid dros 3 blynedd (termau real)
	Llinell Sylfaen 2011-12 ⁹	2012-13	2013-14	2014-15			
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Philant	5,804,139	5,876,623	5,909,280	5,909,668	1.8%	-5.8%	
Llywodraeth Leol a Chymunedau	4,725,057	4,733,774	4,788,739	4,811,880	1.8%	-5.8%	
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	184,095	181,319	182,877	182,877	-0.7%	-8.1%	
Addysg a Sgiliau	1,532,070	1,550,749	1,570,793	1,575,528	2.8%	-4.9%	
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	265,969	262,085	262,657	266,103	0.1%	-7.5%	
Tai, Adfywio a Threftadaeth	280,345	274,605	275,920	275,966	-1.6%	-8.9%	
Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	315,830	305,455	290,899	290,899	-7.9%	-14.8%	
Cyfanswm Adrannau Llywodraeth Cymru	13,107,505	13,184,610	13,281,165	13,312,921	1.6%	-6.1%	

⁹ Mae'r ffigurau llinell sylfaen ar gyfer 2011-12 yr un fath â rhai'r Gyllideb Atodol a gymeradwywyd gan y Cynulliad ym mis Mehefin, wedi'u haddasu i ddileu'r dyraniadau nad ydynt yn cael eu hailadrodd.

Tabl 5.2 – Dyranriad Cyllidebau DEL Adnoddau Anghyllidol Llywodraeth Cymru a Chanran y Newid rhwng 2011 a 2015

PRIF GRWPIAU GWARIANT (MEG): Cyllidebau DEL Adnoddau Anghyllidol	£000oedd					
	Llinell Sylfaen 2011-12 ¹⁰	2012-13	2013-14	2014-15	% newid dros 3 blynedd (termau arian parod)	% newid dros 3 blynedd (termau real)
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant	170,000	170,000	170,000	170,000	0.0%	-7.5%
Llywodraeth Leol a Chymunedau	109,098	109,098	109,098	109,098	0.0%	-7.5%
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	1,551	1,551	1,551	1,551	0.0%	-7.5%
Addysg a Sgiliau	98,131	97,431	104,031	106,931	9.0%	0.8%
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	3,098	3,098	3,098	3,098	0.0%	-7.5%
Tai, Adfywio a Threftadaeth	3,677	3,677	3,677	3,677	0.0%	-7.5%
Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	16,000	16,000	16,000	16,000	0.0%	-7.5%
Cyfanswm Adrannau Llywodraeth Cymru	401,555	400,855	407,455	410,355	2.2%	-5.5%

¹⁰ Mae'r ffigurau llinell sylfaen ar gyfer 2011-12 yr un fath â rhai'r Gyllideb Atodol a gymeradwywyd gan y Cynulliad ym mis Mehefin, wedi'u haddasu i ddileu'r dyraniadau nad ydynt yn cael eu hailadrodd.

Tabl 5.3 – Dyranriad Cyllidebau DEL Cyfalaf Llywodraeth Cymru a Chanran y Newid o 2011 i 2015

PRIF GRWPIAU GWARIANT (MEG): Cyllidebau DEL Cyfalaf	£000oedd					
	Llinell Sylfaen 2011-12 ¹¹	2012-13	2013-14	2014-15	% newid dros 3 blynedd (termau arian parod)	% newid dros 3 blynedd (termau real)
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant	262,103	240,603	214,478	214,478	-18.2%	-24.3%
Llywodraeth Leol a Chymunedau	281,172	261,641	233,291	233,291	-17.0%	-23.3%
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	94,588	88,456	79,370	79,370	-16.1%	-22.4%
Addysg a Sgiliau	169,973	161,343	143,834	143,834	-15.4%	-21.7%
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	60,642	61,629	54,238	54,238	-10.6%	-17.3%
Tai, Adfywio a Threftadaeth	316,738	294,558	262,564	262,564	-17.1%	-23.3%
Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	30,720	28,464	25,313	25,313	-17.6%	-23.8%
Cyfanswm Adrannau Llywodraeth Cymru	1,215,936	1,136,694	1,013,088	1,013,088	-16.7%	-22.9%

¹¹ Mae'r ffigurau llinell sylfaen ar gyfer 2011-12 yr un fath â rhai'r Gyllideb Atodol a gymeradwywyd gan y Cynulliad ym mis Mehefin, wedi'u haddasu i ddileu'r dyraniadau nad ydynt yn cael eu hailadrodd.

Cyllideb DEL Cymru

5.6 Mae Tabl 5.4 yn dangos elfennau cyllideb DEL Cymru sy'n cynnwys cyllideb DEL Llywodraeth Cymru a chyllidebau dangosol Comisiwn y Cynulliad, Archwilydd Cyffredinol Cymru ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Mae hefyd yn dangos y cronfeydd adnoddau wrth gefn a'r cronfeydd cyfalaf wrth gefn. Mae DEL Cymru hefyd yn cynnwys Costau Uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru.

Tabl 5.4 - Dyranriad Cyllideb DEL Cymru

Cyllideb DEL Cymru	£000oedd				
	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant	6,236,242	6,287,226	6,293,758	6,294,146	
Llywodraeth Leol a Chymunedau	5,115,327	5,104,513	5,131,128	5,154,269	
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	280,234	271,326	263,798	263,798	
Addysg a Sgiliau	1,800,174	1,809,523	1,818,658	1,826,293	
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	329,709	326,812	319,993	323,439	
Tai, Adfywio a Threftadaeth	600,760	572,840	542,161	542,207	
Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	362,550	349,919	332,212	332,212	
Cyfanswm a ddyrennir i Adrannau Llywodraeth Cymru	14,724,996	14,722,159	14,701,708	14,736,364	
Cronfeydd Adnoddau Wrth Gefn	DEL Adnoddau Cyllidol	187,892	126,689	172,466	177,478
	DEL Adnoddau Anghyllidol	25,942	68,441	71,208	92,361
Cronfeydd Cyfalaf Wrth Gefn	69,880	50,449	50,449	92,162	
Comisiwn y Cynulliad	48,822	44,729	45,021	45,021	
Archwilydd Cyffredinol Cymru	4,853	4,853	4,853	4,853	
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru	3,854	3,961	3,960	3,960	
Costau Uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru	631	675	675	675	
Cyfanswm Gwariant yng Nghyllideb DEL Cymru	15,066,870	15,021,956	15,050,340	15,152,874	

Cronfeydd wrth Gefn

5.7 Yn y Gyllideb Ddrafft hon pennir mai 0.95% o'r DEL adnoddau cyllidol fydd lefel ein Cronfeydd Wrth Gefn adnoddau cyllidol yn 2012-13. Ym mlynnyddoedd 2013-14 a 2014-15, pennwyd mai ychydig dros 1% fydd lefel Cronfeydd wrth Gefn yr adnoddau cyllidol. Rydym yn fodlon bod lefel y Cronfeydd Wrth Gefn i'r dyfodol yn ddigonol i reoli risgiau ac yn cynnig digon o hyblygrwydd i ni allu ymateb i ddigwyddiadau annisgwyl.¹²

¹² Mae cronfeydd wrth gefn yr adnoddau cyllidol yn cynnwys yr adnoddau a glustnodwyd ar gyfer Arian Pontio yn y dyfodol.

Gwariant a Reolir yn Flynyddol

5.8 Mae Tabl 5.5 yn rhoi rhagolwg o lefel cyllidebau Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME) Llywodraeth Cymru. Diffinnir AME fel gwariant na all yn rhesymol fod yn destun cyfyngiadau cadarn, aml-flyyddyn yn yr un ffordd â DEL. Mae AME, fel rheol, yn cynnwys rhaglenni sy'n fawr, yn ansicr ac yn ymateb i'r galw. Mae diffiniad llawn i'w weld yn Atodiad 4 – yr Eirfa.

Tabl 5.5 - Cyllideb AME Llywodraeth Cymru

PRIF GRWPIAU GWARIANT (MEG)	£000oedd					
	2012-13		2013-14		2014-15	
	Adnoddau	Cyfalaf	Adnoddau	Cyfalaf	Adnoddau	Cyfalaf
Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant	181,780	-	80,514	-	199,392	-
Llywodraeth Leol a Chymunedau	64,314	-	25,690	-	53,240	-
Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth	41,402	-	41,402	-	41,402	-
Addysg a Sgiliau	-99,893	250,418	-108,455	269,740	-125,974	279,284
Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy	-	-	-	-	-	-
Tai, Adfywio a Threftadaeth	-58,510	-	-52,260	-	-52,260	-
Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu	-1,837	-	-1,366	-	-848	-
Cyfanswm Cyllideb AME Llywodraeth Cymru	127,256	250,418	-14,475	269,740	114,952	279,284

6. Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant

Crynodeb o'r Newidiadau i'r Gyllideb

- 6.1** O gymharu â chynlluniau dangosol ar gyfer 2012-13 a gyhoeddwyd yng Nghyllideb Derfynol 2011-12 (fel y'u hailddatganwyd yn seiliedig ar y strwythur newydd yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2011-12), mae cyfanswm y dyraniad MEG ar gyfer Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant wedi cynyddu £92.4m yn 2012-13 a £108.7m yn 2013-14. Y cynllun dangosol ar gyfer 2014-15, a gyhoeddir am y tro cyntaf, yw £6.294bn (£0.4m yn fwy nag yn 2013-14).
- 6.2** Mae'r cyllid adnoddau ychwanegol yn gysylltiedig â'r rhaglenni gwariant canlynol:
- **Cyllid ychwanegol ar gyfer y GIG** – Rydym wedi dyrannu £83m ychwanegol yn 2012-13, £83m yn 2013-14 a £73m yn 2014-15 i roi Byrddau Iechyd Lleol ar sylfaen ariannol gynaliadwy wrth edrych tua'r dyfodol;
 - **Orthopedeg** – Rydym wedi dyrannu £15.3m ychwanegol yn 2012-13 a fydd yn cynyddu i £16.6m yn 2013-14 ac yn cynnal y cyllid ar y lefel hon yn 2014-15 i wella'r capasiti i ddelio â'r cynnydd sylweddol yn y galw am driniaeth Orthopedig;
 - **Rhaglen Dechrau'n Deg i blant** – Rydym wedi dyrannu £5m ychwanegol yn 2012-13 a fydd yn cynyddu i £30m yn 2014-15 i ymestyn y rhaglen yn unol ag ymrwymiad y Llywodraeth i ddyblu nifer y plant sy'n cael budd o'r cynllun;
 - **Presgripsiynau am Ddim** – Rydym wedi dyrannu £0.4m yn ychwanegol yn 2014-15 i gynnal y budd cyffredinol hwn, sydd â'r nod o sicrhau nad yw pobl ar incwm isel yn cael eu hatal rhag cymryd meddyginiaeth reolaidd a fyddai'n eu helpu i fyw bywydau iachach.
- 6.3** Mae'r dyraniadau ychwanegol hyn wedi'u gwrthbwyso gan drosglwyddiadau i Brif Grwpiau Gwariant eraill o £10.8m ym mhob un o'r tair blynedd.
- 6.4** Yn unol â'r cyhoeddiad y llynedd, yn sgil gostyngiad sylweddol yn dyraniad cyfalaf Llywodraeth Cymru gan Lywodraeth y DU, bydd y dyraniad cyfalaf ar gyfer Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant £21.5m (9%) yn is yn 2012-13 nag yn 2011-12, gyda gostyngiad blynyddol pellach o £26.1m (12%) yn 2013-14. Mae cyllideb cyfalaf 2014-15 wedi'i osod ar lefel 2013-14.
- 6.5** Yn ogystal â'r newidiadau cyllidebol a nodir uchod, cafwyd trosglwyddiadau rhwng llinellau gweithredu penodol. Gwnaethpwyd hyn yn sgil cynnal adolygiad o gyllidebau Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant. Nod yr adolygiad hwn oedd dod o hyd i gyfleoedd i gydgrynhoi'r llinellau cyllideb presennol a throsglwyddo cyllid i ddyraniad refeniw'r GIG a chyllidebau grant craidd Iechyd Cyhoeddus Cymru lle bo hynny'n briodol.

Blaenoriaethau Strategol

6.6 Y prif nod ar gyfer ein Hadran Iechyd yn y Rhaglen Lywodraethu yw iechyd gwell i bawb a llai o anghydraddoldeb iechyd. Mae ein gwaith ar Wasanaethau Cymdeithasol yn adlewyrchu ein dymuniad i sefydlu gwasanaethau integredig, cynaliadwy, diogel ac effeithiol o ansawdd uchel sy'n canolbwyntio ar bobl, ac sy'n adeiladu ar gryfderau unigolion ac yn hyrwyddo eu lles. Rydym wrthi'n rhoi help i'r unigolion a'r teuluoedd sydd ei angen fwyaf i fyw bywydau iach ac annibynnol. Byddwn yn cymryd camau rhagweithiol ac yn canolbwyntio ar ymyrraeth gynnar i wneud y cyfraniad mwyaf posibl i'n nodau mewn perthynas â thlodi ac anghydraddoldeb.

Gwasanaethau Iechyd

6.7 Mae'r Fframwaith Pum Mlynedd Gwasanaeth, y Gweithlu a Chyllid ar gyfer y GIG, a luniwyd yn 2009, yn llywio'r agenda ddiwygio sy'n angenrheidiol i gyflawni'r weledigaeth o greu gwasanaeth Iechyd a Gofal Cymdeithasol o'r radd flaenaf. Bydd yr Adran yn parhau ar y trywydd hwn wrth ganolbwyntio ar y blaenoriaethau a nodwyd yn nogfen y Rhaglen Lywodraethu.

6.8 Bydd yr amcanion allweddol canlynol yn llywio gwaith yr Adran:

- gwella canlyniadau Iechyd drwy sicrhau ein bod yn gwella ansawdd a diogelwch gwasanaethau;
- atal Iechyd gwael a hyrwyddo ffyrdd iach o fyw;
- gwella mynediad a phrofiad y claf;
- cydweithio a hyrwyddo systemau gofal integredig rhwng gwasanaethau gofal sylfaenol, cymunedol a chymdeithasol i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned.

6.9 Er gwaethaf y buddsoddiad ychwanegol a gyhoeddir yn y Gyllideb Ddrafft hon, mae'r hinsawdd ariannol bresennol yn un heriol, a bydd llwyddiant yn dibynnu ar weithio'n effeithlon ac yn effeithiol mewn partneriaeth ar draws Adranau'r Llywodraeth, o fewn y GIG, gyda Llywodraeth Leol a chyda cyrff eraill sy'n bartneriaid.

6.10 Mae'r galw am wasanaethau yn parhau i gynyddu. Mae hyn, yn ogystal â'r rhagolygon ariannol presennol, yn atgyfnerthu'r angen i gynyddu'r momentwm a chyflymu'r gwaith o drawsnewid ein ffordd o ddarparu gwasanaethau. Rhaid inni wella'r ffordd y mae pob agwedd ar y system ofal wedi'u hintegreiddio. Bydd rheoli'r galw am wasanaethau Iechyd a lleihau'r straen ar wasanaethau aciwt yn allweddol i gynnal gwasanaethau cynaliadwy o ansawdd uchel. Bydd ffocws cryf ar wella Iechyd a hunanofal yn parhau'n flaenoriaeth allweddol.

Gwasanaethau Cymdeithasol

6.11 Yn ddiweddar, mae gwaith Comisiwn Annibynnol wedi llywio'r broses o gynhyrchu dogfen strategol bwysig, a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2011, o'r enw 'Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy i Gymru: Fframwaith

Gweithredu'. Bydd cyflawni'r ymrwymïadau sydd yn y ddogfen yn galw am weithio integredig a chydweithredu'n llawer agosach ar draws Llywodraeth Leol a chyda'r GIG. Rydym eisoes wedi gwneud cynnydd sylweddol i wella safonau. Byddwn yn adeiladu ar y gwaith hwn ac yn datblygu Fframwaith Canlyniadau Cenedlaethol a fydd yn adlewyrchu'r weledigaeth a'r egwyddorion a nodir yn 'Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy i Gymru'. Byddwn yn rhoi rhaglen polisi a deddfwriaeth ar waith i gyflawni ein huchelgais ac i adnewyddu Gwasanaethau Cymdeithasol yng Nghymru. Bydd y Bil Gwasanaethau Cymdeithasol yn ganolog i hyn, a bydd yn cynnig fframwaith cyfreithiol cydlynol i Gymru ar gyfer trawsnewid Gwasanaethau Cymdeithasol.

6.12 Er mis Ebrill 2011, rydym hefyd wedi rhoi ar waith "Pecyn Gwella Camau Cyntaf" i ddarparu mwy o gysondeb pan fydd awdurdodau lleol yn codi tâl am wasanaethau cymdeithasol dibreswyl. Gwnaed hyn er mwyn ymdrin â'r amrywiadau eang yn y taliadau a godwyd gan awdurdodau yng Nghymru, ac i gyflwyno gwarant na ddylai unrhyw un sy'n talu am wasanaethau orfod talu mwy na £50 yr wythnos. I ddigolledu awdurdodau lleol am yr incwm maent yn ei golli o ganlyniad i hyn, mae cyllid wedi'i gynnwys yn y Grant Cynnal Refeniw trwy drosglwyddo £10 miliwn i'r MEG Llywodraeth Leol a Chymunedau.

Plant

6.13 Ein nod yw rhoi dechrau iach ar fywyd i blant. Rydym am sicrhau bod plant yn cael y gofal sydd ei angen arnynt mor agos at eu cartrefi â phosibl, drwy system iechyd integredig, diogel a chynaliadwy.

6.14 Rydym wedi pwysleisio ein hymrwymiad i wella canlyniadau i blant. Mae Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc 2011 yn rhoi dyletswydd glir ar Weinidogion Cymru i roi sylw dyledus i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, sy'n darparu y dylai Gweinidogion Cymru flaenoriaethu hawliau Plant a Phobl Ifanc.

6.15 Rydym yn gwneud hyn drwy ein rhaglen o ymyriadau iechyd a chymdeithasol, gan ymateb i'r sylfaen dystiolaeth yn Adroddiadau Marmot, Allen a Field. Mae'r rhain yn dangos yn eglur bod atal ac adnabod ac ymyrryd yn gynnar, yn ogystal â mynd i'r afael â phenderfynyddion cymdeithasol iechyd, yn fuddsoddiad hollbwysig yn nyfodol pob plentyn.

Y Rhaglen Lywodraethu

6.16 Mae'r Rhaglen Lywodraethu yn nodi nifer o ymrwymïadau a fydd yn cael eu cyflawni dros y pedair blynedd nesaf, a dyma fydd ein prif flaenoriaethau ar gyfer tymor y Llywodraeth hon. Bydd yr ymrwymïadau hyn yn rhoi ffocws llawer mwy ar wella canlyniadau iechyd a lleihau anghydraddoldeb. Mae'r ymrwymïadau hyn yn cynnwys gwaith i:

- wella mynediad at feddygon teulu;
- sefydlu archwiliadau iechyd blynyddol ar gyfer pobl dros 50 oed;
- gwella gwasanaethau canser, cardiaidd a strôc ac iechyd plant;
- gwella amserau ymateb gwasanaethau ambiwlans;

- lleihau nifer y bobl sy'n mynychu adrannau damweiniau ac achosion brys yn ddiangen.

Pump am Ddyfodol Tecach

6.17 Yn fwy penodol, mae'r Llywodraeth wedi tynnu sylw at bum adduned penodol sydd o bwys arbennig, sef '**Pump am Ddyfodol Tecach**'. Mae gan yr Adran Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant gyfrifoldeb uniongyrchol dros gyflawni dwy o'r rhain.

Gwella mynediad i feddygon teulu gyda'r nos ac ar foreau Sadwrn. Byddwn yn ei gwneud yn ofynnol i feddygon teulu sicrhau bod eu meddygfeydd yn fwy hygyrch i bobl sy'n gweithio.

6.18 Mae'r ymrwymiad hwn yn ymestyn y gwaith presennol ar fynediad at feddygon teulu. Yn sgil cytundeb â Chymdeithas Feddygol Prydain yn 2008, mae tua 10% o'r practisau yng Nghymru eisoes yn cynnig oriau agor estynedig gyda'r nos. Caiff hyn ei ymestyn, a bydd Byrddau Iechyd yn gweithio gydag arweinwyr meddygon teulu i sefydlu gwasanaethau ar fore Sadwrn. Bydd yr ymrwymiad hwn yn gwella parhad ac ansawdd gofal. Bydd yn sicrhau bod pobl sy'n gweithio yn gallu cael mynediad at wasanaeth ar adegau sy'n gyfleus iddynt, ac yn cael gwared ar rwystrau sy'n atal pobl â chyflyrau cronig rhag gweithio. Bydd mynediad gwell at apwyntiadau wedi'u cynllunio yn gwella'r dull o reoli clefydau cronig, a dylai hynny yn ei dro leihau nifer y cleifion sy'n galw am ofal heb ei gynllunio o ganlyniad i gymhlethdodau. Bydd gwella mynediad at feddygon teulu ar gyfer cleifion na fyddai fel arall yn mynd atynt hefyd yn gyfle i ddarparu cyngor ar hyrwyddo iechyd, a allai ddod â manteision hirdymor i gleifion.

Byddwn yn dyblu nifer y plant sy'n elwa ar ymweliadau iechyd gwell, lleoedd am ddim mewn meithrinfeydd, a chefnogaeth well i deuluoedd drwy ein rhaglen 'Dechrau'n Deg'.

6.19 Mae rhaglen Dechrau'n Deg yn seiliedig ar dystiolaeth y bydd buddsoddi mwy ym mlynnyddoedd cynnar plant o deuluoedd dan anfantais yn gwella eu canlyniadau iechyd a'u deilliannau addysg yn y tymor byr, ac yn y tymor hwy yn gwella'u sgiliau ac yn cau'r bwch canlyniadau ar gyfer plant sy'n byw mewn tlodi. Mae Dechrau'n Deg yn seiliedig ar ddull integredig o ddarparu gwasanaethau, gyda lefelau digonol o fuddsoddi i wella'r canlyniadau i blant.

6.20 Mae'r rhaglen yn cynnwys pedair elfen allweddol:

- gofal rhan amser o ansawdd uchel yn rhad ac am ddim i bob plentyn cymwys rhwng 2 a 3 oed (12.5 awr yr wythnos am 42 wythnos y flwyddyn);
- gwasanaeth ymwelwyr iechyd dwys;
- mynediad at raglenni rhianta dwys yn seiliedig ar dystiolaeth;
- mynediad at iaith a chwarae sy'n datblygu sgiliau sylfaenol rhieni a phlant.

6.21 Bydd y broses o ymestyn y rhaglen yn digwydd fesul cam dros nifer o flynyddoedd. Bydd hyn yn caniatáu ar gyfer recriwtio a hyfforddi ymwelwyr

iechyd a gweithwyr gofal plant ychwanegol, a hyfforddi staff ychwanegol i ddarparu rhaglenni rianta.

Cyllid ar gyfer Rhaglenni Allweddol

- 6.22** Dros y tair blynedd nesaf byddwn yn gwario £287.5m yn fwy ar gyflenwi gwasanaethau'r GIG nag yn y cynlluniau a gyhoeddwyd gennym yn flaenorol. Rydym yn disgwyl i'r cynnydd hwn osod sylfaen ariannol gynaliadwy a chaniatáu i'r GIG barhau i ddarparu gwasanaethau o ansawdd uchel. Mae heriau penodol wedi codi mewn perthynas â bodloni targedau ar gyfer amseroedd aros am wasanaethau Orthopedig. Mae'r rhain wedi arwain at gynnydd sylweddol yn y galw dros nifer o flynyddoedd, ac ymddengys bod hyn am barhau o ganlyniad i ffactorau demograffig. Rydym yn cydnabod yr angen penodol i fuddsoddi mwy i gefnogi mentrau sy'n gwella capasiti'r gwasanaethau hyn mewn ffordd gynaliadwy, ac i ymateb i'r dagfa bresennol.
- 6.23** Er mwyn cyflawni'r blaenoriaethau allweddol, mae dyraniadau ariannol rhaglenni eraill wedi cael eu hadolygu. Mae camau gweithredu a Meysydd Rhaglenni Gwariant wedi'u blaenoriaethu a'u hailgyfeirio i sicrhau bod yr holl ymrwymadau yn y Rhaglen Lywodraethu yn cael eu cyflawni. Mae manylion y newidiadau hyn wedi'u cynnwys yn y tablau sy'n dangos cyllidebau ar lefel y camau gweithredu.

Arbedion Effeithlonrwydd

- 6.24** Oherwydd y pwysau ariannol parhaus a didrugaredd yn y GIG, mae angen rhoi sylw cyson i reoli costau. Rhaid inni ddod o hyd i ffyrdd arloesol o gyflawni mwy fyth o arbedion effeithlonrwydd. Ar hyn o bryd amcangyfrifir bod y costau na ellir eu hosgoi yn y GIG ar lefel o 4-5% y flwyddyn, ac felly er mwyn parhau mewn cydbwysedd ariannol rhaid i sefydliadau'r GIG ddod o hyd i arbedion i ryddhau arian parod gwerth o leiaf £250m y flwyddyn. Mae gan y GIG record dda o gyflawni arbedion effeithlonrwydd, gydag arbedion gwerth £313.9m yn 2010-11, ac arbedion pellach gwerth £296.5m yn cael eu rhagweld ar gyfer 2011-12.
- 6.25** Disgwylir i ragor o arbedion effeithlonrwydd gael eu cyflawni trwy waith Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru, a ddaeth yn gwbl weithredol ar 1 Ebrill 2011. Bydd manteision gwirioneddol yn deillio o gysoni a safoni ar draws holl wasanaethau'r GIG.
- 6.26** Er i welliannau sylweddol mewn perfformiad ac effeithlonrwydd gael eu cyflawni dros y blynyddoedd diwethaf, mae trawsnewid y gwasanaeth yn allweddol i gynaliadwyedd ariannol y gwasanaeth yn y tymor hwy. I'r perwyl hwn, mae pob Bwrdd Iechyd Lleol wedi llunio cynlluniau 5 mlynedd i gefnogi'r Fframwaith Strategol Pum Mlynedd Gwasanaeth, Gweithlu a Chyllid. Bydd hwn yn parhau i lywio ein hymateb i gyllidebau presennol.

Asesiadau Effaith

- 6.27** Adeg pennu cynlluniau gwariant 2011-12 i 2013-14 yng Nghyllideb y llynedd, cynhaliwyd asesiadau llawn o'r effaith ar gydraddoldeb mewn perthynas â pholisïau'r Adran Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Phlant i sicrhau eu bod yn talu 'sylv dyledus' i ryw, hil, anabledd, oedran, cyfeiriadedd rhywiol, ailbennu rhywedd a chrefydd neu gred. Yn gyffredinol, nid yw'r tybiaethau sy'n sylfaen i'r cynlluniau gwariant hyn wedi newid yn sylweddol, ac maent yn parhau'n berthnasol i 2014-15.
- 6.28** Mae asesu cyllidebau yng nghyd-destun dyletswyddau cydraddoldeb y Cynulliad yn broses barhaus. Yn hynny o beth, mae effaith ar gydraddoldeb y dyraniadau ychwanegol sydd wedi'u cynnwys yn y gyllideb bresennol wedi'u hystyried ar wahân. Bydd cydraddoldeb yn parhau i gael ei ystyried nid yn unig wrth lunio polisïau, ond wrth eu rhoi ar waith, eu datblygu a'u cyflenwi.

Tabl 6.1 – Dyraniadau Adnoddau Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant

DEL	£000oedd									
	2011-12	2012-13			2013-14			2014-15		
Linell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Cyflenwi'r GIG	5,407,503	5,386,004	105,958	5,491,962	5,399,772	107,258	5,507,030	5,497,418		
Cyllidebau Canolog Iechyd	212,185	212,185	-6,811	205,374	212,185	-6,811	205,374	205,374		
Atal Problemau ym maes Iechyd y Cyhoedd	155,592	155,591	1,957	157,548	155,591	1,957	157,548	157,548		
Gwasanaethau Cymdeithasol	188,721	190,768	-8,664	182,104	193,825	6,336	200,161	210,161		
CAFCASS Cymru	10,138	9,635	-	9,635	9,167	-	9,167	9,167		
Cyfanswm DEL	5,974,139	5,954,183	92,440	6,046,623	5,970,540	108,740	6,079,280	6,079,668		
AME										
Amhariadau'r GIG	184,699	129,764	52,016	181,780	89,827	-9,313	80,514	199,392		
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	6,158,838	6,083,947	144,456	6,228,403	6,060,367	99,427	6,159,794	6,279,060		

Tabl 6.2 – Dyraniadau Cyfalaf Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant

DEL	£000oedd							
	2011-12		2012-13		2013-14		2014-15	
	Llinell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Cyflenwi'r GIG	247,573	230,279	-	230,279	205,275	-	205,275	205,275
Atal Problemau ym maes Iechyd y Cyhoedd	5,418	5,039	-	5,039	4,492	-	4,492	4,492
Gwasanaethau Cymdeithasol	9,112	5,285	-	5,285	4,711	-	4,711	4,711
Cyfanswm DEL	262,103	240,603	0	240,603	214,478	0	214,478	214,478
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	262,103	240,603	0	240,603	214,478	0	214,478	214,478

7. Llywodraeth Leol a Chymunedau

Crynodeb o'r Newidiadau i'r Gyllideb

- 7.1** O gymharu â chynlluniau dangosol ar gyfer 2012-13 a gyhoeddwyd yng Nghyllideb Derfynol 2011-12 (fel y'u hailddatganwyd yn seiliedig ar y strwythur newydd yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2011-12), mae cyfanswm y dyraniad MEG ar gyfer Llywodraeth Leol a Chymunedau wedi gostwng o £50.5m yn 2012-13 a £45.5m yn 2013-14. Y cynllun dangosol ar gyfer 2014-15, a gyhoeddir am y tro cyntaf, yw £5.154bn (£23.1m yn uwch na 2013-14). Mae'r Gyllideb Llywodraeth Leol a Chymunedau yn un sy'n net o ostyngiad mewn cyllidebau adnoddau anghyllidol, a gaiff ei esbonio yn ddiweddarach yn y bennod hon.
- 7.2** Mae'r cyllid adnoddau ychwanegol yn gysylltiedig â'r rhaglenni gwariant canlynol:
- **Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu** – Rydym wedi dyrannu £5m ychwanegol yn 2013-14 a 2014-15 i ddarparu 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu ychwanegol;
 - **Tocynnau Teithio Rhatach** – Rydym wedi dyrannu £0.7m ychwanegol yn 2014-15 ar gyfer teithiau bus am ddim i bensiynwyr a phobl anabl a'u gofalwyr;
 - Mae'r ymrwymiad i **ddarparu mwy o arian ar gyfer ysgolion** wedi'i gyflawni trwy ddyrannu £22.4m ychwanegol ar gyfer y Grant Cynnal Refeniw yn 2014-15. Mae hyn yn golygu y darperir cyfanswm o £80m y flwyddyn yn ychwanegol ar gyfer ysgolion erbyn 2014-15, o'i gymharu â setliad 2011-12 ar gyfer llywodraeth leol.
- 7.3** Mae trosglwyddiadau i'r **Grant Cynnal Refeniw** gwerth cyfanswm o £11.1m o 2012-13, a hynny mewn perthynas â'r Strategaeth ar gyfer Pobl Hŷn a'r Pecyn Gwella Camau Cyntaf. Bydd hyn yn cysoni llinellau sylfaen ar gyfer 2012-13 ymlaen â setliad terfynol llywodraeth leol ar gyfer 2011-12. Darperir mwy o fanylion pan gaiff yr Adroddiad Cyllid Llywodraeth Leol Dros Dro ei gyhoeddi ar 18 Hydref 2011. Bydd hwn yn nodi swm y Grant Cymorth Refeniw y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu ei ddosbarthu i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol yn 2012-13 a thu hwnt, ynghyd â'r sail dros ddosbarthu.
- 7.4** Mae'r cyllid yn y cyllidebau Trafnidiaeth wedi'i ailbroffilio. Oherwydd natur cyflenwi uniongyrchol y cyllidebau hyn sy'n cynnwys, er enghraifft, Adeiladu Ffyrdd a Thocynnau Teithio Rhatach, mae'r newidiadau'n adlewyrchu'r angen i ddiwygio'r proffiliau o ran cyflenwi a'r galw. Nid yw'r newidiadau hyn i'r gyllideb yn adlewyrchu effaith bosibl blaenoriaethu'r Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol, a ddaw i ben ym mis Tachwedd 2011, fel yr esbonnir isod.
- 7.5** O ran diwygio cyllidebau adnoddau, nid oes unrhyw newidiadau sylweddol ar wahân i'r gyllideb DEL adnoddau anghyllidol ar gyfer Trafnidiaeth, sy'n gostwng

£61.5m o 2012-13 ymlaen. Mae'r gyllideb hon yn darparu ar gyfer dibrisiant a diffygion ar y rhwydwaith cefnffyrdd. Er ei bod yn bosibl gweld amrywioldeb sylweddol mewn costau yn erbyn y gyllideb hon, yn sgil perfformiad alldro blaenorol mae'r gyllideb hon wedi'i rhewi ar lefelau 2011-12, sef £108.7m. Byddwn yn parhau i adolygu'r tueddiadau ym mhrisiad cefnffyrdd.

- 7.6** Mae'r cyllidebau cyfalaf ar gyfer y MEG yn parhau'n gyfyngedig, gyda gostyngiadau o lefelau 2011-12 yn unol â'r cynlluniau cyhoeddus blaenorol. Mae'r unig newidiadau yn berthnasol i'r cyllidebau Trafnidiaeth, yn sgil ailbroffilio prosiectau rheilffyrdd pwysig ac ailbroffilio costau adeiladu cynlluniau ffyrdd.
- 7.7** Cafwyd rhai newidiadau strwythurol i'r MEG Llywodraeth Leol a Chymunedau fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft hon er mwyn alinio cyllidebau â'r cynllun busnes Adrannol, ac i dynnu ynghyd cyllidebau sy'n canolbwyntio ar lywodraeth leol a gwasanaethau cyhoeddus.

Blaenoriaethau Strategol

- 7.8** Mae'r Adran Llywodraeth Leol a Chymunedau yn cyfrannu at nifer o amcanion y Rhaglen Lywodraethu. Yn benodol, mae gennym ffocws trawsbynciol ar gryfhau'r dull o gyflenwi gwasanaethau cyhoeddus, ar fynd i'r afael â thlodi a hyrwyddo diogelwch, ac ar wella'r seilwaith drafndiaeth sy'n hwyluso mynediad at gyflogaeth ac yn ategu ansawdd bywyd pobl Cymru.
- 7.9** Mae ein rhaglenni Adrannol yn cefnogi newidiadau i sicrhau gwasanaethau cyhoeddus effeithiol, effeithlon a hygyrch sy'n bodloni anghenion pobl. Rydym yn mynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol, trosedd (gan gynnwys ofn troseddau), a chamddefnyddio sylweddau, ac yn gweithio i leihau nifer yr achosion o dân ac argyfyngau eraill a'u heffeithiau. Byddwn yn ceisio gwella bywydau trwy weithio i leihau tlodi, lleihau'r tebygolrwydd y bydd pobl yn mynd yn dlawd, a thrwy helpu pobl a chymunedau i ddianc rhag tlodi parhaus.

Pump am Ddyfodol Tecach

- 7.10** Rydym yn benderfynol o wneud ein cymunedau yn rhai cryfach a mwy diogel. Rydym wedi ymrwymo i ariannu 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu ychwanegol. Bydd hwn yn ychwanegiad sylweddol a fydd yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i'n cymunedau. Nid yw'r Swyddogion Cymorth Cymunedol hyn yn cymryd lle heddwision parhaol, ond yn ategu ac yn cefnogi adnoddau presennol yr heddlu. Bydd y swyddogion newydd hyn yn adeiladu ar y cysylltiadau rhwng yr heddlu a chymunedau. Byddant yn weladwy, yn rhoi sicrwydd i bobl leol ac yn ymgysylltu â nhw. Byddant yn gallu ymdrin â'r ymddygiad gwrthgymdeithasol sydd o hyd yn bla ar rai o'n cymunedau. A byddant yn datblygu'r berthynas sydd eisoes yn bodoli rhwng plismona a rhaglenni blaenllaw eraill Llywodraeth Cymru, fel Cymunedau yn Gyntaf.

Y Rhaglen Lywodraethu

- 7.11** Bydd y Llywodraeth yn parhau i gefnogi ein hardaloedd o amddifadedd mwyaf trwy gam nesaf **Rhaglen Cymunedau yn Gyntaf**. Fel y nodwyd yn nogfen

ymgyngori "Cymunedau yn Gyntaf - y Dyfodol" (a gyhoeddwyd ym Mehefin 2011), o fis Ebrill 2012 bydd Cymunedau yn Gyntaf yn canolbwyntio ar gefnogi agenda **Gwrth-dlodi** y Llywodraeth. Bydd yn cefnogi'r bobl mwyaf difreintiedig yn ein hardaloedd o amddifadedd mwyaf, gyda'r nod o liniaru tlodi parhaus. Bydd yn gweithio ar y cyd â rhaglenni eraill i gau'r bwloch addysg, sgiliau, economaidd ac iechyd rhwng yr ardaloedd o amddifadedd mwyaf ac ardaloedd mwy cyfoethog Cymru, ac yn helpu unigolion i ddod o hyd i waith.

- 7.12** Bydd y Llywodraeth yn cefnogi camau i wella'r dull o **gyflenwi gwasanaethau cyhoeddus** trwy gryfhau democratiaeth leol a pharhau i sicrhau setliadau ariannol ar gyfer **llywodraeth leol** sy'n adlewyrchu anghenion lleol. Bydd cyhoeddi setliadau ariannol ar gyfer y tair blynedd nesaf yn caniatáu i awdurdodau ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus hanfodol a chynllunio at y dyfodol. Bydd cymhelliannau ariannol i wella gwasanaethau, a rhoddir cymorth ymarferol i awdurdodau nad ydynt yn cyrraedd y safonau disgwylidig. Bydd y trefniadau cynllunio a phartneriaeth hefyd yn cael eu symleiddio.
- 7.13** Mae'r Llywodraeth wedi cytuno ar ôl troed cyffredin ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus, gan adeiladu ar ffiniau Byrddau Iechyd Lleol a'r heddlu. Bydd safoni cydweithredu yn seiliedig ar ffiniau cyffredin yn cefnogi cydweithio ar draws llywodraeth leol, gwasanaethau iechyd a'r heddlu, gan leihau cymhlethdod a chan ddarparu fframwaith clir ar gyfer cydweithredu. Mae hyn yn arbennig o bwysig am fod camau ar y gweill i roi adolygiad Simpson ar waith, ac am fod newidiadau sylweddol eraill yn mynd rhagddynt ym meysydd addysg a gwasanaethau cymdeithasol.
- 7.14** Bydd Grŵp Arwain y Gwasanaethau Cyhoeddus sydd newydd ei sefydlu yn ysgogi newidiadau, a bydd Cyngor Partneriaeth adnewyddedig yn arwain ar gamau cydweithredol i gyflawni'r effeithlonrwydd a'r effeithiolrwydd gorau posibl yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol.
- 7.15** Mae'r Llywodraeth wedi ymrwymo i ddatblygu system drafnidiaeth o'r radd flaenaf i ddarparu gwasanaethau diogel, fforddiadwy a chynaliadwy i bawb ar y ffyrdd, y rheilffyrdd ac yn yr awyr. Yn ddiweddar, cynhaliwyd trafodaethau rhyngom ni, awdurdodau lleol a'r Cydffederasiwn Cludiant Teithwyr ynghylch teithio am ddim ar fysiau, a daethpwyd i gytundeb i ymestyn y cynllun i gyn-filwyr sydd wedi'u hanafu'n ddifrifol.
- 7.16** Rydym yn cynnal ymarfer blaenoriaethu mewn perthynas â'r **Cynllun Trafnidiaeth Cenedlaethol**. Lanswyd y Cynllun hwn ym mis Mawrth 2010, a'i nod yw darparu atebion i faterion trafndiaeth penodol ledled Cymru. Mae'r Cynllun hefyd yn nodi'r egwyddorion sy'n arwain y broses o reoli'r system drafnidiaeth o ddydd i ddydd, gan gynnwys y meini prawf ar gyfer prosiectau ymyrryd yn y rhwydwaith. Bydd y gwaith blaenoriaethu yn caniatáu ad-drefnu cynlluniau i sicrhau bod cyllid ar gyfer trafndiaeth yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol, a bod penderfyniadau buddsoddi yn adlewyrchu blaenoriaethau cyffredin y Llywodraeth.

Asesiadau Effaith

7.17 Wrth benderfynu dyraniadau'r gyllideb, cafodd yr effaith ar gydraddoldeb yn sgil unrhyw newidiadau ei hystyried yn ofalus. Fel rhan o broses Gyllidebol y llynedd, gwnaed llawer o waith i asesu effaith ar gydraddoldeb y cynlluniau a gyhoeddwyd gennym. Nid yw'r tybiaethau sy'n sylfaen i ddyraniadau eleni yn wahanol i gynlluniau'r llynedd. Er enghraifft, mae'r ffordd y mae cyllidebau gofal cymdeithasol awdurdodau lleol eisoes yn cael eu diogelu yn cymryd hyn i ystyriaeth, a hefyd yn adlewyrchu'n fwy cyffredinol yr angen i gynnal gwasanaethau ar gyfer y bobl mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas. Mae'r cynnydd mewn dyraniadau ar gyfer blaenoriaethau fel **teithiau bws am ddim i bensiynwyr a phobl anabl a'u gofalwyr** yn 2014-15 hefyd yn tanlinellu ein hymrwymiad i'r agenda gydraddoldeb. Er bod cyllid yn cael ei ailbroffilio yn y cyllidebau trafnidiaeth, a bod newidiadau strwythurol i'r cyllidebau llywodraeth leol a gwasanaethau cyhoeddus, nid oes posibilrwydd i hyn effeithio ar gydraddoldeb. Yn olaf, cynhelir Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb mewn perthynas â cham nesaf rhaglen Cymunedau yn Gyntaf ar yr adeg briodol.

Tabl 7.1 – Dyranïadau Adnoddau Llywodraeth Leol a Chymunedau

DEL	£000oedd											
	2011-12			2012-13			2013-14			2014-15		
	Llinell syfyaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	
Cyllid Llywodraeth Leol	4,209,918	4,228,997	11,117	4,240,114	4,280,255	16,117	4,296,372	4,318,772				
Cefnogi Cymunedau a Phobl	58,662	53,227	-	53,227	52,064	-	52,064	52,064				
Cymunedau Diogelach	43,841	44,026	-	44,026	44,176	-	44,176	44,176				
Gwella Gwasanaethau, Cydweithredu a Democratiaeth	37,552	42,096	-200	41,896	41,179	-200	40,979	40,979				
Polisi Trethi Leol	10,744	-	-	-	-	-	-	-				
Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol	15,757	15,190	-	15,190	14,461	-	14,461	14,461				
Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru	2,824	2,722	-	2,722	2,591	-	2,591	2,591				
Estyn	13,437	12,968	-	12,968	12,364	-	12,364	12,364				
Fframweithiau Arolygu, Rheoleiddio a Pherfformiad	400	-	-	-	-	-	-	-				
Cydweithredu'n Lleol ac yn Rhanbarthol	1,560	-	-	-	-	-	-	-				
Effeithlonrwydd ac Arloesi	3,197	-	-	-	-	-	-	-				
Gwella Cysylltedd Domestig (Rhanbarthol a Chenedlaethol)	234,063	261,286	-33,522	227,764	257,716	-30,650	227,066	227,066				
Gwella Cysylltedd Rhyngwladol	114,487	145,031	-31,194	113,837	145,008	-31,194	113,814	113,814				
Gwella Trafnidiaeth Integredig (Lleol)	84,657	84,775	358	85,133	91,469	-2,514	88,955	89,696				
Gwella Diogelwch ar y Ffyrdd ac Effaith Trafnidiaeth ar yr Amgylchedd	3,056	3,056	2,939	5,995	2,056	2,939	4,995	4,995				
Cyfanswm DEL	4,834,155	4,893,374	-50,502	4,842,872	4,943,339	-45,502	4,897,837	4,920,978				
AME												
Cyllid Llywodraeth Leol	13,583	13,583	7,134	20,717	13,583	7,134	20,717	18,288				
Gwella Cysylltedd Domestig (Rhanbarthol a Chenedlaethol)	24,138	-	43,597	43,597	40,703	-35,730	4,973	34,952				
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	4,871,876	4,906,957	229	4,907,186	4,997,625	-74,098	4,923,527	4,974,218				

Tabl 7.2 – Dyraniadau Cyfalaf Llywodraeth Leol a Chymunedau

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13			2013-14			2014-15	
	Llinell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Cyllid Llywodraeth Leol	20,000	20,000	-	20,000	20,000	-	20,000	20,000	20,000	20,000
Cefnogi Cymunedau a Phobl	17,280	14,774	-	14,774	10,950	-	10,950	10,950	10,950	10,950
Cymunedau Diogelach	9,156	8,529	-	8,529	7,711	-	7,711	7,711	7,711	7,711
Estyn	339	315	-	315	281	-	281	281	281	281
Gwella Cysylltedd Dornestig (Rhanbarthol a Chenedlaethol)	83,674	73,670	11,082	84,752	55,850	-1,234	54,616	54,616	54,616	54,616
Gwella Cysylltedd Rhyngwladol	59,088	56,029	-3,342	52,687	83,836	-1,322	82,514	82,514	82,514	82,514
Gwella Trafnidiaeth Integredig (Lleol)	80,713	77,402	-4,801	72,601	43,741	5,495	49,236	49,236	49,236	49,236
Gwella Diogelwch ar y Ffyrdd ac Effaith Trafnidiaeth ar yr Amgylchedd	10,922	10,922	-2,939	7,983	10,922	-2,939	7,983	7,983	7,983	7,983
Cyfanswm DEL	281,172	261,641	0	261,641	233,291	0	233,291	233,291	233,291	233,291
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	281,172	261,641	0	261,641	233,291	0	233,291	233,291	233,291	233,291

8. Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth

Crynodeb o'r Newidiadau i'r Gyllideb

- 8.1** O gymharu â'r cynlluniau dangosol ar gyfer 2012-13 a gyhoeddwyd yng Nghyllideb Derfynol 2011-12 (fel y'u hailddatganwyd yn seiliedig ar y strwythur newydd yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2011-12), mae cyfanswm y dyraniad MEG ar gyfer Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth (BETS) wedi cynyddu £1m yn 2012-13 a £1m yn 2013-14. Y cynllun dangosol ar gyfer 2014-15, a gyhoeddir am y tro cyntaf, yw £263.8m (yr un fath ag yn 2013-14).
- 8.2** Darperir y cyllid adnoddau ychwanegol ar gyfer:
- **Yr Academi Wyddoniaeth Genedlaethol** – Fel rhan o'r newidiadau i bortffolios y Gweinidogion, bydd y £1m o gyllid adnoddau a drosglwyddwyd yn 2011-12 i ddechrau yn troi'n rheolaidd.
- 8.3** Mân newidiadau yn unig sydd i gyllideb ddrafft BETS ar gyfer 2012-13 o gymharu â dyraniadau dangosol yr Adran yng Nghyllideb flaenorol Llywodraeth Cymru. Mae'r addasiadau hyn yn cynnig eglurder ar yr adnoddau a ddyrennir er mwyn cyflawni mewn meysydd penodol.
- 8.4** Mae'r Adran wedi symud y gyllideb adnoddau gwerth £2.7m ar gyfer cynlluniau arloesi o'r Maes Rhaglenni Gwariant 'Sectorau a Busnes' i'r Maes Rhaglenni Gwariant 'Hybu Arloesi'. Mae'r Adran hefyd wedi symud y gyllideb adnoddau gwerth £0.3m i gefnogi rhaglenni strategol o'r Maes Rhaglenni Gwariant 'Sectorau a Busnes' i'r Maes Rhaglenni Gwariant 'Rhaglenni Strategaeth a Chorfforaethol' er mwyn adlewyrchu natur ehangach y gefnogaeth hon ar gyfer gweithgareddau'r Adran.

Blaenoriaethau Strategol

- 8.5** Prif nod yr Adran yw cryfhau'r amodau a fydd yn galluogi busnesau i greu swyddi a thwf economaidd cynaliadwy. Ein swyddogaeth fel Llywodraeth Cymru fydd canolbwyntio ar wella'r amodau ar gyfer twf economaidd, drwy ymdrin â materion allweddol megis sgiliau a seilwaith. Fe welir effeithiau cadarnhaol hynny bob yn dipyn ac yn gynyddol yn y tymor hir; y prif ddylanwadau ar economi Cymru yn y tymor byr yw cyflwr yr economi fyd-eang a pholisi ariannol a chyllidol Llywodraeth y DU.
- 8.6** Mae'r Gweinidog Busnes, Menter, Gwyddoniaeth a Thechnoleg wrthi'n adolygu cynlluniau gwariant y portffolio ar hyn o bryd er mwyn sicrhau eu bod yn effeithlon ac yn effeithiol, eu bod yn canolbwyntio ar ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu, a'u bod yn cwrdd ag anghenion busnesau Cymru. Yn ddiweddar, cyhoeddodd y Gweinidog y detholiad cychwynnol o'r pum lleoliad sy'n cael eu ffafrio ar gyfer Ardaloedd Menter yng Nghymru. Ym mhob lleoliad, byddwn yn gweithredu ymyriadau polisi mewn modd detholus.

- 8.7** Mae'r cynigion yn y Gyllideb Ddrafft hon yn adlewyrchu cynlluniau gwariant cyfredol yr Adran, felly mae'n bosibl y gallant newid yn y tymor byr i'r tymor canolog.
- 8.8** Ceir cytundeb eang ynghylch y trywydd y dylai Cymru ei ddilyn, gan gynnwys cefnogaeth eang i'r polisi adfywio economaidd. Ein nod yw adeiladu ar hynny er mwyn gweithredu ein polisiâu economaidd a'n polisiâu ar addysg, sgiliau a chynllunio, a'u hintegreiddio ymhellach, ar draws holl adrannau perthnasol Llywodraeth Cymru, a'r cyrff cyflawni eraill.

Y Rhaglen Lywodraethu

8.9 Mae'r dull Llywodraeth gyfan o ddarparu gwasanaethau yn ganolog i'r Rhaglen Lywodraethu newydd. Bydd yr Adran BETS yn arwain ar gyflawni 32 o ymrwymïadau'r Rhaglen Lywodraethu newydd ac yn cyfrannu at 15 arall. Bydd ganddo gyfrifoldeb sylweddol am gyflawni'r Penodau yn y Rhaglen sy'n ymdrin â'r blaenoriaethau canlynol:

- creu'r amodau ar gyfer twf economaidd cynaliadwy a chreu swyddi;
- hyrwyddo economi a chymdeithas wledig gyfartal, fywiog ac amrywiol gan arwain at well ansawdd bywyd i bobl sy'n byw mewn cymunedau gwledig.

8.10 Bydd BETS hefyd yn cyfrannu at ymrwymïadau allweddol ym Mhenodau eraill y Rhaglen gan gynnwys:

- creu gwasanaethau hygyrch a safonol sy'n canolbwyntio ar y dinesydd i bawb, nid dewis ar gyfer nifer fechan o bobl, gyda chymorth Cymru Ddigidol;
- y bwriad i sefydlu Uned Troseddu yn erbyn Busnesau Cymru i ymdrin â throseddu yn erbyn busnesau;
- darparu gwell sylfaen ar gyfer bywyd drwy leoedd, diwylliant, chwaraeon a chyfryngau bywiog a thrwy gefnogi digwyddiadau mawr.

Cyllid ar gyfer Rhaglenni Allweddol

Sectorau a Busnes

8.11 Byddwn yn buddsoddi £89.4m¹³ yn 2012-13 i greu amgylchedd a fydd yn helpu i ddatblygu cwmnïau ffyniannus. Darperir cymorth wedi'i dargedu i sectorau/diwydiannau allweddol ac fe ddarperir amrywiaeth o weithgareddau i annog buddsoddi, entrepreneuriaeth ac arloesi.

8.12 Mae timau sectoraidd integredig, sy'n elwa ar arbenigedd allanol y Paneli Sector, yn darparu cymorth i fusnesau. Y sectorau allweddol a gyhoeddwyd yn 2010 yw:

¹³ Mae'r ffigwr hwn yn cwmpasu'r Camau Gweithredu 'SIF Etifeddol' a 'Sectorau' (adnoddau a chyfalaf).

- deunyddiau uwch a gweithgynhyrchu;
- y diwydiannau creadigol;
- ynni a'r amgylchedd;
- gwasanaethau ariannol a phroffesiynol;
- technolegau gwybodaeth a chyfathrebu;
- gwyddorau bywyd.

8.13 Yn achos Deunyddiau Uwch a gweithgynhyrchu, bydd Trywydd Strategol lefel uchel, amser real ar gyfer y sector, wedi'i ategu gan gyfres o Gynlluniau Gweithredu manwl, yn ceisio adlewyrchu'r agwedd ddeinamig at ddatblygu strategaeth sy'n cael ei arddel gan y Fforwm Gweithgynhyrchu, a'i ategu gan Banel y Sector.

8.14 Ym mis Medi 2011, cyhoeddodd y Gweinidog BETS y byddai tri sector blaenoriaeth newydd yn cael ei creu. Bydd y rhain yn adeiladu ar y chwe sector presennol â blaenoriaeth yr ydym yn eu cefnogi er mwyn helpu busnesau o Gymru i dyfu a chreu'r swyddi sy'n angenrheidiol er mwyn datblygu ein heconomi yn y dyfodol:

- adeiladu;
- twristiaeth;
- bwyd a ffermio.

8.15 Byddwn yn darparu cefnogaeth gwerth £14.4m ar gyfer 'Entrepreneuriaeth a Gwybodaeth i Fusnesau', gan gynnwys entrepreneuriaeth ieuenctid, cymorth dechrau busnes i annog pobl i fynd yn hunangyflogedig a chreu busnesau newydd gyda photensial mawr ac arferion busnes cyfrifol.

8.16 Mae parhau i fuddsoddi yn flaenoriaeth o hyd a bydd Cyllid Cymru yn darparu buddsoddiadau ar gyfer busnesau yng Nghymru. Mae'r cymorth yn cynnwys cyllid craidd a chynnig cyfalaf i gefnogi cronfa JEREMIE, a fydd yn parhau i fuddsoddi yn ystod 2012-13.

8.17 Darperir £6.1m er mwyn annog busnesau i fuddsoddi mewn arolesedd a manteisio i'r eithaf ar y cysylltiadau gydag academia drwy'r rhaglenni Arloesi i Fusnes, A4B ac Ymchwil, Datblygu ac Arloesi. Mae'r rhaglenni hyn yn hwyluso'r broses o gyfnewid gwybodaeth rhwng busnesau ac academia ac yn annog masnacheiddio Eiddo Deallusol.

8.18 Bydd y Llywodraeth yn cydweddu £3m o fewn y Cam Gweithredu 'Cyllid Rhanbarthol' er mwyn cwrdd ag ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu.

Twristiaeth a Marchnata

8.19 Bydd £18.1m o gyllid ar gyfer y camau gweithredu 'Twristiaeth' a 'Marchnata' yn canolbwyntio ar gynyddu'r galw gan ymwelwyr a throi ymholiadau yn ymweliadau, datblygu profiad yr ymwelydd a hwyluso'r ymgyrchoedd marchnata perthnasol. Er mwyn cynyddu'r swm y mae ymwelwyr yn ei wario bydd angen canolbwyntio ar ymwelwyr/marchnadoedd a fydd yn cynnig gwerth a niferoedd. Y flaenoriaeth ar gyfer Twristiaeth yw gweithio gyda phartneriaid yn y sectorau cyhoeddus a phreifat i greu economi ymwelwyr cynaliadwy. Bydd gweinyddu'r Cynllun Cymorth Buddsoddi mewn Twristiaeth a chynllun graddio wedi'i gysoni y DU yn effeithiol yn helpu i wella ansawdd y cynnyrch ac yn cynyddu'r gystadleuaeth yn y sector twristiaeth. Y gweithgareddau marchnata allweddol fydd datblygu polisi brand Cymreig ac ymgyrchoedd strategol i hyrwyddo brand Cymreig.

Digwyddiadau Mawr

8.20 Bydd £3.9m ar gyfer 'Digwyddiadau Mawr' yn ategu'r gwaith gyda ffederasiynau chwaraeon cenedlaethol, ryngwladol ac ar lefel y DU i sicrhau bod mwy o ddigwyddiadau mawr yn cael eu cynnal yng Nghymru yn y dyfodol, gan sicrhau bod Cymru gyfan yn elwa ar yr uchelgais hon. Bydd y gyllideb hefyd yn cefnogi gwaith gyda Chyngor Dinas Caerdydd i ystyried dichonoldeb gwneud cais i gynnal Gemau'r Gymanwlad yn 2026.

Seilwaith

8.21 Byddwn yn dyrannu £31.1m (heb gynnwys y DEL adnoddau anghyllidol) i gefnogi 'Seilwaith sy'n Gysylltiedig ag Eiddo' a'r 'Seilwaith TGCh' a phrosiect Band Eang y Genhedlaeth Nesaf Cymru. O ran y 'Seilwaith sy'n Gysylltiedig ag Eiddo', mae'r maes polisi Eiddo cyfredol yn ymdrin â rheoli'r portffolio eiddo presennol, rhaglen adfer tir a chynigion eiddo i fusnesau.

Materion Gwledig

8.22 Bydd y Llywodraeth yn darparu cymorth gwerth £90.6m (heb gynnwys y DEL adnoddau anghyllidol) ar gyfer busnesau a chymunedau gwledig er mwyn hyrwyddo cynaliadwyedd y diwydiannau ffermio, pysgodfeydd a bwyd-amaeth a'u cadwyni cyflenwi cysylltiedig mewn ffordd sy'n gwella cydlyniant economaidd-gymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol y Gymru wledig a lles ei phobl. Mae gweithredu i gyflawni'r amcanion hyn yn golygu gweithio gyda sefydliadau allweddol eraill sy'n bartneriaid yn ogystal â gweinyddiaethau datganoledig eraill y DU a'r UE. Rhoddir cefnogaeth i bob agwedd ar y polisi a'r strategaeth Pysgodfeydd, y ddeddfwriaeth, rheoli pysgodfeydd, gorfodi a gweinyddu Cronfa Pysgodfeydd Ewrop, yn ogystal â datblygu a marchnata diwydiant bwyd a diod Cymru.

Rhaglenni Strategaeth a Chorfforaethol

8.23 Mae £5.3m yn cefnogi'r Rhaglen Her Iechyd, ad-daliadau'r Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol, marchnata corfforaethol a gweithgarwch cefnogi'r farchnad. Mae'r llinell hon yn y gyllideb hefyd yn cefnogi'r dadansoddiad economaidd sy'n sail i lawer o'r penderfyniadau gwariant.

Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO)

8.24 Bydd WEFO yn parhau i reoli, monitro ac adrodd ar y modd y gweithredir rhaglenni Cronfeydd Strwythurol yr UE yng Nghymru ac yn helpu i sicrhau bod rhaglenni a phrosiectau Cronfeydd Strwythurol yr UE yn cyd-fynd â pholisïau Llywodraeth Cymru a pholisïau a strategaethau yr UE.

Gwyddoniaeth

8.25 Mae Prif Gynghorydd Gwyddonol Cymru wrthi'n datblygu strategaeth newydd ar gyfer Cymru ar hyn o bryd. Bydd hon yn llywio datblygiad rhaglen yr Academi Wyddoniaeth Genedlaethol a drosglwyddwyd i BETS.

Asesiadau Effaith

8.26 Cynhaliwyd asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb pan osodwyd y dyraniadau dangosol yn y Gyllideb Derfynol fis Chwefror 2011 ac mae hynny'n parhau i fod yn berthnasol gan mai mân newidiadau yn unig a wnaed ar gyfer y Gyllideb Ddrafft hon. Ar hyn o bryd mae BETS yn canolbwyntio'r gwaith ar asesu'r effaith ar gydraddoldeb ar y cam cynllunio a gweithredu ar draws gwahanol feysydd yr Adran. Bydd pob asesiad yn cynnwys cynllun gweithredu a fydd yn nodi sut y bydd yr Adran yn ymdrin â'r meysydd lle ceir effaith anghymesur ar draws ei holl waith.

8.27 O ran datblygu cynaliadwy, mae'r Adran yn cymryd camau i hybu economi carbon isel sy'n defnyddio adnoddau'n effeithiol gydag ychydig o wastraff, gan gydweithio'n agos â busnesau, cydweithio â phartneriaid allweddol a pharatoi strategaethau sectoraidd fel dull wedi'i dargedu o sicrhau canlyniadau.

8.28 Mae'r Adran yn defnyddio Creu Datblygu Cynaliadwy gyda'n Gilydd a'r Erfyn Integreiddio Datblygu Cynaliadwy sy'n ei ategu. Nod hyn yw sicrhau o'r cychwyn cyntaf bod amcanion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol yn ymwreiddio ym mhob gweithgaredd, rhaglen, proses cynllunio busnes a phrosiect er mwyn ymdrin â'r Strategaeth Economaidd a'r holl bolisïau, strategaethau a gofynion eraill.

8.29 Mae'r Adran hefyd yn gweithio i sicrhau bod band eang ar gael yn ehangach, sicrhau bod asedau eiddo mewn sefyllfa i allu sicrhau canlyniadau cynaliadwy, a sefydlu arferion caffael cynaliadwy er mwyn sicrhau bod cymunedau'n gallu elwa cymaint â phosibl ar ein gwaith.

Tabl 8.1 – Dyranïadau Adnoddau Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13			2013-14			2014-15	
	Llinell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Sectorau a Busnes	48,871	46,768	-2,942	43,826	46,798	-2,942	43,856	43,856	43,856	43,856
Hysbysu Arloesi	3,162	2,129	3,656	5,785	2,144	3,656	5,800	5,800	5,800	5,800
Cyllid Rhanbarthol	2,005	2,005	-	2,005	2,005	-	2,005	2,005	2,005	2,005
Cyllid Cymru	5,102	4,802	-	4,802	4,102	-	4,102	4,102	4,102	4,102
Digwyddiadau Mawr	3,930	3,870	-	3,870	3,897	-	3,897	3,897	3,897	3,897
Marchnata	2,840	2,796	-	2,796	2,815	-	2,815	2,815	2,815	2,815
Seilwaith	21,470	22,415	-	22,415	23,571	-	23,571	23,571	23,571	23,571
Rhaglenni Strategaeth a Chorrfforaethol	4,677	4,594	286	4,880	4,632	286	4,918	4,918	4,918	4,918
WEFO	1,522	1,522	-	1,522	1,522	-	1,522	1,522	1,522	1,522
Materion Gwledig	79,320	78,246	-	78,246	79,316	-	79,316	79,316	79,316	79,316
Twristiaeth	12,747	12,723	-	12,723	12,626	-	12,626	12,626	12,626	12,626
Cyfanswm DEL	185,646	181,870	1,000	182,870	183,428	1,000	184,428	184,428	184,428	184,428
AME										
Seilwaith	41,402	41,402	-	41,402	41,402	-	41,402	41,402	41,402	41,402
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	227,048	223,272	1,000	224,272	224,830	1,000	225,830	225,830	225,830	225,830

Tabl 8.2 – Dyranïadau Cyfalaf Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13		2013-14			2014-15		
	Llinell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft
Sectorau a Busnes	69,129	59,992	-	59,992	43,711	-	43,711	43,711	-	43,711
Hybu Arloesi	433	357	-	357	300	-	300	300	-	300
Cyllid Rhanbarthol	995	995	-	995	995	-	995	995	-	995
Cyllid Cymru	1,500	1,500	-	1,500	1,500	-	1,500	1,500	-	1,500
Seilwaith	6,291	10,031	-	10,031	18,456	-	18,456	18,456	-	18,456
Rhaglenni Strategaeth a Chorfforaethol	449	417	-	417	372	-	372	372	-	372
Materion Gwledig	13,001	12,569	-	12,569	11,723	-	11,723	11,723	-	11,723
Twristiaeth	2,790	2,595	-	2,595	2,313	-	2,313	2,313	-	2,313
Cyfanswm DEL	94,588	88,456	0	88,456	79,370	0	79,370	79,370	0	79,370
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	94,588	88,456	0	88,456	79,370	0	79,370	79,370	0	79,370

9. Addysg a Sgiliau

Crynodeb o'r Newidiadau i'r Gyllideb

- 9.1** O gymharu â'r cynlluniau dangosol ar gyfer 2012-13 a gyhoeddwyd yng Nghyllideb Derfynol 2011-12 (fel y'u hailddatganwyd yn seiliedig ar y strwythur newydd yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2011-12), mae cyfanswm y dyraniad MEG ar gyfer Addysg a Sgiliau wedi cynyddu £20.6m yn 2012-13 a £27.2m yn 2013-14. Y cynllun dangosol ar gyfer 2014-15, a gyhoeddir am y tro cyntaf, yw £1.826bn (£7.6m yn fwy nag yn 2013-14).
- 9.2** Mae'r cyllid adnoddau atodol yn gysylltiedig â'r rhaglenni gwariant canlynol:
- **Twf Swyddi Cymru** – Rydym wedi ymrwymo £25m yn ychwanegol bob blwyddyn i gefnogi'r broses o gyflwyno cynllun Twf Swyddi Cymru. Caiff yr ymrwymiad hwn ei ariannu drwy'r Cronfeydd Strwythurol Ewropeaidd a Llywodraeth Cymru a bydd yn helpu i greu 4,000 o swyddi ar gyfer pobl ifanc 16 i 24 oed yn y flwyddyn gyntaf;
 - **Cynyddu'r Cyllid ar gyfer Ysgolion** – Rydym wedi dyrannu £4.6m yn ychwanegol yn 2014-15 ar gyfer y cyllidebau Addysg a Sgiliau, sy'n ychwanegol at y £22.4m a ddyrannwyd i'r MEG Llywodraeth Leol a Chymunedau;
 - **Adapt** – Rydym wedi dyrannu £5m yn ychwanegol ym mhob blwyddyn er mwyn parhau â rhaglen Adapt sy'n helpu gweithwyr y sector cyhoeddus sy'n colli eu gwaith i ddychwelyd i'r gwaith neu ddechrau eu busnesau eu hunain;
 - **Buddion Cyffredinol** – Rydym wedi dyrannu £135k yn ychwanegol yn 2014-15 ar gyfer Brecwastau am Ddim mewn Ysgolion Cynradd a Llaeth Ysgol i blant o dan saith oed;
 - **Cyllid Myfyrwyr** - O'r flwyddyn academaidd 2012-13 ymlaen bydd myfyrwyr Addysg Uwch rhan-amser yn gallu derbyn Benthyciadau Myfyrwyr, ac adlewyrchir costau hyn yn y cynnydd dros y tair blynedd ddilynol o £4.3m, £10.9m a £13.8m, yn y drefn honno.
- 9.3** Mae strwythur y MEG Addysg a Sgiliau wedi'i ddiwygio fel rhan o'r gyllideb hon er mwyn cydweddu'r cyllidebau â'r cynllun busnes Adrannol a chynnig gwybodaeth ariannol fwy ystyrion. Mae Atodiad B yn cysoni'r strwythurau diwygiedig â'r strwythurau blaenorol.
- 9.4** Fel rhan o'r newidiadau i bortffolios y Gweinidogion, bydd y trosglwyddiad o £1m i gefnogi'r Academi Wyddoniaeth Genedlaethol, a wnaed i ddechrau yn 2011-12 yn troi'n rheolaidd; gwneir y trosglwyddiad hwn i'r MEG Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth. Yn ogystal, gwnaed trosglwyddiad rheolaidd o £210k i'r MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu mewn perthynas â throsglwyddo'r cyfrifoldeb am Dribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru.

- 9.5** Yn unol â ffocws Llywodraeth Cymru ar godi safonau addysgol, ym meysydd llythrennedd a rhifedd yn benodol, rydym yn trosglwyddo cyllid yn 2011-12 i greu cyllideb benodol ar gyfer 'Llythrennedd a Rhifedd'. Mae'r newidiadau hyn hefyd wedi golygu y gellir cyfeirio £7m o gyllid ar gyfer 'Llythrennedd a Rhifedd' i Ysgolion drwy'r Grant Effeithlonrwydd Ysgolion. Yn ogystal, rydym wedi trosglwyddo £1.1m i'r gyllideb 'Cyflogadwyedd y Gweithlu'. Trosglwyddir £2.2m o'r gyllideb 'Cyfleoedd Mynediad' i'r gyllideb 'Llythrennedd a Rhifedd' yn dilyn y newidiadau diweddar i bortffolios y Gweinidogion. Caiff y rhain eu hadlewyrchu yn y Gyllideb Atodol nesaf ac felly nid ydynt wedi'u cynnwys yn y waelodlin a gyhoeddwyd ar gyfer cyllideb 2011-12.
- 9.6** Mae cyllid wedi cael ei ailflaenoriaethu o fewn y cyllidebau Addysg a Sgiliau, gyda'r ffocws ar wasanaethau rheng flaen. Canfuwyd arbedion pellach gwerth £3.4m ar gyfer y gyllideb Dysgu 14-19 yn 2012-13, a gaiff eu cyflawni'n rhannol drwy symud i weithio'n rhanbarthol. Ni fyddant yn effeithio ar y broses o weithredu Mesur Dysgu a Sgiliau (Cymru). Ceir gostyngiad o £5m yn y gyllideb ddangosol ar gyfer y gwasanaethau gyrfaoedd o 2013-14 ymlaen, sy'n gysylltiedig â'r cynlluniau i adolygu cwmpas a darpariaeth y gwasanaeth.

Blaenoriaethau Strategol

- 9.7** Y brif egwyddor sy'n sail i weithgarwch yr Adran, a adlewyrchir yn y Rhaglen Lywodraethu, yw bod addysg yn hanfodol er mwyn helpu pobl i gyflawni eu potensial, cael boddhad personol, a chreu cymdeithas gyfiawn, gynhwysol a theg. Drwy weithio i gyflawni'r amcan hwn, bydd y rhaglen a'r prosiectau y mae cyllideb 2012-13 yn eu hariannu, fel y Gronfa Twf Swyddi a'r cynlluniau rhifedd cenedlaethol, yn helpu i gyfrannu at amcanion trawsbynciol ehangach Llywodraeth Cymru. Caiff amcanion fel sicrhau bod pobl yn byw bywydau cynhyrchiol mewn cymunedau bywiog a chynhwysol eu gwireddu yn rhannol gan ein pwyslais ar lythrennedd, rhifedd a lleihau'r bwlch ar draws yr ystod oedran. Bydd ein cefnogaeth barhaus i unigolion a busnesau ym maes sgiliau, drwy raglenni megis ReAct, Adapt a Llwybrau at Brentisiaethau, yn cyfrannu at nod ehangach Llywodraeth Cymru o greu economi gydnherth.
- 9.8** Mae'r cyllidebau ar gyfer Addysg a Sgiliau wedi'u hailstrwythuro er mwyn cydweddu pob Maes Rhaglenni Gwariant, a chyllideb lefel camau gweithredu, gyda'r blaenoriaethau strategol allweddol yn y Rhaglen Lywodraethu.
- 9.9** Y flaenoriaeth gyntaf o'r fath yw **codi safonau'r ddarpariaeth, y cyrhaeddiad a'r seilwaith addysg a hyfforddiant** ledled Cymru. Yn benodol, mae yna bwyslais ar wella llythrennedd a rhifedd, a gostwng yr amrywiadau yn y ddarpariaeth – ar lefel awdurdodau lleol, ysgolion ac athrawon unigol. Fel prawf o arwyddocâd hyn, bydd cynnydd o £7.6m yn y cyllidebau ar gyfer y Grant Effeithiolrwydd Ysgolion yn 2012-13 o gymharu â lefel grant 2011-12, gyda chynnydd pellach o tua £10m dros y ddwy flynedd ddilynol hyd 2014-15. Cyflawnwyd hynny drwy gynnal adolygiad sylfaenol o gyllidebau'r Adran er mwyn gallu rhoi mwy o bwyslais ar wasanaethau rheng flaen. Mae hyn yn ychwanegol at y cyllid atodol oedd yn yr arfaeth dros y cyfnod. Yn yr un modd,

bydd y cyllid ar gyfer llythrennedd a rhifedd hefyd yn cynyddu, gyda chynnydd o £4m erbyn 2014-15 o gymharu â'r gwariant arfaethedig yn 2011-12.

- 9.10** Mae hefyd yn hanfodol ein bod yn meithrin y gallu i gyflawni drwy wella ansawdd a chysondeb y ddarpariaeth a'r arweiniad yn ein hysgolion. Bydd yr Adran yn cyflwyno safonau proffesiynol newydd, gofynion llymach ar gyfer hyfforddiant athrawon ym meysydd llythrennedd a rhifedd, a Chymhwyster Proffesiynol Cenedlaethol newydd ar gyfer Prifathrawiaeth. Rydym wedi ymrwymo i ddatblygu a chyflwyno cymhwyster Addysgu a Dysgu ar lefel Meistr, yn ogystal â diwygio'r rheoliadau rheoli perfformiad fel bod Datblygiad Proffesiynol Parhaus yn canolbwyntio ar flaenoriaethau'r ysgol a'r ardal leol. Bydd y cyllid ar gyfer y newidiadau hyn yn dod o'r cyllidebau cyfredol ar gyfer Addysgu ac Arweinyddiaeth, a fydd yn newid eu ffocws.
- 9.11** Mae'n hanfodol cryfhau atebolrwydd er mwyn monitro a herio safonau uwch. Bydd yr Uned Safonau Ysgolion yn parhau i ysgogi gwelliannau i'r system gyfan ac yn hyrwyddo'r meysydd effeithlonrwydd a nodir yn yr Adroddiad ar Strwythur y Gwasanaethau Addysg yng Nghymru. Drwy ddatblygu Consortia Rhanbarthol byddwn yn symud i gyfeiriad gwasanaethau gwella ysgolion cryfach a mwy effeithiol.
- 9.12** Mae'r gyllideb ar gyfer y blynyddoedd nesaf yn darparu y bydd y cyllid ar gyfer addysg ôl-16 yn cynyddu £16m erbyn 2014-15 o gymharu â lefelau 2011-12. Ar y cyd â hyn, bydd yn ofynnol dangos y cynigir gwerth i ddysgwyr drwy welliannau yn ansawdd a phrofiad y ddarpariaeth addysg ôl-16 drwy ddiwygio'r dulliau llywodraethu a'r cyllid strategol. Yn yr un modd, byddwch yn disgwyl gweld gwelliannau i ansawdd y ddarpariaeth Addysg Uwch a phrofiad dysgwyr, drwy drawsnewid y sector i greu llai o brifysgolion cryfach sy'n cael eu llywodraethu'n gadarnach a chyda mwy o bwyslais ar gefnogi ein hagenda **Er Mwyn ein Dyfodol**.
- 9.13** Drwy gydweithio a'n rhaglen drawsnewid byddwn yn parhau i geisio sicrhau bod y strwythurau addysg ar bob lefel yn effeithlon ac yn effeithiol ac yn cynnig gwasanaeth ymatebol, gyda chymorth system ariannu deg a chadarn sy'n canolbwyntio ar y dysgwr. Mae hyn yn cynnwys TGCh, lle byddwn yn datblygu ein cynlluniau ar gyfer Rhith-amgylchedd Dysgu Cymru Gyfan.
- 9.14** Ein hail flaenoriaeth yw **darparu gweithlu sydd â'r sgiliau priodol gyda chyfleoedd o ansawdd uchel i bob dysgwr**. Bydd £25m o gyllid ychwanegol, a ariennir drwy Lywodraeth Cymru a'r Cronfeydd Strwythurol Ewropeaidd, yn sicrhau y gellir gweithredu Twf Swyddi Cymru. Drwy'r rhaglen hon, a recriwtio mwy o bobl ifanc i fod yn brentisiaid, byddwn yn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i ymgysylltu â phobl ifanc a gwella eu cyflogadwyedd. Drwy ailflaenoriaethu'r cyllidebau cyfredol bydd rhaglen Sgiliau Twf Cymru yn ymestyn hyd 2015. Effaith y buddsoddiad hwn fydd creu swyddi atodol, cynaliadwy ar gyfer pobl ifanc ac oedolion drwy fuddsoddi yn sgiliau cyflogwyr ym maes y gweithlu a rheoli, gan geisio creu cyfleoedd i sefydlu busnesau, eu hybu ac ymateb iddynt. Byddwn yn ceisio ymateb yn well i'r blaenoriaethau ar gyfer sgiliau drwy raglenni megis ReAct ac Adapt a fydd yn gwella

cyflogadwyedd y gweithlu. Elfen ganolog o hyn yw y bydd y £5m o gyllid atodol a ddarparwyd yn ystod 2011-12 yn parhau.

- 9.15** Er mwyn cynnig gwybodaeth am y llwybrau a'r cyfleoedd gorau ar gyfer addysg, sgiliau a gwaith, byddwn yn parhau i weithredu cynllun ar y ffordd ymlaen gyda chylch gorchwyl a strwythur Gyrfa Cymru i'r dyfodol.
- 9.16** Y drydedd flaenoriaeth yw helpu unigolion, teuluoedd, cymunedau a busnesau i **wella lles economaidd a chymdeithasol a lleihau anghydraddoldeb drwy addysg a hyfforddiant**. Mae tlodi yn parhau i rwystro gormod o bobl rhag cyflawni eu potensial addysgol. Mae addysg a hyfforddiant yn chwarae rhan hanfodol bwysig wrth hyrwyddo cymdeithas deg, gyfiawn a chynhwysol. Er mwyn cefnogi unigolion a theuluoedd ein nod yw cael gwared ar y rhwystrau i addysg ôl-16 a chynnal y cymorth ariannol i fyfyrwyr o gartrefi incwm isel ar yr un lefel.
- 9.17** Mae'n bwysig bod plant a phobl ifanc yn cael y gefnogaeth y mae arnynt ei angen er mwyn manteisio ar ystod lawn o gyfleoedd dysgu a chyflogaeth. Yr hyn sy'n allweddol er mwyn i blant gyflawni eu potensial i'r eithaf yw'r egwyddor bod plant yn ddiogel, gyda gwell iechyd corfforol a meddyliol, sy'n parhau i gael ei gefnogi gan bolisiâu megis brecwastau am ddim mewn ysgolion cynradd a llaeth am ddim i blant o dan saith oed. Mae'r Gyllideb Ddrafft hon yn cynnwys cynlluniau i gynyddu'r cyllid dros £4m dros y tair blynedd nesaf o gymharu â lefelau 2011-12. Yn yr un modd, bwriedir darparu £1m yn ychwanegol dros yr un cyfnod ar gyfer grantiau i gefnogi addysg Plant Teithwyr, a Chyrhaeddiad Lleiafrifoedd Ethnig.
- 9.18** Ein pedwaredd flaenoriaeth yw **gweld y Gymraeg yn ffynnu yng Nghymru**. Mae Llywodraeth Cymru yn gwbl ymrwymedig i Gymru ddwyieithog ffyniannus lle caiff ei phobl y cyfle i ddefnyddio eu dewis iaith ym myd addysg, yn y gwaith ac yn y gymuned ehangach.
- 9.19** Bydd Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn cyflwyno newidiadau sylweddol, sef creu Comisiynydd y Gymraeg, Tribiwnlys y Gymraeg, trefn newydd o Safonau'r Gymraeg a hawliau newydd i bobl Cymru.
- 9.20** Mae Llywodraeth Cymru yn paratoi Strategaeth Iaith Gymraeg newydd, a bydd hon yn cynnig y fframwaith polisi ar gyfer penderfyniadau ar amrywiaeth o ymyriadau yn y dyfodol, gyda chymorth grantiau a phrosiectau.
- 9.21** Bydd cyfanswm o £26.4m y flwyddyn ar gael i gefnogi Dysgu'r Gymraeg a sefydlu Comisiynydd y Gymraeg o 1 Ebrill 2012 ymlaen.
- 9.22** Mae yna ymrwymiad clir i flaenoriaethau strategol allweddol a, chan ein bod yn benderfynol o ganolbwyntio'r cyllid ar wasanaethau rheng flaen, byddwn yn cymryd cam pellach drwy ryddhau £2m o **Gymorth Cyflawni** er mwyn gwella rhifedd, llythrennedd a lliniaru effaith tlodi ac anfantais ar gyflawniad addysgol.
- 9.23** Mae'r **cyllidebau cyfalaf** yn gyfyngedig o hyd, gyda gostyngiadau o gymharu â lefelau 2011-12 yn unol â'r cynlluniau a gyhoeddwyd yn flaenorol. Byddwn yn

parhau i ganolbwyntio ar gwrdd â'n hymrwymiadau presennol i gwblhau'r holl brosiectau cyfalaf trosiannol. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo o hyd i wireddu'r rhaglen Ysgolion ar gyfer y 21^{ain} Ganrif a fydd yn cynnig amgylcheddau dysgu sy'n addas ar gyfer y 21st ganrif i blant a phobl ifanc Cymru. Er mwyn sicrhau bod y system addysg yn gynaliadwy a'n bod yn defnyddio ein hadnoddau'n well ac yn fwy effeithiol, byddwn yn parhau i gydweithio'n agos â'n partneriaid o fewn Llywodraeth Leol, Cyfarwyddwyr Esgobaethol y sector Gwirfoddol a Gynorthwyr a Cholegau Cymru.

Asesiadau Effaith

- 9.24** Wrth benderfynu ar ddyraniadau'r gyllideb, rhoddwyd ystyriaeth ofalus i effaith y newidiadau ar gydraddoldeb. Mae gan yr Adran Gynllun Gweithredu Cydraddoldebau Sengl a gaiff ei fonitro'n rheolaidd er mwyn cynnig sicrwydd bod ei pholisïau a'i rhaglenni yn ymdrin ag anghydraddoldeb.
- 9.25** Mae effaith y newidiadau cyllido sy'n codi o'r Gyllideb hon wedi'u hasesu, o ran eu heffaith ar sefydliadau, dysgwyr a chanlyniadau dysgu. Mae'r Adran wedi ymrwmo i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau cymdeithasol. Dangosir hyn drwy ein cynlluniau i wella sgiliau er mwyn creu mwy o gyfleoedd cyflogaeth, i bobl ifanc yn arbennig; darparu cefnogaeth sy'n galluogi cyfranogiad mewn Addysg Bellach ac Addysg Uwch; a gwella safonau er mwyn sicrhau y gall pawb gyflawni eu potensial. Lle bu'n rhaid cyflwyno gostyngiadau, mae'r rhain wedi'u targedu er mwyn sicrhau bod cyfran uwch o'r cyllid yn cyrraedd gwasanaethau rheng flaen. Maent yn adlewyrchu'r angen i wireddu ein haddewidion i ddysgwyr a hefyd weithio'n fwy effeithlon a chydweithio.
- 9.26** Mae'r Gyllideb Ddrafft yn adlewyrchu ein hymrwymiad i weithredu'r blaenoriaethau ar gyfer Addysg a Sgiliau a gyflwynwyd yn y Rhaglen Lywodraethu; cyflawni ein cynlluniau i wella safonau ysgolion a chanlyniadau i ddysgwyr; a'n hymrwymiad i weithredu argymhellion yr Adroddiad ar Strwythur Addysg yng Nghymru.

Tabl 9.1 – Dyrianiadau Adnoddau Addysg a Sgiliau

DEL	£000oedd									
	2011-12	2012-13		2013-14		2014-15				
	Linell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol		
Safonau Addysg a Hyfforddiant	1,137,490	1,142,317	3,159	1,145,476	1,158,560	8,159	1,166,719	1,171,319		
Gweithlu Medrus	70,385	64,839	17,600	82,439	64,439	12,600	77,039	77,039		
Lles Economaidd a Chymdeithasol a Lleihau Anghydraddoldeb	390,758	388,931	1,831	390,762	393,174	8,431	401,605	404,640		
Yr Iaith Gymraeg	26,255	26,355	-	26,355	26,455	-	26,455	26,455		
Cymorth Cyflawni	5,313	5,148	-2,000	3,148	5,006	-2000	3,006	3,006		
Cyfanswm DEL	1,630,201	1,627,590	20,590	1,648,180	1,647,634	27,190	1,674,824	1,682,459		
AME										
Lles Economaidd a Chymdeithasol a Lleihau Anghydraddoldeb	-115,649	-132,021	32,128	-99,893	-150,601	42,146	-108,455	-125,974		
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	1,514,552	1,495,569	52,718	1,548,287	1,497,033	69,336	1,566,369	1,556,485		

Tabl 9.2 – Dyranïadau Cyfalaf Addysg a Sgiliau

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13			2013-14			2014-15	
	Linell syfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehafin 2011	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehafin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	
Safonau Addysg a Hyfforddiant	169,923	161,243	161,243	-	161,243	143,734	-	143,734	143,734	
Yr Iaith Gymraeg	50	100	100	-	100	100	-	100	100	
Cyfanswm DEL	169,973	161,343	161,343	0	161,343	143,834	0	143,834	143,834	
AME										
Lles Economaidd a Chymdeithasol a Lleihau Anghydraddoldeb	240,951	254,333	250,418	-3,915	250,418	262,610	7,130	269,740	279,284	
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	410,924	415,676	411,761	-3,915	411,761	406,444	7,130	413,574	423,118	

10. Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy

Crynodeb o'r Newidiadau i'r Gyllideb

- 10.1** O gymharu â chynlluniau dangosol ar gyfer 2012-13 a gyhoeddwyd yng Nghyllideb derfynol 2011-12 (fel y'u hailddatganwyd yn seiliedig ar y strwythur newydd yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2011-12), mae cyfanswm y dyraniad MEG ar gyfer yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy wedi cynyddu £17.5m yn 2012-13 a £17.7m yn 2013-14. Y cynllun dangosol ar gyfer 2014-15, a gyhoeddir am y tro cyntaf, yw £323.4m (£3.4m yn fwy nag yn 2013-14).
- 10.2** Mae'r cyllid adnoddau ychwanegol yn gysylltiedig â'r rhaglenni gwariant canlynol:
- **Rheoli Gwastraff** – Rydym wedi dyrannu £0.5m ychwanegol yn 2012-13 sy'n codi i £5.6m yn 2014-15 i gefnogi'r broses o drin gwastraff bwyd trefol. Bydd hyn yn parhau â'r cynnydd a wnaed i ddargyfeirio gwastraff bioddiraddiadwy o safleoedd tirlenwi, yn unol â'r strategaeth wastraff ac i fodloni ein rhwymedigaethau i'r Undeb Ewropeaidd;
 - **Iechyd Anifeiliaid** - Rydym wedi dyrannu £17.2m ychwanegol yn 2012-13, £16.6m yn 2013-14 a £15.8m yn 2014-15. Mae hyn yn gysylltiedig â'r trosglwyddiadau o DEFRA i ariannu gweithgareddau'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a'r Labordai Milfeddygol yng Nghymru, sef y brif asiantaeth gyflenwi ar gyfer rhoi polisi iechyd a lles anifeiliaid Llywodraeth Cymru ar waith.
- 10.3** Nid oes unrhyw newidiadau sylweddol eraill i'r gyllideb o'i chymharu â Chyllideb Derfynol y llynedd. Gwnaed newidiadau sylweddol i'r dyraniadau bryd hynny yn seiliedig ar setliad y DU, a bydd cyllidebau unigol yn parhau ar y lefelau hynny hyd at 2014-15. Bydd ein hymyriadau'n parhau i ganolbwyntio ar ddiogelu'r rheini mewn cymdeithas sydd fwyaf agored i niwed, hyrwyddo datblygu cynaliadwy, a sicrhau ein bod yn bodloni ein rhwymedigaethau rhyngwladol.

Blaenoriaethau Strategol

Y Rhaglen Lywodraethu

- 10.4** Nod Adran yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy yw gwneud y defnydd gorau posibl o'n hadnoddau fel cenedl, er budd ehangach y cyhoedd, er mwyn bod yn genedl "un blaned". Mae hyn yn rhoi datblygu cynaliadwy wrth wraidd y Llywodraeth fel ei phrif egwyddor drefniadol. Bydd y cynlluniau a amlinellir gennym yn y gyllideb ddrafft yn cefnogi hyn trwy fesurau i sicrhau ein bod yn defnyddio adnoddau, gan gynnwys ynni, yn fwy effeithlon; trwy wella ac integreiddio ein dull o reoli a rheoleiddio ein defnydd o dir, môr, awyr a dŵr; a thrwy weithio gydag eraill i gyflawni ein hymrwymiad i ddatblygu cynaliadwy fel prif egwyddor drefniadol y Llywodraeth.

- 10.5** Mae gan yr Adran hon gylch gwaith eang. Mae'n arwain ar ran Llywodraeth Cymru mewn perthynas â'r ymrwymïadau trosfwaol i hyrwyddo datblygu cynaliadwy a mynd i'r afael â'r newid yn yr hinsawdd. Trwy ei rhaglenni buddsoddi a'i chyfrifoldebau cynllunio, mae'n cyfrannu at gynnal economi gref; cymdeithas iach a mwy cyfartal; amgylchedd amrywiol a chadarn; ac i ddatblygu Cymru fel cymdeithas carbon isel, gwastraff isel, sy'n defnyddio ynni'n effeithlon. Mae'r Adran yn arwain ar lunio polisiau a rheoliadau mewn perthynas â dŵr, gwastraff, ynni ac effeithlonrwydd ynni, iechyd anifeiliaid a phlanhigion, bioamrywiaeth a mynediad i gefn gwlad, cynllunio morol, cynllunio defnydd tir, tystiolaeth amgylcheddol, rheoli llygredd, ac ansawdd yr amgylchedd lleol. Mae'n noddi Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru, a Chomisiwn Coedwigaeth Cymru.
- 10.6** Bydd y cynlluniau gwario a gyhoeddwyd y llynedd yn cael eu cyflwyno o 2013-14 i 2014-15, ac eithrio'r 2 prif ychwanegiad i'r gyllideb. Gyda'r gostyngiad cyffredinol yn ein cyllidebau, byddwn yn parhau i gyflenwi ein blaenoriaethau fel y'u nodir yn y Rhaglen Lywodraethu.

Asesiadau Effaith

- 10.7** Y llynedd, aethpwyd ati i ystyried yn ofalus effaith unrhyw newidiadau ar gydraddoldeb. Am fod y gyllideb hon yn adlewyrchu'r penderfyniad i beidio â newid unrhyw gyllideb yn sylweddol, ni fydd unrhyw effaith ychwanegol ar faterion cydraddoldeb.

Tabl 10.1 – Dyranïadau Adnoddau yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13			2013-14			2014-15	
	Llinell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Y Newid yn yr Hinsawdd a Chynaliadwyedd	117,485	115,475	410	115,885	119,908	1,210	121,118	125,418		
Yr Amgylchedd	80,768	81,017	-130	80,887	77,778	-130	77,648	77,648		
Cynllunio	7,772	7,403	-	7,403	7,090	-	7,090	7,090		
Gwarchod a Gwella Iechyd a Lles Anifeiliaid	41,038	22,260	17,194	39,454	22,260	16,635	38,895	38,041		
Y Sylfaen Dystiolaeth	404	354	-	354	304	-	304	304		
Coedwigaeth	21,600	21,200	-	21,200	20,700	-	20,700	20,700		
Cyfanswm DEL	269,067	247,709	17,474	265,183	248,040	17,715	265,755	269,201		
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	269,067	247,709	17,474	265,183	248,040	17,715	265,755	269,201		

Tabl 10.2 – Dyranïadau Cyfalaf yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13			2013-14			2014-15	
	Llinell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Y Newid yn yr Hinsawdd a Chynaliadwyedd	56,209	57,196	-	57,196	50,555	-	50,555	50,555	50,555	50,555
Yr Amgylchedd	4,600	4,600	-	4,600	3,850	-	3,850	3,850	3,850	3,850
Y Sylfaen Dystiolaeth	38	38	-	38	38	-	38	38	38	38
Coedwigaeth	-205	-205	-	-205	-205	-	-205	-205	-205	-205
Cyfanswm DEL	60,642	61,629	0	61,629	54,238	0	54,238	54,238	54,238	54,238
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	60,642	61,629	0	61,629	54,238	0	54,238	54,238	54,238	54,238

11. Tai, Adfywio a Threftadaeth

Crynodeb o'r Newidiadau i'r Gyllideb

- 11.1** O gymharu â chynlluniau dangosol ar gyfer 2012-13 a gyhoeddwyd yng Nghyllideb derfynol 2011-12 (fel y'u hailddatganwyd yn seiliedig ar y strwythur newydd yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2011-12), mae cyfanswm y dyraniad MEG ar gyfer Tai, Adfywio a Threftadaeth wedi cynyddu £0.4m yn 2012-13 a £0.6m yn 2013-14. Y cynllun dangosol ar gyfer 2014-15, a gyhoeddir am y tro cyntaf, yw £542.2m (£46,000 yn fwy nag yn 2013-14).
- 11.2** Mae'r cyllid adnoddau ychwanegol yn gysylltiedig â'r rhaglen wariant ganlynol:
- **Cadw** – Yn sgil y trosglwyddiad yng Nghyllideb Derfynol 2011-12 o'r MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu, rydym wedi dyrannu £0.4m ychwanegol yn 2012-13 sy'n codi i £0.6m yn 2014-15 mewn perthynas â chostau rhedeg Cadw. Dyrennir yr arian ychwanegol i Cadw i gydnabod ei rôl mewn darparu gwasanaethau rheng flaen sy'n fuddiol o safbwynt ehangach twristiaeth, addysg a datblygu cynaliadwy.
- 11.3** Er mwyn cefnogi'r ymrwymïadau presennol mewn perthynas ag Awdurdod Harbwr Bae Caerdydd, mae cyllid gwerth £0.3m yn 2012-13 a £0.1m yn 2013-14 wedi'i drosglwyddo o'r Cam Gweithredu Ardaloedd Adfywio Strategol i'r Cam Gweithredu Rheoli a Chyflenwi Ardaloedd Adfywio Etifeddol. Felly mae'r gyllideb hon wedi'i chyflwyno'n wastad hyd at 2014-15.

Blaenoriaethau Strategol

Y Rhaglen Lywodraethu

- 11.4** Mae gan yr Adran hon gylch gwaith eang. Mae'n gyfrifol am ddatblygu a chyflenwi polisïau mewn perthynas â thai, adfywio, y celfyddydau, diwylliant, chwaraeon a gweithgareddau hamdden egniol, amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd, a'r amgylchedd hanesyddol.
- 11.5** Mae gan yr Adran nifer o amcanion allweddol sydd wedi'u hadlewyrchu ar draws y Rhaglen Lywodraethu, ac mae'r Gyllideb Ddrafft hon yn dangos sut byddwn yn eu cyflawni yn 2012-13 a thu hwnt. Byddwn yn sicrhau bod gan bobl gartrefi cynnes a diogel o ansawdd uchel i fyw ynddynt. Mae effaith ein camau yn y maes hwn yn debygol o ddwyn ffrwyth yn y tymor hwy wrth inni newid y ddeddfwriaeth gynllunio ac ehangu ein stoc o dai cymdeithasol. Yn y tymor byr, fodd bynnag, bydd ffactorau economaidd fel polisi cyllidol ac ariannol y DU yn effeithio'n sylweddol ar ein llwyddiant cyffredinol.
- 11.6** Byddwn yn parhau i adfywio aneddiadau a chymunedau allweddol ac i adfer ein trefi glan y môr. Byddwn hefyd yn cefnogi diwylliant a threftadaeth Cymru er mwyn cynnig sylfaen well ar gyfer bywyd trwy ddarparu lleoedd, diwylliant, chwaraeon a chyfryngau bywiog.

Tai

- 11.7** Roedd ein strategaeth dai genedlaethol, **Gwella Bywydau a Chymunedau – Cartrefi yng Nghymru**, a gyhoeddwyd y llynedd, yn nodi ein blaenoriaethau strategol ar gyfer tai: cynyddu'r cyflenwad o dai; gwella'i ansawdd; a gwella gwasanaethau tai – yn arbennig ar gyfer pobl sy'n agored i niwed neu'n ddigartref.
- 11.8** Mae sicrhau bod gan bobl gartref sy'n bodloni eu hanghenion – cartref cynnes, fforddiadwy, diogel, sydd mewn cyflwr da ac nad yw'n effeithio'n wael ar yr amgylchedd – yn un o flaenoriaethau allweddol Llywodraeth Cymru. Mae cartref yn rhan hanfodol o fywydau pobl. Mae'n effeithio ar iechyd a lles, ansawdd bywyd, ac ar gyfleoedd bywyd unigolion a theuluoedd. Dyna pam rydym yn parhau i warchod y Lwfans Atgyweiriadau Mawr, cyllideb sy'n ariannu atgyweiriadau mawr ar dai awdurdodau lleol, a thaliadau gwaddoli ar gyfer cyn dai awdurdodau lleol sydd wedi'u trosglwyddo i landlordiaid trosglwyddo stoc newydd. Mae'r ddwy ffrwd ariannu hon yn helpu i gyflawni Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC), sydd â'r nod eang o sicrhau bod stoc tai cymdeithasol Cymru yn addas ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain.
- 11.9** Rydym hefyd yn parhau i fuddsoddi dros £130m y flwyddyn i ddarparu cymorth mewn perthynas â thai i bobl agored i niwed drwy'r Rhaglen Cefnogi Pobl. Mae hon yn flaenoriaeth os ydym am frwydro yn erbyn effeithiau'r dirywiad economaidd a diwygio'r system les. Mae'r rhaglen yn cefnogi 50,000 o bobl y flwyddyn, ac yn cynnig gwerth da am bob punt rydym yn ei gwario yng Nghymru. Rydym hefyd wedi ymrwymo i atal digartrefedd, sef un o'r enghreifftiau mwyaf eithriadol o amddifadedd.
- 11.10** Rydym yn ceisio cynyddu'r cyflenwad o dai fforddiadwy er mwyn bodloni'r galw amdanynt. Bydd hyn hefyd yn helpu i fynd i'r afael â digartrefedd. Rydym yn archwilio ymhellach i ddulliau arloesol o gynyddu'r cyflenwad trwy wasanaethau fel "Rhent Gyntaf" – tai â rhent canolradd y mae angen grant tai cymdeithasol ar lefel is i'w datblygu; a Phartneriaeth Tai Cymru, a lanswyd yn ddiweddar – partneriaeth â chymdeithasau tai sy'n buddsoddi mewn ecwiti.
- 11.11** Mae galluogi pobl i fyw'n annibynnol yn eu cartrefi eu hunain am gymaint o amser â phosibl hefyd yn un o flaenoriaethau Llywodraeth Cymru. Dyna pam ein bod wedi diogelu ein buddsoddiad yn y Rhaglen Addasiadau Brys. Mae'r rhaglen hon hefyd yn helpu i leihau'r pwysau ar y GIG a gwasanaethau cymdeithasol trwy alluogi pobl i adael yr ysbty neu ofal preswyl cyn gynted ag y bydd modd iddynt wneud hynny.

Adfywio

- 11.12** Mae rhaglen adfywio Llywodraeth Cymru yn cynnwys cyfres integredig o gamau gweithredu a buddsoddiad a dargedir, sydd â'r nod o atal y dirywiad mewn ardaloedd o amddifadedd a'u hadnewyddu mewn ffordd gynaliadwy.
- 11.13** Mae ein cyllidebau 'Ardaloedd Adfywio' yn cefnogi cyfres o ymyriadau ar sail ardal, a hynny mewn rhannau o Gymru lle rydym o'r farn y gallwn weithio gydag asiantaethau lleol i fynd i'r afael ag anghenion aciwt, yn arbennig mathau o amddifadedd lluosog. Rydym yn gweithio gyda phartneriaid ar draws

y sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol i ddatblygu a chyflenwi cynlluniau gweithredu cydgysylltiedig a holistaidd i ymdrin ag anghenion a chyfleoedd lleol, gan ddefnyddio ein cyllid i ysgogi rhagor o fuddsoddi. Ar hyn o bryd, mae gennym saith Ardal Adfywio (Blaenau'r Cymoedd, Cymoedd y Gorllewin, Môn a Menai, Arfordir y Gogledd, Aberystwyth, Abertawe a'r Barri). Defnyddir buddsoddiad o'n Hardaloedd Adfywio fel arian cyfatebol ar gyfer prosiectau a ariennir gan yr Undeb Ewropeaidd. Mae'r prosiect mwyaf o blith y rhain yn rhan o Barc Rhanbarthol y Cymoedd, partneriaeth rydym yn ei rhedeg ar ran dros 40 o sefydliadau.

11.14 Rydym hefyd yn darparu cyllid mewn dwy ardal arall sy'n flaenoriaeth - Newport Unlimited, sef yr unig Gwmni Adfywio Trefol yng Nghymru, ac Awdurdod Harbwr Caerdydd.

11.15 Wrth i'n cyllideb cyfalaf leihau, rydym yn gweithio'n agos gyda phartneriaid i sicrhau ein bod yn nodi'r buddsoddiadau strategol a fydd yn gwneud gwahaniaeth go iawn, a'n bod yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd cyllido eraill er mwyn cynnal momentwm y newidiadau yn ein Hardaloedd Adfywio.

Treftadaeth

11.16 Mae darparu sylfaen well ar gyfer bywyd trwy gynnig lleoedd, diwylliant, chwaraeon a chyfryngau bywiog yn un o flaenoriaethau allweddol Llywodraeth Cymru. I'r perwyl hwn, byddwn yn parhau i ddarparu cymorth ariannol i Gyngor Celfyddydau Cymru, Amgueddfa Cymru, Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Chwaraeon Cymru a Cadw.

11.17 Rydym yn cydnabod mor hanfodol bwysig yw'r celfyddydau i Gymru, a'u potensial i gyfrannu at ansawdd bywyd. Dyna pam rydym yn parhau i warchod cyllid ar gyfer y celfyddydau yn y Gyllideb Ddrafft hon. Byddwn hefyd yn parhau i ddarparu cymorth ariannol i Ardd Fotaneg Genedlaethol Cymru.

11.18 Bydd ein cefnogaeth ar gyfer Amgueddfa Cymru a Llyfrgell Genedlaethol Cymru yn caniatáu inni barhau â'n polisi o roi mynediad am ddim i safleoedd yr amgueddfa genedlaethol. Byddwn hefyd yn parhau i roi cymorth ariannol ac arweiniad strategol i amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd lleol trwy gyfrwng CyMAL, gan gydnabod cyfraniad sylweddol y gwasanaethau hyn i gymunedau lleol o safbwynt mynediad at wybodaeth a threftadaeth ddiwylliannol, yn ogystal â'u rôl yn cefnogi twristiaeth yng Nghymru.

11.19 Cadw yw gwasanaeth amgylchedd hanesyddol Llywodraeth Cymru. Mae'n gyfrifol am warchod ein treftadaeth, sy'n cynnwys Safleoedd Treftadaeth y Byd, adeiladau rhestredig a henebion cofrestredig. Mae Cadw hefyd yn gweithio i gynnal cymeriad nodweddiadol trefi a thirwedd Cymru, ac yn helpu pobl i'w deall ac i werthfawrogi eu gwerth hanesyddol. Rydym yn cydnabod pwysigrwydd y cyfraniad hwn o safbwynt economaidd a chymdeithasol, ac rydym wedi ymrwymo i'r rhaglen waith barhaus. Rydym hefyd wedi ymrwymo i gyflenwi'r Prosiect Twristiaeth Treftadaeth, sy'n werth £19m, a fydd yn gwella adeiladwaith llawer o'n henebion yn ogystal â phrofiad ymwelwyr ohonynt.

11.20 Rydym hefyd yn cydnabod y buddion enfawr a ddaw yn sgil chwaraeon a gweithgarwch corfforol ar nifer o lefelau gwahanol, gan gynnwys gwella iechyd a lles unigolion. I gefnogi hyn, byddwn yn parhau â'n hymrwymiad i nofio am ddim, ac yn darparu cyllid ychwanegol gwerth £46,000 yn 2014-15 i gynnal y ddarpariaeth.

Aseidiadau Effaith

11.21 Cynhaliwyd Aseidiadau Effaith cynhwysfawr ar raglenni a pholisïau'r Adran Tai, Adfywio a Threftadaeth adeg gosod y cynlluniau gwario ar gyfer 2011-12 i 2013-14 yng Nghyllideb y llynedd. Mae'r tybiaethau sy'n sylfaen i'r cynlluniau gwario hyn yn parhau'n berthnasol i 2014-15. Fodd bynnag, mae newidiadau perthnasol i'r Gyllideb Ddrafft hon wedi'u sgrinio, ac nid yw'n ofynnol cynnal aseidiadau llawn o'r effaith ar gydraddoldeb.

Tabl 11.1 – Dyraniadau Adnoddau Tai, Adfywio a Threftadaeth

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13		2013-14			2014-15		
	Llinell sylfâen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Tai	154,765	151,147	-	151,147	151,792	-	151,792	151,792	151,792	151,792
Adfywio	14,489	14,336	-	14,336	14,397	-	14,397	14,397	14,397	14,397
Cefnogi a chynnal sector celfyddydau cryf trwy Gyngor y Celfyddydau ac eraill	35,397	34,802	-	34,802	35,643	-	35,643	35,643	35,643	35,643
Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd	38,191	37,436	-	37,436	37,445	-	37,445	37,445	37,445	37,445
Gweithredu rhaglenni chwaraeon a gweithganwch corfforol effeithiol	25,437	24,923	-	24,923	24,853	-	24,853	24,853	24,853	24,899
Y Cyfryngau a Chyhoeddi	4,031	3,980	-	3,980	3,926	-	3,926	3,926	3,926	3,926
Cadw, gwarchod, cynnal a hyrwyddo mynediad i'r amgylchedd hanesyddol	11,712	11,305	353	11,658	10,920	621	11,541	11,541	11,541	11,541
Cyfanswm DEL	284,022	277,929	353	278,282	278,976	621	279,597	278,976	279,597	279,643
AME										
Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd	2,265	2,490	-	2,490	2,740	-	2,740	2,740	2,740	2,740
Tai	-72,000	-61,000	-	-61,000	-55,000	-	-55,000	-55,000	-55,000	-55,000
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	214,287	219,419	353	219,772	226,716	621	227,337	226,716	227,337	227,383

Tabl 11.2 – Dyraniadau Cyfalaf Tai, Adfywio a Threftadaeth

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13			2013-14			2014-15	
	Llinell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Tai	249,392	231,970	-	231,970	206,782	-	206,782	206,782	206,782	206,782
Adfywio	55,343	51,477	-	51,477	45,888	-	45,888	45,888	45,888	45,888
Cefnogi a chynnal sector celfyddydau cryf twy'r Cyngor Celfyddydau ac eraill	460	455	-	455	450	-	450	450	450	450
Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd	5,673	4,973	-	4,973	4,043	-	4,043	4,043	4,043	4,043
Gweithredu rhaglenni chwaraeon a gweithgarwch corfforol effeithiol	345	345	-	345	345	-	345	345	345	345
Y Cyfryngau a Chyhoeddi	25	25	-	25	25	-	25	25	25	25
Cadw, gwarchod, cynnal a hynwyddo mynediad i'r amgylchedd hanesyddol	5,500	5,313	-	5,313	5,031	-	5,031	5,031	5,031	5,031
Cyfanswm DEL	316,738	294,558	0	294,558	262,564	0	262,564	262,564	262,564	262,564
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	316,738	294,558	0	294,558	262,564	0	262,564	262,564	262,564	262,564

12. Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu

Crynodeb o'r Newidiadau i'r Gyllideb

- 12.1** O gymharu â chynlluniau dangosol ar gyfer 2012-13 a gyhoeddwyd yng Nghyllideb derfynol 2011-12 (fel y'u hailddatganwyd yn seiliedig ar y strwythur newydd yng Nghyllideb Atodol Gyntaf 2011-12), mae cyfanswm y dyraniad MEG ar gyfer Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu wedi cynyddu £0.443m yn 2012-13 a £0.443m yn 2013-14. Y cynllun dangosol ar gyfer 2014-15, a gyhoeddir am y tro cyntaf, yw £332.2m (yr un fath ag yn 2013-14).
- 12.2** Mae'r cyllid adnoddau ychwanegol yn gysylltiedig â'r rhaglenni gwariant canlynol:
- Rydym wedi dyrannu £0.4m ychwanegol ym mhob un o'r tair blynedd nesaf yn sgil trosglwyddo cyllid i mewn o DEFRA (ar gyfer lechyd Anifeiliaid), a throsglwyddo cyfrifoldebau o bortffolios Gweinidogol eraill, sydd wedi'i wrthbwysu'n rhannol trwy drosglwyddo cyfrifoldebau allan mewn perthynas â chostau rhedeg Comisiwn lechyd Cymru.
- 12.3** Ym mhob un o'r tair blynedd nesaf, bydd y gyllideb costau staff yn cynyddu £1.2m o'i chymharu â'n cynlluniau cyhoeddedig blaenorol. Mae'r cynnydd hwn yn deillio o'r broses barhaus o ail-flaenoriaethu cyllidebau, a'r symud o wasanaethau wedi'u contractio'n allanol tuag at ddarparu gwasanaethau'n fewnol. Er gwaethaf y cynnydd hwn, mae'r gyllideb costau staff yn gostwng £10m rhwng 2011-12 a 2012-13, ac o £10m arall rhwng 2012-13 a 2013-14.
- 12.4** Ceir y trosglwyddiad arwyddocaol arall yn y MEG o ganlyniad i gau'r Strategaeth Leoli, yn sgil cwblhau swyddfeydd newydd Llywodraeth Cymru yn Aberystwyth a Chyffordd Llandudno. Mae rhan o gyllideb y 'Strategaeth Leoli' yn cael ei throsglwyddo i 'Weinyddu Cyffredinol', er mwyn talu am gostau parhaus y swyddfeydd newydd. Bydd y gweddill yn cael ei throsglwyddo i'r rhaglen 'Hwyluso Llywodraeth', lle caiff ei defnyddio ar gyfer gweithgareddau i wella busnesau, ac yn benodol ar gyfer camau i wella effeithlonrwydd ein hystâd weinyddu.
- 12.5** Wrth i'r gyllideb cyfalaf leihau bob blwyddyn, rydym yn bwriadu cadw'r asedau TGCh yn weithredol am fwy o amser, gan arwain at ostyngiad o £0.4m i'r gyllideb hon. Byddwn yn defnyddio gweddill y gyllideb cyfalaf i wella ein llety gweinyddol a chrynhai ein gweithlu mewn llai o adeiladau er mwyn cyflawni arbedion adnoddau yn y tymor hwy.

Blaenoriaethau Strategol

- 12.6** Ffocws y MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu yw darparu Llywodraeth ddatganoledig effeithiol ac atebol. Mae'r gyllideb yn cynnwys ystod eang o swyddogaethau, gan gynnwys: costau rhedeg Llywodraeth Cymru, costau gwasanaethau canolog eraill, a gwasanaethau a rhaglenni gwybodaeth ledled

y Llywodraeth. Mae hefyd yn cynnwys nifer o linellau cyllideb i helpu i gyflawni canlyniadau y mae naill ai Prif Weinidog Cymru neu'r Gweinidog Cyllid ac Arweinydd y Tŷ yn uniongyrchol gyfrifol amdanynt.

- 12.7** Yng nghyd-destun cyllideb sy'n lleihau, ein blaenoriaeth allweddol yw sicrhau bod ein hadnoddau wedi'u halinio yn y ffordd orau i gyflawni amcanion Llywodraeth Cymru. Trwy gyfuniad o fentrau, rydym yn ceisio lleihau costau mewn ffordd gydlynol a chytbwys i sicrhau ein bod yn parhau i ddarparu gwasanaethau i Weinidogion a phobl Cymru.
- 12.8** Er bod y mentrau hyn ar gamau gwahanol yn eu datblygiad, maent yn canolbwyntio ar leihau costau staff, lleihau costau gweinyddol nad ydynt yn ymwneud â chyflogau (Llwyddo â Llai), a rhesymoli ein hystâd o swyddfeydd gweinyddu.
- 12.9** Mae'r gostyngiadau a gyflawnwyd eisoes drwy'r cynllun ymadael gwirfoddol a chamau gweithredu eraill yn golygu y gallwn ateb yr her hon yn hyderus, er y bydd angen inni barhau i reoli costau staff yn ofalus a manteisio ar gyfleoedd i leihau costau gweinyddu eraill lle bo modd.

Arbedion Effeithlonrwydd

- 12.10** Y mwyaf arwyddocaol a datblygedig o'r rhain yw'r arbedion mewn costau cyflenwi yn sgil lleihau maint cyffredinol y gweithlu. Rydym eisoes wedi lleihau'r gweithlu o bron i 1,000 o staff cyfwerth ag amser llawn rhwng Mawrth 2010 a Gorffennaf 2011. Gwnaethpwyd hynny trwy gyfuniad o ddiswyddo gwirfoddol a rhoi mesurau rheoli mewnol ar waith, gan gynnwys rhewi'r broses o lenwi swyddi gwag, atal penodiadau newydd, ffrwyno goramser a chyfyngu ar deithio.
- 12.11** Gydag amser byddwn yn ymestyn y mesurau hyn er mwyn cyflawni rhagor o arbedion yn Llywodraeth Cymru a chaniatáu inni gyflenwi mwy gyda llai. Bydd yr arbedion sylweddol a gyflawnwyd eisoes yn rhoi Llywodraeth Cymru mewn sefyllfa dda i ddygymod â chyllidebau llai yn y blynyddoedd a ddêl. Ond os bydd cyllidebau'n parhau i gael eu gwastatáu o safbwynt arian parod, bydd pwysau chwyddiannol yn ei gwneud yn ofynnol cymryd camau pellach ar ryw bwynt.
- 12.12** O fewn ei linellau cyllideb gweinyddol, mae'r MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu yn helpu i ariannu nifer o ymyriadau allweddol sy'n cyfrannu at flaenoriaethau canlynol Llywodraeth Cymru:
- datblygu cynllun secondiadau cenedlaethol ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru;
 - sefydlu Canolfan Arwain a Rhagoriaeth strategol i wella arferion arwain a rheoli;
 - rhoi pwysau ar Lywodraeth y DU i roi bargaen gyllido decach i Gymru;

- datblygu Cynllun Seilwaith Cenedlaethol 10 mlynedd ledled Cymru i flaenoriaethu cynlluniau cyfalaf sydd o bwys cenedlaethol.

Ariannu Rhaglenni Allweddol

12.13 Mae'r MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu yn cynnwys bloc o arian rhaglenni sy'n cefnogi blaenoriaethau canlynol Llywodraeth Cymru:

- Ceisio creu cymdeithas deg sy'n rhydd o wahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth ac sydd â chymunedau cydlynol a chynhwysol, gan gynnwys:
 - llai o anghydraddoldeb o safbwynt canlyniadau economaidd-gymdeithasol;
 - gwasanaethau cyhoeddus sy'n cefnogi cydraddoldeb;
 - cymunedau mwy cynhwysol a chydlynol;
 - mwy o amrywiaeth ymysg pobl sy'n gwneud penderfyniadau ac sy'n aelodau o fyrddau, gan adlewyrchu'r cymunedau maent yn eu gwasanaethu.
- Parhau i gefnogi Cymru fel Gwlad Masnach Deg;
- Sicrhau bod Cymru yn parhau i chwarae ei rhan ar lwyfan fyd-eang, er enghraifft trwy raglen Cymru o Blaid Affrica.

Asesiadau Effaith

12.14 Y newid mwyaf arwyddocaol o bell ffordd sy'n effeithio ar y gyllideb Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu yw'r gostyngiad ym maint ein gweithlu. Cynhaliwyd ymarfer sgrinio cydraddoldeb ar y cynllun ymadael gwirfoddol i nodi unrhyw dueddiadau neu faterion allweddol yn gynnar yn y broses. Roedd hefyd yn caniatáu cymharu amrywiaeth y ceisiadau yn erbyn data cynrychiolaeth y gweithlu a gyhoeddwyd yn adroddiad cydraddoldeb cyflogwyr 2009-10. Roedd amrywiaeth y cynllun yn adlewyrchu amrywiaeth y sefydliad.

12.15 Ar wahân i hyn, nid oes unrhyw asesiadau effaith newydd wedi'u cynnal ar gyfer y gyllideb hon am fod a wnelo'r newidiadau, fel y'u nodwyd yn y Gyllideb Ddrafft, â throsglwyddo cyfrifoldebau ar gyfer penawdau'r gyllideb ac nid ag ailddyrrannu adnoddau i flaenoriaethau newydd.

Tabl 12.1 – Dyraniadau Adnoddau Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13			2013-14			2014-15	
	Linell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Costau Rhedeg Dirprwyedig	214,326	203,155	1,185	204,340	192,904	1,195	194,099		194,099	
Costau Rhedeg Canolog	91,176	92,419	-1,042	91,377	89,135	-1,052	88,083		88,083	
Gwasanaethau Gwybodaeth a Chymorth	11,524	11,167	210	11,377	10,825	210	11,035		11,035	
Rhaglenni Canolog	14,804	14,271	90	14,361	13,592	90	13,682		13,682	
Cyfanswm DEL	331,830	321,012	443	321,455	306,456	443	306,899		306,899	
AME										
Costau Rhedeg Canolog	-1,100	-800	-1,037	-1,837	-400	-966	-1,366		-848	
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	330,730	320,212	-594	319,618	306,056	-523	305,533		306,051	

Tabl 12.2 – Dyranïadau Cyfalaf Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu

DEL	£000oedd									
	2011-12		2012-13			2013-14			2014-15	
	Linell sylfaen	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Atodol Mehefin 2011	Newidiadau	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol	Cynlluniau Newydd y Gyllideb Ddrafft	Cynlluniau Dangosol
Costau Rhedeg Canolog	11,982	11,145	-	11,145	9,935	-	9,935	9,935	9,935	9,935
Rhaglenni Canolog	18,738	17,319	-	17,319	15,378	-	15,378	15,378	15,378	15,378
Cyfanswm DEL	30,720	28,464	0	28,464	25,313	0	25,313	25,313	25,313	25,313
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	30,720	28,464	0	28,464	25,313	0	25,313	25,313	25,313	25,313

Atodiad A – Cysoni'r Gyllideb Weinyddol â Dyranriad yr Adnoddau yn y Cynigion ar gyfer y Gyllideb Ddrafft

Mae'r ddogfen hon yn ategu'r Cynigion ar gyfer y Gyllideb Ddrafft, sy'n nodi'r adnoddau y mae Llywodraeth Cymru yn cynnig eu defnyddio yn 2012-13 a'r arian parod y mae'n gofyn am awdurdod i'w dynnu o Gronfa Gyfunol Cymru. Mae'r tablau yn yr adroddiad hwn yn dangos y cyllidebau ar sail weinyddol ond mae'r ffigurau yn y Cynigion ar gyfer y Gyllideb Flynyddol Ddrafft ar sail adnoddau.

Mae cyllideb weinyddol Llywodraeth Cymru yn cynnwys nifer o eitemau sy'n cael eu sgorio y tu allan i gyfrifon Llywodraeth Cymru ac felly nid ydynt yn sgorio fel rhan o'r Adnoddau y Gofynnir Amdanynt gan Weinidogion Cymru. Mae'r Atodiad hwn yn cysoni cyllidebau gweinyddol ac adnoddau pob Prif Grŵp Gwariant.

Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant

	£000oedd		
	2012-13	2013-14	2014-15
DEL			
Adnoddau	6,046,623	6,079,280	6,079,668
Cyfalaf	240,603	214,478	214,478
AME			
Adnoddau	181,780	80,514	199,392
Cyfalaf	-	-	-
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	6,469,006	6,374,272	6,493,538
Cysoni ag Adnoddau			
Adnoddau a Ddefnyddir gan CNLCau a chyrff y GIG	317,159	200,261	319,139
Benthyca â Chymorth	4,174	3,602	3,602
Derbyniadau o'r Gronfa Yswiriant Gwladol (a'r costau casglu)	887,856	887,859	887,859
Yr adnoddau y gwnaed cais amdanynt	5,259,814	5,282,550	5,282,938

Llywodraeth Leol a Chymunedau

	£000oedd		
	2012-13	2013-14	2014-15
DEL			
Adnoddau	4,842,872	4,897,837	4,920,978
Cyfalaf	261,641	233,291	233,291
AME			
Adnoddau	64,314	25,690	53,240
Cyfalaf	-	-	-
Cyfanswm y gwariant a reolir (TME)	5,168,827	5,156,818	5,207,509
Cysoni ag Adnoddau			
Adnoddau a Ddefnyddir gan CNLCau a chyrff y GIG	400	400	400
Benthyca â Chymorth	12,001	10,336	10,336
Ardrethi Annomestig Cenedlaethol sy'n daladwy (a'r costau casglu)	949,172	949,172	949,172
Menter Cyllid Preifat (PFI)	7,353	7,566	7,786
Yr adnoddau y gwnaed cais amdanynt	4,199,901	4,189,344	4,239,815

Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth

	£000oedd		
	2012-13	2013-14	2014-15
DEL			
Adnoddau	182,870	184,428	184,428
Cyfalaf	88,456	79,370	79,370
AME			
Adnoddau	41,402	41,402	41,402
Cyfalaf	-	-	-
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	312,728	305,200	305,200
Cysoni ag Adnoddau			
Costau Uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru	1,695	1,686	1,677
Yr adnoddau y gwnaed cais amdanynt	311,033	303,514	303,523

Addysg a Sgiliau

	£000oedd		
	2012-13	2013-14	2014-15
DEL			
Adnoddau	1,648,180	1,674,824	1,682,459
Cyfalaf	161,343	143,834	143,834
AME			
Adnoddau	99,893	108,455	125,974
Cyfalaf	250,418	269,740	279,284
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	1,960,048	1,979,943	1,979,603
Cysoni ag Adnoddau			
Adnoddau a Ddefnyddir gan CNLCau a chyrrff y GIG	213	213	213
Benthyca â Chymorth	39,038	33,781	33,781
Yr adnoddau y gwnaed cais amdanynt	1,920,797	1,945,949	1,945,609

Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy

	£000oedd		
	2012-13	2013-14	2014-15
DEL			
Adnoddau	265,183	265,755	269,201
Cyfalaf	61,629	54,238	54,238
AME			
Adnoddau	-	-	-
Cyfalaf	-	-	-
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	326,812	319,993	323,439
Cysoni ag Adnoddau			
Adnoddau a Ddefnyddir gan CNLCau a chyrrff y GIG	3,090	3,090	3,090
Benthyca â Chymorth	10,341	9,741	9,741
Yr adnoddau y gwnaed cais amdanynt	313,381	307,162	310,608

Tai, Adfywio a Threftadaeth

	£000oedd		
	2012-13	2013-14	2014-15
DEL			
Adnoddau	278,282	279,597	279,643
Cyfalaf	294,558	262,564	262,564
AME			
Adnoddau	58,510	52,260	52,260
Cyfalaf	-	-	-
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	514,330	489,901	489,947
Cysoni ag Adnoddau			
Adnoddau a Ddefnyddir gan CNLCau a chyrff y GIG	5,758	6,008	6,008
Benthyca â Chymorth	41,745	31,340	31,340
Yr adnoddau y gwnaed cais amdanynt	466,827	452,553	452,599

Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu

	£000oedd		
	2012-13	2013-14	2014-15
DEL			
Adnoddau	321,455	306,899	306,899
Cyfalaf	28,464	25,313	25,313
AME			
Adnoddau	1,837	1,366	848
Cyfalaf	-	-	-
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	348,082	330,846	331,364
Cysoni ag Adnoddau			
Costau Uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru	97	92	92
Yr adnoddau y gwnaed cais amdanynt	347,985	330,754	331,272

Atodiad B – Cysoni Strwythur y Gyllideb ar gyfer Prif Grŵp Gwariant Addysg a Sgiliau

Maes Rhaglenni Gwariant	CYLLIDEB ADNODDAU – Terfyn Gwariant Adrannol	2011-12 Llinell Sylfaen wedi'i hailddatgan	2012-13 Llinell Sylfaen wedi'i hailddatgan	2013-14 Llinell Sylfaen wedi'i hailddatgan	£000's	SYLWADAU
	Llythrennedd a Rhifedd	9,353	11,353	13,353	13,353	Sgiliau Sylfaenol gynt
	Y Cwricwlwm	121,562	127,562	131,462	131,462	Y Cwricwlwm ac Aseu (gan gynnwys y Cyfnod Sylfaen) ynghyd â £20.62m am Ddysgu 14-19 a oedd gynt yn elfen graidd ar y Strategaeth Plant a Phobl Ifanc
Safonau Addysgol	Addysgu ac Arweinyddiaeth	20,218	19,548	18,815	18,815	Gwella Ddysgu a Datblygiad Proffesiynol gynt
	Cymwysterau	15,304	15,304	15,304	15,304	Cymwysterau a Ddysgu gynt
	Addysg ôl-16	542,376	551,345	558,476	558,476	Dysgu Gydol Oes a Darparwyr gynt, arian am Addysg ôl-16 ac eithrio Gyrfa Cymru (£38m) a Thrawsnewid (£3,943m), a drosglwyddir i Gamau Gweithredu newydd isod
	Addysg Uwch	394,479	380,424	380,284	380,284	Heb ei newid
	Strwythurau Addysg	3,943	3,943	3,943	3,943	Arian Trawsnewid a oedd gynt yn rhan o Ddysgu Gydol Oes a Darparwyr
	Safonau Addysg	22,600	25,300	29,500	29,500	Arweinyddiaeth Ysgolion ac Effeithlonrwydd gynt
	TGCh ac IMS	7,655	7,538	7,423	7,423	Craidd Rheoli Gwybodaeth gynt
	Cyfanswm Safonau Addysg a Hyfforddiant	1,137,490	1,142,317	1,158,560	1,158,560	
	Gweithlu Medrus					
		Sgiliau yn y Gweithle	25,952	21,406	22,006	22,006
	Cyflogadwyedd y Gweithlu	6,433	7,433	7,433	7,433	Rhan o Fusnes a Sgiliau gynt
	Dewis Addysgol a Gyrfaoedd	38,000	36,000	35,000	35,000	Arian Gyrfa Cymru a oedd gynt yn rhan o Ddysgu Gydol Oes a Darparwyr
	Cyfanswm Gweithlu Medrus	70,385	64,839	64,439	64,439	
Lles Economaidd a Chymdeithasol a Lleihau Anghydraddoldeb	Cyfleoedd Mynediad	7,229	7,253	7,253	7,253	Rhan o'r Strategaeth Plant a Phobl Ifanc gynt, ddim yn cynnwys £20.62m Ddysgu 14-19 a gynhwysir yn y Cwricwlwm uchod.
	Lles Plant a Phobl Ifanc	60,590	62,840	65,090	65,090	Craidd Cymorth i Ddysgwyr gynt gyda'r gweddill yn Ennyn Diddordeb Disgyblion isod
	Cymorth i Ddysgwyr ôl-16	311,281	306,680	308,073	308,073	Craidd Cyllid ac Arian Myfyrwyr gynt llai £0.539m i Sgiliau yn y Gweithle
	Ennyn Diddordeb Disgyblion	11,658	12,158	12,758	12,758	Rhan o Gymorth i Ddysgwyr gynt
	Cyfanswm Lles Economaidd a Chymdeithasol a Lleihau Anghydraddoldeb	390,758	388,931	393,174	393,174	
Yr Iaith Gymraeg	Dysgu Gymraeg	12,377	12,377	12,377	12,377	Datblygu'r Gymraeg gynt
	Bwrdd yr Iaith Gymraeg	13,878	13,978	14,078	14,078	Heb ei newid
	Cyfanswm y Gymraeg	26,255	26,355	26,455	26,455	
Cymorth Cyflawni						
	Cymorth Cyflawni	5,313	5,148	5,006	5,006	Prosiectau Strategol o £2.699m gynt ynghyd â gweddill Rheoli Gwybodaeth o 2.614m yn 2011-12.
	Cyfanswm Cymorth Cyflawni	5,313	5,148	5,006	5,006	
	Cyfanswm Adnoddau – Addysg a Sgiliau	1,630,201	1,627,590	1,647,634	1,647,634	

CYLLIDEB CYFALAF- TERFYN GWARIANT ADRANNOL		2011-12 Llinell Syflfaen wedi'i hailddatgan	2012-13 Llinell Syflfaen wedi'i hailddatgan	2013-14 Llinell Syflfaen wedi'i hailddatgan	2014-15 Llinell Syflfaen wedi'i hailddatgan	£000's
Maes Rhaglenni Gwariant	Gweithredu	169,923	161,243	143,734	143,734	
Safonau Addysgol	Yr Ystad a'r ddarpariaeth TG	169,923	161,243	143,734	143,734	
Yr Iaith Gymraeg	Cyfanswm Codi Safonau	50	100	100	100	
	Bwrdd yr Iaith Gymraeg	50	100	100	100	
	Cyfanswm y Gymraeg	169,973	161,343	143,834	143,834	
	Cyfanswm DEL Cyfalaf- Addysg a Sgiliau					
	CYLLIDEB CYFALAF – Gwariant a Reolir yn Flynyddol					£000's
SPA	Gweithredu	240,951	254,333	262,610	262,610	
Lies Economaidd a Chymdeithasol a Lleinhau Anghydraddoldeb	Cymorth i Ddysgwyr ôl-16	-115,649	-132,021	-150,601	-150,601	
	Cymorth i Ddysgwyr ôl-16					
	Cyfanswm Gwella Busnes a Buddsoddi Adnoddau	125,302	122,312	112,009	112,009	
	Cyfanswm AME – Addysg a Sgiliau	125,302	122,312	112,009	112,009	

CYLLIDEB CYFALAF- TERFYN GWARIANT ADRANNOL		2011-12 Llinell Syflfaen wedi'i hailddatgan	2012-13 Llinell Syflfaen wedi'i hailddatgan	2013-14 Llinell Syflfaen wedi'i hailddatgan	2014-15 Llinell Syflfaen wedi'i hailddatgan	£000's
ADDYSG A SGILIAU	Addysg a Sgiliau – Crynodeb	1,630,201	1,627,590	1,647,634	1,647,634	
	DEL Adnoddau	169,973	161,343	143,834	143,834	
	DEL Cyfalaf	1,800,174	1,788,933	1,791,468	1,791,468	
	Cyfanswm DEL					
	Gwariant a Reolir yn Flynyddol - Cyfalaf	240,951	254,333	262,610	262,610	
	Gwariant a Reolir yn Flynyddol - Adnoddau	-115,649	-132,021	-150,601	-150,601	
	Cyfanswm Gwariant a Reolir yn Flynyddol	125,302	122,312	112,009	112,009	
	Cyfanswm Addysg a Sgiliau	1,925,476	1,911,245	1,903,477	1,903,477	

Atodiad C - Asesu'r Effeithiau ar Gydraddoldeb

C1. Cyflwyniad

C1.1 Mae cydraddoldeb, cynhwysiant a chyfiawnder cymdeithasol wrth galon Llywodraeth Cymru. Adlewyrchir hyn gan y ffaith mai Llywodraeth Cymru yw'r Llywodraeth gyntaf yn y DU i gyhoeddi ei Dyletswyddau Penodol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (y Ddeddf). Yn ganolog i'r dyletswyddau hyn mae gwaith ymgysylltu sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau, tystiolaeth ac asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i sicrhau bod cydraddoldeb, cynhwysiant a hawliau dynol yn cael eu prif-ffrydio mewn prosesau llunio a chyflawni polisiau. Er mwyn gwneud hyn, rhaid i ni ddeall yn well yr effeithiau ar bobl Cymru, gan ganolbwyntio'n benodol ar y rhai sydd â nodweddion gwarchoddedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 o ran oedran, anabledd, rhywedd a ailbennwyd, hil, crefydd neu gred, beichiogrwydd a mamolaeth, rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, a phriodas a phartneriaeth sifil.

C2. Cyllideb Llywodraeth Cymru a'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer 2011-12

C2.1 Ym mis Chwefror 2011, cyhoeddwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2011-12 ochr yn ochr â Chyllideb Derfynol 2011-12¹⁴. Cynhaliodd yr Adrannau Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer eu penderfyniadau eu hunain ynghylch sut i ddyrannu'r gyllideb, a arweiniodd at nifer o addasiadau. Mae'n bwysig nodi i Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb gael ei gynnal mewn perthynas â'r penderfyniadau strategol a wnaed gan y Cabinet a arweiniodd at gynnydd yn yr arian ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol a thai i bobl fregus.

C2.2 Dyma'r tro cyntaf i Lywodraeth Cymru (neu unrhyw weinyddiaeth arall) gynnal Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb ar ei Chyllideb Ddrafft ac felly nid oedd glasbrint i seilio'r gwaith arno. Datblygwyd proses yn seiliedig ar adnodd Llunio Polisi Cynhwysol Llywodraeth Cymru¹⁵ a defnyddiwyd y broses honno gan bob Adran.

C3. Cyllideb Ddrafft 2012-13

C3.1 Er mwyn cyflawni ein rhwymedigaethau cyfreithiol, mae angen i ni ddangos ein bod yn ystyried effeithiau posibl ein cynlluniau gwariant ar bobl sydd â nodweddion gwarchoddedig. Fel rhan o Gyllideb y llynedd, a oedd yn gyllideb tair blynedd,

¹⁴ Mae manylion llawn Cyllideb Llywodraeth Cymru a'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer 2011-12 i'w gweld ar wefan Llywodraeth Cymru yn:

<http://wales.gov.uk/about/civilservice/directorates/spfp/financedepartmentreports/110201equalityimpacts/?lang=cy>

¹⁵ Mae mwy o wybodaeth a chanllawiau, gan gynnwys pecyn ar gyfer defnyddio'r broses Llunio Polisi Cynhwysol, ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru yn:

<http://www.wales.gov.uk/topics/equality/inclusivepolicy/?lang=cy>

Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol wedi llunio canllawiau ar Ddyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus a phenderfyniadau Ariannol a nodyn cryno i'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau ar Asesu'r Effaith ar Gydraddoldeb: <http://www.equalityhumanrights.com/hafan/cymru/asesiad-effaith-ar-gydraddoldeb/>

gwnaeth Llywodraeth Cymru lawer o waith i asesu effaith y cynlluniau a gyhoeddwyd gennym ar gydraddoldeb. Mae dyraniadau eleni yr un peth i raddau helaeth â'r rhai yng Nghyllideb y llynedd; felly nid yw Llywodraeth Cymru wedi ail-wneud y gwaith manwl a wnaed y llynedd. Am y rheswm hwn, dylid ystyried y ddogfen hon a'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer Cyllideb 2011-12 gyda'i gilydd.

C3.2 Fodd bynnag, lle bo cynlluniau gwariant yn wahanol i'r rhai a gyhoeddwyd yng Nghyllideb y llynedd, aed ati i asesu eu heffaith ar gydraddoldeb ac, yn benodol, mae'r rhain yn cynnwys dyraniadau ychwanegol ar gyfer:

- ein hymrwymiaadau **Pump am Ddyfodol Tecach**;
- parhau i ddarparu ein cyfres o fuddion cyffredinol;
- sicrhau cynaliadwyedd ariannol yn y GIG.

C3.3 Er mwyn bod yn hyderus eu bod wedi asesu'r effaith ar gydraddoldeb yn y meysydd hyn a rhai eraill, ymgwymerodd Adrannau Llywodraeth Cymru â phroses sgrinio gychwynnol i ystyried a allai fod effaith bosibl ar gydraddoldeb. Yn dilyn y broses sgrinio gychwynnol, os oedd yn amlwg y byddai'r newidiadau arfaethedig yn cael effaith sylweddol ar bobl ag un neu fwy o'r nodweddion gwarchoddedig, roedd yn rhaid cynnal Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb llawn er mwyn rhoi sylw dyledus i effaith bosibl y dyraniadau cyllidebol arfaethedig a'i deall yn well. Pwysleisiwyd y byddai'n rhaid i'r Adrannau hynny y byddai angen iddynt gynnal asesiadau o'r effaith bosibl ar gydraddoldeb wneud y canlynol:

- ymgysylltu â rhanddeiliaid perthnasol ac ystyried eu barn;
- sicrhau eu bod yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn.

C4. Rhwymedigaethau Cyfreithiol

C4.1 Mae Gweinidogion Cymru wedi defnyddio eu pwerau o dan y Ddeddf i osod dyletswyddau cydraddoldeb penodol ar awdurdodau arbennig yng Nghymru, gan gynnwys Llywodraeth Cymru ei hun. Nod y dyletswyddau penodol hyn yw helpu awdurdodau i gydymffurfio â'r ddyletswydd gydraddoldeb gyffredinol, ac fe'u nodir yn Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011. Diwygiwyd ein proses o lunio polisi cynhwysol yn unol â'r dyletswyddau penodol hynny er mwyn sicrhau bod pob polisi newydd, a pholisïau cyfredol a gaiff eu hadolygu a'u diwygio, yn ystyried yr effaith ar bawb sydd â nodweddion gwarchoddedig.

C4.2 Mae gan Lywodraeth Cymru hefyd ddyletswydd o dan adran 77 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i roi trefniadau ar waith i sicrhau y cyflawnir ei swyddogaethau gan roi sylw dyledus i'r egwyddor y dylai pawb gael cyfle cyfartal.

C5. Dyletswyddau Cydraddoldeb Penodol Cymru

- C5.1** Bydd Cynllun Cydraddoldeb Sengl Llywodraeth Cymru yn dod i ben ar 31^{ain} Mawrth. Roedd y cynllun hwn yn mynd y tu hwnt i'r gofynion statudol i ymdrin ag anabledd, rhywedd a hil gan gynnwys hefyd oedran, crefydd a chred, cyfeiriadedd rhywiol a thrawsrywedd.
- C5.2** Cyflwynodd Deddf Cydraddoldeb 2010 ddyletswydd gydraddoldeb gyffredinol i'r sector cyhoeddus ledled Prydain Fawr a ddaeth i rym ym mis Ebrill 2011. Yn y Ddeddf gwnaed darpariaeth i Weinidogion Cymru lunio rheoliadau sy'n gosod dyletswyddau sector cyhoeddus penodol ar awdurdodau cyhoeddus perthnasol yng Nghymru i'w helpu i gyflawni'r ddyletswydd gyffredinol.
- C5.3** Mae Llywodraeth Cymru wedi pasio deddfwriaeth a wnaeth Dyletswyddau Penodol Cymru yn gyfraith gwlad. Cyflwynwyd Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar 8 Mawrth ac fe'u trafodwyd mewn Cyfarfod Llawn ar 29 Mawrth. Cymeradwywyd y rheoliadau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a daethant i rym ar 6 Ebrill 2011 (y weinyddiaeth gyntaf yn y DU i wneud hynny). Bwriedir i Ddyletswyddau Cydraddoldeb Penodol Cymru helpu cyrff cyhoeddus yng Nghymru i gyflawni eu dyletswydd gyffredinol yn well.
- C5.4** Mae ffocws Dyletswyddau Penodol Cymru ar amcanion o ran cydraddoldeb sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau. Er mwyn sicrhau bod y rhain yn ystyrllon, rhaid casglu tystiolaeth gadarn a'i dadansoddi er mwyn canfod ble mae angen targedu camau gweithredu. Cynigia Llywodraeth Cymru fod cyrff cyhoeddus yng Nghymru yn casglu tystiolaeth, yn asesu'r effaith ar gydraddoldeb ac yn ymgysylltu â phobl, ac yn y diwedd yn datblygu amcanion a fydd yn gwneud gwahaniaeth i fywydau pobl.
- C5.5** Bydd angen cyhoeddi'r amcanion hyn erbyn mis Ebrill 2012. Yn sgîl yr amcanion hyn, bydd dinasyddion yn gwybod yn union beth y bydd cyrff cyhoeddus yng Nghymru yn ei wneud i weithio i ddileu gwahaniaethu a hybu cydraddoldeb a chysylltiadau da.

C6. Crynodeb o effaith ddsbarthiadol Cyllideb Llywodraeth Cymru

- C6.1** Ceir gwaith ymchwil sylweddol ar effaith gwariant cyhoeddus ar unigolion yn unol â lefel eu hincwm. O'r ymchwil hon, gwyddom, yn gyffredinol, pa grwpiau sy'n debygol o gael y budd mwyaf o'r penderfyniadau a wnawn i liniaru effeithiau andwyol y camau cysoni ariannol y mae Llywodraeth glymblaid y DU yn eu cymryd ar hyn o bryd.
- C6.2** Dengys yr ymchwil hon mai'r rhai sydd ar waelod y dosbarthiad incwm, ar gyfartaledd, sy'n cael y budd mwyaf o wariant cyhoeddus ar wasanaethau, a hynny'n bennaf oherwydd natur gynyddol gwariant ar iechyd ac addysg. Pan gaiff effaith trethiant a budd-daliadau lles ei hystyried, mae'r darlun cyffredinol hyd yn oed yn fwy cynyddol gan fod y rhai ar waelod y dosbarthiad incwm yn talu llai o dreth ac yn cael mwy o fudd-daliadau lles o'u cymharu â'r rhai ar ben uchaf y

dosbarthiad incwm¹⁶. Felly, mae'r newidiadau i dreth a budd-daliadau yn cael effaith sylweddol iawn ar y rheini sydd ar incwm isel yng Nghymru.

C6.3 Er bod Llywodraeth Cymru wedi'i chyfyngu'n sylweddol gan y camau cysoni ariannol cyffredinol a gymerwyd gan Lywodraeth glymblaid y DU, rydym wedi gallu helpu i liniaru rhai o effeithiau andwyol gwariant cyhoeddus is ar grwpiau difreintiedig drwy ein penderfyniadau ar wariant. Mae crynodeb o oblygiadau ein penderfyniadau wedi'i gynnwys. Hefyd ceir crynodeb sy'n dangos yr effaith y mae penderfyniadau Llywodraeth glymblaid y DU o ran treth a budd-daliadau wedi'i chael.

C7. Crynodeb o'r effaith ar benderfyniadau gwariant mewn meysydd datganoledig

C7.1 Mae goblygiadau dosbarthiadol pwysig ynghlwm wrth ein penderfyniad i gynyddu gwariant ar iechyd dros gyfnod y gyllideb ac mae'n fesur allweddol i helpu i liniaru effaith andwyol yr amgylchedd cyllidebol llymach sy'n ein hwynebu. Ceir hanes hir a chryn dystiolaeth o amrywiadau cymdeithasol-ddemograffig yn y risg i iechyd ac mae llawer o gyflyrau iechyd andwyol yn fwy cyffredin ymhlith unigolion sydd ar incwm isel. Ceir tystiolaeth hefyd fod unigolion o grwpiau incwm is yn ymweld â'u meddygon teulu yn amlach. Bydd ein penderfyniad i gynyddu hygyrchedd meddygon teulu yn sicrhau y bydd y rhai y mae angen gwasanaethau iechyd arnynt fwyaf yn cael y cymorth sydd ei angen arnynt. Yn ogystal, bydd dyblu nifer y plant fydd yn cael budd o Dechrau'n Deg yn helpu plant yn ein cymunedau mwyaf difreintiedig i gael y cymorth iechyd sydd ei angen arnynt yn gynnar mewn bywyd.

C7.2 Mae penderfyniadau i gynyddu gwariant ar iechyd hefyd yn arwain at effeithiau pwysig ar gydraddoldeb. Gwyddom fod nifer yr achosion o afiechyd hunan-gofnodedig yn uwch ymhlith unigolion o grwpiau lleiafrifoedd ethnig ar gyfer cyflyrau penodol¹⁷, eu bod yn uwch yn gyffredinol ymhlith menywod na dynion a'u bod yn tueddu i gynyddu gydag oedran. Yn ogystal, mae'n amlwg y bydd cynyddu gwariant ar iechyd yn arbennig o fuddiol i bobl anabl gan fod cryn dystiolaeth i ddangos bod mwy o angen gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol ar bobl anabl (gan gynnwys pobl ag anawsterau dysgu, problemau iechyd meddwl, nam corfforol a nam ar y synhwyrau) nag sydd ar y boblogaeth yn gyffredinol.

C7.3 Byddwn hefyd yn gwella iechyd pobl Cymru drwy'r ymrwymiad i sicrhau bod presgripsiynau'n parhau i fod am ddim. Fel y soniwyd uchod mae achosion o afiechyd ar eu huchaf ymhlith y rhai sydd ar incwm isel a nifer o'r rheini â nodweddion gwarchoddedig. Felly mae presgripsiynau am ddim o fudd i'r rhai sydd â'r angen mwyaf am eu bod yn sicrhau nad oes neb yn cael eu hatal rhag cymryd meddyginiaeth reolaidd a fyddai'n eu helpu i fyw bywydau iachach, oherwydd y gost o dalu am bresgripsiynau rheolaidd. Mae sicrhau y gall pawb gael y feddyginiaeth sydd ei hangen arnynt hefyd yn bwysig er mwyn helpu pobl i ddychwelyd i'r gwaith.

¹⁶ Mae trafodaeth fanylach ar fesur effaith ddosbarthiadol gwariant cyhoeddus ar gael yng nghyllideb werdd y Sefydliad Astudiaethau Cyllid: Chwefror 2011.

¹⁷ Mae tystiolaeth i ddangos bod rhai grwpiau lleiafrifoedd ethnig, naill ai oherwydd geneteg neu arferion diwylliannol, yn wynebu mwy o risg o gyflyrau iechyd penodol fel diabetes, strôc, clefyd y galon a phroblemau iechyd meddwl, na'r boblogaeth gyffredinol.

- C7.4** Yn ogystal â'r buddiannau a ddaw yn sgîl gwariant iechyd, un o'r prif resymau pam mae unigolion o waelod y dosbarthiad incwm yn ennill mwy yn gymesur o wariant cyhoeddus yw'r buddiannau sy'n deillio o addysg wladol. Ceir gwahaniaethau mewn cyfraddau cyfranogi ar lefelau cynradd, uwchradd ac uwch. Ar y lefelau cynradd ac uwchradd, mae addysg, wrth gwrs, yn orfodol ond gall unigolion ddewis tynnu eu plentyn o'r sector cyhoeddus a'i addysgu'n breifat. Mae cyfran y cartrefi sy'n prynu addysg breifat yn cynyddu yn unol ag incwm.
- C7.5** Bydd ein penderfyniad i gynyddu gwariant rheng flaen ar ysgolion o fudd i bawb mewn addysg wladol. Fodd bynnag, yn ogystal â'r cyfraddau is o blant o gartrefi incwm isel sy'n cael addysg breifat, mae'r fformiwla i ddyrannu adnoddau addysg i awdurdodau lleol yng Nghymru yn cynnwys nifer y plant sy'n cael prydau ysgol am ddim a dyrennir mwy o adnoddau i ardaloedd lle mae gan nifer fawr o blant yr hawl i gael prydau ysgol am ddim. Dengys tystiolaeth fod cymhwysedd i gael prydau ysgol am ddim yn fesur procsi defnyddiol i nodi nifer y disgyblion sy'n dod o gefndiroedd difreintiedig, sy'n golygu y bydd ein cynnydd mewn gwariant rheng flaen ar ysgolion o fudd i'r rhai mwyaf difreintiedig yng Nghymru.
- C7.6** Mae gwariant ar addysg hefyd yn arwain at rai effeithiau pwysig ar gydraddoldeb. Gwyddom fod y lefelau cymhwysedd i gael prydau ysgol am ddim yn uwch ymhlith unigolion o grwpiau lleiafrifoedd ethnig nag ar gyfer y boblogaeth ysgol yn gyffredinol. Hefyd mae gwahaniaethau sefydledig o ran cyrhaeddiad rhwng merched a bechgyn a cheir tystiolaeth i ddangos y gall cynyddu adnoddau ysgolion arwain at lefelau cyrhaeddiad gwell. Yn amlwg gallai'r adnoddau ychwanegol a gyhoeddir yn y Gyllideb helpu i gau'r bwlch rhwng cyrhaeddiad merched a bechgyn.
- C7.7** Yn ogystal â'r cynnydd mewn gwariant rheng flaen ar ysgolion, byddwn hefyd yn cadw ein polisi o ddarparu brecwast a llaeth am ddim i blant dan saith oed. Dengys tystiolaeth fod cysylltiad rhwng brecwast iach ac iechyd gwell, gallu gwell i ganolbwyntio ac ymddygiad gwell yn ein hysgolion. Bydd ein hymrwymiad i gadw'r polisi pwysig hwn o fudd i bawb, ond bydd yn arbennig o fuddiol i blant o gartrefi difreintiedig gan ein bod yn gwybod bod unigolion o grwpiau cymdeithasol is yn llai tebygol o fwyta brecwast iach. Dengys tystiolaeth o waith gwerthuso fod y polisi wedi arwain at welliant yn ansawdd y brecwast a fwyteir. Bu cynnydd hefyd yn y bwydydd iach a fwyteir megis ffrwythau, llysiau a bara gwenith cyflawn, sydd i gyd yn eitemau y mae unigolion o gartrefi incwm is yn llai tebygol o'u bwyta.
- C7.8** Rydym hefyd wedi ymrwymo i gynorthwyo ein myfyrwyr addysg uwch fel na fydd angen iddynt dalu'r cynnydd yn ffioedd dysgu prifysgolion. Bydd y cymorth hwn yn arbennig o bwysig i fyfyrwyr o gartrefi incwm isel oherwydd dengys y dystiolaeth y gall cyfyngiadau ariannol fod yn ffactor yn eu penderfyniadau i gyfranogi mewn addysg ai peidio. Ers i grantiau cynhaliaeth gael eu cyflwyno yma yng Nghymru gwyddom eisoes fod lefelau cyfranogi mewn astudiaethau llawn amser a rhan-amser wedi cynyddu'n fwy ymhlith myfyrwyr o grwpiau economaidd-gymdeithasol is.
- C7.9** Unwaith eto, mae ein penderfyniad i gynorthwyo myfyrwyr mewn addysg uwch yn arwain at rai effeithiau pwysig ar gydraddoldeb. Mae cyfran y myfyrwyr o'r boblogaeth lleiafrifoedd ethnig yn ei chyfanrwydd, sy'n byw yng Nghymru ac sy'n cofrestru i ddilyn cwrs addysg uwch, yn uwch na'u cyfran gyffredinol o fewn y

boblogaeth felly bydd ein cymorth i helpu myfyrwyr i barhau ag addysg uwch yn amlwg o fudd i fyfyrwyr o grwpiau lleiafrifoedd ethnig.

- C7.10** Nid dim ond pobl ifanc sy'n symud i addysg uwch fydd yn cael budd o'n penderfyniadau cyllidebol. Rydym hefyd yn dyrannu arian ychwanegol i greu cronfa swyddi a hyfforddiant ar gyfer pobl ifanc ac ymestyn cyfleoedd prentisiaeth ar gyfer pobl ifanc. O gofio'r cynnydd mewn diweithdra ymhlith ieuencid ledled y DU bydd yr arian ychwanegol hwn yn hollbwysig er mwyn mynd i'r afael â'r broblem yma yng Nghymru.
- C7.11** Gwyddom hefyd nad dim ond pobl ifanc sydd angen cymorth mewn marchnad lafur anodd. Mae ein polisiâu a'n rhaglenni i gynorthwyo pobl sydd wedi colli eu swyddi - fel rhaglen ReAct - wedi helpu i liniaru effaith un o'r dirwasgiadau gwaethaf erioed. Gydag adferiad economaidd ansicr, mae'n bwysig ein bod yn adeiladu ar y cymorth hwn er mwyn sicrhau bod y rhai a gollodd eu swyddi yn cael yr help sydd ei angen arnynt i ddychwelyd i waith.
- C7.12** Dengys y dystiolaeth mai dynion oedd mwyafrif y rhai a gollodd eu swyddi yn ystod y dirwasgiad¹⁸. Felly, mae ein cymorth i helpu'r bobl hynny a gollodd eu swyddi i ddod o hyd i waith yn debygol o fod wedi bod o fudd arbennig i ddynion. Fodd bynnag, o gofio bod lefelau diweithdra'n cynyddu ymhlith merched a bod merched yn cyfrif am ddwy ran o dair o'r holl weithwyr sector cyhoeddus yng Nghymru, bydd y cymorth sydd ar gael gennym i helpu pobl i ddychwelyd i waith yn hollbwysig i'n gweithlu benywaidd hefyd.

C8. Y Gweithlu Sector Cyhoeddus yng Nghymru

- C8.1** Caiff 'Addasu', a lansiwyd ar 1^{af} Ebrill 2011, ei ategu gan Bwynt Cyswllt Cyntaf ar gyfer cyflogwyr yn y sector cyhoeddus fel y gallant gael gafael ar unwaith ar gymorth a chynghor a fydd yn eu galluogi i leihau effaith colledion mewn swyddi. Caiff y gwasanaeth ei deilwra hefyd i ofynion unigolion sy'n wynebu colli eu swydd (yn wirfoddol neu'n orfodol). Y nod yw helpu i gadw talent a sgiliau yn economi Cymru yn ogystal â sicrhau bod unigolion yn rheoli'r broses o symud o swydd yn y sector cyhoeddus i amrywiaeth o yrfaedd newydd a ffyrdd newydd o fyw mor hawdd â phosibl. I'r rhai sy'n gymwys, mae grantiau hyfforddiant galwedigaethol o £1,500 ar gael.
- C8.2** Ers ei lansio, bu cynnydd graddol yng ngweithgarwch Addasu. Ymdrechion cyflogwyr yng ngwasanaethau cyhoeddus Cymru i osgoi dileu swyddi sy'n gyfrifol am y cynnydd graddol yn y defnydd a wneir o'r cynllun, ynghyd â'r amser y mae'n ei gymryd i'r broses honno gyrraedd y pwynt lle mae'n rhaid dileu swyddi. Y rheswm penodol am hyn yw y gellir ystyried cyfleoedd adleoli mewn mannau eraill yn y sector, neu'r opsiwn o ymddeol, gan gymryd y cam o ddileu swyddi dim ond pan fetho popeth arall. Dyma'r data diweddaraf:

¹⁸ Rhwng y tri mis hyd at fis Mehefin 2008 a'r tri mis hyd at fis Medi 2009 cynyddodd y gyfradd diweithdra ymhlith dynion yng Nghymru 4.7 pwynt canran i 10.1 y cant - cynnydd mwy nag a welwyd ymhlith Menywod (2.5 pwynt canran i 7.4 y cant).

Galwadau i'r Pwynt Cyswilt Cyntaf (O'r dyddiad lansio hyd at fis Awst 2011)

Cyflogwyr	45
Unigolion	108 (69.5% yn fenywod)
Ymholiadau cyffredinol	61

Ceisiadau llwyddiannus am grantiau Addasu (O'r dyddiad lansio hyd at fis Medi 2011)

Grantiau hyfforddiant galwedigaethol	126 (57% i fenywod)
Cymorthdaliadau cyflog cyflogwr	12 (33% o ymgeiswyr yn fenywod)

- C8.3** Yn ogystal, mae'r gwasanaeth wedi cael nifer o ymholiadau gan unigolion a chyflogwyr a gysylltodd yn uniongyrchol â'r tîm Addasu/ReAct ac efallai nad yw'r rhain wedi'u cynnwys uchod.
- C8.4** Mae Addasu yn ffrwyth dull newydd o weithredu yng Nghymru i ddwyn cyflogwyr ac undebau llafur ynghyd mewn partneriaeth o dan Gyngor Partneriaeth y Gweithlu Llywodraeth Cymru, o dan gadeiryddiaeth Prif Weinidog Cymru, er mwyn mynd i'r afael â rhai o'r heriau mawr sydd i ddod. Mae hyn yn cynnwys, fel nod hirdymor, sut i greu gwasanaeth cyhoeddus mwy unedig yng Nghymru sydd â brand neu hunaniaeth unigryw. Bydd y gwaith hwn yn ystyried y ffactorau fydd yn ei gwneud yn bosibl i'r uchelgais hwn gael ei gyflawni, gan gynnwys rhannu dull o weithredu ar les cyflogeion, hybu lefelau uwch o ymgysylltu â chyflogeion, ystyried sut y gellir cysoni telerau ac amodau gwasanaeth a ddatblygwyd ar wahân dros sawl degawd a mabwysiadu Cyfrifoldeb Cymdeithasol Corfforaethol modern mewn perthynas â swyddi sector cyhoeddus.
- C9. Effaith y newidiadau i Dreth a Budd-daliadau**
- C9.1** Mae'r system treth a budd-daliadau yn un annatganoledig felly cawn ein cyfyngu gan y penderfyniadau a wneir gan Lywodraeth glymblaid y DU. Mae'r penderfyniadau hynny o bwys mawr i bobl Cymru gan fod cyfran uwch o boblogaeth Cymru yn cael budd-daliadau lles o gymharu â gweddill y DU gyfan. O ganlyniad, bydd effaith y toriadau mewn budd-daliadau yn fwy yma yng Nghymru.
- C9.2** Mae'r dadansoddiad mwyaf cynhwysfawr o effaith y newidiadau i dreth a budd-daliadau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth glymblaid y DU wedi ei gyhoeddi gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllid (IFS).¹⁹ Yr IFS yw un o sefydliadau ymchwil annibynnol mwyaf blaenllaw Prydain sy'n arbenigo mewn cyllid cyhoeddus a pholisïau treth a lles. Mae'r IFS yn aml yn cynhyrchu dadansoddiad annibynnol ar effaith y newidiadau mewn polisïau treth a budd-daliadau.
- C9.3** Ym marn yr IFS mae polisïau Llywodraeth glymblaid y DU yn atchweliadol (h.y. byddant yn cymryd cyfran fwy oddi wrth grwpiau incwm is nag y byddant oddi wrth grwpiau incwm uwch) ar gyfer naw rhan o ddeg isaf y dosbarthiad incwm. I'r gwrthwyneb, mae effaith ddosbarthiadol polisïau torri diffyg y Llywodraeth flaenorol

¹⁹ I ategu dogfennau Cyllideb 2010 a'r Adolygiad o Wariant cyhoeddodd Trysorlys Ei Mawrhydi ddadansoddiad dosbarthiadol o'r newidiadau i drethi, credydau treth a budd-daliadau lles. Beirniadwyd y dadansoddiad cychwynnol hwn gan yr IFS gan nad oedd yn cynnwys nifer o fesurau diwygio lles mawr oedd i'w cyflwyno ac mai dim ond 2012-13 yr oedd yn ei gwmpasu.

a gadwyd gan Lywodraeth glymblaid y DU yn gynyddol (h.y. bydd newidiadau yn cymryd cyfran fwy oddi wrth y grwpiau incwm uwch), yn bennaf am eu bod yn codi trethi ar gyfer enillwyr uwch²⁰.

- C9.4** Mae effaith polisiâu Llywodraeth glymblaid y DU yn debygol o fod yn fwy difrifol yng Nghymru gan fod incwm yn is a chan fod cyfran uwch o boblogaeth Cymru yn hawlio budd-daliadau lles. Yn wir, dengys dadansoddiad ychwanegol gan yr IFS fod disgwyl i gartrefi yng Nghymru ar gyfartaledd golli 4.1 y cant o'u hincwm o ganlyniad i'r newidiadau a gyhoeddwyd erbyn 2014-15. Mae hyn yn cymharu â chyfartaledd y DU o 3.8 y cant. Dim ond cartrefi yng Ngogledd Iwerddon y mae disgwyl i gartrefi golli mwy na'r rhai yng Nghymru²¹.
- C9.5** Gwelir bod y newidiadau i dreth a budd-daliadau a weithredir yn 2011-12 yn gostwng incwm ar draws y dosbarthiad incwm. Disgwylir i'r cynnydd mewn TAW yn arbennig gael effaith andwyol ar y rhai sydd ar incwm isel gan eu bod yn gwario cyfran fwy o'u hincwm na'r rheini sydd ar lefel uwch o ran dosbarthiad incwm. Gyda'i gilydd, amcangyfrifodd yr IFS bod y newidiadau i dreth a budd-daliadau a weithredir eleni yn gyfystyr â chyfanswm 'tynnu i ffwrdd' net cyfartalog (gostyngiad mewn incwm cartrefi) o bron £700 y flwyddyn fesul cartref ar gyfartaledd²². Un o'r prif resymau am y golled hon mewn incwm yw'r penderfyniad i uwchraddio budd-daliadau drwy'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI) yn hytrach na'r Mynegai Prisiau Manwerthu (RPI). I lawer o gartrefi ar incwm isel sy'n dibynnu ar fudd-daliadau lles bydd uwchraddio eu taliadau drwy'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr yn hytrach na'r Mynegai Prisiau Manwerthu yn arwain at ostyngiad mewn termau real yn eu budd-daliadau²³.
- C9.6** Mae goblygiadau chwyddiant uchel wedi eu trafod yn yr adroddiad chwyddiant diweddaraf gan Fanc Lloegr. Nodir bod twf economaidd yn debygol o barhau i fod yn araf yn y tymor agos, gan adlewyrchu'r wasgfa barhaus ar incwm gwirioneddol cartrefi. Mae goblygiadau pwysig i hyn o ran dosbarthiad hefyd. Ers y dirwasgiad, mae enillion cyfartalog wedi bod yn cynyddu ar gyfradd sy'n is na'r gyfradd chwyddiant gyfartalog sy'n golygu bod y rhan fwyaf o'r boblogaeth oedran gweithio wedi gweld gostyngiadau mewn termau real yn eu henillion. Mae'r chwyddiant cymharol uchel yn debygol o effeithio ar gartrefi yn wahaniaethol gan effeithio'n arbennig o wael ar lawer o gartrefi incwm isel. Dengys dadansoddiad o batrymau gwariant fod cartrefi incwm isel yn gwario cyfran uwch o'u hincwm ar danwydd a bwyd na'r rhai sydd ar lefel uwch y dosbarthiad enillion²⁴. Mae'r ddwy eitem hyn wedi gweld cynnydd mawr sydd wedi codi chwyddiant yn gyffredinol yn uwch na tharged Banc Lloegr o 2 y cant. Ar gyfartaledd gwelir bod gan gartrefi incwm is

²⁰ Mae dadansoddiad pellach ar gael gan yr IFS (2010) Distributional Analysis of tax and benefit changes. <http://www.ifs.org.uk/publications/5313>

²¹ IFS (2010) The Impact of Tax and Benefit Reforms to be introduced between 2010-11 and 2014-15 in Northern Ireland. <http://www.ifs.org.uk/publications/5369>

²² IFS (2011) The impact of the tax and benefit changes to be implemented in April 2011. <http://www.ifs.org.uk/publications/5451>

²³ Yn hanesyddol mae CPI yn is na'r RPI gan fod CPI yn un o is-setiau'r mesur ehangach o chwyddiant yr RPI. Mae hyn yn golygu bod taliadau lles yn cynyddu ar gyfradd arafach nag o'r blaen ac ar gyfradd islaw'r gyfradd chwyddiant y mae unigolion yn ei thalu mewn gwirionedd (yr RPI).

²⁴ IFS (2011) The spending patterns and inflation experience of low-income households over the past decade <http://www.ifs.org.uk/publications/5606>

gyfradd chwyddiant uwch na chartrefi incwm uwch sy'n golygu eu bod yn wynebu gostyngiad mwy o faint mewn enillion gwirioneddol.

- C9.7** Mae'r newidiadau i dreth a budd-daliadau yn amlwg yn cael effaith wahaniaethol ar draws grwpiau incwm. Cânt effaith wahaniaethol hefyd ar draws mathau o gartrefi gan fod mesurau penodol a fydd yn effeithio ar rai cartrefi. Daw'r IFS i'r casgliad mai teuluoedd â phlant fydd ar eu colled mwyaf. Mae hyn am mai dyma'r grŵp y mae toriadau i greydau treth a'r cynnydd yng nghyfraddau Yswiriant Gwladol yn cael yr effaith fwyaf arnynt²⁵. O ganlyniad, bydd y newidiadau a wneir gan Lywodraeth Glymblaid y DU yn cael effaith negyddol ar dlodi plant, er bod yr effaith gyffredinol a welir yn fach.²⁶
- C9.8** O gymharu â chartrefi eraill, mae cartrefi pensiynwyr ond yn colli symiau cymharol fach o ganlyniad i newidiadau i dreth a budd-daliadau. Fel pob cartref, mae pensiynwyr ar eu colled o ganlyniad i'r cynnydd mewn TAW ac uwchraddio budd-daliadau anabledd drwy gyfrwng y Mynegai Prisiau Defnyddwyr yn hytrach na'r Mynegai Prisiau Manwerthu. Fodd bynnag, disgwylir i gartrefi pensiynwyr elwa ar y cynnydd ym Mhensiwn Sylfaenol y Wladwriaeth a'r newidiadau i'r Warant Credyd Pensiwn²⁷.
- C9.9** Mae rhywfaint o'r dadansoddiad cychwynnol o effaith y newidiadau i dreth a budd-daliadau yn ôl rhywedd yn dangos mai bach yw'r effaith wahaniaethol ar y cyfan. Bydd y newidiadau i dreth a budd-daliadau a gyflwynir erbyn 2014-15 yn golygu colled fwy i fenywod sengl na dynion sengl. Y golled arbennig o fawr i rieni unigol yn sgîl y diwygiadau hyn sy'n gyfrifol am hyn i raddau helaeth, ac mae dros 90% o'r rhieni unigol hyn yn fenywod²⁸.
- C10. Asesu'r newidiadau cyllidebol i lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant**
- C10.1** Cynhaliwyd asesiad llawn o'r effaith ar gydraddoldeb ar bolisiau lechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant i sicrhau eu bod yn rhoi sylw dyledus i oedran, anabledd, rhywedd a ailbennwyd, hil, crefydd neu gred, beichiogrwydd a mamolaeth, rhyw a chyfeiriadedd rhywiol, pan nodwyd y cynlluniau gwariant ar gyfer 2011-12 i 2013-14 yng Nghyllideb y llynedd. Mae tybiaethau sylfaenol y cynlluniau gwariant hyn yn ddigyfnawid i raddau helaeth, ac yn parhau yn berthnasol ar gyfer 2014-15.
- C10.2** Mae ystyriaeth ar wahân wedi ei rhoi i effaith y dyraniadau ychwanegol a gynhwyswyd yn y Gyllideb Ddrafft hon ar gydraddoldeb.

²⁵ IFS (2010) Distributional Analysis of tax and benefit changes. <http://www.ifs.org.uk/publications/5313>

²⁶ Daeth HMT i'r casgliad na fyddai'r diwygiadau yn cael effaith negyddol ar dlodi plant. Y rheswm dros yr anghysondeb rhwng dadansoddiad HMT a'r IFS yw bod yr IFS yn modelu diwygiadau Lwfans Tai Lleol, yn wahanol i HMT.

²⁷ IFS (2011) Average losses for pensioner households from tax and benefit changes to be introduced between January 2011 and April 2014 <http://www.ifs.org.uk/publications/5440>

²⁸ IFS (2011) The impact of tax and benefit reforms by sex: some simple analysis <http://www.ifs.org.uk/publications/5610>

- C10.3 Cyllid Orthopedeg Rheolaidd** - Caiff y cyllid hwn ei ddefnyddio i ddatblygu datrysiadau cynaliadwy i gyflawni targedau amseroedd aros orthopedig. Bydd hyn yn sicrhau triniaeth brydlon ar gyfer cleifion sy'n aros i gael eu hasesu a'u trin am gyflyrau perthnasol waeth beth fo'u rhywedd, hil, anabledd, oedran, cyfeiriadedd rhywiol, rhywedd a ailbennwyd, crefydd neu gred, ac felly nid oes unrhyw effaith fawr ar gydraddoldeb yn deillio o'r cyllid hwn.
- C10.4 Cymorth rheolaidd y GIG** - Caiff y cyllid hwn ei ddefnyddio i roi'r GIG ar sylfaen ariannol gadarn. Mae'n ofynnol i sefydliadau'r GIG sicrhau eu bod yn rhoi sylw dyledus i rywedd, hil, anabledd, oedran, cyfeiriadedd rhywiol, rhywedd a ailbennwyd a chrefydd neu gred wrth ddatblygu eu cynlluniau effeithlonrwydd, a chânt eu hatgoffa o'r gofyniad hwn pan gyhoeddir dyraniad adnoddau 2012-13 yn yr hydref.
- C10.5 Dechrau'n Deg** - bydd y cyllid hwn yn cynyddu nifer y plant sy'n elwa ar fuddsoddiad cynyddol mewn blynyddoedd cynnar. Fe'i targedir yn benodol at blant o deuluoedd difreintiedig sy'n byw mewn tlodi. Estyniad ydyw o bolisi sy'n bodoli eisoes ac sydd eisoes wedi ei ystyried o ran rhywedd, hil, anabledd, oedran, cyfeiriadedd rhywiol, rhywedd a ailbennwyd a chrefydd neu gred.
- C10.6 Presgripsiynau am ddim** - Bwriad y cyllid hwn yw parhau i sicrhau na fydd pobl ar incwm isel yn rhoi'r gorau i gymryd meddyginiaeth reolaidd a fyddai'n eu helpu i fyw bywydau iachach. Mae polisi presgripsiynau am ddim ar gael i bob un o drigolion Cymru, waeth beth fo'u rhywedd, hil, anabledd, oedran, cyfeiriadedd rhywiol, rhywedd a ailbennwyd, crefydd neu gred. Mae gorgynrychiolaeth o rai pobl â nodweddion gwarchoddedig ymhlith y rhai sydd ar incwm isel a dylent fod yn gallu manteisio ar bresgripsiynau am ddim.

Diweddariadau o adroddiad 2011-12:

- C10.7 Cefnogi Addysg a Hyfforddiant Gweithlu'r GIG** - Er bod gostyngiad mewn cyllid ni ragwelir y bydd hyn yn cael effaith anghymesur ar y dyletswyddau Cydraddoldeb. Serch hynny, mae hyn yn fater a gaiff ei adolygu'n gyson a chaiff yr Effaith ar Gydraddoldeb ei hailasesu pan fydd canlyniad yr Adolygiad Bwrsariaeth yn hysbys a phan fydd cynlluniau'r gweithlu wedi dod i law. Cwblhawyd yr adolygiad bwrsariaeth ym mis Gorffennaf 2011.
- C10.8 Hyrwyddo Gwella Iechyd ac Iach ar Waith** - mae'r materion y mae'r maes gweithredu hwn yn mynd i'r afael â hwy, megis ysmegu, bwyta bwyd afiach, diffyg gweithgarwch corfforol, canlyniadau gwael o ran beichiogrwydd ac amgylcheddau gwaith afiach, yn gysylltiedig ag anfantais gymdeithasol. Bwriedir i weithgareddau a ariennir ymdrin ag anghydraddoldebau yn benodol. Gallai lleihau cyllidebau gael effaith anghymesur ar grwpiau difreintiedig ac rydym yn cydnabod hyn. Ceir gostyngiad o £0.696m yn 2011-12. Wrth ddatblygu'r gwaith hwn yn y dyfodol, bydd swyddogion felly yn ceisio sicrhau na fydd yr effaith ar grwpiau difreintiedig yn anghymesur gan geisio adolygu'n rheolaidd yr angen am asesiad llawn o'r effaith ar gydraddoldeb.

C11. Asesu'r newidiadau cyllidebol i Lywodraeth Leol a Chymunedau

- C11.1** Wrth bennu'r dyraniadau cyllidebol, rhoddwyd ystyriaeth ofalus i effaith y newidiadau ar gydraddoldeb. Fel rhan o broses y Gyllideb y llynedd, gwnaethom gryn dipyn o waith i asesu effaith y cynlluniau a gyhoeddwyd gennym ar gydraddoldeb.
- C11.2** Nid yw tybiaethau sylfaenol dyraniadau eleni wedi newid o gymharu â chynlluniau y llynedd. Er enghraifft, mae'r diogelwch a roddir eisoes i gyllidebau gofal cymdeithasol awdurdodau lleol yn ystyried hyn yn ogystal ag adlewyrchu'n fwy cyffredinol yr angen i gynnal gwasanaethau i'r rhai mwyaf bregus mewn cymdeithas.
- C11.3** Mae cynnydd mewn dyraniadau ar gyfer blaenoriaethau fel Teithiau Bws am Ddim i Bensiynwyr a Phobl Anabl a'u Gofalwyr yn 2014-15 hefyd yn pwysleisio ein hymrwymiad i'r agenda cydraddoldebau.
- C11.4** Er bod cyllid yn cael ei ailflaenoriaethu o fewn y cyllidebau trafndiaeth a bod newidiadau strwythurol i gyllidebau llywodraeth leol a gwasanaethau cyhoeddus, nid oes unrhyw effeithiau posibl o ran cydraddoldebau.
- C11.5** Cynhelir Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar y cam nesaf o'r rhaglen Cymunedau yn Gyntaf ar yr adeg briodol.

Diweddariadau o adroddiad 2011-12:

- C11.6 Cronfa Arallgyfeirio Swyddfeydd Post** - bydd hyn yn dod i ben ym mis Mawrth 2012, gyda rownd derfynol yn cau ar 29 Ebrill 2011. Caiff rowndiau Hydref 2010 ac Ebrill 2011 eu dal fel cyfalaf yn unig. Byddwn yn comisiynu gwerthusiad annibynnol o'r Gronfa yn 2011 a fydd yn ystyried unrhyw fanteision cadarnhaol y cynllun ar gyfer grwpiau gwarchoddedig ac yn llywio proses ariannu swyddfeydd post yng Nghymru yn y dyfodol.
- C11.7** Bydd adroddiad drafft ar werthusiad annibynnol Cronfa Arallgyfeirio Swyddfeydd Post yn cael ei gyhoeddi yn ystod hydref 2011.

C12. Asesu'r newidiadau cyllidebol i Fusnes, yr Economi, Technoleg a Gwyddoniaeth

- C12.1** Cynhaliwyd proses asesu'r effaith ar gydraddoldeb pan nodwyd y dyraniadau dangosol yng Nghyllideb y llynedd ac mae'r gwaith hwn yn parhau i fod yn berthnasol gan mai dim ond mân newidiadau a wnaed i'r Gyllideb Ddrafft hon.
- C12.2** Mae Busnes, yr Economi, Technoleg a Gwyddoniaeth (BETS) ar hyn o bryd yn canolbwyntio ar asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb ar y cam cynllunio a gweithredu ar draws meysydd amrywiol yr Adran. Bydd pob asesiad yn cynnwys cynllun gweithredu a fydd yn nodi sut y bydd yr Adran yn ymdrin â meysydd o effaith anghymesur ar draws cwmpas ei gwaith.

C13. Asesu'r newidiadau cyllidebol i Addysg a Sgiliau

C13.1 Er bod y newid cyffredinol i'r gyllideb ddrafft yn gynydd, bydd yr Adran Addysg a Sgiliau yn lleihau rhai cyllidebau fel y gellir ailflaenoriaethu.

C13.2 Yr asesiad cychwynnol o'r gostyngiadau cyllidebol a gymhwysir o fewn y Gyllideb Ddrafft yw nad ydynt yn effeithio'n anghymesur ar y grwpiau penodol ar sail oedran, anabledd, rhywedd a rhywedd a ailbennwyd, hil, crefydd neu gred neu ddiffyg cred na chyfeiriadedd rhywiol. Fodd bynnag, bydd angen parhau i adolygu er mwyn asesu effaith y cyllidebau terfynol ar gydraddoldebau, a dilyn hyn drwy'r dyraniad pellach i raglenni penodol, a chyrrff allanol.

Diweddariadau o adroddiad 2011-12:

C13.3 CCAUC - Mae'r gostyngiadau a gymhwysir mewn perthynas ag Addysg Uwch ar lefel strategol. Y disgwyl yw y bydd llawer o'r gostyngiad yn cael ei gyflawni drwy weinyddu Addysg Uwch yn fwy effeithlon ac fel y cyfryw ni ddylai'r gostyngiadau gael effaith fawr ar ddysgwyr. Fodd bynnag gwneir dyraniadau i Sefydliadau Addysg Uwch penodol gan Gyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC). Mae CCAUC yn cynnal Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn rheolaidd ar newidiadau mawr i'w strategaethau a'i gyfundrefnau ariannu. Ar hyn o bryd, yn ogystal â derbyn y newidiadau cyllidebol ar gyfer 2011-12, mae'n wynebu newidiadau mawr i'w rôl a'i flaenoriaethau yng ngoleuni *Er mwyn ein Dyfodol* a'r newidiadau i ffioedd dysgu cyllid myfyrwyr, a gyhoeddwyd gan y Gweinidog ym mis Tachwedd 2010. Gall hyn olygu na fydd yn bosibl iddo gyflwyno Asesiad cywir o'r Effaith ar Gydraddoldeb tan hydref 2011.

C13.4 Cynhaliwyd Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb gan CCAUC ar nifer o feysydd penodol gan gynnwys:

- Strategaeth Gorfforaethol CCAUC 2010-11 - 2012-13;
- canllawiau ar strategaethau rhanbarthol;
- newidiadau i'r dull ariannu yn 2011-12, (gan gynnwys ymchwil o safon);
- canllawiau ar ddefnyddio Achredu Profiad a Dysgu Blaenorol;
- Polisi Gradd Sylfaen;
- canllawiau ar y Strategaeth Dysgu ac Addysgu ac Ehangu Mynediad;
- canllawiau ar y Strategaeth HCA;
- rheoli nifer y myfyrwyr llawn amser o 2011-12;
- canllawiau ar y Strategaeth Arloesi ac Ymgysylltu;
- canllawiau ar Gostau Astudio;

- trefniadau grant y Coleg Cymraeg Cenedlaethol.

C14. Asesu'r newidiadau cyllidebol i Dai, Adfywio a Threftadaeth

- 14.1** Cynhaliwyd asesiadau cynhwysfawr o effaith ar raglenni a pholisïau Tai, Adfywio a Threftadaeth pan nodwyd y cynlluniau gwariant ar gyfer 2011-12 i 2013-14 yng Nghyllideb y llynedd.
- 14.2** Mae tybiaethau sylfaenol y cynlluniau gwariant hyn yn parhau i fod yn berthnasol i 2014-15. Fodd bynnag, cynhaliwyd proses sgrinio ac nid oes angen Asesiadau llawn o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

Diweddariadau o adroddiad 2011-12:

- 14.3 Tai** - Fel rhan o gyllideb 2011-12, ymrwymodd yr Is-adran Tai i gynhyrchu Asesiad llawn o'r Effaith ar Gydraddoldeb i ystyried newidiadau i'r gyllideb hon. Wrth gwblhau'r asesiad hwn, cynhaliwyd trafodaethau helaeth â rhanddeiliaid a sefydliadau partner gan gynnwys dadansoddi a gwerthuso tystiolaeth. Cwmpasodd yr asesiad y Rhaglen Cefnogi Pobl, Gofal a Thrwsio Cymru, Ardaloedd Adnewyddu a Grantiau Tai Cymdeithasol ac fe'i cwblhawyd yn ystod cyfarfod o'r Panel IPM ar 6 Ebrill 2011. O ganlyniad i lwyddiant y panel hwn, cytunodd Llywodraeth Cymru ac aelodau allanol o'r panel i barhau â'r panel a chyfarfod yn rheolaidd i gynnal rhagor o Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb mewn perthynas â Thai yn ôl y galw.
- 14.4 Treftadaeth** - Cwblhawyd asesiad sgrinio ar **Llyfrgelloedd yn Ysbrydoli**. Mae CyMAL wedi anfon gwybodaeth at restr o grwpiau a sefydliadau yn ymwneud â chydraddoldeb er mwyn iddynt ymgynghori arni fel rhan o'i gynllun cyfathrebu.
- 14.5 Glasbrint Cydraddoldebau** - Canllawiau ymarferol i'r sector sy'n dwyn ynghyd, mewn un man, wybodaeth am gymalau perthnasol Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau a gafodd ei gadarnhau yn ddiweddar, darpariaethau perthnasol y Bil Cydraddoldeb (ar ôl iddo gael ei basio) ac ardaloedd i'w datblygu a grybwyllwyd yn Mesur Amrywiaeth a dehongliad o'r cymalau hynny. Y nod yw cael safbwynt hawliau dynol ar amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd - gyda'r pwyslais ar yr hyn y mae hynny'n ei olygu yn ymarferol. Cynhelir asesiad llawn o effaith ar y glasbrint cyn i'r gwaith ddechrau.

Templed Cryno Mynediad

- 14.6** "Mae'r Is-adran ar hyn o bryd yn ystyried y dystiolaeth sydd ar gael yn ymwneud ag agweddau amrywiol ar y gwaith, gyda'r bwriad o gynnal asesiad sgrinio a chwblhau Asesiad llawn o'r Effaith ar Gydraddoldeb os bydd angen. Bydd yr asesiad o'r Strategaeth Llyfrgelloedd yn mynd rhagddo yn ystod gwanwyn/haf 2011. Caiff asesiad ar y Templed Cryno Mynediad ei gynnal yn ystod 2011-12.

- 14.7** Penodwyd ymgynghorwyr drwy broses dendro agored a sefydlwyd grŵp llywio yn cynnwys cynrychiolwyr o'r sector amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd ac o grwpiau anabledd. Caiff y templed drafft ei ddatblygu erbyn mis Ionawr 2012.

Mynediad i safleoedd Cadw (Gostyngiadau yn y Gyllideb)

- 14.8** Mae'r maes polisi hwn yn mynd drwy'r broses IPM ac mae'r cam casglu gwybodaeth wedi ei gwblhau; casglwyd y wybodaeth hon, gan gynnwys tystiolaeth o gydraddoldeb ac ymchwil iddo, i bennu pa mor berthnasol yw mynediad am ddim i safleoedd Cadw mewn perthynas â chydaddoldeb a hawliau dynol.
- 14.9** Amlygodd y broses sgrinio effeithiau posibl ar Anabledd, Hil ac Oedran a bydd yn symud ymlaen at asesiad manwl.

C15. Asesu'r newidiadau cyllidebol i'r Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy

- C15.1** Nid oes unrhyw newidiadau sylweddol i gyllideb 2012-13 o gymharu â chyllideb derfynol y llynedd. Gwnaed newidiadau mawr bryd hynny i'r dyraniadau yng ngoleuni setliad y DU a bydd y cyllidebau unigol hyn yn parhau ar y lefelau hynny hyd at 2014-15. Bydd ein hymyriadau yn parhau i ganolbwyntio ar ddiogelu'r rhai mwyaf bregus yn ein cymdeithas, gan hyrwyddo datblygu cynaliadwy a sicrhau y bodlonir ein hymrwymiaidau rhyngwladol. Fel y cyfryw ni fydd angen rhagor o Aseidiadau o Effaith ar Gydraddoldeb.

C16. Yr Adrannau Canolog

- C16.1 Yr Is-adran Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant** - Nid oes unrhyw newidiadau i'r gyllideb ac nid oes unrhyw newid i'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb a gyhoeddwyd yn flaenorol.
- C16.2** Sicrhawyd bod cyllid ar gael yn 2011-12, drwy'r Gronfa Hyrwyddo Cydraddoldeb, ar gyfer lansio a datblygu Rhwydwaith Menywod Cymru gyfan a digwyddiadau i ddathlu cydraddoldeb ac amrywiaeth, gyda chysylltiad ag un neu fwy o'r nodweddion gwarchoddedig a geir yn Neddf Cydraddoldeb 2010 ac ar gyfer digwyddiadau i ddatblygu Diwrnod Rhyngwladol y Menywod 2012.
- C16.3 Cynhwysiant Digidol** - Nid oes unrhyw newidiadau i'r gyllideb ac nid oes unrhyw newid i'r Aseiad o Effaith ar Gydraddoldeb a gyhoeddwyd yn flaenorol.

Atodiad D – Geirfa

Adnoddau (refeniw gynt)	Gwariant cyfredol, er enghraifft arian i dalu cyflog gweithwyr y sector cyhoeddus ac i brynu nwyddau a gwasanaethau traul.
Adnoddau Anghyllidol (adnoddau nad ydynt yn arian parod gynt)	Mesurau croniadau a gynhwysir mewn cyllidebau i sicrhau eu bod yn adlewyrchu cost economaidd lawn gweithgareddau er nad oes cysylltiad uniongyrchol â ffrydiau arian parod yn y cyfnod dan sylw – er enghraifft, dibrisiant a darpariaethau. Ni ellir defnyddio'r DEL adnoddau anghyllidol i ariannu gwariant DEL adnoddau cyllidol.
Adnoddau Cyllidol (adnoddau sydd bron yn arian parod gynt)	Mesurau croniadau sydd fel rheol yn troi'n ffrwd arian parod yn fuan, er enghraifft, tâl, caffael cyfredol, grantiau refeniw a chymorthdaliadau.
Adolygiad o Wariant	Bob dwy neu dair blynedd mae Trysorlys EM yn adolygu gwariant pob adran yn Llywodraeth y DU ac yn pennu cyllidebau ar gyfer y tair blynedd i ddod. Mae'r cyllidebau ar gyfer y gweinyddiaethau datganoledig yn deillio o'r cyllidebau hyn drwy fformwla Barnett.
Cam Gweithredu	O fewn pob Maes Rhaglen Wariant, dyrennir cyllidebau i nifer o is-raglenni a elwir yn Gamau Gweithredu. Mae tablau sy'n dangos y cyllidebau ar lefel y Camau Gweithredu ar gael yn: http://wales.gov.uk/budget
CNLC	Corff a Noddir gan Lywodraeth Cymru
Costau Uniongyrchol ar Gronfa Gyfunol Cymru	Gwariant y mae'n ofynnol yn gyfreithiol gofyn i Gronfa Gyfunol Cymru ei dalu'n uniongyrchol ac felly nad yw'n sgorio yn erbyn cyllidebau Llywodraeth Cymru nac unrhyw gorff arall. Ymhlith y Costau Uniongyrchol mae cyflog y Llywydd a'r Archwilydd Cyffredinol.
Cronfa Gyfunol Cymru	Y cyfrif sy'n derbyn yr arian sydd i'w ddefnyddio gan Lywodraeth Cymru, Comisiwn y Cynulliad, yr Archwilydd Cyffredinol ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn unol â phleidlais Senedd y DU.

Cwmpasoedd gwariant	Disgrifiadau o'r dibenion penodol y mae Gweinidogion Cymru wedi'u hawdurdodi gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i wario adnoddau arnynt. Mae Disgrifiadau o'r Cwmpasoedd a'r terfynau o ran adnoddau wedi'u cynnwys yng Nghynnig y Gyllideb Flynyddol. Mae'r cwmpasoedd yn cyfateb i'r MEGiau.
Cyfalaf	Gwariant sy'n arwain yn bennaf at ased ffisegol, er enghraifft adeilad newydd. Mae gan gyllidebau DEL a Gwariant a Reolir yn Flynyddol Llywodraeth Cymru derfynau gwahanol ar gyfer cyfalaf a refeniw.
Cyfanswm y Gwariant a Reolir (TME)	Cyfanswm y Terfyn Gwariant Adrannol yn ogystal â'r Gwariant a Reolir yn Flynyddol.
Cyllidebu adnoddau	Mae cyllideb Llywodraeth Cymru wedi'i phennu ar sail adnoddau sy'n deillio o wybodaeth am groniadau. Mae'r wybodaeth am groniadau yn mesur adnoddau wrth iddynt gael eu defnyddio yn hytrach na phan delir yr arian parod. Felly, er enghraifft, mae cyllideb adnoddau yn cynnwys ffi am ddibrisiant, ffordd o fesur yr asedau cyfalaf a ddefnyddiwyd neu a dreuliwyd.
Cynnig y Gyllideb	Y dull a ddefnyddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i roi awdurdod i Weinidogion Cymru wario adnoddau hyd at lefel benodol ar ddibenion penodedig a thynnu arian parod hyd at derfyn penodol, o Gronfa Gyfunol Cymru.
Derbyniadau	Mae rhai rhannau o weithgarwch Llywodraeth Cymru yn creu incwm, er enghraifft, drwy werthu neu rentu asedau. Caiff y rhain eu cynrychioli yn y gyllideb fel ffigurau negyddol.
Dibrisiant	Y gostyngiad yng ngwerth ased yn sgil traul, oed a'r ffaith ei bod wedi darfod. O ran cyllidebu adnoddau, mae dibrisiant yn rhan o DEL Llywodraeth Cymru ond mae'n eitem DEL adnoddau anghyllidol.
Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME)	Gwariant na all yn rhesymol fod yn destun cyfyngiadau cadarn, aml-flwyddyn yn yr un ffordd â DEL, ac sydd felly'n cael ei adolygu ddwywaith y flwyddyn fel rhan o brosesau Cyllideb ac Adroddiad Rhag-gyllidebol Trysorlys EM. Mae Gwariant a Reolir yn Flynyddol, fel rheol, yn cynnwys rhaglenni sy'n fawr, yn ansicr ac yn ymateb i'r galw, er enghraifft benthyciadau i fyfyrwyr.
Maes Rhaglen Wariant	O fewn pob MEG, caiff cyllidebau eu dyrannu i Feysydd Rhaglenni Gwariant yn ôl y math o wasanaethau y byddant yn eu darparu.

**Prif Grŵp
Gwariant
(MEG)**

Caiff DEL Llywodraeth Cymru ei rannu'n nifer o Brif Grwpiau Gwariant. Ar hyn o bryd mae 7 ohonynt: Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Phlant; Llywodraeth Leol a Chymunedau; Busnes, Menter, Technoleg a Gwyddoniaeth; Addysg a Sgiliau; Yr Amgylchedd a Datblygu Cynaliadwy; Tai, Adfywio a Threftadaeth a Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu.

**Terfyn
Gwariant
Adrannol
(DEL)**

Terfyn y gyllideb aml-flwyddyn ar gyfer Llywodraeth Cymru a bennwyd gan Drysorlys EM. Caiff y DEL ei gynllunio a'i reoli ar sail tair blynedd mewn Adolygiadau o Wariant.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich Arian -

Cyllideb Twf a Swyddi

Hydref 2011

www.cymru.gov.uk

Mae'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2012-13 yn nodi cynlluniau gwariant Llywodraeth Cymru am y tair blynedd nesaf.

Mae'r cynigion yn gydnaws â'n Rhaglen Lywodraethu sy'n amlinellu'r hyn rydym yn ceisio'i gyflawni, y prif gamau y byddwn yn eu cymryd i sicrhau gwelliannau a sut y byddwn yn monitro'r cynnydd.

Er gwaethaf yr hinsawdd ariannol anodd, rydym wedi gwneud y gorau o'r adnoddau sydd ar gael i gefnogi'r blaenoriaethau sy'n bwysig i bobl Cymru – swyddi a thwf, addysg, iechyd a chymunedau cryfach.

Mae'r Gyllideb Ddrafft yn cyflwyno'r cynlluniau gwariant ar gyfer 2012-13 a 2014-15. Fe'i lluniwyd i annog twf economaidd ac i gefnogi swyddi, tra'n sicrhau cydraddoldeb, cynhwysiant a chyfiawnder cymdeithasol ar gyfer Cymru gyfan, a diogelu'r rhai sy'n fwyaf agored i niwed.

Mae'r Gyllideb yn cynnwys amrywiaeth o fesurau a fydd yn cefnogi swyddi, ac yn helpu busnesau yng Nghymru i gystadlu a thyfu.

Mae'n cadarnhau dull mwy strategol o fuddsoddi cyfalaf, sy'n hanfodol i wasanaethau cyhoeddus modern ond hefyd yn angenrheidiol i gefnogi'r economi. Byddwn yn datblygu Cynllun Seilwaith Cenedlaethol ac yn cymryd cyfleoedd i roi hwb i fuddsoddi yn seilwaith Cymru drwy amrywiaeth o ddulliau arloesol.

Byddwn yn parhau i wella caffael ar draws sector cyhoeddus Cymru er mwyn sicrhau nwyddau a gwasanaethau effeithiol a gwerth am arian. Bydd ein cymunedau'n elwa o'n cefnogaeth ni i economi Cymru drwy'r defnydd creadigol o gontractau i ddarparu gwaith lleol a chyfleoedd hyfforddi newydd.

Byddwn yn dyrannu dros £129 miliwn yn ystod y tair blynedd i gefnogi ein 'Pump am Ddyfodol Tecach'.

Bydd dyraniadau'n cynnwys:

- cyllid i ddarparu ein cynllun Twf Swyddi Cymru newydd. Bydd y cynllun hwn, sy'n werth £75 miliwn, yn cefnogi pobl ifanc a busnesau, ac yn rhoi iddynt hyfforddiant addas a chyfleoedd am swyddi;
- mwy o wariant rheng flaen ar gyfer ysgolion, gyda £27 miliwn yn ychwanegol yn 2014-15;
- cyllid ychwanegol a fydd yn sicrhau 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol newydd yr Heddlu; a
- £55 miliwn dros dair blynedd i ddyblu nifer y plant sy'n elwa ar y Rhaglen Dechrau'n Deg.

Yn ystod y tair blynedd nesaf byddwn yn buddsoddi £288 miliwn yn fwy yn y gwasanaeth iechyd er mwyn cynnal a moderneiddio gwasanaethau o ansawdd uchel.

Mae gan Lywodraeth Cymru hanes llwyddiannus o ran rheoli ein hadnoddau, ond mae'r toriadau gan Lywodraeth San Steffan yn mynd yn rhy bell yn rhy sydyn. Dyna pam bod pecyn ariannu tecach i Gymru, sy'n rhoi'r gallu inni fenthyca er mwyn ariannu prosiectau cyfalaf, yn flaenoriaeth mor bwysig. Byddwn yn parhau i chwarae rôl adeiladol mewn trafodaethau rhynglywodraethol i adolygu cyllid Cymru a gweithio'n agos â'r Comisiwn Datganoli yng Nghymru i ystyried datganoli rhagor o bwerau ariannol.

Jane Hutt

Y Gweinidog dros Gyllid ac
Tudalen 129
Arweinydd y Tŷ

Eitem 3

Welsh Government budget 2012/13 Submission to Finance Committee September 2011

Introduction

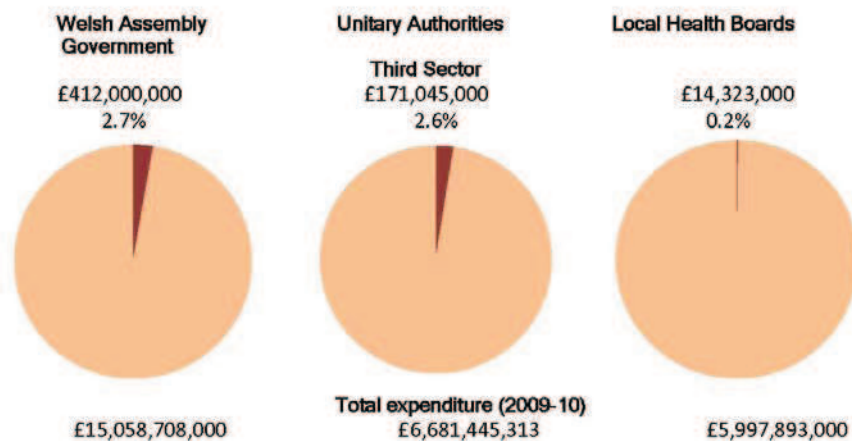
1. Wales Council for Voluntary Action represents, campaigns for, supports and develops voluntary organisations, community action and volunteering in Wales. It represents the sector at UK and national level; and together with a range of national specialist agencies, county voluntary councils, volunteer centres and other development agencies, it provides a support structure for the third sector in Wales. It has 3,000 members, and is in touch with many more organisations through a wide range of national and local networks.
2. WCVA has prepared this paper in consultation with the umbrella bodies and networks in membership of the Third Sector Partnership Council.

Summary of main points

3. This paper sets out issues that we hope will assist the Finance Committee in their scrutiny of the Welsh Government budget for 2012/13 and beyond. In particular it highlights the following:
 - It should be a priority to maintain support for third sector organisations who are able to maximise resources available in the community, lever other funding into their community, and support the massive contribution made by volunteers.
 - Public sector funding for the third sector is a very small part of overall expenditure, and reductions will have a negligible impact on the savings that need to be made.
 - Nevertheless, third sector organisations are acutely aware of the funding situation and are always exploring ways of reducing costs.
 - Reductions in funding for the third sector may have a multiplier effect by losing additional funding and resources levered in on the basis of public sector funding.
 - Reducing funding for preventative work, early intervention and building community capacity and resources will lead to greater demands for more expensive statutory services.
 - Building on the sector's ability to deliver services in new ways that involve 'co-production' with citizens and communities - working in partnership with service providers to address their own needs - should be a priority for the continuing public service reform programme.
 - The assessment of how budget decisions impact upon the third sector should include the outcomes and added value that the sector produces from government funding, and not simply the cost.
 - Clarity is required about the circumstances in which procurement or grant-funding are used to fund third sector services, with a presumption that collaborative arrangements with the third sector are used unless there is a legal requirement for procurement.

The funding context

- Many third sector organisations neither seek nor receive public funding. They are small groups and self finance their own activities. Public sector funding is, however, of major importance to many organisations and to the people and communities with whom they work. For some organisations it provides the revenue platform for a wide range of activities and services that are an essential component of the wider public services on which people and communities depend. Other organisations (for example, village halls and community centres) may access capital grants that underpin their ability to generate their own revenue.
- Over the last decade WCVA's third sector almanac has assembled an increasing accurate understanding of how the third sector is funded in Wales. The most recent figures available indicate that around 32% of the sector's funding in Wales is from the Welsh Government and UK Government, and around 13% is from local government and local health boards.
- Whilst this is vital for the organisations concerned, it represents a tiny element of the total budgets of the public sector funders - see below.

- The Welsh Government only spent 2.7% of its total budget on the sector in 2009-10. Local government spends only 2.6%. Funding from health bodies has failed to keep pace with inflation over the same period, and only 0.2% of total health spend in Wales is invested in the third sector. In each case this represents a lower percentage than previously funding levels.
- In the current year, the sector has faced real cuts. Organisations working in Wales with funding from the Home Office and other non-devolved departments have experienced disproportionate cuts that have impacted on some of the most vulnerable people in Wales. Whilst organisations funded by the Welsh Government have not to date suffered the major cuts faced by organisations in Wales funded by the UK Government, they are nevertheless seeing their income drop in real terms over the next three years.

9. Against the background of cuts, the sector faces increasing demand for services. Previous recessions have demonstrated, perhaps unsurprisingly, that the human costs of growing financial hardship are increases in family breakdown, drug and alcohol problems, mental ill-health, domestic abuse and homelessness. There is strong evidence that the increases in demand for services helping people overcome these issues will be exacerbated by the UK welfare reform changes. Third sector organisations are at the frontline of responding to these pressures, and will be responding to greater demand without increased resources, and many with reducing income.
10. The continuing pressures on public expenditure are well recognised by the third sector and it is understood there will be reductions. There are good reasons, however, to protect funding for the third sector in the current economic climate. It employs 51,000 people, and involves over 1.1 million volunteers who not only provide real benefits for people and local communities, but also develop their own skills and abilities through their volunteering, and through their engagement in their communities. Mobilising community effort and self-help has always been important, and becomes increasingly so in the current environment.
11. Local enterprise and community involvement are equally important in contributing to community and economic regeneration, helping to create employment, raise skill levels and tackle poverty-related problems.
12. The third sector is an effective mechanism for the achievement of wide reaching public policy goals. It follows, therefore, that the third sector and government should work in partnership to understand more fully the social return on investment that the third sector can deliver, and to maximize the contribution the sector can make to Welsh public life and civil society in a changed economic landscape.
13. The sector recognises the pressures that there will be on the budget, but short term cuts in support for the sector could store up problems in the future. Priority therefore should be given to spend that:
 - Addresses the immediate service needs of people in Wales
 - Protects the integrity of the sector to enable it to continue to address the current and unanticipated needs in the long-term
 - Offers the best value for the Welsh pound by leveraging in resources (financial and human) from other sources
 - Fosters self-help and initiative, and individual and community responses to needs

Efficiencies

14. Given the small scale of public sector funding for the third sector as part of total government spend, cost savings by third sector organisations will have a marginal impact on the wider public expenditure saving that needs to be made. Reduced funding will, however, have a significant effect on the ability of third sector organisations to mobilise and lever in additional resources, which they could normally secure. Therefore the negative impact on people and communities will be proportionately greater; leading to a greater burden on public expenditure in the longer-term.

15. Nevertheless, there are a number of ways in which different third sector organisations are responding to the current public expenditure situation. For example:
- Community Housing Cymru and Care and Repair Cymru have created a group structure, sharing back-office services and a single group chief executive
 - There have been mergers between two Women's Aid Groups and Llamau
 - A group of third sector substance misuse providers have created, with support from the Welsh Government, a new joint company which has bid successfully for national contracts, and has the potential to develop shared services and support
 - St David's Foundation Hospice Care and Usk House Day Hospice have merged and will be able to enhance their services across a wider geographical area
 - AWETU and Cardiff and the Vale Coalition of Disabled People are merging and will share office space
 - The Crossroads schemes in Ceredigion, Pembrokeshire and Powys have formed a single organisation, Crossroads Mid and West Wales, unifying their administrations and operational management, and creating a more sustainable entity
 - The CIC (Conwy Intermediate Care) Start Project brings together statutory and third sector bodies to complement Intermediate Care services in Conwy
7. The third sector infrastructure recognises the importance of collaboration and merger, and encourages its members to consider joint working so that they are in a position to respond to a changing environment and make informed decisions about whether collaborating or merging is in the best interests of their service users. WCVA and CVCs provide support for those organisations who want to explore joint working as part of the commitments in the Partnership Agreement with Welsh Government. A number of national umbrella organisations also provide support and guidance for their members on this subject.

Reducing and avoiding costs, and adding value

16. The bigger challenge is to ensure continued support for third sector organisations whose work:
- Focuses on prevention or early intervention, avoiding or reducing much greater public expense over a relatively short period of time
 - Draws in additional resources (financial and human) to provide more value for people and communities
 - Builds capacity in communities to take their own action and enable people to support each other and promote mental well-being
 - Is indispensable in that no other agency or group of agencies could credibly provide the service offered
 - Provides more efficient and effective ways of meeting objectives
17. Uniquely, the third sector almost always adds direct cash value to any funding it receives from the public sector, drawing in funding from additional sources as well as adding direct value in kind through volunteer effort. It also generates other added benefits, through engagement with citizens and services users, opportunities for participation and links with wider sources of community support. The benefits of supporting the sector are illustrated in the points that follow.

18. Research carried out by WCVA on behalf of the Welsh Government mapped the health, social care and wellbeing services provided by third sector organisations in Wales. This found that the sector provided an estimated total service budget of £292 million; of this, just under 50% was provided by the Welsh Assembly Government, local authorities and the NHS. For every £1, the sector secured over an extra £1 from other sources. The same research showed that at least 120,000 people were involved in providing these health and social care services. There were over 30,000 employees, 5,000 trainees, and 85,000 volunteers. Volunteers, in fact, provided the equivalent of nearly 30,000 full time posts.
19. Care and Repair Cymru has identified that each £1 it spends to enable older and disabled people remain in their own homes saves public services £8 by avoiding the costs of residential care and more expensive support.
20. The Matrix research into housing-related support - commissioned by the Welsh Government - showed that for every £1 spent, £1.68 was saved across other policy areas such as community safety and health. Housing-related support in Wales is provided primarily by third sector organisations. One organisation that provides accommodation for seven adults who require an intensive level of support saved the local authority £0.5million in its first year by bringing clients who were based out of county back to their home area.
21. Research elsewhere in the UK into the Partnerships for Older People Projects pilot programme demonstrates that prevention can be both effective and deliver value for money: for every £1 spent on preventive services, there was an average £1.73 benefit to the health and social care economy, even in the short term.
22. Each £1,000 provided by Environment Wales to community projects levers in a further £2,000 in cash or kind from other sources and recruits seven volunteers. In 2009-10, 160 grants totalling £610,335 enabled 6,641 volunteers to undertake 171,440 hours of action for the environment and levered in £1,305,146 in additional funding.
23. For the past three years, initially Brecknock & Radnor Crossroads and then Crossroads Mid & West Wales, has been delivering a pilot project in Powys, aimed at supporting people living with cancer and their carers. During the period of the project to 31 August 2010, 119 patients and their carers have benefited; 59 patients had a terminal diagnosis and 47 (80%) were able to die at home. The estimated savings to the NHS during this period exceeds £250,000, generated by a service that costs £50,000 pa.

Public service innovation

24. The preceding examples illustrate the benefits of working in partnership with third sector organisations in public service design and delivery. It is increasingly important to develop innovation and new models of service delivery in the light of both the future demographic pressures and needs, and the public expenditure situation.
25. There is a growing recognition that government and public sector funding alone, regardless of its level of resources, is unable to meet the aspirations of citizens, for a safe, sustainable healthy and happy life. Services, however well resourced or

carefully delivered will not succeed unless they engage the individuals and communities who use them.

26. There are ways of developing future public services which create a bigger 'cake' and which deploy not just public sector staff and budgets, but also users, families, neighbours, local third sector organisations and the wider community in a 'total service' which goes beyond traditional service provision and releases new resources, skills and energies. It means commissioned services and self-organised support complementing each other rather than operating in isolation. This needs a new equation that measures the *total value* of a service and benefits for the citizen (taking account *all* resources deployed - employed staff time, user input, volunteer time, community support groups) against the public sector investment. The prize is to use our public funding in ways that lever in additional resources - to achieve better value for the citizen.
27. This could mean a new approach based on co-design and co-delivery of public services, where activities and services are designed and delivered by a wide range of actors - bringing together the independent third sector and the public sector with the citizen and the community at the centre. It means investing in community capacity and initiative in order to provide mutual support that complements, and reduces demands on, other services. The approach can involve:
 - Citizen-directed support
 - Service user led services
 - Community led services
 - Mixed volunteer and staffed services
 - Integrated services.
28. This is already happening in Wales, delivering enhanced services at reduced cost. Examples include:
 - Out-of-hours transport from hospital and support for older people who are clinically able to return to home, helping to avoid re-admissions. The saving on the cost of re-admissions more than covered the cost of the service in 2009.
 - Involving volunteers in longer term support and relationships with young people leaving care and, in turn, care leavers volunteering themselves through Millennium Volunteers
 - Involving volunteers in enhancing the experience of patients in hospitals in an organised, union-approved way.
 - Integrating statutory and third sector services into a seamless Intermediate Care Service.
 - Direct payment schemes which increase user satisfaction, independence and control, and also produce both savings and an enhanced service.
 - Community alliances bringing together people needing care and support with local groups to build formal and informal networks and structures to meet their needs.

Collaboration between the public and third sectors

29. Achieving a joined-up approach to public service delivery requires further progress in collaboration between the public and third sectors.

30. In the design and delivery of public services, there is a long-standing commitment to partnership with the third sector, promoted by successive governments and evidenced in local arrangements with local government and local health boards.
31. But there are also tensions that undermine the commitment. The third sector is already a significant public service provider. The new Welsh Government has indicated that it does not want the market and the private sector determining or delivering public services. In reality, however, both the Welsh Government and local authorities are promoting competitive procurement of services where there is no legal requirement to do so (and replacing, in some cases, long-standing grant funding arrangements). The consequence is that the third sector and private sector can end up competing for contracts where cost overrides quality and take no account of added value/community engagement support.
32. We do need to revitalize the relationship between the public and third sectors in a way that values third sector and volunteering as a positive force based upon shared values and partnership and collaboration, not just between elements of public sector but between public and third sector as well. We would like government to reverse the trend to procurement where this is not a legal requirement with greater use of grants and service level agreements, organised in ways that ensure value for money and best value. Where there is a legal requirement, we must ensure that service specifications do take account of (and assess and score) the added value of community engagement and involvement.

Focus on delivery

33. The focus on delivery is welcomed. Many third sector organisations are well placed to deliver effectively and rapidly. Sometimes arrangements for delivery are over-complicated by bureaucratic, over-complex and ultimately ineffective procurement processes. As suggested above, where government is confident about the ability of certain organisations to deliver specific services, a collaborative rather than competitive approach may be far better suited to achieving effective delivery.
34. It is important, however, that the focus on delivery does not unintentionally adversely affect support for specialist and generalist umbrella bodies. There are a range of significant organisations core funded by the Welsh Government that act as support and intermediary bodies, supporting local organisations on the ground to interpret Government policy and work to put policy into action. This is a role that is recognised by Government officials as something they have neither the skills, capacity nor networks to undertake.
35. Such organisations therefore may not deliver directly, but they do know from their membership, and more widely, that their support and expertise is welcomed and necessary for the actual delivery of actions towards producing the desired outcomes. Whilst such organisations can to some extent reframe their functions to reflect the new paradigm, they are concerned that the focus on delivery and outcomes has the potential to marginalise their crucial work. As such, at a time of financial constraint those in the third sector that undertake such functions may be regarded as a lower priority for funding. On the contrary, their functions are of greater importance in a period of funding pressures, helping organisations to adapt and maximize the additionality that they bring to their services and activities.

Individual budget areas

Business, enterprise and technology

36. The third sector in Wales has an annual income of £1.6 billion. There are 51,000 paid posts in the sector - 2.5% of the Wales workforce. The sector employs more people than farming, agriculture and fisheries; in one county, collectively the third sector is the second largest employer.
37. The small scale of most organisations also means that their economic impact is very local. Their money (and that of their staff) is spent and recycled in the local community.
38. For these reasons future plans for business and enterprise support could place greater emphasis on growing the economic contribution of the third sector, including through targeted business advice and access to finance for start-up and expansion.

Central Services and Administration

39. Third sector organisations and the programmes they deliver make a real difference to marginalised, vulnerable and discriminated groups lives and opportunities. Therefore the third sector has crucial role in supporting the Welsh Government in making Wales a fair and equal nation. This is demonstrated in its recognised role in the Equality Act public sector duties through empowering and supporting marginalised and discriminated groups to being involved in the design and delivery of services in Wales.
40. We hope that future spending plans will continue the Welsh Government's commitment to supporting the equalities organisations in the third sector through the Advancing Equality Fund and the Inclusion Grant. This is especially essential to organisations when funding is being lost through reductions in other sources. We also hope the Welsh Government continues to recognise the value that network and umbrella organisations have in supporting the voice of marginalised groups to be heard at national and local levels.
41. Digitalisation of public services will disproportionately affect those who are digitally excluded, most of which are already disadvantaged and vulnerable. The third sector has a key role in supporting people to become digitally included, as identified in the *Delivering Digital Inclusion: A Strategic Framework for Wales*. We hope that the Welsh Government recognises the capacity building that is needed within the sector to support this agenda.

Education and skills

42. The voluntary youth work sector in Wales is estimated to involve more than 250,000 young people and at least 30,000 adult volunteers. It plays an exceptionally important role in supporting the development, well-being, self-esteem, employment skills and life skills of young people. Direct funding from the Welsh Government to the voluntary sector is small, especially compared to the funding available for local authority provision. Because of this historical imbalance and low level of financial support, the voluntary youth sector is facing severe difficulty in trying to absorb the planned reductions whilst maintaining services to young people in accordance with the National Youth Service Strategy for Wales. The youth sector needs core

funding to ensure that it can develop opportunities for young people and support its volunteers.

43. Financial pressures on the youth sector may be made worse because local authority funding for voluntary youth organisations is likely to be reduced at a time when the work of youth and other voluntary organisations is crucial to the health, wellbeing, and education of the population of Wales and to our ability to maintain essential services and economic stability. The removal of hypothecation by the Welsh Government for funding for local authority youth services is likely to increase the downward pressure on resourcing for voluntary organisations.
44. The sector also has a crucial role to play in engaging with, and creating employment opportunities for disaffected and unemployed individuals. This approach produces a triple benefit: helping individuals, enabling third sector organisations to grow capacity and benefitting society in supporting the growth of socially useful and socially responsible work in the economy. This helps to minimise the welfare bill and maximise people's entry into work, which generates income for the state, its citizens and public services.
45. The sector has an extensive track record in running projects focused on the hardest to reach groups through a proven cost effective model for dealing with the multiple barriers individuals face. It currently delivers a range of engagement and employment related projects that include a £34 million investment project that is aiming to improve the employability of over 20,000 people and over £24 million in 5,000 job creation and employment schemes that have replicated real conditions of work for a fixed period of time and provided confidence and skills that have resulted in over 50% of the participants have gained sustainable employment.
46. The sector continues to innovate in this area and is currently working with Welsh Government and BIG in piloting a range of opportunities aimed specifically at the 16-24 year olds including those that are Not in Education, Employment or Training (NEET) and at risk of becoming NEET. These include:
 - Over 300 localised employment opportunities for 16/17 year olds
 - Over 900 Internship opportunities
47. The sector is continually piloting new, localised, approaches to tackling unemployment and economic inactivity and supporting employability projects that are linked to regeneration and reducing child poverty. The sector would hope to widen and deepen its partnership with Welsh Government to advance this objective in the future.
48. We hope that future spending plans will build on and extend these successes.

Environment and sustainability

49. The third sector is recognised in The Climate Change Strategy as a key stakeholder in delivering carbon reductions, raising awareness of climate change issues, changing behavior and enabling our communities to be resilient to the impacts of climate change. The challenge of climate change requires action at all levels with increasing recognition that individual and community action will precede the political action which will ultimately be needed. Both campaigning and grass-roots action are likely to be driven by the third sector.

50. Environmental organisations range from very small groups working to get people involved in local action on environmental improvements, such as river clean-ups, to major organisations providing significant services in areas such as recycling. They involve thousands of people of all ages as volunteers and contribute to the economy through social enterprise. They bring much wider benefits - promoting health and wellbeing, improving skills, building confidence, developing strong communities and social capital. They also contribute to increasing opportunities for generation of income for communities through renewable energy generation.
51. We hope that future spending plans will continue the Welsh Government's commitment to supporting the third sector to undertake climate change activity and environmental improvement through Environment Wales and behaviour change programmes.
52. In addition to environmental organisations, there are many more organisations within the sector who could contribute to the sustainable development agenda. Community organisations and organisations who work to advance social justice could, with support, incorporate an environmental and/or carbon reduction element to their activities and vice versa. We hope that future spending plans will include consideration for grants to support this type of activity.
53. A Survey of Funding of Municipal Waste Management Kerbside Collection in Wales undertaken by RPS Planning in Development in 2007 indicated that community recycling organisations collected recyclates at a cost per individual collection of £0.24, significantly less than private contractors (£0.59) and local authorities (£0.72). The same study estimated that the headline figures of the costs of kerbside recycling collection services in Wales could be reduced by £21.2m *per collection* by using community recycling organisations as the most cost effective providers. We hope that future spending plans will take account of these benefits, and seek to ensure a greater role for community recycling organisations

Health and social services

54. The third sector is recognised as a partner in the planning and delivery of both health and social services. There are a large number of organisations involved - encompassing advocacy; advice services; benevolent health services; family welfare; physical disabilities; learning disabilities; counselling; carers; addictions; older people; mental health; general health and wellbeing; specific health conditions; emergency relief and self help. This is a considerable force in providing health and social care, with a delivery arm across different client groups and our communities. The large number of organisations does not in general mean that there is duplication - each organisation has come into being in response to unmet need and to take action to improve conditions and lives.
55. Work is in hand to rationalise Welsh Government funding for the sector through its Grant Schemes for Voluntary Organisations operating on an all-Wales basis in the Health and Social Care Sector (Physical and/or sensory disabilities, learning disabilities, carers, older persons and mental health sectors). WCVA has welcomed being invited to be involved in the grant assessment panel. However this particular grant, in 2011/12, was subject to a five percent reduction which is at odds with the general protection of social care funding. We are concerned that this may signal a

trend in future spending practices and are concerned that future spending plans do not single out third sector schemes for further reductions.

56. In terms of accountability, Local Health Boards have been identifying which third sector services are funded and reviewing this. Both the Welsh Government and Local Government also need to be able to provide definitive listings of what is funded, and transparency as to how this allocation of resources compares to their overall funding to ensure that the sector is treated equitably.
57. This need for transparency and accountability becomes even greater with the move to the commissioning and procurement of social services at regional 'LHB footprint' level, in order to ensure that service delivery at the local community level where the third sector brings added value is both enabled and supported.
58. In terms of health care, the restructuring of the NHS aims, through the enhancement of the quality, performance and accessibility to NHS services, to improve the levels of health and wellbeing in Wales. There is a focus on developing more effective early intervention and long-term community based support; improved partnership working; citizen engagement in the planning and improvement of service delivery and the sharing and better uptake of best practice. The third sector has become increasingly frustrated in terms of any movement in resources to community-based support. We hope that future spending plans will demonstrate that essential on-the-ground services to the most vulnerable will be at least maintained, given the pressure to make savings, including efficiency savings, across the board.
59. Mental health organisations have concerns that what is happening at the local level is in stark contrast to the national steer of early intervention and prevention. At the local level funding is being cut, resulting in limited access to mental health services through statutory referral only. This is not an efficient use of resources and would actually cause the need for more expensive, intensive health service interventions as availability of low level support services is reduced. This worrying change in local support service provision also has to be seen in the context of the impacts of changes in benefits, which will, of course, have a similar impact on other client groups.
60. In terms of children's services, the third sector has raised concerns about the negative impact of the transition of funding arrangements for particularly Cymorth developing into Families First, and the Children and Families Organisation Grant Scheme for all-Wales Third Sector Organisations (CFOG). This has created a period of considerable uncertainty for many organisations. A bidding round has just been announced for CFOG funding for a two year period, 2012-14. There is an opportunity for the Welsh Government to commit to longer term funding here, in accordance with the Welsh Government's *Code of Practice for Funding the Third Sector (January 2009)*, which includes:
 - **Security of funding** - longer term commitments, subject to performance, to support a sustainable approach to funding: up to 5-7 years for strategic core funding and commitment for the life of any specific projects which are funded, providing firm year one funding and clear baselines for subsequent years.
61. This request for more strategic longer-term funding is applicable across all third sector health and social care funding. It seems that some LHBs are opening up to more than annual funding and a request has been made to the Director General

Health and Social Services and Chief Executive NHS Wales for a more positive complementary or single system of funding across the NHS and local government for the third sector.

Housing, Regeneration and Heritage

62. The *Supporting People* programme has played a vital role in enabling people to live independent lives. Wales has taken a different approach to other parts of the UK, where services have suffered as a result of removing ring-fencing and its status as a separate grant. In the light of socio-economic and demographic pressures, maintaining and extending funding should be a priority. Organisations working in this area welcomed the protection of funding for social care, but have highlighted that the services funded under this SPA are working with similarly vulnerable citizens, often in partnership with social services and social care and often preventing them needing more intensive and intrusive medical intervention.
63. The Welsh Government's recent review of *Supporting People* highlighted the uneven distribution of services across Wales. Funding to address this should be considered within WG budgets for at least the coming five year period.
64. The funding for *Tackling Homelessness* supports services that work with homeless people which are not funded through *Supporting People*. In particular these are around outreach work with people sleeping rough and assisting homeless people with advice and support such as Bond Schemes. This is an area that requires additional investment, and there is scope for the Welsh Government to work with organisations working with rough sleepers to ensure we better meet the needs of this massively excluded client group.
65. The role of the third sector in relation to the Heritage portfolio is extensive, and supports massive participation in sport, arts and heritage activities. We hope that future plans will include investment in relevant bodies that underpin and support activity in these areas, to maintain their important contribution to the Welsh Government's heritage priorities. There is also scope to ensure that the funding to Welsh Government Sponsored Bodies, such as the Arts Council of Wales and Sport Wales, is conditional upon those bodies placing a greater emphasis on supporting community and volunteer-led activity.

Local Government and Communities

66. The supplementary budget shows that although the Local Government and Communities MEG revenue budget reduces by 0.5% over the next three years, its funding for the third sector reduces in cash terms by nearly 10%. Allowing for inflation, the reduction is close to 20%.
67. This reduction is in addition to a cut in funding for youth volunteering of 23% in the current year. This has taken place at a time when youth unemployment and the numbers of young people not in education, employment or training are increasing.
68. For all of the reasons outlined in this paper, it should be a priority to maintain or increase support for the third sector in general, and in volunteering and young people, rather than reducing it.

69. The outcome of the current consultation on future arrangements for Communities First will clearly shape the budget for the programme. Maintaining support is a priority. But of equal importance is ensuring that the new arrangements maximize resources available in the community from community hubs, able to lever other funding into their community, and from the massive contribution of volunteers.
70. Continued and increased support for the sector's well established role in financial inclusion is also a priority. This includes credit unions, providing access to low cost loans and savings accounts based on a 'common bond' linked to where a person lives or works; and help for people to manage their money and their relationship with financial institutions.
71. It also provides an extremely cost-effective way of maximising income for people experiencing financial hardship. For example, the Citizen's Advice Bureau in Rhondda Cynon Taff undertook a two-year benefits maximisation programme funded by the local authority. An outlay of £25,000 in the first year of the project showed a return of new benefits claimed of £506,000 - equivalent to over £20 for every £1 invested in the project activity. Following on from this work, resources were identified to fund an outreach project. This CAB work has secured £750,000 in its first 18 month and remains on course to secure £1 million over two years, in return for the original investment of £50,000 over the same period.

Summary

72. The Finance Committee is invited to consider the following issues drawn from this analysis:
 - It should be a priority to maintain support for third sector organisations who are able to maximise resources available in the community, lever other funding into their community, and support the massive contribution made by volunteers.
 - Public sector funding for the third sector is a very small part of overall expenditure, and reductions will have a negligible impact on the savings that need to be made.
 - Nevertheless third sector organisations are acutely aware of the funding situation and are always exploring ways of reducing costs.
 - Reductions in funding for the third sector may have a multiplier effect by losing additional funding and resources levered in on the basis of public sector funding.
 - Reducing funding for preventative work, early intervention and building community capacity and resources will lead to greater demands for more expensive statutory services.
 - Building on the sector's ability to deliver services in new ways that involve 'co-production' with citizens and communities - working in partnership with service providers to address their own needs - should be a priority for the continuing public service reform programme.

- The assessment of how budget decisions impact upon the third sector should include the outcomes and added value that the sector produces from government funding, and not simply the cost.
- Clarity is required about the circumstances in which procurement or grant-funding are used to fund third sector services, with a presumption that collaborative arrangements with the third sector are used unless there is a legal requirement for procurement.

Phil Jarrold
Deputy Chief Executive

For further information contact pjarrold@wcva.org.uk / 0800 2888 329

Follow up paper for Finance Committee

October 2011

Further to WCVA's evidence session with the Finance Committee on 12 October 2011 this paper provides some supplementary information as requested by the Committee. We have also enclosed in full our most recent 'State of the Sector' survey which provides a range of information about the impact of the recession on the sector in Wales including demand for services.

Grants and contracts – a third sector perspective

Over the past few years, there has been a significant shift from grants to contract income for third sector organisations in Wales: grants now make up less than a fifth of all income, while a third of all income comes from contracts and trading.

Data gathered by WCVA's Research Team during 2006 and 2009¹ identified the following trends in the income of the Welsh third sector:

- Grant income has fallen from £428m in 2006 to £291m in 2009
- Income from contracts has increased considerably, from £167m in 2006 to £378m in 2009

Of the £4.3bn spent each year by the Welsh public sector on external goods, works and services, around 50% is spent on suppliers based in Wales.² There is a drive to increase this, as it is estimated that every 1% increase in this expenditure in Wales means the creation of an additional 2,000 jobs.

Around 45% of the third sector's income in Wales comes from Local Government, Local Health Boards and Welsh Government. Whilst this is vital for the recipient organisations, it represents a tiny element of the total budgets of the public sector bodies:

- Welsh Government spends 2.8% of its budget on the third sector
- Local Government contributes 3%
- funding from health bodies to the third sector represents only 0.3% of total health spending³

As procurement is used more and more in Wales, some third sector organisations have seen grant funding being replaced by contract income from competitive tendering. Others have seen the loss of funding and opportunities to larger private companies with tendering capacity and experience.

¹ WCVA Funding surveys

² *Buying Smarter in Tougher Times*, Welsh Government, Feb 2011

³ *Third sector statistical resource 2011*, WCVA

While procurement may be appropriate or legally necessary for certain categories of goods and services, its lengthy, bureaucratic and prescriptive nature may mean that it cannot achieve the best outcomes in all cases.

Because of the rules regarding competitive tendering, there is a danger that the unnecessary over-use of procurement could exclude third sector organisations from engaging in public service design and delivery, and damage local service provision and community activity. Moreover, a relationship between public bodies and third sector organisations which is entirely contractual - one purchasing services from the other - could reduce social capital and threaten the distinctive, complementary relationship between the two sectors that exists in Wales.

A more mixed funding economy - which includes grant aid - will support the sustainability of local third sector organisations, and help to nurture vibrant and vital community resources.

Third sector involvement in the Work Programme

There is evidence that the anticipated contract opportunities flowing from the Work Programme are not materialising to the scale anticipated. In their respective bids to the DWP, Working Links proposed to sub-contract only 5.3% of their total contract value to the voluntary sector, and Rehab Jobfit proposed 13%.

Michelle Matheron,
Senior Policy Officer
October 2011

The Third Sector in Wales: State of the Sector Survey, May 2011 Results

Wales Council for Voluntary Action

June 2011

This report should be referenced as:

WCVA (2011) The Third Sector in Wales: State of the Sector Survey, June 2011 Results.

Copyright © WCVA

Published by

Wales Council for Voluntary Action
Morfa Hall
Bath Street
Rhyl
LL18 3EB

Tel 01745 357540

Website: www.wcva.org.uk

This report is available in English or Welsh free of charge as a pdf from wcvaresearch@wcva.org.uk. A charge of £20 will be made for printed copies.

Executive Summary

In response to the recession, WCVA initiated a series of on-line surveys of third sector organisations in Wales in February 2009. Further surveys have been conducted in July 2009, December 2009-Jan 2010, June 2010, September 2010, December 2010 and May 2011. There were between 480 to 750 responses to all surveys from a variety of organisations from all parts of the sector, all parts of Wales and representing both large and small organisations.

The survey findings

The surveys have provided evidence of the effect of the recession and subsequent recovery on the third sector in Wales. Whilst the data is not able to provide a comprehensive picture, the responses received are illustrative of the situations of many organisations in Wales.

The June 2011 survey has shown that

- The general outlook for the sector has improved, with 44 per cent of organisations feeling that their situation would deteriorate over the next twelve months. This is a decrease of 3 per cent from the January 2011 figure of 47 per cent, and 5 per cent from the October 2010 figure of 49 per cent.
- 46 per cent of organisations predict that their financial situation will get worse over the next twelve months. This is a slight decrease from 48 per cent in January 2011, and a 6 per cent decrease from 52 per cent in October 2010.
- Looking back at the financial performance of organisations over the second quarter of 2011, 35 per cent of organisations reported that their financial situation had worsened. In October 2010 and January 2011, the figures were 28 per cent and 32 per cent respectively, indicating a decline of recent financial health.
- Since the survey began in December 2008 a minimum of 726 posts have been reported to have been made redundant in Wales. The number of organisations reporting redundancies (50) and the quantity of redundancies in this survey (146) has increased considerably since the last survey, where 20 organisations reported 50 redundancies.
- This increase in redundancies was predicted in our last survey, where posts reported at risk increased from 295 in October 2010 to 471 in the January 2011 survey. In this survey, a total of 69 organisations have reported 156 posts are at risk. This is a large decrease from January 2011, and hopefully means that fewer redundancies will be made in the near future.
- A third of volunteer involving organisations report an increase in the number of volunteers and expect this trend to continue.

In conclusion, many organisations continue to experience difficulties, reporting a loss of funding and contracts, trouble securing new funding, and increased demand for services. Few groups have the confidence that their situation will improve in the next 12 months. The third sector is being squeezed at both ends, suffering increasing costs and decreasing income. Not only are utility and fuel costs rising, but the costs of legislative and regulatory requirements are also increasing. More complicated funding and monitoring requirements are increasing costs of administering funds for third sector organisations.

Future action

The survey will be repeated in autumn 2011 to monitor the ongoing effects of the recovery, inflation and cuts in public expenditure.

Contents

Executive Summary	3
Contents	4
Introduction	6
The Economic situation in Wales	7
The survey	9
Results from the survey	10
General attitude to the future	10
Comparison of NCVO and WCVA data from February 2008 to January 2011	13
Organisations' concerns for the future	13
Organisations' financial situation over the past three months	18
Organisations financial concerns	20
The financial situation over the next twelve months	25
Comparison of NCVO and WCVA data from February 2008 to January 2011	27
Future financial concerns of organisations	29
The effects on staffing	33
The impact on the organisation	35
The impact on service users	36
Current demand for services	38
Involvement of volunteers	42
Conclusions	44
Acknowledgements	46
Appendix 1: Survey method and responses	47
Appendix 2: The questionnaire	49
WCVA State of the sector Survey 7	49
Appendix 3: List of organisations contributed to report	56

Introduction

Following on from the survey of third sector organisations conducted in February 2009, further surveys have been conducted in July 2009, December 2009-Jan 2010, June 2010, September 2010, January 2011 and May 2011. Each survey gives us a snapshot of how the third sector in Wales is coping during these turbulent economic times. Information about how the third sector in Wales was affected by previous recessions is not available. The WCVA Recession and recovery surveys aim to provide new Welsh research and insight that can help fill some of these knowledge gaps.

The June 2011 survey has reflected the cautious optimism that organisations expressed in the previous survey, with general and financial outlooks improving. While the past few months have been difficult, with redundancies almost trebling from January 2011 and finances under strain, the latest survey has shown that organisations are predicting a brighter future. Major restructuring and mass-redundancies are declining; redundancies are more likely to be single posts as of when absolutely necessary. Painful action taken to shield organisations from funding cuts and declining income revenues appear principally to have already been implemented, and are showing signs of effective progress.

The June 2011 survey was carried out after the start of the new financial year and the conclusion of grant and finance applications, so organisations could access their health with increased clarity and confidence. It has also become increasingly clear that the Welsh Assembly Government has cushioned the Welsh Third Sector from the public spending cuts. Welsh Third Sector organisations show more confidence than their counterparts in England, and Wales is becoming more aware that Conservative-Liberal Democrat policy in Westminster has a limited weight. Two of the most controversial political policies debated in the mainstream media; increases in tuition fees and reform of the NHS, do not affect Wales and devolved policy.

The aim of our reports is to provide an evidence base for public policy makers and to enable comparisons between the sector in Wales and other parts of the UK and between the third, business and public sectors in Wales. Current UK research may not give an accurate picture of Welsh third sector organisations, and the views of leaders of large UK organisations may not be representative of the many small local and regional groups across Wales. Within the Welsh third sector, there is a further diversity of size, purpose, location and structure. The WCVA hopes to gather information through surveys every four months to gain an understanding of the impact of the recession and the effect of any interventions.

This report will review the first half of 2011, and look forward to the third and fourth quarters. WCVA will try to predict trends, challenges, and opportunities that the Welsh Third Sector should be aware of over the coming year.

The Economic situation in Wales

Welsh statistics for the second quarter of 2011 show an improving economy¹.

The unemployment rate fell to 7.9 per cent in April 2011 (from 8.7 per cent in January 2011). This is still higher than the UK rate, which is 7.7 per cent. The April 2011 ILO unemployment figure was 115,000 (down from 126,000 from January 2011), and there was a fall in the number of people in Wales claiming out of work benefits, down to 292,700 (from 296,900 in January 2011).

Manufacturing jobs in Wales rose by 11,000 (7.8 per cent) over the year to March 2011, whilst manufacturing jobs in the UK as a whole fell by 1.1 per cent. Manufacturing remains one of the few sectors to be resilient to the economic downturn in Wales. Manufacturing is also essential to any economic recovery in Wales, given its importance in the private sector.

The housing market in Wales has continued to struggle, with minimal growth. Average house prices in Wales rose by 0.6 per cent in the first quarter of 2011. This is worse than the UK average where house prices rose by 1.0 per cent². As with the previous quarter, there are also strong regional disparities within Wales. North Wales experienced the strongest house price rises over 2010; average prices in Wrexham rose by 4 per cent year on year. South East Wales was the weakest performing area; Blaenau Gwent, Caerphilly, Merthyr Tydfil, Monmouthshire, Newport and Torfaen all reported weak housing markets.

In the previous survey report, WCVA highlighted that pensions may be an important issue for the Third Sector in 2011. *“If Unions try to stop pension changes, then there may be public service disruption due to strikes. In addition, decisions made on Public Sector pensions, such as possible higher employer contributions, may influence changes to pension payments for Third Sector organisations.”*

Public Sector Unions have threatened mass strikes in the UK over cuts to Public Sector pensions. While this is the only issue recently that they can legally call for strike action for, Unions have highlighted that there is also huge anger over mass redundancies, privatisation and reform. Public Sector pension reforms may be a catalyst for wider unrest and disruption to the UK and Welsh economies.

Interest rates are the same in the whole of the UK and remain unchanged at 0.5 per cent. While the economy remains in a weak condition and inflation is not too concerning, the Bank of England is unlikely to increase rates. However, more Bank of England members voted to change interest rates than at the previous vote.

Looking forward, though, there are concerns regarding the effects of benefit changes and organisations supporting people experiencing poverty are reporting increases in the number of people supported compared with a year ago³. A recent report predicts that 62,000 current Incapacity Benefit claimants may be moved to Job Seekers Allowance and in time, 30,000 of these will be removed from the benefits system altogether. The loss of

¹ June Economic Statistics, June 2011, Statistics Wales, accessed at <http://wales.gov.uk/docs/statistics/2011/110617sb512011en.pdf>

² Quarterly House Price Index, 31st December 2010, Nationwide, accessed at http://www.nationwide.co.uk/hpi/historical/Q4_2010.pdf

³ Wales on line, 13th July 2011, accessed at <http://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/2011/07/13/charities-to-examine-impact-of-cuts-as-they-warn-of-age-of-austerity-in-wales-91466-29042914/>

income for these people, combined with the lack of new employment for those now expected to seek work is a depressing thought⁴.

This reminds us that any Welsh recovery is fragile, so any future growth is likely to be cautious, rather than miraculous.

⁴ Tackling Worklessness in Wales, C Beatty & S Fothergill, Centre for Regional Economic and Social Research, Sheffield Hallam University, July 2011

The survey

A full description of the survey and an analysis of the survey respondents are provided in Appendix 1.

The survey was a bilingual, on-line survey, carried out between 16th May and 13th June 2011, to which 6,785 organisations with an email address on WCVA's database of organisations which work in Wales were invited to respond. The survey was also accessible from the WCVA website, and it was promoted in WCVA newsletters. After three weeks, organisations which had not responded were reminded by email.

There were 545 visits to the on-line questionnaire, of which 57 contained no useful data and 6 were duplicates of other entries. These multiple entries were resolved to one response per organisation. This gave 482 valid responses.

Responses came from organisations with a range of incomes which work at a local, regional or national (all Wales) level. Their postal addresses were distributed throughout Wales. About 32 per cent of respondents were registered charities, with about 14 per cent being Companies limited by guarantee. Just 4 per cent were unincorporated associations or informal groups. Twenty four (5 per cent) of the valid responses were provided through the medium of Welsh.

Results from the survey

General attitude to the future

The June 2011 results show that 45 per cent of respondents felt that in general, the next twelve months would get worse. This is a slight decrease from October 2010 (49 per cent) and January 2011 (47 per cent). The number of organisations who feel that it would improve remained increased to 16 per cent. Thirty nine per cent of respondents thought that there would be no change in the general situation, which is no change from January 2011.

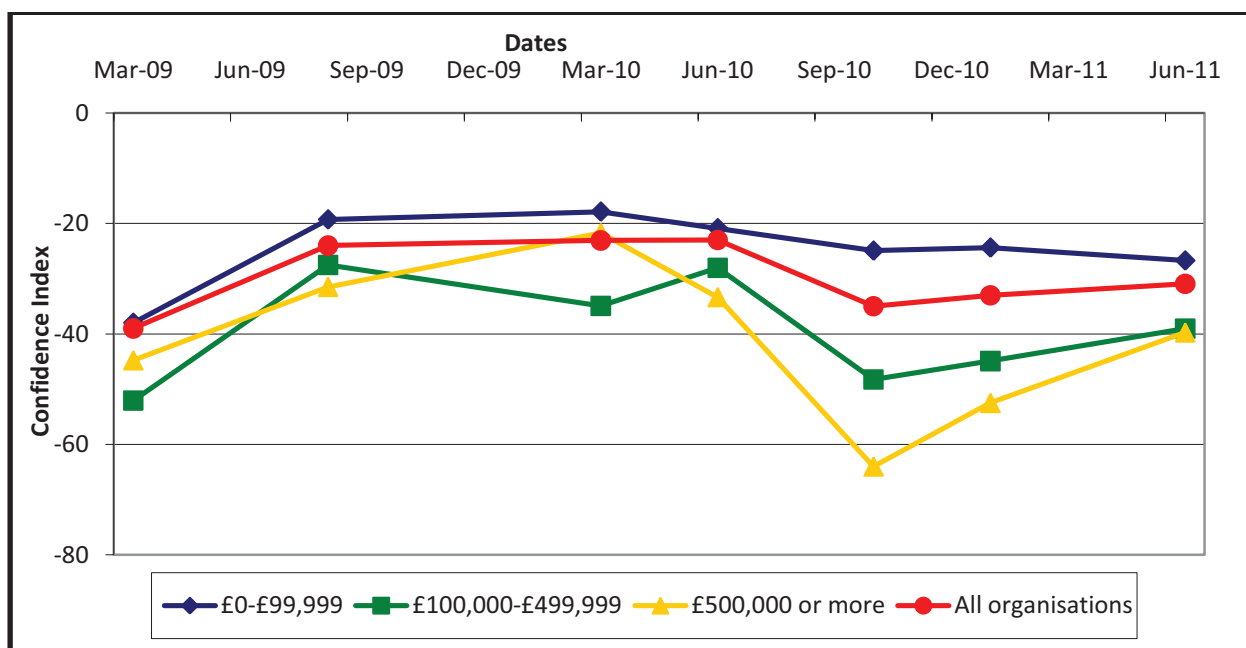
The confidence index⁵ shows that confidence overall in the general future of organisations increased by 2 points again from -33 points in January 2011, to -31 points in June 2011 (Table 1). Confidence in income bands £250,000- £999,000 increased considerably. Other organisations either remained stable, or declined slightly in their confidence.

Table 1: The Confidence Index of organisations in regards to their general future over the next 12 months by income band, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010 and January 2011.

Income band	Confidence						
	Mar-09	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
1. Less than £10,000	-27	-13	-12	-9	-25	-25	-25
2. £10,000 - £99,999	-36	-24	-26	-35	-25	-23	-28
3. £100,000 - £249,999	-61	-41	-33	-36	-46	-36	-42
4. £250,000 - £499,999	-51	-41	-38	-18	-54	-60	-32
5. £500,000 - £999,999	-63	-58	-17	-45	-75	-48	-17
6. £1,000,000 or more	-37	-24	-18	-25	-60	-55	-54
All organisations	-39	-24	-23	-23	-35	-33	-31

⁵ The confidence index = percent of respondents feeling things will improve - percent of respondents feeling things will get worse over the next 12 months. A number greater than zero indicates a greater proportion of respondents feel things will get better, a number less than zero indicates that a greater proportion of respondents feel that things will get worse.

Figure 1: The Confidence Index of organisations in regards to their general future over the next 12 months by paired income bands, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

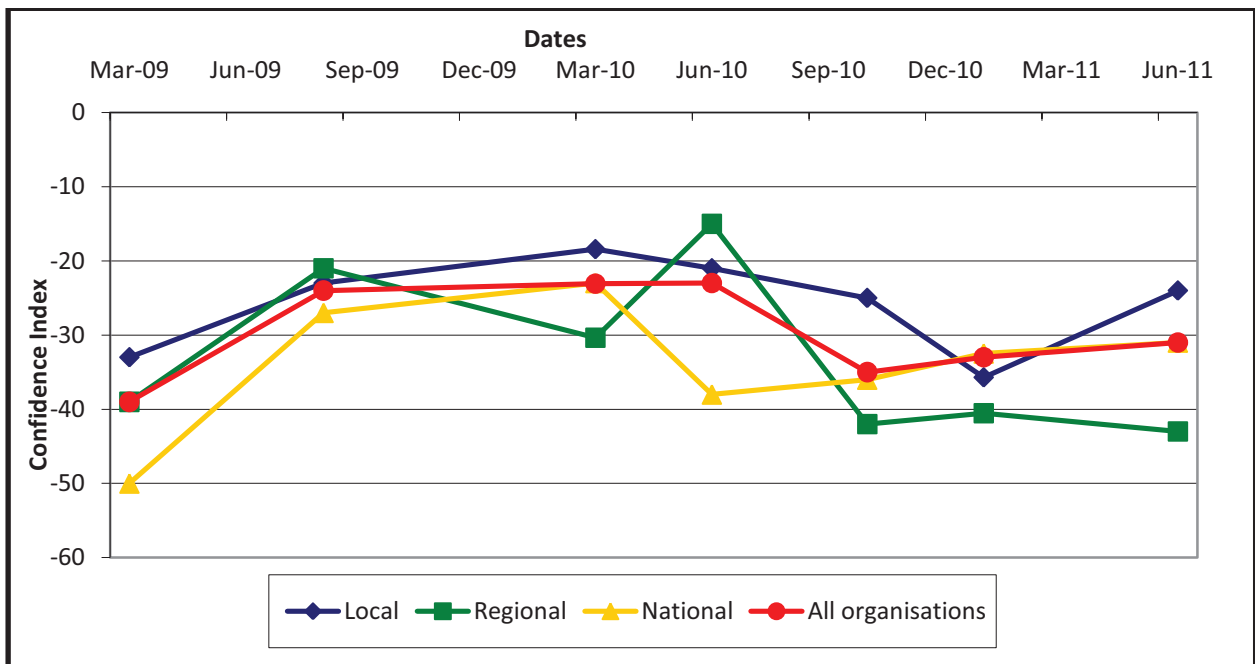

In addition, analysis of local, regional and national organisations shows that organisations overall have increased in confidence slightly to -31 points from -33 in January 2011. Local organisations have regained on the Confidence Index in a surge of optimism, now with -24 points (Table 2 and Figure 2). The conclusion of grant applications may have been better than expected, with the start of a new financial year bringing secured income streams. Regional organisations have decreased in confidence slightly and are the most negative with -43 points, while national organisations remain stable at -31 points.

Table 2: The Confidence Index of organisations in regards to their general future over the next 12 months by organisation coverage, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

Area served	Confidence						
	Mar-09	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
Local	-33	-23	-18	-21	-25	-36	-24
Regional	-39	-21	-30	-15	-42	-41	-43
National	-50	-27	-23	-38	-36	-32	-31
All organisations	-39	-24	-23	-23	-35	-33	-31

Figure 2: The Confidence Index of organisations in regards to their general future over the next 12 months by organisation coverage, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

Comparison of NCVO and WCVA data from February 2008 to January 2011

The Confidence Index shown by NCVO surveys began a year earlier than that of WCVA, which unfortunately reduces data for analysis. However, from early 2009, it is possible to discern that national voluntary organisations were more confident than Welsh voluntary organisations. Confidence shown by the NCVO surveys declined rapidly from 2009, to an all-time low of -50 points in January 2011. Surveyed again in May 2011, this trend has reversed, to -21 points. Confidence in Welsh voluntary organisations surveyed by WCVA has been much more stable, but has declined since June 2010. The most recent surveys represent a switch, as the confidence reported by NCVO is now less pessimistic than that reported by WCVA.

Table 3: Confidence Index of the general future over the next 12 months. A comparison of NCVO and WCVA data from February 2008 to January 2011.

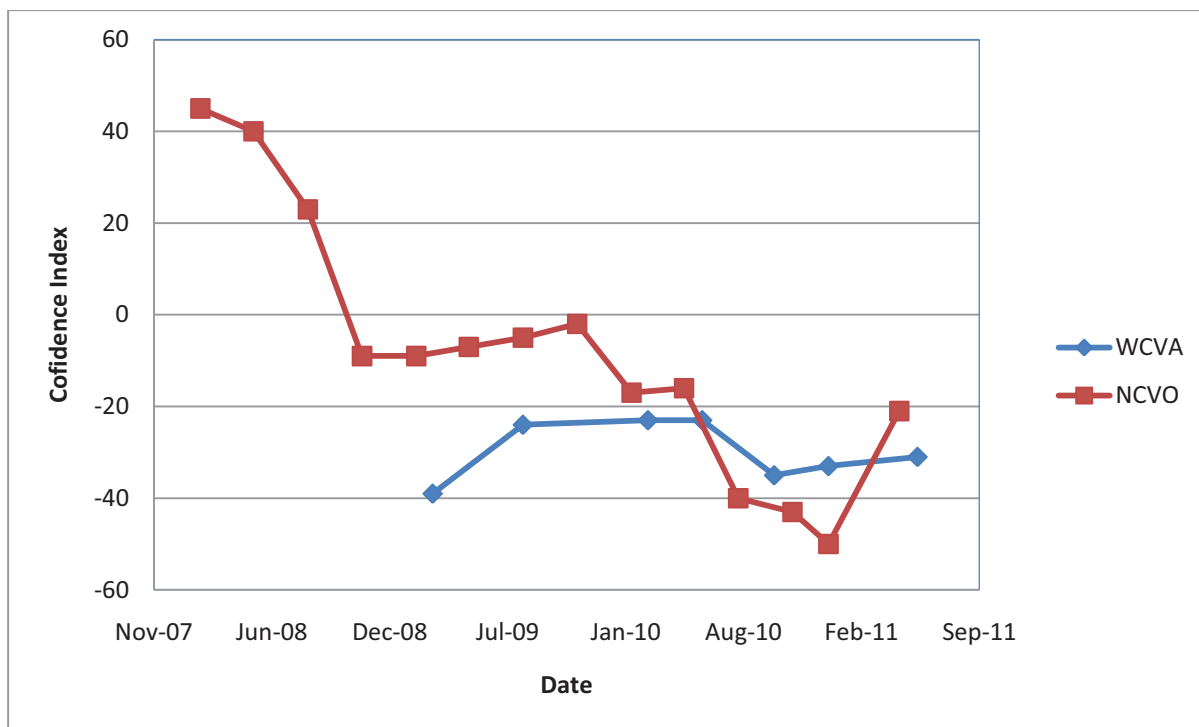
	WCVA	NCVO
Feb-08		45
May-08		40
Aug-08		23
Nov-08		-9
Feb-09		-9
Mar-09	-39	
May-09		-7
Aug-09	-24	-5
Nov-09		-2
Feb-10		-17
Mar-10	-23	
May-10		-16
Jun-10	-23	
Aug-10		-40
Oct-10	-35	
Nov-10		-43
Jan-11	-33	-50
May-11		-21
June-11	-31	

Organisations' concerns for the future

The limited availability of funds continues to take its toll on the third sector. Membership organisations and those dependent on voluntary income are suffering due to the restricted disposable income and insecure circumstances of service users. The comment below is a common theme among organisations providing sport and leisure facilities, conferencing and catering services, and services in deprived communities.

“The main effects are the members ... of our organisation are so strapped for money due to unemployment and being in college that they cannot pay subscriptions to support the club finances. Although in the past receiving help financially for certain outgoing expenses to balance the books has been achieved I think that this year it will not be so easy due to the current economic downturn and its effects on the third sector.”

Figure 3: Confidence Index of the general future over the next 12 months. A comparison of NCVO and WCVA data from February 2008 to January 2011.

Contracts and funding

Third sector organisations that are in receipt of contracts and funding from statutory bodies and other organisations raised concerns with regard to a reduction in the total funds available, changes being made to criteria, and delays in decision making. Organisations have been frustrated by the lack of consultation and engagement; kept waiting for decisions to be made that affect their ability to operate. Such actions are having a direct impact on the ability of organisations to deliver services and plan for the future. Uncertainty and redundancies have affected staff morale, and additionally impact the sector, due to the loss of expertise.

“Late decisions in funding are affecting our ability to make long-term plans for the future of our organisation.”

“Late decisions are a nightmare and we have to juggle and hope for the best never knowing what will happen ... We can’t plan our service we just try our best with the resources we have.”

“Our biggest difficulty was due to excessive time delays by WAG and WEFO ... By having to wait over 10 months for decisions, we had to make redundancies and this affected us hugely.”

“It has been very difficult to engage with commissioners about ongoing funding and negotiation around extending service agreements.”

“The lack of consultation about any reviews or changes does not help build a full and comprehensive picture on which to make decisions.”

Some cuts are affecting building work that is currently being carried out, or needs to be.

“Building projects that are still going ahead are subject to reductions in the original budget - this leads to developers wishing to reduce accessibility and consulting us on which aspects of inclusive design can be abandoned!”

Several respondents commented on the need for longer term funding, to allow third sector organisations to plan and deliver projects effectively.

“Projects such as ours need longer term secured funding to allow us to continue and develop its services that provide support and crisis intervention. Any potential changes need to be in full dialogue with those that provide these grass roots services to allow timeframes to be drawn up and limit the impacts on our service users.”

“Charities need to have 3 year contracts for funding as per the WAG funding policy.”

Proposed changes to statutory funding are resulting in negativity within the third sector, including an increasing trend for third sector organisations having to compete for funding against the public sector. Some statutory bodies have also implemented a ‘retendering’ process for contracts that have already been awarded. The amount of work that goes into funding applications is also having an effect on organisations, staff workload and morale, and their ability to deliver services.

“The proposed transfer of Supporting People Revenue Grant funding from the Welsh Assembly Government to local authorities could impact on the future of our service in relation to local strategies and local strategic relevancy of service.”

“Too many funding streams that were available to voluntary orgs only, some years ago, are now being gobbled up by local authorities for example, what changed to allow this to happen?”

“Current SLA has been included as match funding by Local Council, forcing us to tender for a 'revised' SLA under EU rules. Any council work has to go to tender and this includes our former SLA.”

“The amount of work that has to go into funding bids on top of running the service is impossible. We work at other jobs to keep us going financially in order to keep our service going!”

“[We are] keen to become more sustainable by working with a wider range of local authorities and sectors. However, we are still reliant on funding streams and have increasingly found the following: Trying to get funding is more time consuming and chance of failure is higher.”

Sustainability

Some respondents commented that self-sustainability has become a key priority, which will result in organisations becoming more ‘businesslike’, with contingency plans in place to address funding cuts. However, this is often reliant on an initial grant or funding, which has not necessarily been secured at the time of completing the survey.

“As an organisation we have ... reflected and planned how we can move forward sustainably - hence our move from Pembrokeshire into Swansea, where we have carried out lots of project work over the years. And the potential for future synergy is far greater. With the move we also have a fundraising plan in place and will resume applying for grants.”

“We have had a Business Review carried out by a consultancy agency, and a business plan produced. The outcome is that we are able to become sustainable with initial start up grants for staff funding and large capital funding to alter our facilities. Applications have been submitted and we are awaiting the outcome. The proposed future developments mean that we have to alter our staff structure and become business focused.”

“One of the objectives of the Centre is to be self sustainable, and with the decrease in funding etc it has a knock on effect to service providers such as ourselves.”

Regional variations

Organisations operating at regional and national levels were in a position to comment on variations experienced when dealing with different local authorities.

“Local Authorities slow making funding decisions this year. It will mean we may not have a presence in 5 out of the 22 counties.”

“Some local authorities have taken a collaborative approach to addressing their financial issues in negotiation with us and other provider organisations whilst others have taken a more draconian approach of retendering services or imposing arbitrary cuts to funding. In at least one instance a highly successful and well regarded low level preventative service has been terminated in order to save a relatively small amount of money as it is not a statutory service. Whilst saving money in the short term actions such as this will inevitably increase long term costs as service users needs escalate to more critical levels in the absence of low level preventative input.”

Small organisations

There is concern that smaller organisations are losing out to larger, national and sometimes multinational organisations in an effort to make cost savings. Smaller organisations struggle with the requirements of complex tendering processes and are not receiving support, resulting in negativity. Additionally, smaller organisations are sceptical that this will even result in savings as larger organisations are going beyond their remit and do not have the necessary expertise.

“Money needs to be spent supporting smaller organisation in the tendering process and larger ones come in and do not have the local knowledge and end up costing more money than what is currently provided. Money invested in supporting the third sector now would benefit all in the future.”

Soft target

There is a general feeling that the initial expectation of the third sector being a ‘soft target’ for cuts is taking place. As well as increasing negativity towards the public sector, this is

having a real impact on income; as such organisations cannot afford to give pay rises in line with inflation.

“As both central and local government look for cost savings...soft targets like social inclusion will bear the brunt of funding cuts so that more and more work that was previously done by civil servants will not be done unless the voluntary sector does it.”

Concern for communities

Organisations working in areas of Wales suffering high levels of deprivation are concerned about how the communities will cope in the future if funding comes to an end.

“In many areas of S. Wales the world is kept ticking along by volunteers. We’ve had a decade of getting better, but if the sector does not get special attention ... the Valley communities will slump back to slums in 5 years.”

“We are a Communities First partnership and with the uncertainty of the funding to continue after March 2012 the people and groups we support are concerned with what help will be available to them if this funding is stopped. Also we have seen a rise in repossessions of homes within our ward and more people are concerned that no one will be here to give them advice and be able to help with telephone calls and form filling.”

Improvements

Some organisations have made strategic changes in order to lessen the impact of the recession, while others no longer seem to be experiencing negative effects of the recession.

“We have made the strategic decision to move away from grants etc. and focus on provision of paid services. Whilst we are also affected by cutbacks in local authority budgets, by offering high quality services, and working closely with our clients we have seen our revenues actually grow.”

“We have joined forces with 3 child minders. In return for use of our insured premises, toys & equipment, they pay us a nominal weekly rent. They have the skills and qualifications to ensure our not-for-profit Toddlers group is able to continue.”

“We have earned income through commissions which has always been our saving grace! These come from the good relationships we have built over the years, from previous work undertaken and our good reputation.”

“We aren't seeing an economic downturn any more. We had a downturn in 2009-10 following the bank collapse in late 2008, but our financial situation has recovered to where we would have expected to be at this stage.”

Organisations' financial situation over the past three months

The respondents were asked whether the financial situation had improved or worsened over the previous three months. Overall, it had got worse for 35 per cent of organisations in June 2011 (32 per cent in January 2011), not changed for 54 per cent of the organisations (58 per cent in January 2011), and improved for 11 per cent of organisations (also 11 per cent in January 2011).

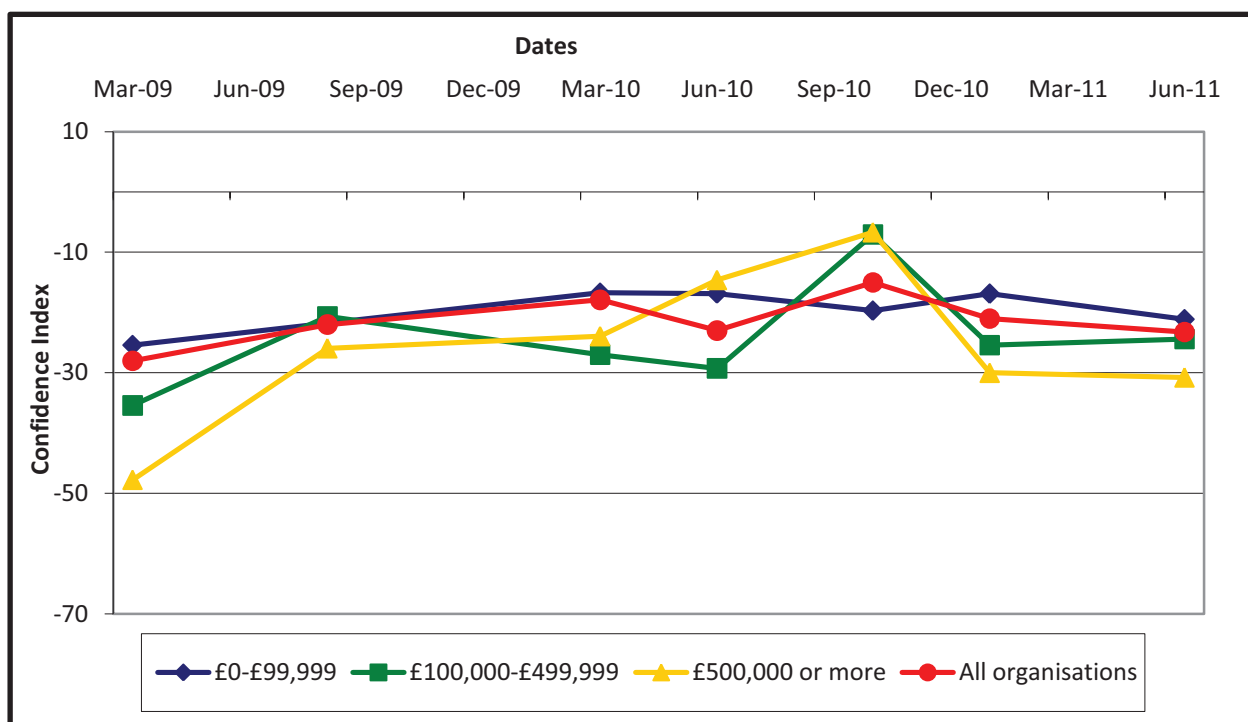
Looking over the past 6 surveys, confidence had steadily climbed since the shock of the recession in early 2009, before slipping in June 2010 as the Welsh Third Sector began to see economic damage filter through to its income streams (Table 4, Figure 4). In October 2010, past performance increased again to a peak of -15 points. In the January 2011 survey however, the index for the past three months decreased by 6 points to reach -21 points.

In June 2011, the index for the past three months shows that performance slipped slightly by 2 points, so confidence is now on -23 points.

Table 4: The Confidence Index of organisations in regards to their financial situation over the past three months, by income band, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

Income band	Confidence						
	Mar-09	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
1. Less than £10,000	-19	-17	-16	-12	-23	-18	-19
2. £10,000 - £99,999	-26	-26	-17	-23	-16	-15	-23
3. £100,000 - £249,999	-32	-20	-38	-32	-4	-25	-23
4. £250,000 - £499,999	-34	-15	-5	-26	-14	-26	-28
5. £500,000 - £999,999	-79	-62	-22	-25	-35	-29	-17
6. £1,000,000 or more	-35	-26	-25	-7	4	-31	-40
All organisations	-28	-22	-18	-23	-15	-21	-23

Figure 4: The Confidence Index of organisations in regards to their financial situation over the past three months by paired income bands, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

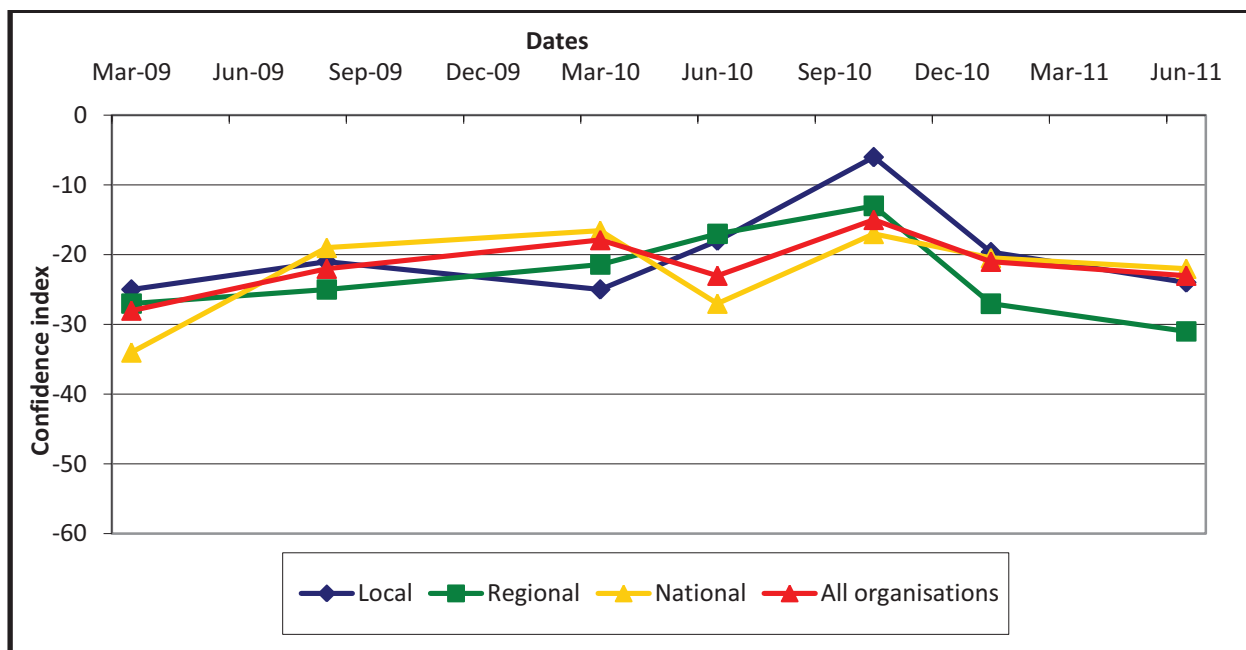

The index for past financial performance (Table 5, Figure 5) shows that organisations have regressed in confidence over the past 3 months, with regional organisations losing confidence points again to reach -31 points. Local organisations have also lost 4 points to record -24 points, and national organisations have lost 2 confidence points to reach -22 points in June 2011.

Table 5: The Confidence Index of organisations in regards to their financial situation over the past three months, by organisation coverage, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

Area served	Confidence						
	Mar-09	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
Local	-25	-21	-25	-18	-6	-20	-24
Regional	-27	-25	-21	-17	-13	-27	-31
National	-34	-19	-17	-27	-17	-20	-22
All organisations	-28	-22	-18	-23	-15	-21	-23

Figure 5: The Confidence Index of organisations in regards to their financial situation over the past three months by organisation coverage, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

Organisations' financial concerns

Contracts and funding

Losses of contracts and funding cuts from Local Authorities, Health Boards and other statutory bodies are continuing to result in reduced income for many respondents. Alongside funding cuts, some organisations are not even receiving rises in line with inflation for continuing contracts. Late decision-making continues to leave organisations in an uncertain position, affecting their ability to deliver services and staff morale. The termination of match funding and 'in kind' match funding by some Social Services is having a massive impact on some health and social care organisations and services. Another has seen one Service Level Agreement end, another cut by 25%, and is waiting for a decision on a third.

"Reduction in Supporting People Revenue Grant administered by the Welsh Assembly."

"Although we have had a small increase in our revenue funding from Arts Council of Wales one of our local authorities has cut £2k from their annual support."

"Torfaen C.B.C have been unable to give us the level of support which they previously gave us."

"We have in the past...received very minor amounts from Flintshire County Council from their funding from WAG for the Strategy for Older People. That will no longer happen."

"Funding reduced from WCVA but some help was available to the group."

"Loss of contract income. No inflationary indexing."

“Core funding has not risen to keep pace with inflation and rising costs.”

Some organisations have been left in a position where they do not know if they will have funding they have been granted taken away from them again.

“We were granted 3 years funding by DFID in April 2010 but we are still waiting to hear whether this funding has been taken away from us. We were originally told that we would hear by the end of April but now we have been told that DFID’s review of their policy on grants in the UK has been delayed and they won’t give a date when they will have made up their mind. We only have enough money in the bank to last to 31st May so bankruptcy is becoming more and more likely.”

Others have been informed that funding will be cut and they will be expected to provide the same services for less money; and then told they will receive the initial amount. While this may be considered good news, it leaves organisations and staff in an uncertain position, with little faith in support for the third sector from statutory bodies.

“We were initially notified that the funding we used to receive under the mental health grants scheme which has now passed to LSB would be cut by 4% and despite this we would be expected to deliver the same services. This has now changed and we have been notified that we will receive the same amount of funding as the last financial year. The threat of losing funding for the mental health services delivered from this funding is worrying and leaves us feeling unsettled. There appears to be little understanding of the nature of the third sector and the work we do.”

Some organisations have missed out on grants they previously relied on, primarily due to less total funds being available.

“Reduced funding grants from Communities First Trust Fund.”

“Arts Council of Wales grant ... cut.”

“We used to have a “Penny Grant” (approx. £100 per annum) from the local town council, but that no longer exists.”

“Funding from [statutory body] reduced by £25k this ... year.”

Funding process

Some organisations have become increasingly frustrated with more complicated funding processes, changing criteria and the lack of support for the third sector, and especially small organisations.

“The process with some funding bodies is almost impossible for smaller groups to cope with. Funders are not encouraging third sector groups at all.”

“We were fined for late submission of annual accounts. Something we are not happy about given the circumstances.”

“WAG Communities First changed their criteria which made us ineligible.”

Earned income

Some organisations have experienced a reduction in services on which they relied for a regular income.

“Projects that were using the building and paying rental have closed and so our income has reduced.”

“Customers from local authority have reduced their rental requirement in response to their own budget being cut. Individual users of the facilities have less disposable income. Clients (and staff with children) who use our childcare have been adversely affected by the cuts in childcare tax credit.”

Voluntary income

Membership organisations have experienced a drop in income due to reduced disposable income of their members, as a result of the recession. This primarily affects arts, sports and leisure organisations, but also affects community groups in deprived areas.

“Now our members are less well off we will not be able to give as we have in the past. This means we can do less for our community.”

“Membership levels fallen due to recessionary pressures.”

“Our funding comes from parents paying per playgroup session. As the recession has hit parents, some cannot afford as many sessions, so we get less income.”

“Incomes and expenditure of members has worsened significantly and this has resulted in a massive increase in transportation costs. The club now has to provide at least one mini bus a week at an average cost of about £130 each and this will reduce our end of season balance by approx £2500. This will then have the knock-on effect of reducing the disposable income we have for improvements to ground and facilities, resulting in them taking significantly longer to achieve.”

Groups that relied on voluntary income and sponsorship have lost funding, as private businesses make their own cost savings and individuals have less disposable income.

“Some big sponsorship has been lost this year, while venue costs have increased.”

“The total cost of running the facility comes from fund-raising events organised by and within the community. The cost of electricity and insurance are increasing, and the general economic situation is making it more difficult to raise additional funds.”

Costs

Many organisations are in the position of using up funding reserves to pay for recurring costs, such as utilities and wages.

“The Centre is now paying for 3 staff members out of reserves plus all overheads and maintenance.”

International causes

Charities supporting international causes are finding it especially difficult to obtain funding.

"It's getting to be really hard to get any form of funding from anybody especially as we serve starving children in another country."

Some organisations have seen an improvement

Some, albeit fewer, organisations have been successful in obtaining funds or grants, or have received additional voluntary funds. Others have benefited as a direct result of the current economic situation, as their services and activities are in increased demand. This is generally because they offer services that will enable people to make cost savings, such as village halls.

Contracts and funding

Some organisations have made successful funding applications and won contracts. As can be seen from the comments below however, these are generally short-term agreements of up to 12 months.

"[We have had] success in fundraising applications and increased demand for services."

"Local Authorities have agreed funding some times for the whole year and some for part of the year."

"[We] received funding from The National Science Academy for Wales for 12 months."

"We had funding from Communities First which we haven't had before but this was a one off."

"[We have received] funding from The Co-op Community Fund and Tidy Towns."

"[We have had] extra money from the Big Lottery."

"We have just been successful in being awarded funding (Big Lottery, Advantage) to deliver a new service for 50+. We have however lost funding for a wellbeing centre and community advocate. (Both were time limited, and will not be renewed, they were funded by LHB)."

"[We] received a pledge of an annual grant of £6,500 from our denomination, United Reformed Church (Wales), which will help us to maintain the minister over this period."

Voluntary income

Others have benefited from increased voluntary funding, after appealing to members and local communities.

"[We] appealed to members for financial support for [a] building project."

"[We fundraised through a] Tesco bag-pack and non-uniform day [at] community schools."

Earned income

Some organisations have been able to benefit from the current economic climate, as demand for their competitively-priced services and facilities have increased. Others commented that the need for more prudent financial management has led to increased efficiency and cost savings.

"We are finding more people are hiring the hall for their personal fund-raising events - we conclude this is due to funding becoming harder to obtain."

"Good levels of funding for consultancy work, where we charge public sector partners."

"Funding has improved after a systems review identified the need to provide more funding for preventative works."

One organisation commented that they have benefitted as a direct result of the recession, due to the services they provide, in alternative fuels. An increased number of private motorists are approaching the organisation as fuel prices increase, in order to purchase or learn about making bio-fuels.

"The demand for the fuel we sell has more than doubled in the last year. We are also working on several projects overseas."

"We are receiving more inquiries, and the membership is constantly growing. We are running more seminars and they are all fully booked in advance."

They are an organisation consisting of member groups that make fuel and power generators. Membership has increased, and members have also experienced increased demand for services.

"All our members who make fuel for sale have more orders than they can fulfil."

"Many of our members are now also running generators which can export electricity into the grid, and also provide heat. Generation is now a significant part of the turnover of most bio-power operations."

Some organisations have improved income by undertaking more work in order to earn income, but this is limiting their capacity to do grassroots work.

"We are having to take on more strategic research commissions that may well help keep the organisation alive, but which takes away our capacity to do grass roots work."

The financial situation over the next twelve months

Looking to the future, organisations grew in confidence again. A reduced 46 per cent of organisations in June 2011 (52 per cent in October 2010 and 48 per cent in January 2011) felt that the financial situation of their organisation would get worse; 41 per cent (39 per cent in January 2011) felt that it would not change and 13 per cent (also 13 per cent in June 2011) felt it would improve.

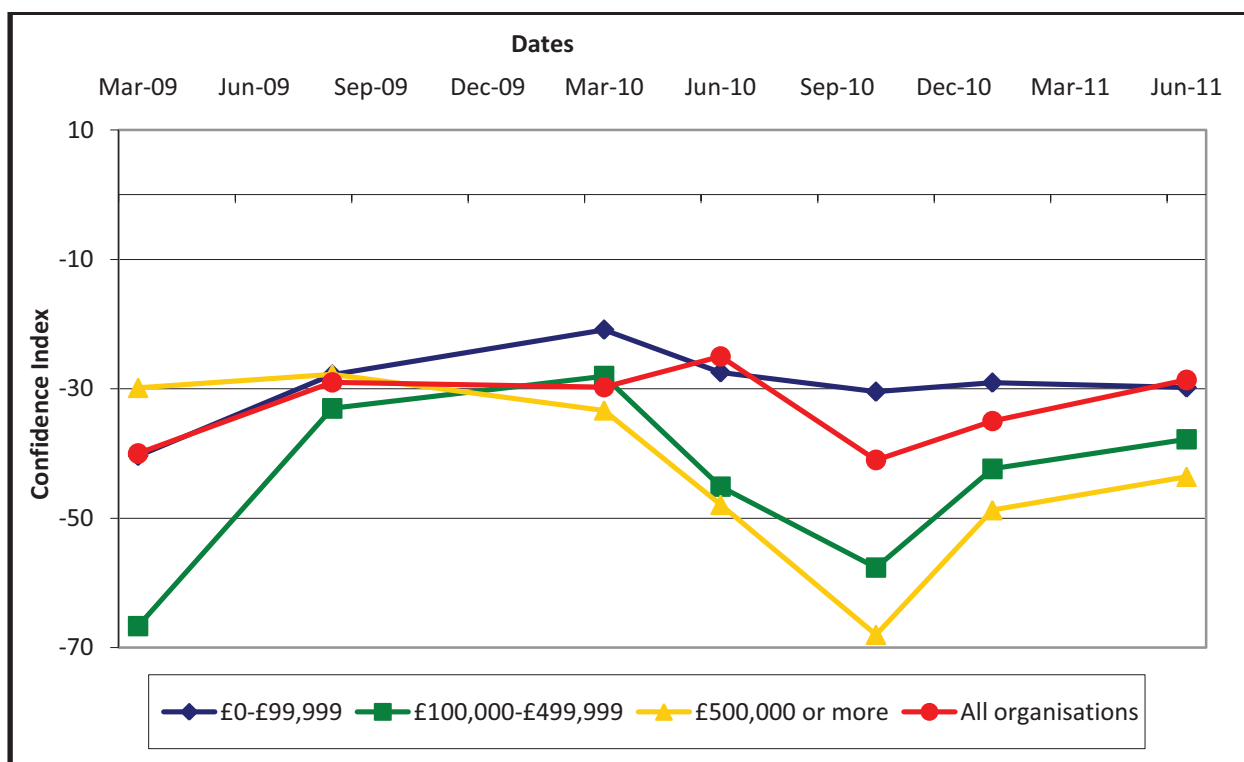
The confidence index for future financial performance increased by 2 points to reach -33 points overall in June 2011 (Table 6, Figure 6). There was a mixed report across the income bands. Organisations with incomes between £250,000-999,999 reported large increases in future confidence. Confidence in income bands £10,000-99,999 and £1,000,000 or more reported slight losses, and the rest remained stable.

Since March 2009, the confidence index improved from -40 to -25 in July 2010, falling back to -41 in October 2010 and has risen slightly to -35 in January 2011, and -33 points in June 2011. The dip seems to correspond to uncertainties in public funding by the new UK government in Westminster, and improvement with the announcement of the Welsh budget in November 2010, where the settlement was not as bad as feared.

Table 6: The Confidence Index of organisations in regards to their future financial situation over the next twelve months, by income band, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

Income band	Confidence						
	Mar-09	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
1. Less than £10,000	-33	-22	-14	-19	-22	-31	-31
2. £10,000 - £99,999	-36	-27	-36	-37	-30	-26	-29
3. £100,000 - £249,999	-62	-44	-40	-52	-58	-36	-42
4. £250,000 - £499,999	-66	-54	-48	-37	-57	-53	-28
5. £500,000 - £999,999	-58	-54	-44	-50	-65	-48	-23
6. £1,000,000 or more	-17	-39	-32	-46	-69	-49	-56
All organisations	-40	-29	-30	-25	-41	-35	-33

Figure 6: The Confidence Index of organisations in regards to their future financial situation over the next twelve months by paired income bands, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

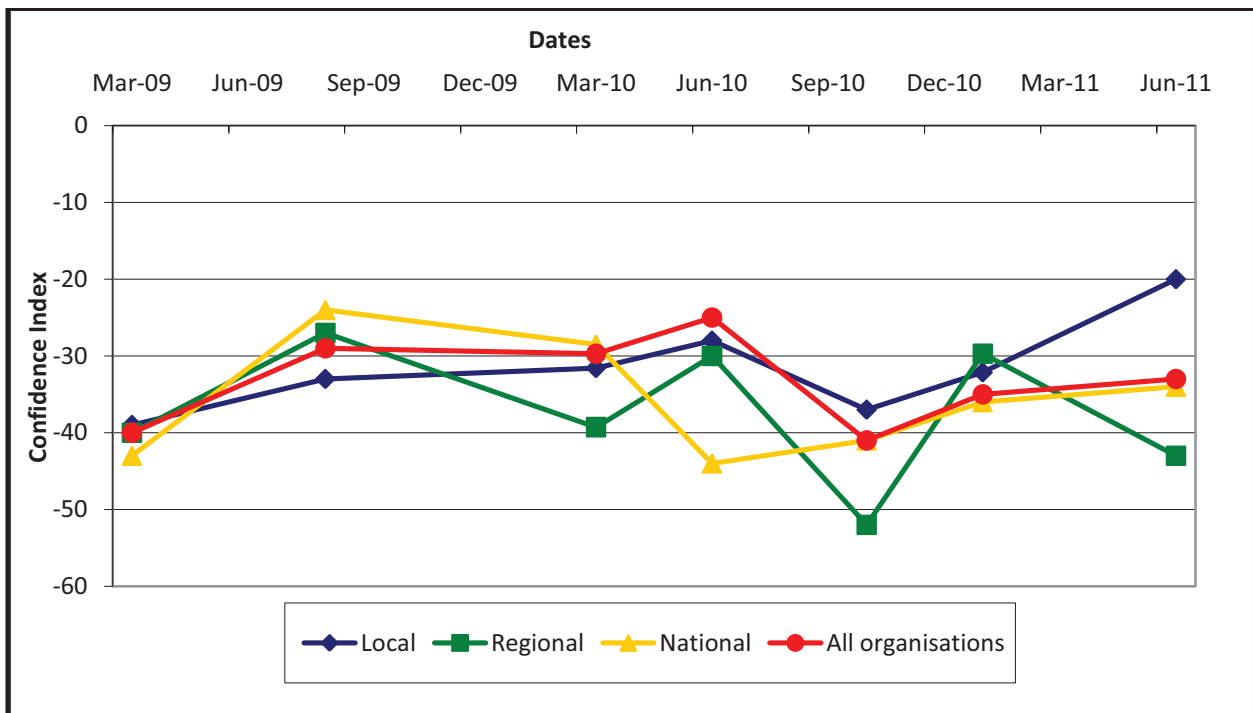

The confidence index for future financial performance over the next twelve months by organisation size shows that local organisations have gained 12 confidence points to reach -20, but regional organisations lost 13 points to -43 in June 2011. National organisations experienced a slight increase in confidence of 2 points to -34 and overall, confidence increased by 2 points to reach -33 points in June 2011.

Table 7: The Confidence Index of organisations in regards to their future financial situation over the next twelve months, by organisation coverage, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

Area served	Confidence						
	Mar-09	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
Local	-39	-33	-32	-28	-37	-32	-20
Regional	-40	-27	-39	-30	-52	-30	-43
National	-43	-24	-28	-44	-41	-36	-34
All organisations	-40	-29	-30	-25	-41	-35	-33

Figure 7: The Confidence Index of organisations in regards to their future financial situation over the next twelve months by organisation coverage, March 2009, August 2009, March 2010, June 2010, October 2010, January 2011 and June 2011.

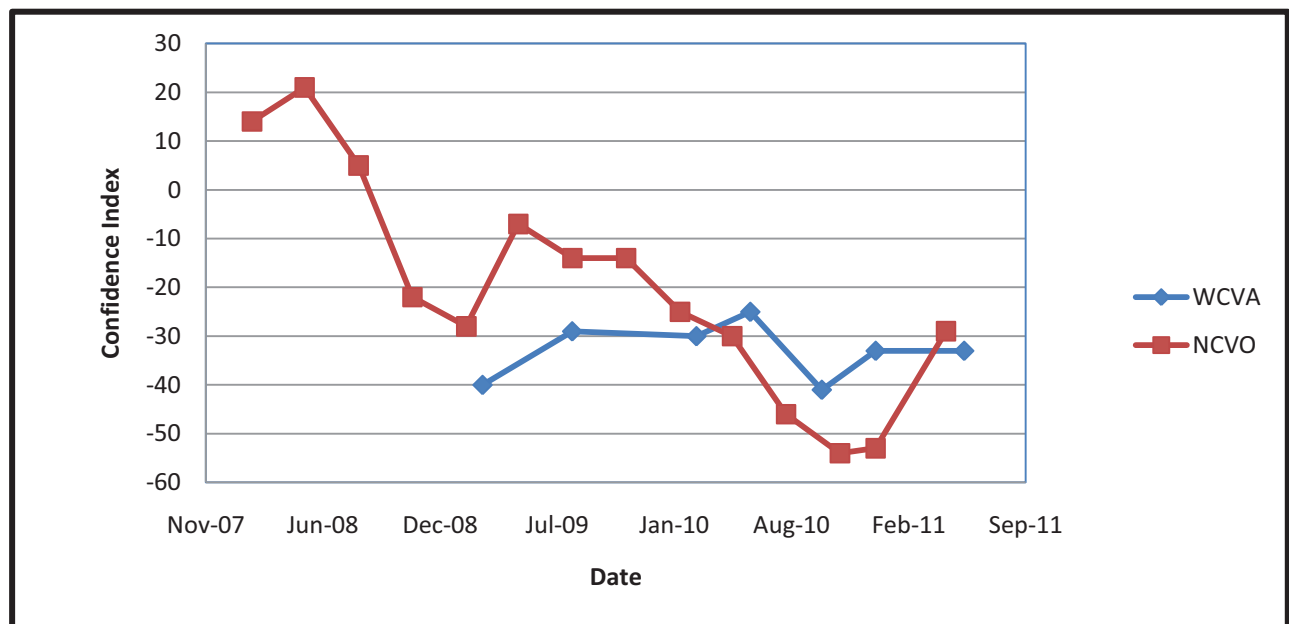
Comparison of NCVO and WCVA data from February 2008 to January 2011

The Confidence Index measured by NCVO started in February 2008, at +14 points. From May 2008 it steadily declined, to -53 points in January 2011, apart from a small increase in May 2009. The most recent survey in May 2011 shows another increase in confidence, to -29 points. The Confidence Index measured by WCVA began in March 2009, at which point it was lower than that of NCVO, at -40 points. It has been more stable than that of NVCO, fluctuating between -40 points and -25 points. The most recent survey shows a small increase in confidence. The most recent surveys by NCVO and WCVA in May and June respectively show a switch, as confidence measured by NCVO is again higher than that measured by WCVA, but only slightly.

Table 8: Confidence Index of the financial future over the next 12 months: A comparison of NCVO and WCVA data from February 2008 to January 2011.

	WCVA	NCVO
Feb-08		14
May-08		21
Aug-08		5
Nov-08		-22
Feb-09		-28
Mar-09	-40	
May-09		-7
Aug-09	-29	-14
Nov-09		-14
Feb-10		-25
Mar-10	-30	
May-10		-30
Jun-10	-25	
Aug-10		-46
Oct-10	-41	
Nov-10		-54
Jan-11	-33	-53
May-11		-29
June-11	-33	

Figure 8: Confidence Index of the financial future over the next 12 months: A comparison of NCVO and WCVA data from February 2008 to January 2011.

Future financial concerns of organisations

Contracts and funding

Comments from organisations regarding their financial future showed concern for a variety of reasons. The overall reduction in available funding is a worry to many groups, as more organisations apply for reduced 'pots of money'. One grant-making trust commented:

"We get more applications, up about 50% compared with [the] same period in previous years. Fund raisers are applying more widely, and often with no chance of success."

The pattern of uncertainty of funding continues to be a concern for the future for many organisations. As well as changes and cuts in statutory funding, they continue to experience late decision-making. In many cases funding will be coming to an end this financial year, and organisations have no idea where funding will come from afterwards. An emerging trend is one of tendering or retendering for core business. Increased bureaucracy is another concern, further complicating funding criteria and applications, and potentially increasing costs of administering funding for third sector organisations.

"[There is] uncertainty about funding after March 2012."

"Funding is decreasing and Service Level Agreements are going out to tender."

"Significant cuts to Legal Aid funding and indications from some local authorities that they are reducing grant levels. Also Welsh Government funding is being held at the same level for the third year."

"We are finding that grants for training will be no longer available and the funding streams are changing so it is more difficult to fit in with their remit to draw down funding."

"Costs continue to rise, including costs associated with regulatory and legislative requirements, whilst available funding continues to decrease."

"We will receive a cut of about ... two thirds in our core funding from the local authority at the end of March 2012 ... [Two] contracts ... may end over the next 12 months, coming to £90,000 in total. Lack of clarity about Communities First funding - we may lose two projects ... totalling about £100,000 in April 2012."

"There are cuts to our funding being implemented in various ways and we are currently being asked to work with Local Authorities and others on different (i.e. cheaper) models of service delivery. Some authorities are taking the retendering route in an effort to reduce costs of services, including inviting in large scale (often multinational) provider organisations."

With the new financial year, some organisations have found that the cuts have not been as bad as they expected. Others have been successful in being awarded funding, but an emerging trend is for funding to be short term, usually up to 12 months.

Health

The restructuring of the Health Service is impacting upon the third sector, as well as the need of the Local Health Boards to make cost savings. In an effort to maintain greater knowledge and control over spending of outsourced services, some Health Boards have in fact increased the cost of administering funding for third sector organisations. This is particularly worrying for small organisations with limited resources.

Another organisation had a contract with a Health Board from two years ago to provide counselling services, set up in response to perceived need from the previous Health Board. This was a successful service with positive feedback, which they hoped to continue and expand. Despite the Health Board planning to expand counselling services, this organisation is likely to lose out, as tendering will be for a regional provider.

“The current contract we have will not be continued after March 2012. I am not hopeful that we will be in a position to bid for this ... being a relatively small organisation we may well not have the capacity to pass the PQQ stage. My perception is that it is likely that this contract will go to a private company, or perhaps a national charity.”

Voluntary income

Organisations that rely on voluntary income and membership subscriptions are particularly concerned, as the recession has weakened many individuals' financial position. This has especially impacted on sports, leisure and arts groups, which may be considered 'luxury' items.

“We depend on voluntary contributions; we anticipate that some of our members' and attendees' financial situation will be adversely affected by government policy, so they will have less disposable income.”

“Membership will continue to fall due to the recession.”

“There is no sign that loss of members will abate.”

Earned income

Organisations that rely on earned income predict that they will continue to experience reduced income, but some respondents are more optimistic, especially those with income streams, which remain in demand or have seen an increase in demand as a result of the recession.

“Currently, we aren't reliant on any funding. We do see the popularity of the Bunkhouse increasing further. We suspect that more people are staying in the UK for their holidays.”

“We have developed a trading arm which we believe will be able to expand current activities.”

Costs

Rising utility costs are a general concern across all types and sizes of organisation, especially where they are experiencing a simultaneous stagnation or decline in income. The lack of inflationary increases to counter rising costs is an issue. Some organisations are already paying utility bills with reserves, which are now in a position of coming to an end.

“Costs have risen (the price of heating oil & electricity has become a constant drain on our funds)”

“Predicted increase in utility costs/fuel will affect overall budget.”

The simultaneous shrinking income and rising costs are leaving some organisations in a position of ‘ensuring survival’.

Strategic changes

Others are making strategic decisions in order to improve their future financial situation, but the effects of such measures are yet to be experienced:

“Through the employment of a business development manager, we are in the process of developing our self-sustainability, leading to an increase in revenue streams and the overall turnover of the organisation through the promotion of usage of our premises for events ranging from adult education classes to large-scale conferences.”

“We are taking positive means to improve club advertising and encourage more members to come to the club.”

Many organisations are finding that their reputation is becoming increasingly important, as well as relationship management with funders and service users. Resourcefulness is also playing an increasingly important role.

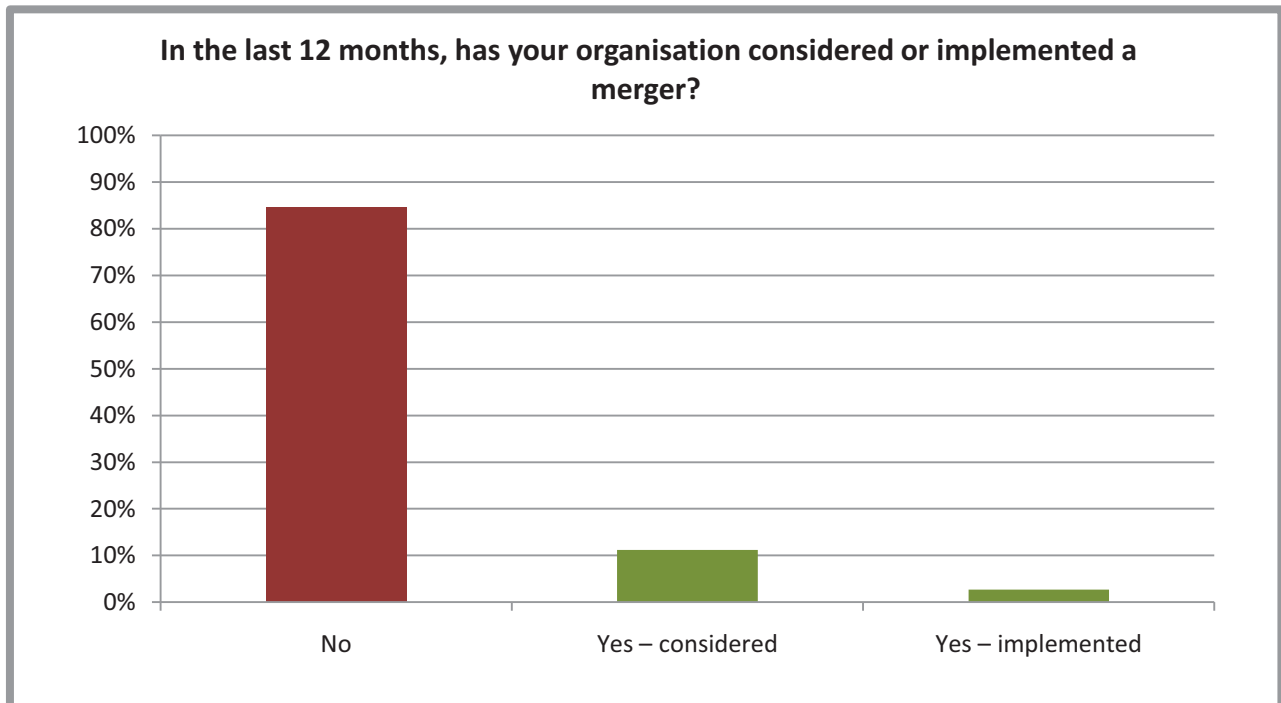
Mergers

In June 2011, research has found that of 482 responses, 3% of organisations have merged in the last 12 months, and 11% of them have considered merging. Of those that have merged, there appears to be a cross section of predominantly local family support organisations covering a range of ages. However, not all fit into this trend; there is one national organisation that supports young people into business, and another organisation that is a local sports leisure facility.

Table 9: Percentage of organisations that have considered or implemented a merger

	June 2011
No	85%
Yes - considered	11%
Yes - implemented	3%

Figure 9: Percentage of organisations that have considered or implemented a merger

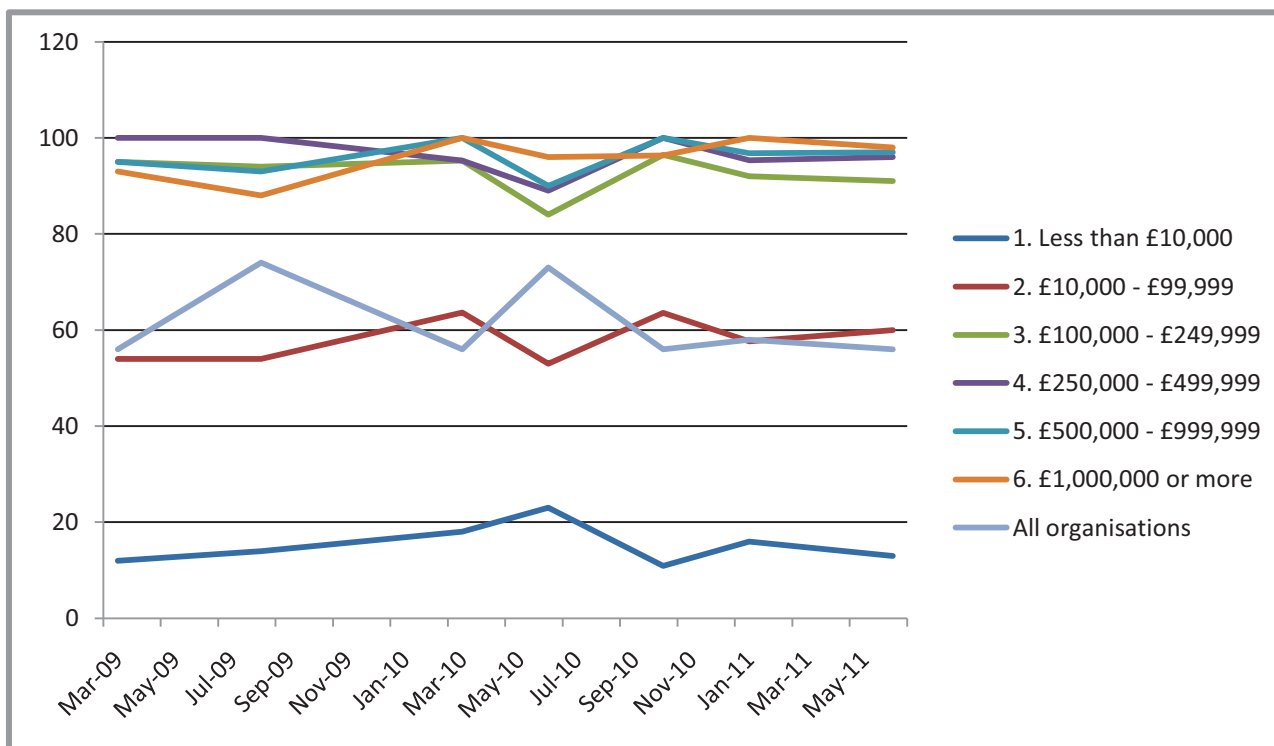
The effects on staffing

Of the 482 respondents, 270 (56 per cent) employed staff. The percentage of respondents which employ staff has maintained roughly level for the previous 3 surveys. Over the past 7 surveys, employment levels have remained steady on the whole, allowing for seasonal adjustment (employment typically increases in the summer months). The recession does not seem to have caused a dramatic reduction in levels of paid staff, underlining the reliance of most organisations on unpaid volunteers. The consistent levels of staffing across various income bands also shows that the surveys are not heavily influenced by changes in respondent profile.

Table 10: Staffing levels by income bands.

Income band	Per cent that employ staff						
	Mar-09	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
1. Less than £10,000	12	14	18	23	11	16	13
2. £10,000 - £99,999	54	54	64	53	64	58	60
3. £100,000 - £249,999	95	94	95	84	96	92	91
4. £250,000 - £499,999	100	100	95	89	100	95	96
5. £500,000 - £999,999	95	93	100	90	100	97	97
6. £1,000,000 or more	93	88	100	96	96	100	98
All organisations	56	74	56	73	56	58	56

Figure 10: Staffing levels by income bands.

Since the survey began in December 2008 a minimum of 726 posts have been reported to have been made redundant in Wales. The number of organisations reporting redundancies (50) and the quantity of redundancies in this survey (146) has increased considerably since the last survey, where 20 organisations reported 50 redundancies. This increase in redundancies was predicted in our last survey, where posts reported at risk increased from 295 in October 2010 to 471 in the January 2011 survey.

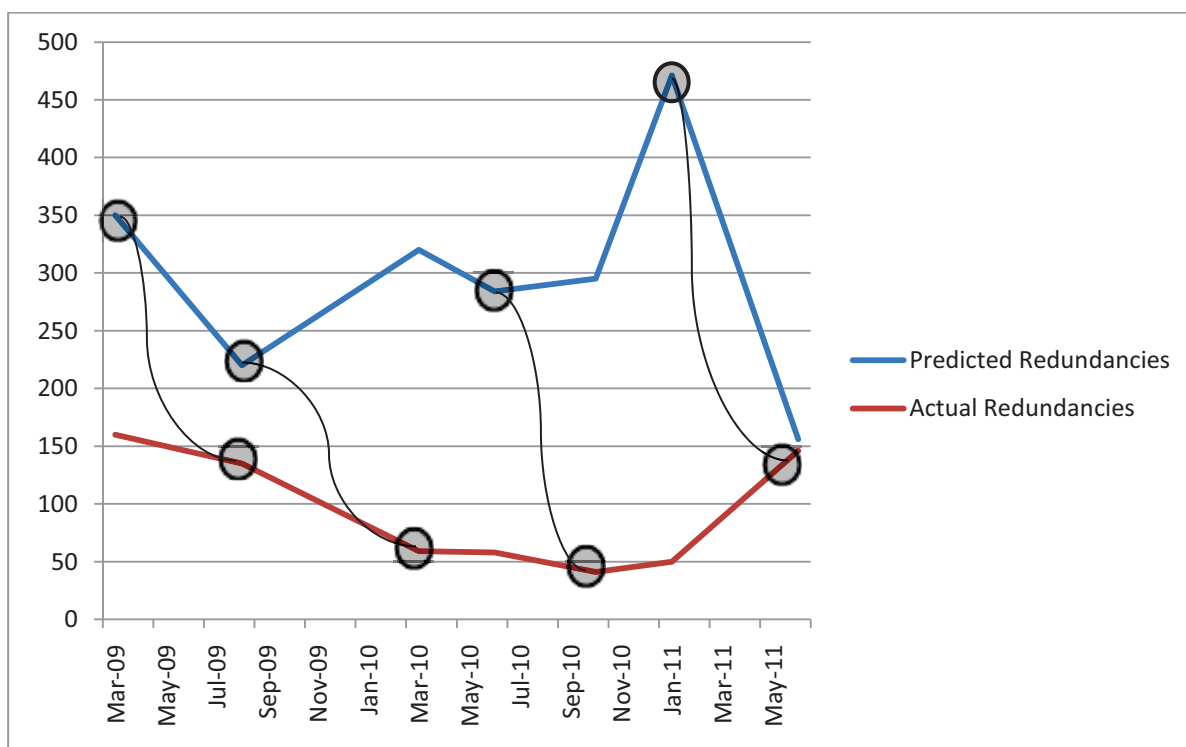
In this survey, a total of 69 organisations have reported 156 posts are at risk. This is a large decrease from January 2011, and hopefully means that fewer redundancies will be made in the near future.

Table 11: Number of predicted redundancies over the next 12 months, and actual redundancies made, from March 2009 to June 2011

	Mar-09	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
Predicted Redundancies	350	220	320	284	295	471	156
Actual Redundancies	160	135	59	58	41	50	146

From the figures returned by the surveys from March 2009 to June 2011, there is a clear link between predicted redundancies and actual redundancies. When predicted redundancies increased by 176 in January 2011, actual redundancies then trebled to 146 in June 2011. As predicted redundancies decreased by a third in August 2009, actual redundancies then decreased by over half to 76 in March 2010. In June 2011, predicted redundancies decreased from 471 in January 2011, to 156 now. Hopefully then, the next survey will return a positive result for the Welsh Third Sector on actual redundancies made.

Figure 11: Number of predicted redundancies over the next 12 months, and actual redundancies made, from March 2009 to June 2011

These figures represent the minimum level of redundancies or planned redundancies. There is no reliable way of estimating the total number of redundancies from the survey as the sample was not representative of the whole of the third sector in Wales, and it is likely that organisations which have staff and have made redundancies are more likely to reply to a 'state of the sector survey'. On the other hand, organisations which have closed down are not likely to have responded to our survey for obvious reasons. WCVA is also aware of other organisations which have made redundancies that have not been involved in these surveys.

There are no specific figures collected for redundancies in the third sector in Wales. However, the ONS reported that in the three months up to April 2011, 116,000 people had become redundant in the three months, down 27,000 from the three months up to January 2011 and down 56,000 from the same point 12 months earlier⁶. The redundancy rate in April 2011 was 4.6 per 1,000 employees, which is down 1.1 from the previous quarter.

Of the 46 organisations that have made people redundant, 18 (39 per cent) expect to be making further redundancies in the future. This is a decrease in the repeat redundancy rates from January 2011, when 60 per cent of organisations which had made people redundant expected to be making more people redundant within a year.

The impact on the organisation

Comments from organisations show that redundancies, or possible redundancies, continue to be a result of both loss of funding and reduced service use. Some organisations are making changes to their service delivery to make efficiency savings. Staff are working reduced hours to make savings and avoid redundancies, and some have not received pay rises in line with inflation, for several years. Volunteers are being relied on to carry out more tasks.

The new financial year has seen some organisations secure funding, meaning they are in a position to avoid redundancies or even take on staff. However, short term funding has led to a rise in short term and temporary contracts.

On the one hand, reduced staffing can make organisations more financially viable. However, the majority of respondents commented that redundancies have or will result in increased workloads for remaining staff. Organisations are expected to deliver the same services with fewer resources. Staff morale continues to suffer for these reasons, as well as uncertainty and late decision making. There is increasing frustration from the work that could be achieved.

"We are likely to be planning redundancies later this year - given funding reductions expected in 2012."

"Local Authorities slow making funding decisions this year. It will mean we may not have a presence in 5 out of the 22 counties."

"Staff have not had a pay increase for 2 years."

⁶ Labour market statistics, June 2011, ONS, accessed at <http://www.statistics.gov.uk/pdfdir/lmsuk0611.pdf>

"We are ... concerned how the trend will affect the independence and autonomy of the third sector as we seem to be drawn further into Local Authority and Local Service Board priorities and targets."

"We have had 3 members of staff recently leave due to them coming to the end of 6 month Future Job Fund positions - it would be a positive step, in my opinion, to introduce a new scheme along the same lines, but offering a longer term (i.e. 12 months) placement to allow more time to bed into a role and receive sufficient training."

"Fixed term contract not renewed because funding was not continued. We have cut staff hours. This is unlikely to avert redundancy in the future if the situation does not improve from March 2012."

"Staff very frustrated at the work we could achieve and the difference we could make to families in a very vulnerable situation."

"Trustees [are] nervous in case good staff leave for more secure jobs."

"I am the only staff member. I avoid bankrupting the organisation which I love by not taking all my wages. I will continue to do so, but it is a strain on both me and [the organisation]."

"There is considerable uncertainty which results in low morale and staff possibly considering moving to alternative employment if it were to become available. This would have a negative impact on the project as we would lose experienced and committed staff that would take a wealth of knowledge with them."

"Lack of continuation funding for good and proven projects."

"We are not moving forward anymore, we are in a situation that is at a critical stage and without the support of grant funding to bring this final part of the project to fruition then we are going to go into serious decline."

The impact on service users

Organisations that have implemented redundancies or have posts at risk commented on the actual or possible impacts on service users. In some cases, volunteers would be looked at to carry out more duties, as a way of reducing costs.

On the whole however, there continues to be concern about the impact of funding cuts and redundancies on the quality and coverage of services. Redundancies are resulting in over 50,000 hours of service being at risk in one regional organisation. Most respondents believe there will be a loss of capacity and key services, loss of expertise from organisations and the sector, and knock-on negative impacts on individuals and communities.

"Reduced staffing levels for financial reasons almost inevitably compromise the quality and effectiveness of support for service users and any changes to personnel, or support provider are disruptive and potentially traumatic for vulnerable service users."

“We would have to restrict our opening times to the public.”

“[Redundancies would result in the end] of important and needed services and support to vulnerable people.”

“Loss of key services e.g. older peoples daycare putting people at risk and lowering their standard of living.”

“[Redundancies have resulted in the] closure of a wellbeing centre [and] reduction in hours available for advocacy service. Both were valuable and well used resources, particularly valued at this time of economic crisis.”

“Losing [the playground] has had a significant negative effect on the community... with local residents making comments at the children and young people losing out.”

“We would not be able to deliver the current level of service and our members would not have the support in place from any other organisation.”

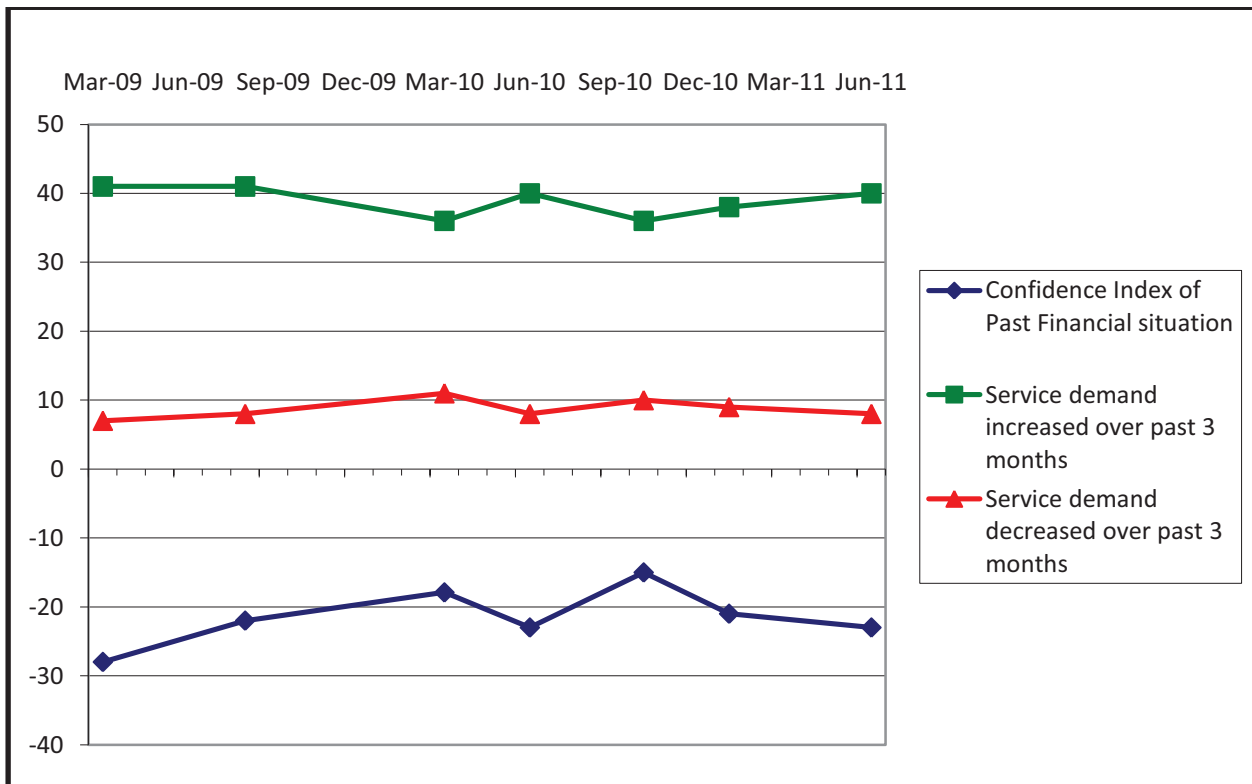
Current demand for services

Almost 70 per cent of organisations that responded said that they provided services, which is a lower percentage than given in the previous two surveys (75 per cent). Of those that provided services (338 respondents), 40 per cent indicated that demand for services had increased in the previous three months, whilst 8 per cent indicated that demand had declined. The majority reported no change (52 per cent).

Table 12: Demand for services from March 2009 to June 2011, with the Confidence Index of organisations in regards to their financial situation over the past three months.

	Mar -09	Aug -09	Mar -10	Jun-10	Oct -10	Jan -11	Jun-11
Confidence Index of Past Financial situation	-28	-22	-18	-23	-15	-21	-23
Service demand increased over past 3 months	41	41	36	40	36	38	40
Service demand decreased over past 3 months	7	8	11	8	10	9	8

Figure 12: Demand for services from March 2009 to June 2011, with the Confidence Index of organisations in regards to their financial situation over the past three months.

By comparing the Confidence Index of financial performance over the past 3 months with service demand over the past 3 months, it is possible to see a correlation. Confidence increases as more organisations report that service demand has decreased. Confidence also decreases as more organisations report that service demand has increased. It is clear therefore, that increased demand for services puts pressure on existing financial capacity to meet outputs, and that increased demand for services is not necessarily being met with increased income.

Looking to the coming year, 48 per cent predicted an increase in demand for services (similar to the 51 per cent in January 2011), whilst 6 per cent predicted a decrease (down from 7 per cent in January 2011). 45 per cent of respondents (down from 42 per cent in January 2011) predicted no change.

The outlook for services is mixed

The changing demand for services is generally linked to the type of service provided, which is a continuing trend. In some cases it can also be linked to geographical location, with regard to the decisions being made by Local Authorities:

"[We expect demand to] decrease in Swansea - due to staff shortages and funds to special needs."

Reduced demand

Organisations providing services that are considered luxuries continue to experience declining demand. Individuals have to forgo such activities due to reduced disposable income as a result of the recession. This includes arts, culture and sport and leisure organisations.

"I believe that members ... who have boats are scaling back, reducing the need for boat parking in our compound. We hope that as the financial situation improves, more people will return to sailing or take it up for the first time."

Children and family organisations such as parent and toddler groups are also being affected, with some groups having to close due to reduced use. A children's organisation commented on how changes in benefits will affect their services:

"We offer very affordable childcare, however many parents are in receipt of benefits, if they are cut then child care may become unaffordable."

Mixed

Organisations providing catering and conferencing facilities, such as village halls, have experienced a mixed result. This is a continuing trend: those that provide a locally competitive service have seen increased demand, while those that cater to the public sector and private companies may be at the receiving end of others trying to make savings. One group commented that they have been busy but are receiving fewer new bookings.

"As grant aid and funding in general decreases for other organisations, we believe we may find more people utilising the hall to organise their own fundraising events... as our hire charges are extremely competitive."

"[There have been decreases in] conferencing and training [and the] Coffee Shop. Public Services have made cuts to our funding and they are not using our services as much."

"[There has been a] downturn in clients hiring the rooms at the Centre, the cafe takings have taken a small drop ... and our buffet service has also seen a downturn in trade."

Increased demand

Advocacy and advisory groups

Advocacy and advisory organisations continue to experience an overall increase in demand for services, from people concerned about how they will be affected by cuts or changes in benefits and tax credits.

“As an advocacy provider, [we have received a] significant increase in requests for advice from families of disabled people concerned about cuts in services.”

“[There has been increased demand for] housing advice and debt advice services. Increased unemployment and debt problems will have an effect on people’s ability to pay housing costs or even to access a home.”

Community groups

Community organisations providing a variety of services commented on an overall increase in demand.

“More people are attending our provision including Mother and Toddler groups, Credit Unions, After School Clubs, Want to Work (Job Centre Plus with our building) and CAB Advice Surgeries.”

“With the way benefits have been cut and restructured I feel more people will be coming forward for support with employment/education/training and advice.”

One group stated that demand for family support services had increased, as a result of more families being in crisis.

“Single parents now have to work. We provide courses to put them on the right road. We expect stress and concerns over matters relating to poverty to put a strain on family life for most of our families.”

Credit unions

There is continuing interest in debt counselling and the services that credit unions provide, as more people struggle to make ends meet.

“People are becoming more aware of the services offered by Credit Unions. As the profile of the Credit Union is raised people will be aware they can save and borrow, we will also highlight the benefits of opening a Christmas savings account.”

Stretched resources

The increased demand is unfortunately stretching some organisations beyond their capacity to deliver services. This has resulted in having to turn people away, worry that potential service users are not being reached, and delivering some services outside their remit.

“We have more requests for help for access surveys, consultations, help in making complaints concerning discrimination. We now pretty well have to say “no” to everyone. Funds promised have not materialised so our work has been suspended,

with nobody else able to supply the same service that our specialised knowledge allows us to.”

“Although we try to respond to all areas that affect inclusive access we are really geared up to cover surveys of buildings and scrutiny of plans but because our area of expertise is disability equality we receive benefits enquiries and there are fewer other sources of information or support.”

In some instances they have also experienced cuts to funding, which have further intensified their situation.

“[Demand for all services has increased:] wellbeing centres, tenancy support, advocacy. Public sector have not renewed Service Level Agreements and threatened cuts to our funding.”

“[Demand has increased with] additional events bringing more people to the area. Lack of support from the officers in the public sector. The demand will increase but we will have problems making that happen as we do not have the manpower in place to make it happen.”

There is some concern that the public sector is setting up activities in direct competition with voluntary organisations and social enterprises that have invested time and money into developing their activities.

“We are told that local authorities threatened by cuts must now make a profit wherever they can and therefore they are collecting used cooking oil to sell to the waste oil market. This is putting local oil collecting companies out of work and is also wasting the economic opportunity to bring local wealth by raising the value of locally derived waste for sale as a valuable product.”

Involvement of volunteers

Overall, 91 per cent of the respondents indicated that they involved volunteers in their organisation. This does not include trustees or management committee members. 30 per cent of these organisations indicated that they had seen a change in volunteer numbers over the past three months, a slight increase from the last survey which reported 28 per cent. The responses were grouped, and indicated that 69 per cent of the 135 organisations that responded had seen an increase in interest, applications or actual volunteers. 31 per cent of responding organisations reported a decrease, or difficulty in recruiting volunteers. In January 2011, 76 per cent reported an increase, and 24 per cent reported a decrease in volunteering.

Table 13: Percentages of increases and decreases in volunteer numbers from all survey respondents (including those who had not reported a change in volunteer numbers), from August 2009 to June 2011.

%	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
Increase	26	22	20	21	21	28
Decrease	9	8	6	11	7	6

The percentages have remained fairly consistent throughout the surveys, but on this occasion there were approximately four times as many respondents who felt that volunteer involvement increased over the past 3 months, than those who felt that it decreased.

Table 13: Percentages of the predicted increases and decreases in volunteer numbers over the next 12 months from all survey respondents (including those who had not reported a change in volunteer numbers), from August 2009 to June 2011.

%	Aug-09	Mar-10	Jun-10	Oct-10	Jan-11	Jun-11
Increase	16	14	14	14	13	34
Decrease	19	16	16	18	15	4

The percentages have not fluctuated considerably throughout the surveys, but on this occasion, the number of respondents expecting an increase in volunteering has more than doubled. The number expecting a decrease has dropped, and a large gap between the two has emerged. This is a reversal of the previous trend, where a few more respondents expected volunteer involvement to decline rather than increase.

The trend of increasing volunteer involvement and enquiries is continuing, with many respondents continuing to attribute this to unemployment, redundancy, and a desire to gain work experience. Students and graduates are seeking experience to enhance their CVs, as well as people returning to work, such as stay-at-home parents. Volunteering may also be considered a method of maintaining a work ethic and motivation.

“[There has been a] big increase in volunteers seeking placement, particularly from graduates seeking internship or professionals who are working reduced hours ... people wanting their CVs to stand out from the crowd and looking for experience to add in.”

“We are getting more volunteers who are looking to use volunteering as a way to occupy time or keep up a work ethic as job opportunities may not be available to

them. As the current economic situation continues, I believe more people will look to volunteering as a viable option."

"Due to present climate individuals are starting to see volunteering as a way of showing potential employers they are prepared to go the extra mile."

Some also commented on how they might involve volunteers as a strategy to improve the organisation's capacity in future, in the face of increased demand and fewer resources.

"We will be seeking to extend some of our services through greater volunteer input."

"[We are] signing up people completing ILMs as volunteers. More people [are] coming forwards as volunteers anyway to gain new skills or keep active after being made redundant."

"We hope through working with CAVO, Aberystwyth University and others that we will become more well-known and attract more volunteers and if we secure funding for a post we will be able to offer much wider and more frequent opportunities to volunteers. We are also looking at ... opportunities which we haven't engaged with before."

Other organisations continue to experience reduced numbers of volunteers, as undertaking paid work is being prioritised. The reduced or static income of organisations has resulted in an inability to reimburse expenses, which has led to a loss of volunteers.

"We have attracted a few new volunteers but for how long we will be able to keep them is another matter. We do not have the funds to help us pay their expenses so we are limiting the amount of training they can take part in. All our volunteers are finding it hard to put in the same amount of time as they are limited to what they can spend from their own pockets."

"Fewer willing to commit and present becoming disheartened."

"We have lost volunteers - we cannot reimburse their expenses."

A reduced demand for services has resulted in some organisations reducing volunteer numbers. This could become a trend in organisations considered 'luxuries', such as sport and leisure, and arts organisations. One sports club stated:

"There are less children and teams to coach. Coaching course cancelled at Easter mainly I believe, due to the current economic climate."

Conclusions

The Welsh economy appears to be improving slightly with unemployment rates decreasing (though still higher than the UK rates) and employment increasing. Public sector budget cuts are happening, but appear to be less severe than in England. However, the future seems uncertain, as potential impacts of changes in the benefits system and anecdotal evidence from those working with people experiencing poverty sound a warning note. It is important at this time that the Third Sector is able to suggest solutions and work with government to alleviate the situation of vulnerable people and also to challenge government with evidence where policies are not working.

The seven surveys conducted since February 2009 provide evidence of the ongoing effects of the recession and subsequent recovery on the third sector in Wales. Whilst the data is not able to provide a comprehensive picture, there have been around 500 responses to recent surveys which are illustrative of the situations of many organisations in Wales.

The new financial year has seen some organisations in a marginally better position, as they have secured funding for the next 12 months. Some have also improved their situation by becoming more efficient. Some organisations have also experienced an increased income as a result of the recession, such as competitively-priced village halls and alternative energy providers.

This has translated into a slight increase in confidence within the sector since January 2011, but it is still very low (at -31), and 7 points lower than the same period in 2010. Confidence within the largest organisations is the lowest, and the greatest increase in confidence is within medium-sized organisations, from £250,000 to £999,999 income. When considering the area covered (local, regional or national), again there has been some increase in confidence, but overall it is worse than 12 months ago.

All sizes of organisation report a decreasing level of confidence for their financial situation in the past 3 months. The majority of respondents reported a continuing worsening situation, to a point of 'ensuring survival'. The main points of concern are the uncertainty, late decision making, and short-termism of decisions and funding. A small proportion of respondents have either considered or implemented mergers, which can be an effective way of making efficiency savings and submit joint funding applications. Considering their future financial position, generally organisations are more confident than 6 months ago, but it is approximately the same as 12 months ago.

It has also been possible, to compare the responses of Welsh organisations with those who respond to the Charity Forecast Survey carried out by NCVO. The methodologies are slightly different, so exact comparison is difficult. In January 2011 it appeared that organisations in Wales were more optimistic than their counterparts based in England. However, the most recent survey shows a marked improvement in the confidence of organisations in England whilst organisations in Wales appear to have similar levels of confidence (or pessimism). Reasons for this are not clear at the moment.

The number of actual redundancies is greater than recorded in any survey since March 2009, at 146 in the previous 6 months, although this is much lower than the 471 predicted in January. Comments reinforce the view that organisations are operating on 'skeleton staffing' in order to ensure the survival of the organisation. The number of predicted redundancies is the lowest yet, at 156. This could be the result of the allocation of funding

in the new financial year putting some organisations - and their staff - in a more secure position.

Demand for services continues to grow, with more organisations are reporting an increase in demand than those reporting a decrease. This largely comprises advice and advocacy organisations, for people affected by redundancy and benefit cuts. Organisations that deliver these services are often simultaneously experiencing funding cuts, meaning their capacity to deliver is stretched. Reduced demand for services is generally being experienced by arts, sports and leisure clubs, as they are being considered 'luxuries'.

Organisations that involve volunteers are generally reporting an increase in involvement, especially where such opportunities can enhance CVs and lead to paid employment. This is leading many organisations to improve volunteering strategies. However, it is important that the third and public sectors do not see volunteers as a free alternative to paid staff, as there are still costs involved in recruiting and training. Other organisations are struggling to retain volunteers, either because they cannot reimburse expenses, or because volunteers can no longer give their time as they are searching for paid employment. The reduction in volunteers is undermining the ability of organisations to deliver services and provide activities.

Despite the deteriorating situation of many groups, there will always be some success as there is always some funding available. Some organisations have been awarded funding and grants, and are in a position to take on staff and new projects.

In conclusion, many organisations continue to experience difficulties, reporting a loss of funding and contracts, trouble securing new funding, and increased demand for services. Few groups have the confidence that their situation will improve in the next 12 months. The third sector is being squeezed at both ends, suffering increasing costs and decreasing income. Not only are utility and fuel costs rising, but the costs of legislative and regulatory requirements are also increasing. More complicated funding and monitoring requirements are increasing costs of administering funds for third sector organisations.

Many feel that the sector is being treated poorly, and this is impacting upon relationships with the public sector. Small organisations feel that they are bearing the worst of it, losing out to larger organisations and struggling to cope with complicated funding applications.

There is widespread feeling of a lack of understanding and appreciation of what the sector does, and how much it does. Trust in the public sector is deteriorating rapidly, and many organisations fear some form of reprisal if they speak freely. Without addressing this, and making more effort to engage with and consult the sector (rather than hiding behind closed doors), statutory bodies are in danger of irreparably damaging relations, as well as losing smaller organisations, expertise, and capacity to deliver services.

Acknowledgements

This report was written by Bryan Collis, Roberta Roberts, James Shaw and Francesca Hughes. Detailed comments or questions should be directed to any of the authors at research@wcva.org.uk. Help with survey development and compilation of results was provided by WCVA colleagues. Helpful discussions with colleagues from our sister councils, NCVO, NICVA and SCVO are also acknowledged.

The authors thank those who have replied to the survey.

B Collis
R Roberts
J Shaw
F Hughes
June 2011

Appendix 1: Survey method and responses

The survey is carried out by contacting all organisations for which WCVA has an email contact and who have indicated that they are happy to receive communications from WCVA. The on line questionnaire has remained constant in question content for all four surveys. In July 2009 questions about volunteering were added and questions regarding suggested actions government or WCVA could undertake were removed. In July 2011, a question on mergers was added. There have been a number of organisations which have responded in more than one of the four surveys, allowing for some paired comparison of responses.

The response rate (8.3 per cent) is similar to other on line surveys, and has fallen slightly this quarter. A number of organisations request to be removed from the survey with each mailing, but not enough to cause concern at the moment.

As email contact details of all organisations are not available, a random sample of organisations is not produced. Also, the respondents are biased towards incorporated organisations and registered charities. Therefore the survey cannot be regarded as representative of the whole third sector in Wales.

Annual income	Number of responses			
	Jul-10	Sep-10	Jan-11	Jul-11
Less than £10,000	149	174	169	161
£10,000 - £99,999	126	151	151	161
£100,000 - £249,999	44	57	75	57
£250,000 - £499,999	38	28	43	25
£500,000 - £999,999	20	20	31	30
£1,000,000 or more	28	55	49	48
Not known	160	0	0	0
Total	565	485	518	482

Area of activity	Number of responses			
	Jul-10	Sep-10	Jan-11	Jul-11
Local	448	402	425	392
Regional	50	31	37	35
National	67	52	56	55
Grand Total	565	485	518	482

Area	Number of responses			
	Jul-10	Sep-10	Jan-11	Jul-11
Anglesey	13	11	5	9
Gwynedd	26	28	15	20
Conwy	20	12	7	20
Denbighshire	21	20	12	16
Flintshire	16	19	13	16
Wrexham	21	15	10	14
Powys	39	22	15	37
Ceredigion	30	35	11	21
Pembrokeshire	24	17	19	19
Carmarthenshire	38	30	22	32
Swansea	44	37	20	44
Neath Port Talbot	17	18	24	17
Rhondda Cynon Taff	41	32	23	30
Bridgend	25	17	16	24
Vale of Glamorgan	18	13	13	21
Cardiff	64	58	22	58
Merthyr Tydfil	7	12	12	9
Caerphilly	16	21	22	22
Blaenau Gwent	16	14	14	6
Torfaen	20	16	9	8
Monmouthshire	23	10	12	13
Newport	15	18	20	13
Address in Wales	554	475	518	469

Legal form	Number of responses			
	Jul-10	Sep-10	Jan-11	Jul-11
Registered charity	245	194	169	152
Company Limited by guarantee	141	103	74	69
Friendly society or Industrial and provident society	16	8	9	10
Cooperative	8	8	2	4
Unincorporated association	35	30	12	17
Informal group with no constitution	14	7	8	2
Registered for VAT	32	26	15	18

Appendix 2: The questionnaire

WCVA State of the sector Survey 7

May 2011

Since 2009, and in January 2011 WCVA conducted surveys into the effects of the recession on the third sector in Wales. If you haven't already received a copy of the reports, please ask and we will send them to you, or they are available on the WCVA website www.wcva.org.uk/research.

Whilst the recession officially ended in December 2009, the effects of the recession are continuing, both in terms of unemployment and business failures and in the tightening of public purse strings. In view of this threat to public expenditure, WCVA aims to continue to monitor the situation, to see if there are ongoing effects on the third sector. Therefore we are contacting you and asking some of the questions again.

If you responded to any of the surveys in 2009, 2010 or January 2011, please simply confirm your organisation and contact details below, and skip questions 1-4, starting at question 5.

If this is the first time you have responded to this questionnaire, please complete as many of the questions as you can.

Your responses will only be used for the purpose of producing a publicly available report which will be available in September 2011. The report will not identify your organisation.

Please add your contact details below

Name of Your Organisation:

Your reference number (on the email we sent you)

Address:

Line 1:

Line 2:

Line 3:

Line 4:

County:

Post Code:

Contact Person:

Email:

Telephone:

Have you have responded to this survey before? (please check the email we sent you)

Yes (*Go to question 5*)

No (*Go to question 1*)

About your organisation

1. My organisation is (please tick all that apply)

Registered charity

Company Limited by guarantee

Friendly society or Industrial and provident society

Cooperative

Unincorporated association

Informal group with no constitution

Registered for VAT

Other (please specify)

2. What are your organisation's main aims?

3. In which county/ies is your group active:

All Wales (*Go to question 5*)

One or more counties in Wales (*Go to question 4*)

4. Please tick all the counties that apply

Anglesey

Conwy

Flintshire

Powys

Pembrokeshire

Swansea

Bridgend

Gwynedd

Denbighshire

Wrexham

Ceredigion

Carmarthenshire

Neath, Port Talbot

Vale of Glamorgan

☐ Cardiff	☐ Rhondda, Cynon, Taf
☐ Merthyr Tydfil	☐ Caerphilly
☐ Blaenau Gwent	☐ Torfaen
☐ Monmouthshire	☐ Newport

Your organisation and the current economic situation

5. All together, do you think the general situation of your organisation will improve or worsen over the next 12 months?

- Worsen No Change Improve

6. My organisation has an annual income of

- Less than £9,999
- £10,000 - £99,999
- £100,000 - £249,999
- £250,000 - £499,999
- £500,000 - £999,999
- £1,000,000 or more

7. In the last three months has your financial situation improved or worsened?

- Worsened No Change Improved

8. If it has changed, why? Please tell us about any sources of funding which have increased or reduced, or any grants or contracts which have stopped.

9. In the next 12 months, do you expect your financial situation to

- Worsen No Change Improve

10. If you think it will change, why? For example, is funding likely to decrease or grants to end, or have costs risen?

11. In the last three months has the recession affected the way people see your organisation, or how they engage with your organisation? Here we are thinking of different sorts of people including members, volunteers, service users, other groups, funders and members of the public.

- Yes No Don't know

12. If yes, which people in what way?

12a. In the last 12 months, has your organisation considered or implemented a merger?

Yes - considered Yes - implemented No Don't know

13. Do you involve volunteers?

Yes (*Go to question 14*) No (*Go to question 19*)

14. Have you seen any change in the number of volunteers in the last 3 months?

Yes No Don't know

15. If yes, how has it changed?

16. What, briefly, are the reasons for the change?

17. Do you think the number of volunteers will change in the next 12 months?

Yes No Don't know

18. If yes, in what way?

19. Do you employ staff?

Yes (*Go to question 20*) No (*Go to question 28*)

20. Have you made redundancies in the last 3 months?

Yes No Don't know

21. If yes, how many posts?

22. What, briefly, were the reasons for the redundancies?

23. Do you have posts currently under threat of redundancy?

Yes

No

Don't know

24. If yes, how many posts?

25. What, briefly, are the reasons for the threat of redundancy?

26. What are the actual or likely effects of any redundancies on your organisation, your members or your service users?

27. Are there any other staff issues raised by the recession?

28. Do you provide services?

Yes (*Go to question 29*)

No (*Go to question 33*)

29. In the last three months, has the demand for any of your services increased or decreased?

Decreased

No change

Increased

30. If it has changed, which services?

31. Has your delivery of services been affected by cuts in public expenditure

Yes

No

32. If Yes please describe the effects e.g. we have taken over public sector services, we have more demand for public sector services, we are working with the public sector to develop new models of service delivery, public sector have made cuts to our funding.

31. Looking forward to the next 12 months, do you expect demand for any of your services to increase or decrease?

- Decrease No change Increase

32. If you expect it to change, which services and why?

33. Please use this space to tell us anything further regarding the ongoing effects of the economic downturn, public sector budget cuts and your organisation. This might include actual or potential cuts in your funding, late decisions in changes to funding or your experiences of dialogue when funding or agreements are altered.

34. WCVA would like to contact you in the future to monitor the effects of the recession on the third sector in Wales. May we contact you?

- Yes No

35. WCVA will be publishing a report based on this survey. Would you like to receive a copy of the main findings?

- Yes No

Thank you for completing this survey

Data Protection Act 1998. The above details will be held and processed by Wales Council for Voluntary Action (WCVA) on computer. The information will be used by WCVA for the monitoring and promotion of the voluntary sector in Wales. Information, apart from contact information, will not be passed onto a third party without permission.

The data may be considered as sensitive personal data where the above data and/or the organisation is involved with matters relating to race, ethnic origins, politics, religions or similar beliefs, physical or mental health or sexual life.

Please return this questionnaire to -

Freepost RRJH - GJZT - CSTA
WCVA
Morfa Hall
Bath Street
Rhyl
LL18 3EB

Appendix 3: List of organisations contributed to report

These are respondents to the survey that have given permission to use their comments in the report. We wish to thank the following organisations for their assistance:

1 st Swansea Valley Oak Scout Troop	Fishguard, Goodwick & Lower Town Civic Society
Abergavenny Tennis Club	Flintshire Mind
Aberjazz	Gibbs Trust
Abertawe Festival of Young Musicians	Green Phoenix
Aberystwyth University Guild of Students	Gwent Association of Voluntary Organisations (GAVO)
Able Radio	Gwent Theatre
Age Concern Gwent	Holywell Sewing and Knitting Group
Amelia Trust Farm	Home Start County Borough of Wrexham
Amman Valley Trotting Club	Horn Development Association Ltd
Arden Early Learning	In2Health
Arfon Access Group	Lampeter Quaker Meeting
ARTREGEN	Love and Care for Moldova
Association of Voluntary Organisations Wrexham (AVOW)	Maelor Voluntary Service
Bargoed YMCA	Maesteg Town Hall Ltd
Benefit Advice Shop	Maglona Club
Benenden Healthcare Society, North Wales & Cheshire Branch	Malltraeth Ymlaen Cyf
Bethesda Parent & Toddler Group	Mental Health Matters Wales
Bethlehem Church Life Centre	Mental Health Wellbeing and Volunteer Project
Bettws 1 st (Communities First Bettws Newport)	Monmouthshire GreenWeb
BikeAbility Wales	Montgomery Bowling & Tennis Club
Bio-power UK Ltd	Mynydd Isa Field for Youth
Breakthro Llanelli	Narberth & District Community & Sports Association
British Driving Society North East Wales	Neuadd Brofana
BVSNW	Neuadd Dyfi
Caia Park Partnership Ltd	Ogmore Valley Local History & Heritage Society
Cartrefi Cymru	Opportunity Housing Trust
Changing Faces Cymru	Over 50s Forum Flintshire
Church Army	Pant & Dowlais Boys and Girls Club
Clunderwen Senior Citizens' Association	Parish of Penarth, All Saints
Clybiau Plant Cymru Kids' Clubs	Pembrokeshire Yacht Club
Communities First - Briton Ferry West	Penarth & District Stroke Support Group
Community Justice Interventions Wales	Pensychnant Foundation
Cór Caerfyrddin	Physically Impaired People of Pembrokeshire Association
Cornelly United FC	Play Right Chwarae Iawn
Cornerstone Church Project	Ponthafren Association
Cross Hands Public Hall & Cinema	Porth United Reform Church
DASH	Powys Domestic Abuse Forum
David Hughes Community Centre	Powys Environment and Development Education Centre
Denbigh Youth Project	Prestatyn Offa's Dyke Path CIC
Denbighshire Home Start	Rhiwderin Community Centre
Down's Syndrome Association	Rhossili Village Hall
Duffryn Bike Club	Shelter Cymru
Dynamic, Centre for Children and Young People with Disabilities	Siawns Teg
Evans Public Hall	Skewen Cricket Club
Felin Fawr	Smart Money Credit Union
Fernhill Association of Residents and Fernhill & Glenboi Communities First	South Cefncaeau Family Centre

Swansea Care & Repair
TAN Dance Ltd
Taran Disability Forum
The Acorn Centre Voluntary Management
Committee
The Bridge Mentoring Plus Scheme
The Play and Leisure Opportunity Library
The Rhuddlan Environment Group
The Willows Centre
Theatr Fforwm Cymru
Tregynon Wind Farm Trust Fund
Treorchy Rugby Football Club
Wales Liberia Connect
West Glamorgan Cricket Coaches Association
West Wales Biodiversity Information Centre
White Rose Information & Resource Centre
Wrexham Access Group
Ynysir and Wattstown Communities First
Ysgol y Moelwyn

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Tom Jackson

Atodiad i'r Agenda

Working Links
101 Golate Court
St Marys Street
Cardiff
CF10 1DX

Telephone Number: 02920 437131

Jocelyn Davies AM
Chair
Finance Committee of the National Assembly for Wales
Ty Hywel
Pierhead St
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

Friday 11th November 2011

Dear Ms Davies

We are writing to you as Chair of the Finance Committee of the National Assembly for Wales in reference to comments made by the WCVA during the 12 October scrutiny session on the draft budget.

In responding to comments made by the WCVA on the Work Programme and Working Links we would like to give the Committee an overview of the Work Programme and clarify the sub-contracting arrangements from Working Links perspective.

Working Links was established in 2000 to help long term unemployed people into work. Our focus and expertise has been at the forefront of supporting disadvantaged people, and 11 years on, we have delivered hundreds of contracts across the UK helping more than 200,000 people to find jobs – 23,000 of those have been in some of Wales' most deprived communities.

Earlier this year we were successful in becoming one of the two prime providers for the Department of Work and Pensions (DWP) Work Programme contract in Wales. Work Programme provides a single, personalised welfare to work structure for all jobseekers regardless of which benefit they receive and supersedes the complicated raft of UK programmes previously provided.

We would draw your attention to the following remarks made by the WCVA in relation to Working Links and the Work Programme.

[202] Peter Black: The Department for Work and Pension's work programme has given a significant number of Welsh voluntary sector organisations sub-contracting opportunities. What is your view of this as a potential additional source of funding for the third sector in Wales?

Tudalen 263

Changing lives. Creating futures.
Newid bywydau. Creu dyfodol.

Telephone Number: 02920 437131

[203] Mr Fiander: Early indications are that the sector has not benefited as much as it had potentially hoped. We have found that the prime contractors had already had discussions with potential sub-contractors, and early indications are that the sector is not as well supported under the work programme as we had initially thought. In discussions with the two prime contractors, it appears that it is difficult for them to open up the process because of the way that DWP has set it up. Merlin prevents them from potentially engaging with wider things. I do not know whether that will change as the service develops, but we know that a lot of the Working Links contract, for example, has been delivered by the prime contractor itself, and not a lot has been sub-contracted. Rehab Jobfit is slightly different, but the take-up in the sector is very low.

[204] Peter Black: Is that across the whole of the UK, and not only Wales?

[205] Mr Fiander: It is a pattern across the UK, but we have only been looking at things in Wales. I know that, in other parts of the UK, the third sector has played quite a major role; a couple of third sector organisations in England have taken on the prime contractor role, but they are few and far between. The biggest problem with the work programme is that it is reliant on the prime contractors making the investment for some of the services that can make the programme work. They are under tight restraints in their budgets because of the way that they have had to be procured and delivered, so not that much money is available in the work programme that would allow for some of the investment and services that the sector would provide.

Working Links has a long and successful history of partnership working and developed a robust partner delivery model for Work Programme. Our commissioning strategy has been developed so that organisations from the third, public and private sectors have the ability to competitively tender for services across Working Links contracts. Our Work Programme commissioning framework was designed and subsequently implemented in full adherence to the Merlin principles (DWP Quality Standard). The process allowed for an open, fair and transparent evaluation of each provider's ability to deliver services as part of our Work Programme delivery model. The commissioning process followed 4 principle stages.

- Open advertisement of opportunities.
- Submission and evaluation Expressions of Interest
- Submission and evaluation of Pre-Qualification Questionnaires
- Issue of Requests for Information to successful partners

Each stage of the evaluation was completed using a robust and consistent scoring matrix allowing for appropriate comparison between services and service providers. Throughout the commissioning process all partners were communicated with to inform them of further requirements. Where applicable they were informed of the outcome of each of their submissions.

Working Links
101 Golate Court
St Marys Street
Cardiff
CF10 1DX

Telephone Number: 02920 437131

Working Links is directly delivering 78% of the contract and we have invested in putting in place a significant infrastructure to support our delivery, including the establishment of 23 offices across Wales along with a team of 200 experienced and skilled people who will provide expert support to our customers. In addition, we have put in place a dynamic diverse supply chain including 4 main delivery partners from the third, public and FE sectors, who will help us deliver the contract in specific parts of Wales. Finally, we have identified another 60 organisations that will help us provide specialist provision to our customers to meet often complex needs. Sixty per cent of those organisations are from the third sector.

In seeking to involve the sector in every step of the process, we have been open and transparent about our delivery model and Work Programme's challenging financial pay by results model. Pre and post contract award, we met with the WCVA including the organisation's CEO Graham Benfield and Phil Fiander to explore the potential for joint activity with the WCVA and for wider development activity with the third sector. We are therefore surprised that the WCVA did not reflect this broader perspective in the evidence which it presented to you.

Working Links has an ongoing programme of engagement activity with Assembly Members in Wales to communicate the role we play to help people into work. We would welcome the opportunity to meet with you or for you to visit us at one of our operations in South East Wales where we can show you first hand the work we do.

If you would like to arrange a visit or to meet, then please contact our public affairs advisor Daran Hill (daran@positifpolitics.co.uk) and he will work with your office to help facilitate this.

Yours Sincerely

Marcella Maxwell
Director for Wales, Working Links

cc Tom Jackson, Clerk to the Finance Committee

cc Peter Black AM

